

**UCHWAŁA NR LXIII/400/2023
RADY MIEJSKIEJ W IWONICZU-ZDROJU**

z dnia 22 czerwca 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022 – 2031

Na podstawie art. 10e ust. 1, art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz w związku z art. 3 pkt 3 i art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 225),

**Rada Miejska w Iwoniczu-Zdroju
uchwała, co następuje:**

- § 1. 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022 – 2031.
2. Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022 – 2031, o której mowa w ust. 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Iwonicz-Zdrój.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Rajmund Boczar

Załącznik do uchwały Nr LXIII/400/2023
Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju
z dnia 22 czerwca 2023 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022 – 2031

Iwonicz-Zdrój, 2023 rok

Spis treści

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY	5
1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej.....	6
2. Wnioski z diagnozy sytuacji w zakresie potencjałów i zasobów gminy.....	8
3. Wnioski z diagnozy sytuacji w zakresie potencjału przestrzennego.....	9
4. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....	11
5. Ocena jakości życia w Gminie na podstawie wyników badań ankietowych.....	13
5.1. Ocena sytuacji Gminy.....	14
5.2. Pożądane priorytety rozwojowe.....	15
6. Analiza problemów.....	18
6.1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców.....	18
6.1.1. Zabezpieczenie materialne.....	18
6.1.2. Schronienie.....	18
6.1.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia.....	18
6.1.4. Ochrona zdrowia i życia.....	19
6.1.5. Opieka.....	19
6.1.6. Rozwój ludzi.....	19
6.1.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek.....	19
6.1.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą.....	20
6.1.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych.....	20
6.2. Problemy w zakresie zasobów i potencjałów Gminy.....	20
6.2.1. Zasoby techniczne.....	20
6.2.2. Potencjał i ład przestrzenny.....	21
6.2.3. Potencjał ekologiczny.....	21
6.2.4. Potencjał kulturowy.....	21
6.2.5. Potencjał ludzki.....	21
6.3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji gminy.....	21
6.3.1. Przedsiębiorczość, w tym branża turystyczna.....	21
6.3.2. Rolnictwo i leśnictwo.....	22
6.3.3. Polityka gospodarcza i promocja gminy.....	22
7. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej.....	22
7.1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców.....	22
7.2. Czynniki rozwojowe w zakresie zasobów i potencjałów Gminy.....	23
7.3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy.....	24
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY	27
1. Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031.....	28
2. Misja.....	28
3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	29
3.1. Cele strategiczne Gminy Iwonicz-Zdrój.....	29
4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy.....	43
4.1. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy.....	47
4.2. Kierunki Polityki przestrzennej Gminy.....	54
4.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy.....	56
4.4. Obszary strategicznej interwencji określone dla Gminy Iwonicz-Zdrój na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.....	63
4.5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej....	77
5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	78
6. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	80
ZAŁĄCZNIKI	82
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy.....	82
Załącznik 2: Wzór ankiety.....	82
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna.....	82
Załącznik 4: Raport z badania ankietowego.....	82
Załącznik 5: Zadania realizacyjne Partnerów.....	82

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona nadrzędne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2031 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Iwonicz-Zdrój a także spójny z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Została ona opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy obowiązującej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego dla Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2016-2022. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym elementem prac nad Strategią był udział, doradztwo i wsparcie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Władze Gminy Iwonicz-Zdrój,
- Radni Gminy Iwonicz-Zdrój,
- Pracownicy Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju,
- Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwoniczu-Zdroju,
- Pracownicy Centrum Kultury i Czytelnictwa w Iwoniczu-Zdroju,
- Pracownicy oświaty,
- Przedsiębiorcy,
- Sołtysi,
- Lokalni liderzy,

Łącznie 43 osoby.

Dodatkowo Zespół ds. opracowania projektu Strategii wspierali eksperci z firmy Res Management Spółka cywila:

- Paweł Mentelski – ekspert i moderator,
- Barbara Adamiak – konsultant, prace analityczne i redakcyjne,
- Justyna KostECKA – konsultant, prace analityczne i redakcyjne.

Pracę nad Strategią rozpoczęto w 2022 roku, kiedy to Rada Miejska w Iwoniczu-Zdroju przyjęła uchwałę Nr XLVI/297/2022 z dnia 19 maja 2022 roku w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022 – 2031 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii w tym trybu konsultacji.

Następnie został powołany Zespół Roboczy ds. Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 zgodnie z Zarządzeniem nr 82.2022 Burmistrza Gminy z dnia 28 czerwca 2022 roku.

Do jego zadań należało opracowanie założeń do projektu Strategii, pomoc przy opracowaniu projektu Strategii oraz uczestnictwo w warsztatach strategicznych:

- warsztacie pierwszym dotyczącym identyfikacji głównych problemów (analizy problemów) oraz określenia słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 4 października 2022 roku i został przeprowadzony w trzech powtórzeniach dla 3 podzespołów: ds. społecznych, ds. zasobów i potencjałów gminy oraz ds. gospodarczych i promocji gminy,
- warsztacie drugim dotyczącym opracowania misji, wizji, celów i działań strategicznych, który odbył się w dniu 11 października 2022 roku i został przeprowadzony w trzech powtórzeniach dla 3 podzespołów: ds. społecznych, ds. zasobów i potencjałów gminy oraz ds. gospodarczych i promocji gminy.

Warsztaty przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowanie niestandardowych rozwiązań. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali na temat edukacji, ochrony środowiska, społeczności,

zdrowia, gospodarki, promocji, turystyki, kultury, infrastruktury, komunikacji, bezpieczeństwa – z punktu widzenia różnych grup społecznych (rodziców, młodzieży, seniorów, przedsiębiorców, rolników, inwestorów, turystów, pracowników Gminy). Podczas pracy w grupach zdefiniowano obszary problemowe, wskazano mocne strony Gminy oraz szanse na jej rozwój. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Jednocześnie, w celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój, w dniach od 2 do 30 czerwca 2022 roku przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzenia badań ankietowych i warsztatów strategicznych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Podkarpackiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378 ze zm.).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac nad Strategią Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031:

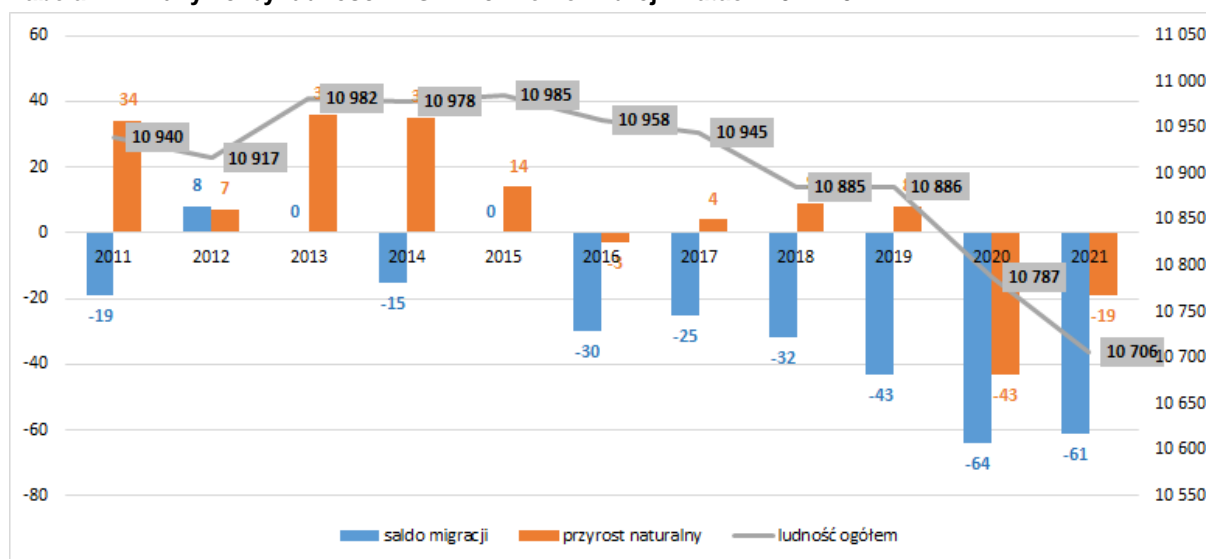
Określenie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031
Powołanie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031
Badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy
Analiza dokumentów
Warsztat strategiczny dotyczący identyfikacji głównych problemów, określenia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń
Diagnoza potencjału
Wyznaczenie obszarów problemowych
Warsztat strategiczny z Zespołem dotyczący określenia misji, wizji, celów i działań strategicznych
Projekt dokumentu
Konsultacje społeczne
Opinia Zarządu Województwa
Uchwalenie Strategii
Wdrażanie Strategii

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Gmina Iwonicz-Zdrój jest jedną z mniejszych pod względem powierzchni gmin Województwa Podkarpackiego i jednocześnie plasuje się na siódmym miejscu wśród 10. gmin powiatu krośnieńskiego pod względem ludności i na 4. miejscu pod względem gęstości zaludnienia. Z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Iwonicz-Zdrój wynika, że w ostatnim okresie obserwowany jest stały spadek liczby mieszkańców. Jednocześnie można zauważyć, iż jest to tendencja obserwowana nie tylko w Gminie Iwonicz-Zdrój, gdyż dla zdecydowanej większości gmin z powiatu krośnieńskiego (z wyjątkiem gminy Wojaszówka), zauważalna jest tendencja spadkowa, wynikająca ze stopniowego odpływu mieszkańców z terenów wiejskich, na rzecz dużych i średnich miast oraz obszarów wiejskich położonych w obszarze bezpośredniego oddziaływania miast. Utrzymanie się tendencji charakteryzującej zmiany ludności w Gminie Iwonicz-Zdrój w badanym okresie, starzenie się społeczeństwa w wymiarze długofalowym będzie negatywnie wpływać na gospodarkę gminy, prowadząc m.in. do spadku kapitału ludzkiego (migracja młodych, wykwalifikowanych osób poza teren gminy) oraz do zmniejszenia się rynku zbytu, a w konsekwencji także do zmniejszenia możliwości rozwoju działalności gospodarczej.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2011-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz z ogólnym spadkiem liczby mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój, zmieniała się też liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 72 osoby, w wieku produkcyjnym o 368 osób. Z kolei liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 201 osób. Na uwagę zasługuje fakt, w jaki sposób zmienia się procentowy udział osób w poszczególnych grupach wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców. Można zaobserwować wzrost znaczenia dwóch grup: przedprodukcyjnej oraz poprodukcyjnej. W przypadku pierwszej z wymienionych jej udział spadł z 19,6% do 19,4%, zaś w przypadku drugiej wzrost nastąpił z poziomu 18,4% do 20,6%. Wyraźnie spada też udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców: z 62,0% do 59,9%.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności Gminy Iwonicz-Zdrój będzie stale spadać. Stale rosnać będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy – do poziomu 24,5%. Jednocześnie stopniowo spadać będzie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności – do poziomu 56,7%. Saldo migracji utrzymywać się będzie na ujemnym poziomie (-18 w 2030 roku), podobnym (z wyjątkiem Gminy Jedlicze – 0 w 2030 roku), jak w Gminie Dukla (-20 w 2030 roku) i Gminie Rymanów (-21 w 2030 roku). Przyrost naturalny utrzymywać się będzie na dodatnim poziomie do roku 2026, a w dalszym okresie będą go charakteryzowały wartości ujemne. Liczba urodzeń będzie spadać do prognozowanego poziomu 95 osób w roku 2030, a liczba zgonów 98 osób w roku 2030.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowałą zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. W związku z różnicą liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest także przewidzenie i uwzględnienie w planach rozwojowych Gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

Władze Gminy dostrzegają konieczność podjęcia działań na rzecz świadomej polityki demograficznej, zwłaszcza przeciwdziałaniu negatywnym skutkom migracji (saldo migracji w ostatnim dziesięcioleciu w większości charakteryzowało się wartościami ujemnymi) poprzez działania w zakresie polityki przestrzennej i podniesienia jakości usług społecznych, które przełożą się na podniesienie jakości życia rodzin na terenie Gminy.

Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Gminie jest relatywnie wysoki. Funkcjonują też 2 Przedszkola Gminne w Iwoniczu i Iwoniczu-Zdroju, dla których organem prowadzącym jest Gmina Iwonicz-Zdrój oraz oddziały przedszkolne we wszystkich funkcjonujących na terenie gminy szkołach podstawowych. Ponadto na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój funkcjonuje niepubliczna placówka: Niepubliczne Przedszkole Muzyczne w Iwoniczu. Jednakże według liczby napływających wniosków oraz faktu, że część dzieci rodzice umieszczają w przedszkolach poza gminą, wnioskuje się, że liczba miejsc w przedszkolach jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb. Odnosząc się natomiast do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, na terenie gminy nie ma dostępnych żłobków.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 4 szkół podstawowych na terenie Gminy, dla których samorząd jest organem prowadzącym, jest systematycznie modernizowana, jednakże baza sportowa szkół jest niewystarczająco rozwinięta m.in. ze względu na brak boisk wielofunkcyjnych, niezadowalający stan i standard części sal gimnastycznych. Towarzyszy temu słabe wyposażenie szkół w sprzęt sportowy, a w efekcie brak dodatkowych zajęć sportowych w szkołach. Szkoły są dobrze wyposażone (pracownie komputerowe i językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych. Gmina prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Na skutek ciągłego spadku liczby mieszkańców w Gminie Iwonicz-Zdrój jest zapewniona wystarczająca liczba miejsc w szkołach. Porównując średnie wyniki uzyskiwane przez szkoły zlokalizowane na terenie gminy do średnich wyników osiąganych przez szkoły funkcjonujące na terenie powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego w 2021 roku można zauważyć, że są one, zwłaszcza w przypadku szkół z obszaru wiejskiego gminy, słabsze od wyników osiągniętych w powiecie krośnieńskim i w województwie podkarpackim.

Władze samorządowe przywiązują dużą wagę do podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wyraża się troską o infrastrukturę i działania związane z kulturą, skoncentrowane wokół Centrum Kultury i Czytelnictwa (CKiCz). Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej i sportowej oferowanej dla każdej grupy wiekowej przez wymienioną jednostkę. We wszystkich miejscowościach są wielofunkcyjne boiska przyszkolne, lub stadiony sportowe, a główna baza sportowa Gminy Iwonicz-Zdrój zlokalizowana jest właśnie w Iwoniczu-Zdroju (sezonowy basen kąpielowy, kompleks sportowo-rekreacyjny „Orlik 2012”, siłownia na wolnym powietrzu, place zabaw).

W Gminie Iwonicz-Zdrój przywiązuje się dużą wagę do rozwijania i podwyższania jakości usług społecznych skoncentrowanych wokół prężnie działającego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiącego w środowisku lokalnym centrum usług społecznych. Bogata oferta usług psychologicznych, pedagogicznych, asystenckich, prawnych, opiekuńczych i profilaktycznych poszerzona poprzez realizację projektów ze środków europejskich adresowana jest dla wielu mieszkańców.

Mieszkańcy Gminy Iwonicz-Zdrój w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez 8 przychodni lekarskich (ambulatoryjna opieka zdrowotna). Mieszkańcy w ramach konsultacji społecznych wskazywali na niewystarczający zakres i jakość usług zdrowotnych wynikające z niewystarczającej liczby lekarzy specjalistów, długiego czasu oczekiwania i organizacja pracy ośrodków zdrowia słabo dostosowanej do potrzeb mieszkańców.

Wciąż zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. W związku z sytuacją demograficzną Gmina dostrzega również konieczność opracowania systemowych rozwiązań wsparcia seniorów, poprzez umożliwienie im korzystania z dodatkowej oferty aktywizującej społeczność, w tym z zajęć kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i usług opiekuńczych.

W 2021 roku liczba rodzin objętych pomocą GOPS w Iwoniczu-Zdroju wyniosła 117. Począwszy od roku 2017 liczba podopiecznych Ośrodka stale spada, aktualnie ponad 2,6% mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój korzysta z różnych form wsparcia. Wśród głównych powodów objęcia poszczególnych osób pomocą społeczną można wymienić starzenie się społeczeństwa (długotrwałe lub ciężkie choroby), bezrobocie, ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność czy niepełnosprawność. Narastającym problemem jak wskazuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2023 stają się uzależnienia, w tym szczególnie alkoholizm.

W zakresie poziomu zaspokojenia potrzeby schronienia gmina nie dysponuje wystarczającą liczbą mieszkań socjalnych (5 mieszkań). Ograniczona jest również dostępność mieszkań na lokalnym rynku m. in. z powodu braku inwestycji z zakresu budownictwa wielorodzinnego, a sama gmina posiada 7 mieszkań komunalnych.

Wzrastająca liczba pożarów wymusza konieczność systematycznej odnowy bazy lokalowej i sprzętowej jednostek OSP na terenie gminy. Zagrożenia w ruchu komunikacyjnym występują przede wszystkim na drodze krajowej DK28 w związku z bardzo dużym natężeniem ruchu, wynikają również z niewystarczającej liczby miejsc parkingowych i postojowych, braku ścieżek rowerowych, ograniczonej lokalnej sieci drogowej oraz braku urządzeń bezpieczeństwa przy drogach publicznych zabezpieczających ruch pieszych w części miejscowości.

Zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańców oraz ich mienia służy także monitoring zainstalowany na obiektach użyteczności publicznej oraz w szkołach, przedszkolach, kompleksach sportowych, budynkach parafialnych i sklepach. Jednak problemem w tym przypadku jest niewystarczająca jakość i zasięg monitoringu wizyjnego, co skutkuje m.in. przypadkami niszczenia mienia publicznego.

Według stanu na rok 2021 na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój działa 40 organizacji pozarządowych. Są to organizacje o charakterze sportowym, oświatowym, kulturalnym, religijnym, społecznym, historycznym lub innym. Do ich głównych zadań należy wsparcie działań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu, kultury, religii, sztuki, oświaty, promocji zdrowego trybu życia czy dziedzictwa narodowego. W ramach realizacji tych zadań organizacje te zajmują się prowadzeniem placówek profilaktyczno-środowiskowych, prowadzeniem terapii i poradnictwa na rzecz osób uzależnionych, organizacją warsztatów, pikników kulturalnych, konkursów, wydarzeń sportowych i spotkań twórczych, itp. Wartość wskaźnika przedstawiającego liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w Gminie Iwonicz-Zdrój była nieco niższa niż notowana w województwie podkarpackim oraz gminach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego, ale przewyższyła nieco wartość notowaną w samym powiecie krośnieńskim. Może to świadczyć o niewystarczającej, niskiej aktywności społecznej mieszkańców.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji w zakresie potencjałów i zasobów gminy

Główne połączenia komunikacyjne w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej Gminie Iwonicz-Zdrój zapewnia droga krajowa nr 28. Pozostałe drogi na terenie gminy mają znaczenie wyłącznie lokalne. Gmina nie posiada na swoim terenie linii kolejowej. W zakresie transportu kolejowego Iwonicz-Zdrój korzysta ze stacji zlokalizowanych w miejscowościach: Targowiska (gmina Miejsce Piastowe) oddalonej ok. 10 km od Iwonicz-Zdroju lub stacji Krosno Miasto. Iwonicz-Zdrój utrzymuje komunikację autobusową z wieloma miastami. Codziennie odjeżdżają autobusy do takich miast jak: Łódź, Lublin, Katowice, Kraków, Stalowa Wola, Rzeszów, Leżajsk, Ustrzyki Dolne, Lesko, Sanok. Funkcjonują także połączenia z Warszawą, Wrocławiem przez Opole, Łodzią i Lublinem.

Transport publiczny na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w 2021 roku realizowany był na kilku liniach, tj.

- Iwonicz-Zdrój - Krosno,
- Lubatowa - Krosno,
- Iwonicz-Zdrój - Lubatowa,
- Iwonicz-Zdrój - Mielec - Busko-Zdrój - Kielce - Piotrków Trybunalski - Łódź,
- Iwonicz-Zdrój - Rzeszów - Ostrowiec Świętokrzyski - Radom - Warszawa,
- Iwonicz-Zdrój - Kraków - Katowice - Gliwice - Wrocław,
- Iwonicz-Zdrój - Tarnów - Kraków - Olkusz - Dąbrowa Górnicza - Katowice - Bytom,
- Iwonicz-Zdrój - Pilzno - Tarnów - Kraków - Katowice - Chorzów - Bytom - Pyrzowice,
- Iwonicz-Zdrój- Rzeszów - Łańcut - Leżajsk.

Stan dróg w Gminie Iwonicz-Zdrój sprawdzany jest na bieżąco przez pracowników Referatu Infrastruktury. Dla dróg publicznych i obiektów inżynierskich wykonywane są przeglądy okresowe (roczne i pięcioletnie) potwierdzone wpisami w księgach dróg (obiektów). Ostatnia przeprowadzona ocena wynikowa stanu technicznego wykazała niezadowolający stan techniczny dróg, zarówno jeśli chodzi o stan nawierzchni, jak i parametry techniczne części dróg na terenie gminy. Dalszy rozwój gminy w zakresie obsługującego układu drogowego może się opierać o istniejący układ dróg, niezbędne są jednak działania polegające na ich przebudowie dróg, ich modernizacji technicznej oraz realizacji brakujących w powiązaniach odcinków. Bieżące zalecenia w zakresie poprawy stanu technicznego dróg dotyczą w wielu przypadkach konieczności wykonania miejscowej naprawy ubytków oraz uszkodzeń eksploatacyjnych wynikających z normalnego z nich korzystania.

Stopień zwodociągowania, skanalizowania, jak i zgazyfikowania obszaru Gminy Iwonicz-Zdrój jest wyższy niż w porównywalnych jednostkach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego i samym powiecie krośnieńskim. W porównaniu z województwem podkarpackim udział osób korzystających

z sieci kanalizacyjnej oraz gazowej również jest wyższy w Gminie Iwonicz-Zdrój, jedynie udział osób korzystających w gminie z sieci wodociągowej, jest niższy niż porównywany wskaźnik w województwie podkarpackim.

Generalnie Gmina Iwonicz-Zdrój charakteryzuje się wysokim udziałem osób korzystających z urządzeń sieciowych, w porównaniu do jednostek porównywalnych, aczkolwiek na skutek szybkiego tempa rozbudowy osadnictwa mieszkaniowego na terenie poszczególnych jej sołectw, konieczna jest dalsza ich rozbudowa w celu podłączenia miejscowości lub ich części, w których tych sieci brakuje oraz systematycznego podłączania do istniejących sieci nowopowstających budynków. Brakuje sieci kanalizacyjnej w części miejscowości Lubatowa, natomiast sieci wodociągowej brakuje w Lubatowej i Lubatówce. Część istniejącej już infrastruktury wymaga także modernizacji. Niewystarczająco rozwinięta i niewydolna jest infrastruktura odprowadzania wód opadowych.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 4 szkół podstawowych na terenie Gminy, dla których samorząd jest organem prowadzącym, jest systematycznie modernizowana, jednakże baza sportowa szkół jest niewystarczająco rozwinięta m.in. ze względu na brak boisk wielofunkcyjnych, niezadowolający stan i standard części sal gimnastycznych.

Duże znaczenie dla władz samorządowych mają przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska. Gmina inwestuje w wymianę źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej, prowadzi działania inwestycyjne związane z budową oświetlenia fotowoltaicznego, a także w zakresie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Gmina inwestuje również w działania mające na celu rozwój stacji uzdatniania wody, zbiorników retencyjnych, poprawę czystości powietrza, pozyskuje środki z WFOŚiGW na rozwiązania ekologiczne. Nadal jednak zauważalna jest niezadowolająca jakość powietrza atmosferycznego, na którą istotnie i negatywnie wpływa przede wszystkim niska emisja (kotły grzewcze, niewielkie zakłady usługowe) oraz transport samochodowy. Modelowanie potwierdziło, że na obszarze Gminy Iwonicz-Zdrój nie został dotrzymany średnioroczny poziom docelowy benzo(a)pirenu. Wartości stężenia średnioroczne określone w modelowaniu zawierały się w przedziale 1,0-2,5 ng/m³ tj. 100-250 % wartości docelowej.

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój funkcjonuje punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Iwoniczu-Zdroju ul. Zdrojowa 122 (tzw. PSZOK), zmodernizowany w 2022 r.

Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadów w analizowanych latach maleje. Zjawisko to związane jest z migracją mieszkańców do innych gmin, miast (zwłaszcza młodzieży uczącej się, która przebywa w internatach i akademikach) oraz emigracją mieszkańców poza granice kraju. Odsetek liczby mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi do ogólnej liczby zarejestrowanych mieszkańców JST – w 2021 r, ukształtował się na poziomie 78,75% co należy uznać za wskaźnik bardzo dobry. W latach 2017-2021 został osiągnięty wymagany prawem wskaźnik poziomu recyklingu.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że dzięki obowiązkowi selektywnej zbiórki odpadów, a także ogólnemu wzrostowi społecznej świadomości wpływu selektywnej zbiórki odpadów na środowisko naturalne, można zaobserwować spadek liczby zbieranych odpadów zmieszanych, a odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2021 roku, stanowią blisko 50%.

Pomimo wszystkich opisywanych powyżej działań podejmowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój wciąż kwestią wymagającą wzmożonej uwagi jest problem powstawania dzikich wysypisk. Pojawiają się one na terenie całej gminy, szczególnie w miejscach niezagospodarowanych, zarośniętych i rzadko uczęszczanych. Wykryte i zlokalizowane dzikie wysypiska są likwidowane na bieżąco, ale na ich miejsce wciąż pojawiają się nowe. Problemem są także inne nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami, jak na przykład spalanie odpadów komunalnych i pozbywanie się ich w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

Priorytetowym zadaniem dla samorządu na najbliższe lata jest zwiększenie świadomości mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.

Obiekty zabytkowe na terenie gminy w części charakteryzuje niezadowolający stan zachowania, zwłaszcza w przypadku takich zabytkowych obiektów, jak Mały Orzeł, Lutnia, Barbórka czy Belweder, obecnie nieużytkowanych i niszczących. Ponadto promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego jest niewystarczająca, czemu towarzyszy zanik lokalnych tradycji i zwyczajów ludowych (dożynki itp.).

3. Wnioski z diagnozy sytuacji w zakresie potencjału przestrzennego

Tereny zajmowane obecnie przez Gminę Iwonicz-Zdrój zostały ukształtowane w wyniku wielowiekowej działalności człowieka. Iwonicz-Zdrój to znana gmina uzdrowska o bogatej przeszłości. Na obecny jej charakter decydujący wpływ miało położenie geograficzne, walory klimatyczne i budowa geologiczna. Występowanie wód mineralnych odkrytych już w XV, a następnie

coraz lepsze możliwości wykorzystania zdrowotnych walorów środowiska, ukierunkowało rozwój i miało duży wpływ na życie oraz zajęcia mieszkańców gminy.

Obecnie Iwonicz-Zdrój jest miastem skupiającym większość obiektów związanych z realizacją zadań własnych gminy w zakresie administracji, szkolnictwa, kultury, zdrowia i opieki społecznej. Lecz przede wszystkim Iwonicz-Zdrój jest jednym z najstarszych uzdrowisk polskich. Zabudowa mieszkaniowa w mieście rozwinęła się głównie w północnej i północowschodniej jego części. Na północnym krańcu miasta dominuje zabudowa jednorodzinna, zlokalizowana przy drodze powiatowej P2002R, która prowadzi do samego centrum miasta. Są to w większości budynki jedno- i dwukondygnacyjne z poddaszami użytkowymi. Zabudowa jest wymieszana, ale przeważają tu budynki drewniane. W części budynków mieszkalnych, szczególnie murowanych i usytuowanych blisko drogi powiatowej, ich właściciele wydzieliли określoną ilość pomieszczeń pod usługi związane z pobytem czasowym turystów. W innych domach partery budynków przeznaczone zostały pod usługi związane głównie z lokalnym handlem. Nowa zabudowa jednorodzinna (murowana) wznoszona jest przede wszystkim na Osiedlu Wschodnim przy ul. Piwarskiego, Braci Kazurów, Penara i Ogrodowej. Po obu stronach drogi w centrum iwoniczkiego uzdrowiska jest dobrze zachowany układ przestrzenny oraz zespół drewnianej zabudowy o wyjątkowej wartości zabytkowej. Zabudowę mieszkaniową jednorodziną w centralnej, najstarszej części miasta, stanowią w większości drewniane dwukondygnacyjne budynki (z nielicznymi akcentami murowanymi). W ich parterach zlokalizowane są liczne usługi. Są to budynki utrzymane w jednolitym stylu. W obu częściach miasta powstały małe osiedla bloków mieszkalnych. Zabudowa wielorodzinna, (jak wspomniano wcześniej - nie zbyt liczna) w tym z usługami zlokalizowanymi w parterach budynków występuje przede wszystkim przy ul. Ks. Rąba. Natomiast przy ul. Piwarskiego na Osiedlu Wschodnim są typowe budynki 4-kondygnacyjne przeznaczone do zbiorowego zamieszkania. Obecnie miasto znacznie się rozbudowuje. W swej szerokości i rozciągłości zacieśnia się także nowymi zabudowaniami. Podobnie dzieje się w części zdrojowej Iwonicza-Zdroju, gdzie nowa dzielnica powiększana jest na stoku góry w kierunku Klimkówki i lasu Piekłiska. Niestety nowa zabudowa powstająca na zboczach oraz w otwartym terenie rozprzestrzenia się coraz bardziej chaotycznie. A jej nowoczesna architektura pochodząca już z drugiej połowy XX wieku, nie nawiązuje, ani założeniem układu przestrzennego, ani swoim stylem do zabudowy związanej z zabytkowym charakterem uzdrowiska.

Z kolei północna, w tym północno-wschodnia i północno-zachodnia część zabudowy mieszkaniowej w Iwoniczu położona jest w sąsiedztwie drogi krajowej nr 28. Reszta terenów osadniczych Iwonicza zlokalizowana jest wzdłuż dróg powiatowych: P2002R i P1976R. Zabudowa mieszkaniowa na wschód od drogi nr 28 ma charakter zwarty i jest to przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Miejscami w budynkach mieszkalnych zlokalizowane są usługi zaspokajające potrzeby lokalnej społeczności. Zabudowa po zachodniej stronie drogi krajowej nie zachowuje już tak zawartego charakteru. W części północno-zachodniej pojawia się miejscami zabudowa zagrodowa, lecz nie jest ona liczna. W części centralnej miejscowości w pobliżu drogi powiatowej P1976 R (Zadwór), w obrębie resztówki dworskiej, w powiązaniu z dawnym Ośrodkiem Postępu Rolniczego zlokalizowana jest nieliczna zabudowa wielorodzinna, w tym wielorodzinna z usługowymi parterami. Budynki mieszkalne w tej miejscowości są w większości dwukondygnacyjne, w tym najczęściej z poddaszem użytkowym. Zabudowa w dużej części jest murowana, tylko nieliczne budynki, zlokalizowane bliżej miasta są drewniane.

W miejscowości Lubatówka położonej na zachód od miejscowości Iwonicz zabudowa jest zwarta i występuje po obu stronach drogi powiatowej P2001R oraz w zakolach, wzdłuż rzeki Lubatówka. Dominuje tu zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z pojedynczymi zagrodami, co jest pozostałością układu łańcuchowego wsi. Domy mieszkalne w Lubatówce to przede wszystkim budynki dwukondygnacyjne z poddaszem użytkowym, które ustawione są frontami do drogi. Lubatowa jest powierzchniowo największą miejscowością na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój. Zabudowa we wsi ma charakter bardzo zróżnicowany. Budynki położone są po obu stronach biegnącej wzdłuż sołectwa drogi powiatowej P2001R (od miejscowości Lubatówka do granicy Lasów Państwowych na południu). Przy drodze zabudowa jest zwarta z pozostałościami układu łańcuchowego. Na terenach po wschodniej stronie drogi powiatowej oraz w części południowo-zachodniej od drogi, w centrum Lubatowej zlokalizowana jest zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Duża liczba budynków jest dwukondygnacyjna i posiada poddasza użytkowe. Typowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje w północnej części miejscowości, po wschodniej stronie od pasa drogowego oraz po zachodniej jego stronie obejmując jednocześnie część centralną obszaru. Zabudowa w Lubatowej nie odznacza się nadmierną zwartością. Pojedyncze zabudowania zlokalizowane są np. przy granicy administracyjnej gminy z miejscowością Jasionka w tzw. Dołach (Przylasek) oraz przy drogach gminnych stanowiących połączenie miejscowości Lubatowa z miastem, szczególnie wzdłuż drogi Turkówka oraz Al. Leśnej.

Przebieg drogi krajowej nr 28 z jednej strony zapewnia sprawny tranzyt przez obszar Gminy Iwonicz-Zdrój, a z drugiej strony z uwagi na to że przebiega tylko przez miejscowość Iwonicz, stanowi również barierę dla równomiernego rozwoju gminy, gdyż wywołuje także szereg niekorzystnych dla jej funkcjonowania skutków. Wpływa na pojawienie się uciążliwego hałasu, dużego natężenia ruchu samochodowego oraz znacznego zanieczyszczenia powietrza spalinami. Przyczynia się także do pojawiania się różnic w zagospodarowaniu infrastrukturalnym w poszczególnych miejscowościach w Gminie Iwonicz-Zdrój.

Na obecny stan struktury funkcjonalnej gminy w znacznym stopniu wpływa wzrost zapotrzebowania nierolniczych gałęzi gospodarki na przyrodnicze, ludnościowe i gospodarcze zasoby wsi. Zmusza to do racjonalnego gospodarowania tymi zasobami i skutecznej koordynacji rozwoju różnych funkcji na obszarach wiejskich, zharmonizowanego z ich przestrzennym zróżnicowaniem zarówno przyrodniczym jak i społeczno-gospodarczym.

Powierzchnia Gminy Iwonicz-Zdrój to w sumie 4550 ha, z których tereny zabudowane i zainwestowane wynoszą 338 ha i komunikacyjne (drogi) 157 ha. Obecnie gmina nie dysponuje terenami inwestycyjnymi.

Blisko 85% powierzchni Gminy Iwonicz-Zdrój objęta jest ochroną przyrody. W obszarze tym obowiązują ograniczenia dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ponadto w gminie występują też tereny i obiekty objęte ochroną konserwatorską, na terenie których występują ograniczenia dotyczące istniejącej zabudowy przed rozbiórką, zakaz zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów.

Ważnym elementem krajobrazu gminy są wody powierzchniowe. Gmina Iwonicz-Zdrój położona jest w prawostronnej części dorzecza górnej Wisły, w obrębie dwóch jednostek hydrograficznych (zlewni): Wisłoki i Wisłoka. Ponad 90% powierzchni gminy znajduje się w zlewni rzeki Wisłok, dopływu Sanu. Przeważającą część powierzchni gminy zajmuje zlewnia Lubatówki, lewostronnego dopływu Wisłoka. Bardzo małe fragmenty obszaru gminy, w południowo-wschodniej i północno-wschodniej części, należą do zlewni lewostronnych dopływów Wisłoka: Morwawy i Przecznicy. Pozostały niewielki obszar, położony w południowo-zachodniej części gminy, należy do zlewni Wisłoki. Tworzą ją fragmenty zlewni dwóch prawostronnych dopływów Jasiołki - Potoku Ambrowskiego i Jasionki. Głównym ciekim odwadniającym obszar gminy jest Lubatówka i jej prawy dopływ, Iwoniczanka.

Bogactwem naturalnym Iwonicza-Zdroju są obfite źródła wód mineralnych. Są to wody kwasowęgłowe: chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowe, fluorkowe, bromkowe, jodkowe, borowe. Właśnie te wody oraz klimatyczne walory Iwonicza-Zdroju (duża zawartość w powietrzu jodu, bromu i ozonu, brak zanieczyszczeń atmosfery) przesądziły o powstaniu uzdrowiska, jednego z najstarszych w Polsce.

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój nadrzędnym dokumentem planistycznym jest „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Iwonicz-Zdrój” uchwalone Uchwałą Nr XXIII/172/2012 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 29 października 2012 r., zmienione Uchwałami: Nr XXVII/166/2016 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 2 sierpnia 2016 r., Nr XXIX/186/2016 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 11 października 2016 r. i Nr XXXV/228/2017 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 30 marca 2017 r.

Ponadto Gmina posiada 8 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują powierzchnię 1434,87ha, co stanowi zaledwie 31,5% powierzchni całej gminy.

Na terenach nie objętych obecnie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W latach 2017-2021 można zauważyć utrzymującą się rosnącą tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy do 2019 roku, a następnie jej nieznaczny spadek w kolejnych latach. Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców kształtuje się na poziomie znacznie niższym, niż średnia wyznaczona dla powiatu krośnieńskiego - ze względu na obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wydawanych jest niewiele decyzji dotyczących budowy budynków jednorodzinnych i zagrodowych.

4. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Na tle średnich wyników dla województwa i powiatu, Gmina Iwonicz-Zdrój charakteryzuje się wyższym wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000) niż średnia dla powiatu krośnieńskiego oraz nieco niższym niż średnia obliczona dla województwa podkarpackiego. Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój (na koniec 2021 roku) w bazie REGON zarejestrowane były 954 podmioty gospodarcze. Stanowiło to 10,7% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu krośnieńskiego. Udział ten plasował Gminę

Iwonicz-Zdrój na piątym miejscu ex aequo z Gminą Chorkówka wśród 10. gmin powiatu krośnieńskiego oraz na ostatnim miejscu wśród wyłącznie gmin miejsko-wiejskich powiatu.

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój wyróżnia się:

- Zakłady należące do „Uzdrowiska Iwonicz” S.A. („Szpital uzdrowski – Excelsior”, „Centrum Lecznictwa Uzdrowskiego - Uzdrowski Zakład Przyrodolecznicy” z przychodnią uzdrowską, sanatoria uzdrowskie (Sanatorium Uzdrowskie „Biały Orzeł”, Sanatorium Uzdrowskie „Pod Jodłą”, Sanatorium Uzdrowskie „Stare Łazienki”, Sanatorium Uzdrowskie „Ustronie”, Sanatorium Uzdrowskie „Nr IV”),
- Zakłady należące do innych podmiotów: (sanatoria uzdrowskie: Świerkowy Zdrój Medical Spa Iwonicz-Zdrój, Sanatorium Uzdrowskie „Piasz”, Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o., Górnicze Sanatorium Związkowe „Górnik” w Iwoniczu Zdroju, Sanatorium Uzdrowskie „Wisła”, Sanatorium Uzdrowskie „Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Sanatorium Klimat".)
- Huta szkła „Delta” sp. z o.o. w Iwoniczu.

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w ciągu ostatnich pięciu lat nieznacznie, ale zmniejszała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2017 roku było to 233 osoby, natomiast w roku 2021 – 205 osób. Opisujący spadek bezrobocia w równym stopniu dotyczył wszystkich grup wiekowych co może implikować wniosek, że oferta pracodawców na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój i powiatu krośnieńskiego w pewnym stopniu odpowiadała na potrzeby wyrażane przez osoby poszukujące pracy bez względu na ich wiek. Silnie zmniejszyła się także liczba osób określanych jako trwale bezrobotne – z poziomu 159 osób w roku 2017 do poziomu 85 osób w 2021 roku. Obecnie fakt pozostawiania bez zatrudnienia części mieszkańców wynika z jednej strony z ograniczonej liczby miejsc pracy na terenie gminy (na co wskazują również badania ankietowe), a także z tego, że oferty pracy są wg. osób bezrobotnych mało atrakcyjne. Znaczny wpływ na to, że część mieszkańców pozostaje bez zatrudnienia wpływa fakt, że nie wykazują one aktywności na rynku pracy.

Gmina Iwonicz-Zdrój została objęta zakresem potencjalnego duopolu Jasło-Krosno. Krosno, miasto z funkcją przemysłową opartą o potencjał przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych sektora motoryzacyjnego, szklarskiego, lotniczego, meblarskiego i przetwórstwa tworzyw sztucznych. Miasto posiada potencjał do generowania powiązań gospodarczych ze Słowacją, warunki do rozwoju turystyki uzdrowskiej, kulturowej oraz tranzytowej, a także szkolnictwa wyższego. Należy wykorzystać ciężenia grawitacyjne z miastem Jasło w celu uformowania duopolu tych miast. Jasło posiada potencjał małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze produkcyjnym i usługowym, predyspozycje do powiązań gospodarczych ze Słowacją. W celu wzmocnienia roli bieguna wzrostu, należy wykorzystać ciężenia grawitacyjne z miastem Krosno w układzie duopolu tych miast. Bliskie położenie Gminy Iwonicz-Zdrój może wpływać na jej rozwój.

W latach 2017-2021 dochody budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2017 roku wyniosły one ponad 43 mln zł, a w roku 2021 wzrosły do ponad 66 mln zł. Wraz z nominalnym wzrostem dochodów budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój w analizowanych latach stale rósł wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2017 roku było to 3 932,48zł, a w 2021 roku – 6 157,15zł. W ujęciu nominalnym wzrost ten wyniósł więc ponad 156%. Wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Iwonicz-Zdrój (6 157,15zł) był o nieco niższy od średniej wyznaczonej dla powiatu krośnieńskiego (6 232,38zł) i średniej wyznaczonej dla województwa podkarpackiego (6 491,35zł). Gmina Iwonicz-Zdrój osiągnęła też jedną z niższych wartości (niższą odnotowano już tylko w Gminie Jedlicze) wśród jednostek porównywalnych (gmin miejsko-wiejskich) w powiecie krośnieńskim.

W analizowanym okresie w Gminie Iwonicz-Zdrój corocznie występowała także nadwyżka operacyjna (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2017-2021 wynosiła ona 5,2 mln zł, co stanowiło 10% średnich dochodów ogółem w latach 2017-2021. W 2021 roku kształtowała się ona na poziomie 6 534 676,91zł. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W analizowanym okresie nastąpił wzrost wartości dochodów własnych budżetu Gminy, zarówno w ujęciu nominalnym jak i procentowym. Udział dochodów własnych budżetu gminy łącznie z udziałami w podatkach centralnych (PIT i CIT) w dochodach ogółem budżetu zmniejszyły się z poziomu 29,6% w roku 2017 do poziomu 24,9% w roku 2021. Wśród dochodów własnych budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ponad 6,9 mln zł wpływu w roku 2021), podatek od nieruchomości (ponad 3,2 mln zł), podatek rolny (ponad 280 tys. zł), podatek od środków transportowych (ponad 252 tys. zł), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 247 tys. zł) oraz udział w podatku dochodowym od osób prawnych (ponad 35 tys. zł). W roku 2021 nominalna kwota dotacji celowych otrzymanych przez gminę wyniosła ponad 25,2 mln zł, z czego ponad 11 100 000,00 zł (44%) zostało przekazanych w związku z realizacją świadczenia „Rodzina 500+” - jest to tendencja obserwowana dla wszystkich gmin w Polsce. Z porównania wskaźnika wysokości dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle gmin porównywanych z powiatu krośnieńskiego, można zauważyć, że spośród wszystkich analizowanych jednostek, Gmina Iwonicz-Zdrój posiada najniższą wartość przedmiotowego wskaźnika.

Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu gminy, był to wynik niższy niż średnia wyznaczona dla powiatu krośnieńskiego i porównywalny z wartością notowaną w województwie podkarpackim. Jednocześnie w analizowanym okresie udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetu gminy oscylował na poziomie 10-17%.

Kształtowanie się budżetu Gminy w ubiegłych latach przekłada się również na jej przyszły potencjał inwestycyjny oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Zgodnie Uchwałą Nr L/318/2022 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 18.08.2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Iwonicz-Zdrój.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z tabeli, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Iwonicz-Zdrój pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań. Wskaźnik obsługi zadłużenia obliczono z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń, określonych w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Tabela 2. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Potencjał inwestycyjny	21 609 882,93	10 772 000,00	1 521 030,00	2 590 592,00	2 267 626,00	2 698 230,00	2 765 964,00	2 942 037,00	3 612 962,00	3 502 751,00
Maksymalna obsługa zadłużenia	15,70	14,21	13,05	11,74	10,41	9,83	9,32	10,60	12,17	12,78
Faktyczna obsługa zadłużenia	6,54	6,93	6,58	6,66	6,80	6,56	6,47	6,14	4,64	5,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr L/318/2022 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 18.08.2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Iwonicz-Zdrój

Dodatkowo w tabeli przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy Iwonicz-Zdrój rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie realizacji Strategii (w latach 2022-2031) wyniesie ok. 54 853 080,93 mln zł.

5. Ocena jakości życia w Gminie na podstawie wyników badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Iwonicz-Zdrój przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line oraz kwestionariusza papierowego. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od 2 do 30 czerwca 2022 roku. Respondenci odpowiadali na 7 pytań z zakresu społecznego, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 145 ankiet, wśród których było 59% wypełnionych przez kobiety i 41% wypełnionych przez

mężczyzn. Wśród biorących udział w badaniu przeważały osoby z wykształceniem wyższym - (75%), drugą co do liczebności była grupa z wykształceniem średnim (20%).

Jeśli chodzi o sytuację na rynku pracy, zdecydowanie najliczniejszą grupę stanowili pracujący (88%). Drugą co do liczebności byli emeryci i renciści (6%).

Ponad 89% respondentów biorących udział w badaniu mieszka w Gminie Iwonicz-Zdrój dłużej niż 15 lat. Jest to bardzo ważne z punktu widzenia merytorycznej wartości badania – osoby te bardzo dobrze znają gminę, jej atuty i słabości, a także potrzeby rozwojowe.

Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

5.1. Ocena sytuacji Gminy

Generalnie można uznać, że respondenci są raczej zadowoleni z mieszkania w gminie – wśród odpowiedzi na pytania o ocenę warunków życia dominowały te pozytywne. Najkorzystniej ocenione zostały takie obszary jak stan środowiska naturalnego, bezpieczeństwo publiczne oraz estetyka i czystość w gminie (łącznie po 57% pozytywnych odpowiedzi – „bardzo dobrze” i „dobrze”).

Za obszary problematyczne uznać można natomiast infrastrukturę rowerową (łącznie 80% odpowiedzi negatywnych - „źle” i „bardzo źle”), możliwość zatrudnienia i dostęp do opieki zdrowotnej (52%).

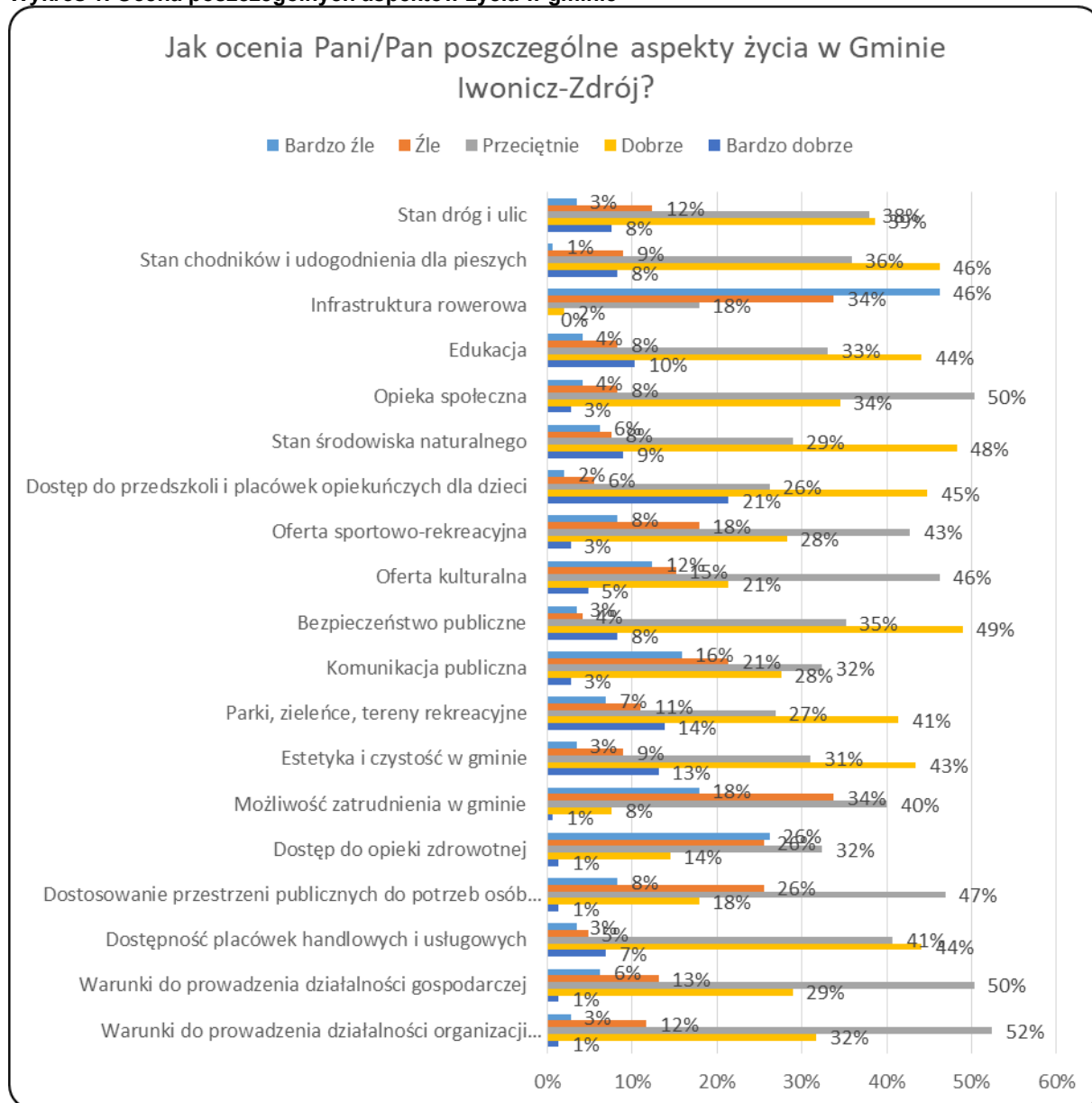
Poniższa tabele oraz wykres przedstawiają, jak mieszkańcy gminy oceniają poszczególne obszary życia w gminie.

Tabela 3. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

	Bardzo źle	Źle	Przeciętnie	Dobrze	Bardzo dobrze
Stan dróg i ulic	3%	12%	38%	39%	8%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	1%	9%	36%	46%	8%
Infrastruktura rowerowa	46%	34%	18%	2%	0%
Edukacja	4%	8%	33%	44%	10%
Opieka społeczna	4%	8%	50%	34%	3%
Stan środowiska naturalnego	6%	8%	29%	48%	9%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	2%	6%	26%	45%	21%
Oferta sportowo-rekreacyjna	8%	18%	43%	28%	3%
Oferta kulturalna	12%	15%	46%	21%	5%
Bezpieczeństwo publiczne	3%	4%	35%	49%	8%
Komunikacja publiczna	16%	21%	32%	28%	3%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	7%	11%	27%	41%	14%
Estetyka i czystość w gminie	3%	9%	31%	43%	13%
Możliwość zatrudnienia w gminie	18%	34%	40%	8%	1%
Dostęp do opieki zdrowotnej	26%	26%	32%	14%	1%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	8%	26%	47%	18%	1%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	3%	5%	41%	44%	7%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	6%	13%	50%	29%	1%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	3%	12%	52%	32%	1%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 1. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

5.2. Pożądane priorytety rozwojowe

Jako obszary wymagające najpilniejszego wsparcia respondenci wskazali infrastrukturę rowerową (15%), dostęp opieki zdrowotnej (12%), następnie stan dróg i ulic oraz ofertę sportowo-rekreacyjną (po 9%), na piątym miejscu wskazano ofertę kulturalną (7%). Powyższe wskazania pokrywają się z oceną poszczególnych aspektów życia w gminie.

Tabela 4. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia

	Wyniki	%
Stan dróg i ulic	59	9%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	34	5%
Infrastruktura rowerowa	104	15%
Edukacja	29	4%
Opieka społeczna	10	1%
Stan środowiska naturalnego	30	4%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	13	2%
Oferta sportowo-rekreacyjna	58	9%
Oferta kulturalna	50	7%
Bezpieczeństwo publiczne	8	1%
Komunikacja publiczna	42	6%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	26	4%
Estetyka i czystość w gminie	24	4%
Możliwość zatrudnienia w gminie	42	6%
Dostęp do opieki zdrowotnej	84	12%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	26	4%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	14	2%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	20	3%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	9	1%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 2. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

6. Analiza problemów

W trakcie prac nad Strategią zidentyfikowano problemy w następujących zakresach:

- zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy;
- infrastruktury technicznej, ładu przestrzennego, potencjału ekologicznego, potencjału ludzkiego i potencjału kulturowego Gminy;
- w sferze gospodarczej i promocji Gminy.

Problem jest tu rozumiany, jako nieakceptowana sytuacja odnosząca się do podmiotu strategii, uniemożliwiająca utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Problem, to także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

W rozdziale tym przedstawione są problemy zidentyfikowane podczas prac warsztatowych, badań ankietowych i zweryfikowane podczas analiz eksperckich i konsultacji w Urzędzie Gminy dla każdego z zakresów. Zatem analizę problemów wykonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki Gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 2 do 30 czerwca 2022 roku.
- 4) Wnioski z 3 warsztatów diagnostycznych dotyczących identyfikacji głównych problemów oraz określenia mocnych i słabych stron Gminy Iwonicz-Zdrój oraz szans i zagrożeń, które odbyły się w dniu 4 października 2022 roku. W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

6.1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

6.1.1. Zabezpieczenie materialne

Pojęcie „zabezpieczenia materialnego” zawiera w sobie m.in. następujące elementy: źródła i poziom dochodów, struktura dochodów, możliwość aktywności zawodowej (możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów), poziom satysfakcji materialnej.

W zakresie zabezpieczenia materialnego zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Ograniczona liczba miejsc pracy na terenie gminy, bardzo mało atrakcyjnych ofert pracy.
- Niski poziom aktywności osób pozostających bez zatrudnienia.
- Relatywnie duża liczba osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł dochodów.

6.1.2. Schronienie

Pojęcie schronienia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: mieszkalnictwo, możliwość samodzielnego zamieszkiwania, standard mieszkań, typ budynków mieszkalnych, skala ewentualnej bezdomności.

W zakresie „schronienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych.
- Ograniczona dostępność mieszkań na lokalnym rynku.
- Niewystarczające wykorzystanie OZE w obiektach użyteczności publicznej i domach i obiektach prywatnych.
- Niewystraszająca dostępność wody pitnej z sieci wodociągowej.

6.1.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia

Pojęcie bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia zawiera w sobie następujące elementy: zagrożenia przestępczością, zagrożenia spokoju publicznego, zagrożenia związane z ruchem komunikacyjnym, zagrożenia zdarzeniami losowymi.

W zakresie „bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Zagrożenia w ruchu komunikacyjnym (DK28, niewystarczająca liczba miejsc parkingowych i postojowych, brak ścieżek rowerowych, ograniczona lokalna sieć drogowa, brak urządzeń

bezpieczeństwa przy drogach publicznych zabezpieczający ruch pieszych w części miejscowości).

- Niewystarczająca jakość i zasięg systemu wizyjnego.
- Niewystarczająca liczba ogólnodostępnych urządzeń ratujących życie (dot. urządzenia AED).
- Przypadki niszczenia mienia publicznego – wandalizm.

6.1.4. Ochrona zdrowia i życia

Pojęcie ochrona zdrowia i życia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: przeciętna długość trwania życia, umieralność niemowląt, zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne, zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych, udział niepełnosprawnych, dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia, styl życia, skala ewentualnego niedożywienia, dostęp do wysokiej jakości żywności i wody pitnej.

W zakresie „ochrona zdrowia i życia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niewystarczający zakres i jakość usług zdrowotnych (niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów, długi czas oczekiwania i organizacja pracy ośrodków zdrowia słabo dostosowana do potrzeb mieszkańców).
- Liczne przypadki uzależnień (alkoholizm).
- Spalanie odpadów w kotłowniach indywidualnych.

6.1.5. Opieka

Pojęcie opieki zawiera w sobie m.in. następujące elementy: opieka nad: dziećmi, niepełnosprawnymi, osobami starszymi i osobami niedostosowanymi społecznie.

W zakresie „opieki” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Ograniczona oferta opieki i spędzania wolnego czasu dla seniorów.
- Brak opieki żłobkowej i ograniczona dostępność opieki przedszkolnej.
- Ograniczona dostępność obiektów i przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami.
- Zjawisko wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami.
- Niewystarczające wsparcie psychologa, logopedy dla rodzin z problemami.

6.1.6. Rozwój ludzi

Pojęcie rozwoju ludzi zawiera w sobie m.in. następujące elementy: długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia, poziom wykształcenia mieszkańców, czas poświęcony rozwojowi fizycznemu, poziom rozwoju fizycznego, czas na rozwój emocjonalny i duchowy.

W zakresie „rozwoju ludzi” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niewystarczająco rozwinięta baza sportowa szkół (brak boisk wielofunkcyjnych, konieczność modernizacji sal gimnastycznych, niewystarczające wyposażenie szkół w sprzęt sportowy).
- Brak dodatkowych zajęć sportowych w szkołach (np. SKS, nauka pływania itp.).
- Niezadawalający poziom edukacji.

6.1.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek

Pojęcie kultury, sportu, rekreacji i wypoczynku zawiera w sobie następujące elementy: ilość czasu wolnego, dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku, jakość (poziom rekreacji i wypoczynku), poziom biernego uczestnictwa w kulturze, poziom uczestnictwa czynnego w kulturze, dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej, możliwość oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne.

W zakresie „kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Ograniczona oferta sportowo-rekreacyjna.
- Ograniczona oferta zajęć sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Słabo rozwinięta infrastruktura rekreacyjna.
- Niewystarczająca liczba placów zabaw.
- Zbyt mała ilość oznakowanych ścieżek o dłuższym dystansie z przygotowaną małą infrastrukturą.
- Niewystarczająco szeroka i atrakcyjna oferta kulturalna ze względu na ograniczenia techniczne i lokalowe.
- Niewystarczające i często przestarzałe wyposażenie Centrum Kultury i Czytelnictwa.
- Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.

6.1.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą

Pojęcie kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą zawiera w sobie m.in. następujące elementy: swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych, stopień integracji społeczności lokalnych, poczucie tożsamości z gminą, stopień zorganizowania społeczności lokalnych, możliwość aktywności pozazawodowej, uczestnictwo w zarządzaniu Gminą, tolerancyjność, ofiarność, lojalność grupowa, wartości moralne, poziom satysfakcji niematerialnej.

W zakresie „kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niski poziom aktywności społecznej mieszkańców.
- Niski stopień utożsamiania się mieszkańców z gminą.

6.1.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych

Pojęcie swobody i łatwości kontaktów przestrzennych zawiera w sobie następujące elementy: różnorodność, niezawodność i wygoda w nawiązywaniu kontaktów, koszt kontaktów oraz czas zużywany na realizowanie kontaktów.

W zakresie „swobody i łatwości kontaktów przestrzennych” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- Niska skuteczność komunikacji władz lokalnych z mieszkańcami.
- Niski poziom współzarządzania gminą – mała liczba liderów, bierność, roszczeniowość części mieszkańców.
- Przypadki wykluczenia cyfrowego mieszkańców (m.in. ze względu na brak możliwości podłączenia do Internetu w niektórych rejonach gminy).
- Bardzo ograniczona oferta przewozów komunikacji publicznej (ograniczone kursy busów w weekendy, brak komunikacji z gminą Rymanów-Zdrój, mieszkańcy i ich dzieci nie mają możliwości dojazdu do placówek edukacyjnych w Rymanowie co jest dużym utrudnieniem).

6.2. Problemy w zakresie zasobów i potencjałów Gminy

6.2.1. Zasoby techniczne

W skład zasobów technicznych w gminie wchodzi budynki i budowle, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, systemy zabezpieczeń przed: powodzią, ogniem i skażeniem oraz systemy eksploatacji i odnowy zasobów technicznych.

W zakresie zasobów technicznych zdiagnozowano następujące problemy:

- Wysoka energochłonność części obiektów oświatowych i zabytkowych.
- Wysoka energochłonność części obiektów sanatoryjnych i uzdrowiskowych.
- Niezadawalający stan zachowania budynków położonych w centrum Iwonicza-Zdroju znajdujących się pod ochroną konserwatorską.
- Relatywnie duża liczba opuszczonych, zaniedbanych budynków.
- Szpecący wygląd i niezadawalające zagospodarowanie Potoku Iwoniczkiego w centralnej części uzdrowiska oraz obelisku Pamiątka wraz z otoczeniem.
- Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej.
- Niewystarczająco rozwinięta sieć wodociągowa oraz konieczność modernizacji części istniejącej sieci.
- Niewystarczająco rozwinięta, niewydolna infrastruktura odprowadzania wód opadowych.
- Konieczność odnowy bazy lokalowej i sprzętowej jednostek OSP na terenie gminy.
- Zamulenie ujęcia wody w Iwoniczu-Zdroju.
- Niezadawalający stan obiektów mostowych.
- Niezadawalający stan nawierzchni i parametry dróg na terenie gminy.
- Niewystarczająca ilość chodników.
- Brak ścieżek rowerowych.
- Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych i postojowych.
- Zły stan zimowego utrzymania dróg.
- Zbyt mała liczba przejść dla pieszych.
- Brak bezpośredniego połączenia drogowego Iwonicza-Zdroju z Lubatówką.
- Przestarzałe oświetlenie uliczne.
- Niewystarczające zabezpieczenie ciągów pieszych.
- Przestarzała w części infrastruktura rekreacyjna i turystyczna.
- Brak wytyczonej osobnej ścieżki rowerowej wzdłuż całego uzdrowiska.

6.2.2. Potencjał i ład przestrzenny

W ramach potencjału i ładu przestrzennego pod uwagę brana jest dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie potencjału i ładu przestrzennego zdiagnozowano następujące problemy:

- Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych.
- Ograniczona dostępność części miejscowości dla osób zmotoryzowanych ze względu na niewystarczającą liczbę miejsc parkingowych.
- Zagrożenia obniżenia estetyki tkanki architektonicznej na terenie miejscowości, dla których nie zaktualizowano Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.
- Brak wolnych terenów do zabudowy w centrach miejscowości.
- Niski poziom estetyki budynków na terenie gminy, w tym części obiektów uzdrowiskowych i sanatoryjnych.
- Słabe oznakowanie ulic oraz budynków.
- Słabe skomunikowanie miejscowości w Gminie.
- Niezadowalający poziom estetyki i czystości w gminie.

6.2.3. Potencjał ekologiczny

Potencjał ekologiczny to zasoby naturalne, systemy i urządzenia proekologiczne, a także ekoświadomość.

W ramach potencjału ekologicznego wskazano następujące problemy:

- Nadmierna wycinka lasów wokół Uzdrowiska.
- Zanieczyszczenie powietrza - niska emisja (przekroczone dopuszczalnych stężeń benzo(a)pirenu).
- Szkody ze strony zwierzyny leśnej.
- Niewystarczające wykorzystanie OZE.
- Niezadowalająca świadomość ekologiczna części mieszkańców gminy.
- Niezadowalający stan PSZOK.
- Dzikie wysypiska śmieci w zbyt wielu miejscach wraz z różnymi odpadami, np. budowlanymi.

6.2.4. Potencjał kulturowy

Potencjał kulturowy to obiekty zabytkowe, przedmioty kultury materialnej, tradycje, zwyczaje, zdolność do jego zachowania, upowszechniania i udostępniania.

W zakresie potencjału kulturowego zdiagnozowano następujące problemy:

- Niezadowalający stan zachowania części obiektów zabytkowych.
- Niewystarczający poziom upowszechniania i udostępniania lokalnego potencjału kulturowego.
- Małe zainteresowanie mieszkańców aktywnym uczestnictwem w kulturze.
- Słaba promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego (izby pamięci, zabytki).
- Zanik lokalnych tradycji i zwyczajów ludowych (dożynki itp.).
- Niewykorzystane zasoby w postaci zabytkowych obiektów (Mały orzeł, Lutnia, Barbórka, Belweder) obecnie nieużytkowanych i niszczących.

6.2.5. Potencjał ludzki

Pojęcie potencjału ludzkiego zawiera przede wszystkim w sobie potencjał demograficzny/biologiczny, także społeczny.

W ramach pojęcia potencjału ludzkiego zdiagnozowano następujące problemy:

- Systematycznie malejąca liczba mieszkańców gminy.
- Starzejące się społeczeństwo.
- Migracja młodych, wykwalifikowanych osób poza teren gminy.

6.3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji gminy

6.3.1. Przedsiębiorczość, w tym branża turystyczna

Problemy:

- Niska konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw.
- Niska konkurencyjność oferty części obiektów uzdrowiskowych i sanatoryjnych.
- Nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny gminy.

- Brak skomercjalizowanego produktu promującego uzdrowisko Iwonicz-Zdrój.

6.3.2. Rolnictwo i leśnictwo

Problemy:

- Zanikająca produkcja w małych gospodarstwach rolnych.
- Niska dostępność lokalnych produktów na terenie gminy.
- Brak rozpoznawalności produktów lokalnych.
- Brak gospodarstw ekologicznych.

6.3.3. Polityka gospodarcza i promocja gminy

Problemy:

- Niewystarczająca promocja gospodarcza gminy.
- Brak profesjonalnie funkcjonującego Centrum Informacji Turystycznej.
- Brak współpracy branży turystycznej.

7. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki Gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 2 do 30 czerwca 2022 roku.
- 4) Wnioski z 3 warsztatów diagnostycznych dotyczących identyfikacji głównych problemów oraz określenia silnych i słabych stron Gminy Iwonicz-Zdrój oraz szans i zagrożeń, które odbyły się w dniu 4 października 2022 roku. W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (silne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabe strony i zagrożenia) w sferze społecznej gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (silne strony i słabe strony), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Analizę SWOT dla Gminy Iwonicz-Zdrój przedstawia poniższe zestawienie.

7.1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Silne strony Gminy	Słabe strony Gminy
<ul style="list-style-type: none"> + Aktywna działalność Centrum Kultury i Czytelnictwa, w tym Gminnej Biblioteki Publicznej oraz jej filii + Dostęp do oferty bibliotecznej w każdej miejscowości gminy + Działające zespoły ludowe i kluby sportowe + Aktywna działalność zespołów artystycznych + Prowadzenie samorządowego miesięcznika „ECHO + Rozbudowywane i restrukturyzowane obiekty oświatowe + Działające organizacje pozarządowe + Dobrze działająca pomoc społeczna + Rosnąca świadomość społeczna mieszkańców związana z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i ochroną środowiska + Niski udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie na tle porównywanych 	<ul style="list-style-type: none"> - Mała liczba mieszkań - Słabo rozwinięta sieć komunikacji publicznej - Niskie zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz gminy - Słaba baza gastronomiczna - Brak żłobka - Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach - Migracje młodych ludzi do większych miast i zagranicę - Ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego - Wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców - Brak Domu Dziennego Pobytu - Brak zorganizowanej formy Klubu Seniora - Niewystarczająca baza lokalowa Centrum Kultury i Czytelnictwa (w tym zły stan obiektu kina, niszczący obiekt amfiteatru) - Brak lokalnego ośrodka sportu i rekreacji - Braki w lokalnej infrastrukturze sportowej, ze szczególnym uwzględnieniem sportów

<p>jednostek</p> <p>+ Rosnąca liczba osób starszych korzystających z oferty ośrodków wsparcia</p>	<p>zimowych</p> <p>- Bark boisk ze sztuczną nawierzchnią przy szkołach</p> <p>- Zbyt mała liczba pracowni językowych w szkołach (brak w Lubatówce)</p> <p>- Niski poziom dochodów budżetu (w przeliczeniu na 1 mieszkańca) na tle gmin powiatu krośnieńskiego</p>
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<p>+ Blisko Krosna – ośrodka administracyjno-gospodarczego, szerokiej oferty z zakresu edukacji i kultury</p> <p>+ Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania „Kraina Nafty”</p> <p>+ Dostęp do środków zewnętrznych na dalszy rozwój i modernizację kraju oraz regionu, w tym m.in. w ramach funduszy europejskich na lata 2021-2027.</p> <p>+ Rozwój ekonomii społecznej – doświadczenie w tworzeniu i funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych</p> <p>+ Rozwój elastycznych form zatrudnienia (e-praca, możliwość ruchomego czasu pracy)</p> <p>+ Moda na zdrowy styl życia</p> <p>+ Rozwój społeczeństwa informacyjnego</p> <p>+ Wysoki priorytet wspierania w UE i kraju przedsięwzięć społecznych i gospodarczych realizowanych przez wielu partnerów</p> <p>+ Rozwój systemów teleinformatycznych w Polsce i na świecie</p> <p>+ Dalszy rozwój i wzrost innowacyjności i wsparcie dla przedsiębiorców w tym zakresie, pozwalające zachować i wzmocnić konkurencyjność gospodarki kraju</p>	<p>- Kryzys gospodarczy w Polsce i na świecie</p> <p>- Wojna na Ukrainie</p> <p>- Nadmierny wpływ polityki na życie społeczne i gospodarcze</p> <p>- Niewystarczające rozwiązania systemowe w zakresie ochrony zabytków</p> <p>- Nieprecyzyjne regulacje w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych</p> <p>- Atrakcyjne płacowo warunki pracy w większych miastach i za granicą</p> <p>- Duża konkurencyjność zasiłków socjalnych w stosunku do oferowanych najniższych pensji</p> <p>- Niestabilna sytuacja geopolityczna przekładająca się negatywnie na wymianę handlową</p> <p>- Negatywne skutki społeczno-gospodarcze COVID-19.</p> <p>- Rosnące potrzeby roszczeniowe społeczeństwa</p> <p>- Inflacja, która wpływa na spadek wartości dochodów, w szczególności bardziej odczuwalna w przypadku regionów i grup społecznych o niższych wynagrodzeniach</p> <p>- Wysokie ceny energii oraz paliw</p>

7.2. Czynniki rozwojowe w zakresie zasobów i potencjałów Gminy

Silne strony Gminy	Słabe strony Gminy
<p>+ Brak przemysłu zanieczyszczającego środowisko</p> <p>+ Powietrze zasobne w jod</p> <p>+ Środowisko naturalne obfitujące w zasoby wód mineralnych (wody chlorkowe, jodkowe, bromkowe, sodowe, wodorowe, siarczkowe)</p> <p>+ Zasoby wód termalnych</p> <p>+ Pokłady leczniczej borowiny</p> <p>+ Bogaty zasób lasów bukowo-jodłowych</p> <p>+ Prozdrowotne właściwości mikroklimatu</p> <p>+ Unikalny zespół zwartej drewnianej zabudowy uzdrowskiej w Iwonicz-Zdroju</p> <p>+ Liczne obiekty zabytkowe</p> <p>+ Relatywnie dobra jakość infrastruktury technicznej w zakresie telefonizacji i gazyfikacji</p> <p>+ Dostęp do sieci Internet</p>	<p>- Zagrożające środowisku dzikie wysypiska śmieci</p> <p>- Niewystarczający monitoring miejsc szczególnie narażonych na zaśmiecanie odpadami stałymi</p> <p>- Ograniczony dostęp do sieci kanalizacyjnej</p> <p>- Zwiększona ilość wypadków drogowych</p> <p>- Niezadowalający stan rozwoju infrastruktury drogowej (np. chodniki, oświetlenie)</p> <p>- Brak alternatywnych dróg.</p> <p>- Brak sieci kanalizacyjnej w części Lubatowej</p> <p>- Brak sieci wodociągowej w Lubatowej i Lubatówce</p> <p>- Bariery architektoniczne dla osób z niepełnosprawnościami w obiektach użyteczności publicznej oraz przestrzeniach publicznych</p> <p>- Niedostosowanie funkcjonalne obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</p> <p>- Niewystraszająca jakość i dostępność obszarów</p>

	<p>rekreacyjnych np. Zespół Pałacowo-Parkowy w Iwoniczu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zły stan zagospodarowania Parku Zdrojowego – ścieżki spacerowe, niszczenie infrastruktury przez transport leśny) - Brak aktualizacji Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego (m.in. Iwonicz, Lubatówka i Lubatowa).
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<ul style="list-style-type: none"> + Nowa perspektywa funduszy Unii Europejskiej + Spodziewane wsparcie w ramach Krajowego Programu Odbudowy + Możliwość pozyskania dofinansowania prac restauratorskich i konserwatorskich zabytków w ramach konkursów ogłaszanych przez różne instytucje + Wysoki priorytet ochrony środowiska i produkcji proekologicznej w polityce UE i polskiego rządu + Rozwój systemów teleinformatycznych w Polsce i na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niedostatek i niska dostępność środków zewnętrznych na inwestycje - Bardzo wysokie, wciąż wzrastające koszty inwestycji infrastrukturalnych - Wysokie koszty utrzymania obiektów kubaturowych oraz zabytkowych - Wysokie koszty rewitalizacji zabytków wynikające z przepisów prawnych (konserwator zabytków) - Trudno dostępne środki na ochronę zabytków (zwłaszcza dla podmiotów prywatnych) - Wysokie koszty energii i paliw

7.3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy

Silne strony Gminy	Słabe strony Gminy
<ul style="list-style-type: none"> + Korzystne położenie w przygranicznej części województwa + Atrakcyjne położenie geograficzne – atrakcyjność Beskidu Niskiego + Specyficzny mikroklimat o leczniczym charakterze + Największe w województwie bogactwo wód leczniczych + Duża liczba obiektów sanatoryjnych z wykwalifikowanym personelem medycznym + Szeroka oferta usług sanatoryjnych i leczniczych + Dostępna baza noclegowa i gastronomiczna + Czyste środowisko naturalne + Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe + Liczne urokliwe ścieżki spacerowe i szlaki turystyczne + Bogata i długa tradycja uzdrowiskowa + Pozytywny wizerunek Iwonicza-Zdroju w otoczeniu + Bogate dziedzictwo i potencjał kulturowy + Liczne obiekty zabytkowe + Istniejące produkty lokalne + Dobre warunki do rozwoju działalności turystycznej, rekreacyjnej i rehabilitacyjnej + Istniejące, silne ekonomiczne podmioty gospodarcze z sektorów powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa 	<ul style="list-style-type: none"> - Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw - Niedoinwestowanie lokalnych przedsiębiorstw - Niezadawalająca dostępność komunikacyjna - Niewystarczający poziom wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w lokalnych przedsiębiorstwach - Niewystarczająca dostępność obiektów sanatoryjnych (w tym bazy zabiegowej) na potrzeby świadczenia usług uzdrowiskowych osobom ze specjalnymi potrzebami - Niezadawalająca jakość i poziom innowacyjności świadczonych usług uzdrowiskowych, w tym usług leczniczych oraz diagnostyki leczenia uzdrowiskowego, rehabilitacji i odnowy biologicznej - Niewystarczająco szeroka i nowoczesna oferta w zakresie usług uzdrowiskowych (np. strefy leczniczo-rekreacyjne itp.), usług leczniczych oraz diagnostyki leczenia uzdrowiskowego, rehabilitacji i odnowy biologicznej oraz infrastruktury wypoczynkowej połączonej z walorami leczniczymi (np. baseny, tężnie, parki sensoryczne itp.) - Niezadawalający standard części oferty hotelowej - Słabo rozwinięta infrastruktura drogowa i okołodrogowa (parkingi) - Oddalenie od większych ośrodków miejskich: Tarnów (96km), Rzeszów (73 km) - Odpyły młodych wykwalifikowanych pracowników - Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych - Niezadawalający standard części istniejącej bazy uzdrowiskowej i turystycznej

	<ul style="list-style-type: none"> - Niezadawalająca jakość części usług turystycznych i uzdrowiskowych – niska innowacyjność - Zbyt mała ilość oznakowanych ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych - Niewystarczające oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie - Zbyt mała liczba nowoczesnej małej infrastruktury turystycznej - Brak kluczowej, nowoczesnej i unikalnej infrastruktury turystycznej - Brak infrastruktury typu pola namiotowe, camping dla kamperów - Przystarzała infrastruktura turystyczna i uzdrowiskowa - Praktyczny brak bazy i oferty w zakresie sportów zimowych - Brak zdefiniowanej listy produktów lokalnych - Brak systemu wspierania przedsiębiorczości - Postępujące starzenie się społeczeństwa - Słaba promocja gospodarcza gminy - Mała liczba nowych inwestorów - Niedoinwestowanie terenów wiejskich - Sezonowość turystyczna; - Wciąż ograniczona dostępność innych form turystyki poza uzdrowiskową - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna - Słaba współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie rozwoju turystyki - Brak współpracy lokalnych przedsiębiorców w zakresie tworzenia wspólnej oferty - Wzrastająca powierzchnia nieużytków
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<ul style="list-style-type: none"> + Potencjalne pozytywne oddziaływanie na rozwój Gminy sąsiedztwa duopolu Jasło-Krosno, + Rozwój sektora ekonomii społecznej + Rozwój elastycznych form zatrudnienia (e-praca, możliwość ruchomego czasu pracy) + Szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy (PUP) + Dofinansowanie przez pup aktywizacji zawodowej tj. stażu i prac społecznie użytecznych, + Wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez PFRON, + Możliwość uzyskania dofinansowania na rozwijanie lub uruchomienie działalności gospodarczej i na tworzenie nowych miejsc pracy + Rozwinięty, powszechny dostęp do informacji w biznesie, gospodarce, etc. + Opracowywane programy przewidziane do finansowania w ramach budżetu UE na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim m.in. na oraz inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> - Wysokie koszty funkcjonowania przedsiębiorstw (energia, paliwo, wynagrodzenia), - Wzrastające koszty inwestycji, - Ograniczenia wynikające z uwarunkowań środowiskowych i przepisów prawa - Niestabilność prawa - Duże obciążenia fiskalne i finansowe związane z utrzymaniem miejsc pracy - Niejasność części obowiązujących przepisów prawnych dotyczących przedsiębiorców - Negatywne skutki Covid-19 oraz wysokiej inflacji, w szczególności wśród mikro i małych przedsiębiorstw w części branż - Wojna za wschodnią granicą - Niewystarczające rozwiązania prawne w zakresie aktywizacji osób biernych zawodowo - Silna konkurencja w otoczeniu (Krosno, Sanok, Rzeszów) o wysoko wykwalifikowane kadry - Rozwinięty system wsparcia osób pozostających bez pracy demotywujący do szukania zatrudnienia

<ul style="list-style-type: none"> + Moda na zdrową żywność (np. produkty ekologiczne) + Wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem w środowisku naturalnym + Wzrost zainteresowania wypoczynkiem w Polsce (w aspekcie ograniczeń wynikających z pandemii covid-19 i spadku wartości złotego) + Wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek typu „agroturystyka” + Działające jednostki wspierające rolników i przedsiębiorców: np. ODR, ARMIR, Podkarpacka Izba Rolnicza + Rozwój turystyczny sąsiednich gmin + Rozwój społeczeństwa informacyjnego + Wysoki priorytet ochrony środowiska i produkcji proekologicznej w polityce UE i polskiego rządu + Rozwój systemów teleinformatycznych w Polsce i na świecie + Wysoki popytu na krajowe usługi i produkty czasu wolnego, rozwój turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> – Nadopiekuńczość państwa – Silna konkurencja w regionie wynikająca z wysokiej atrakcyjności gmin turystycznych
---	--

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

1. Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031

Założenia stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego sformułowania strategii rozwoju i zostały określone na początku jej powstawania.

Założenia dotyczące dokumentu programu:

1. Perspektywa planowania: **2031 rok**.
2. Decyzje zawarte w Strategii będą służyły mieszkańcom Gminy Iwonicz-Zdrój.
3. Strategia będzie najogólniejszym dokumentem planistycznym gminy i tym samym wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Gospodarki Przestrzennej Gminy Iwonicz-Zdrój i Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego będzie nadrzędna w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze gminy.
4. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zewnętrznych dokumentów planistycznych, m.in., ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030.
5. Zadaniem Strategii jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych celów rozwoju Gminy z uwzględnieniem możliwości i uwarunkowań regionalnych i krajowych.
6. Realizacją Strategii będą kierowały władze wykonawcze Gminy.

Założenia dotyczące procesu pracy nad opracowaniem dokumentu Strategii:

1. Strategia opracowywana jest z udziałem przedstawicieli wszystkich interesariuszy.

Założenia dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych:

1. Strategia Rozwoju Gminy oraz przedsięwzięcia z niej wynikające będą przygotowane, wdrażane, monitorowane, sprawozdawane i ewaluowane z uwzględnieniem przestrzegania zasad horyzontalnych wynikających z przepisów unijnych, w tym m.in. zasady zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność (zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), wiek lub orientację seksualną.

Założenia dotyczące zrównoważonego rozwoju:

1. Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, zrównoważony rozwój oznacza integrację działań politycznych, gospodarczych oraz społecznych, z zachowaniem równowagi i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.
2. Przygotowanie Strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Termin „zrównoważony rozwój” oznacza:

1. Zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb.
2. Poszanowanie zasobów ze względu na ich ograniczoność.
3. Harmonizowanie ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju.
4. Długookresowe podejście do analizowania, planowania i urzeczywistniania celów rozwoju.

2. Misja

Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem? Misja zatem to opis wizji gminy zawierający główne pola aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel gminy.

Misję Gminy Iwonicz-Zdrój określono w perspektywie do 2031 roku. Uwzględniając przyjęte założenia misja brzmi następująco:

Iwonicz-Zdrój to nowoczesna gmina z czterowiekową tradycją uzdrowiskową, z innowacyjną, zintegrowaną ofertą uzdrowiskowo-turystyczną i rekreacyjno-sportową, która zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju integruje swoje działania na rzecz

zachowania swojego unikalnego potencjału ekologicznego, poprawy warunków życia, pracy i rozwoju mieszkańców oraz kreowania unikalnej oferty gospodarczej.

Walory środowiska naturalnego, oferta dla kuracjuszy, turystów i inwestorów czynią gminę Iwonicz-Zdrój miejscem, którego się nie chce opuszczać, do którego chętnie się przyjeżdża, powraca, inwestuje i zostaje...

Kapitał ludzki i kapitał społeczny są w dzisiejszych czasach podstawowym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszą wartością Gminy Iwonicz-Zdrój jest więc społeczność tworząca Gminę, a przede wszystkim jej mieszkańcy, dla których odpowiednio do ich potrzeb, należy zapewnić wysokiej jakości usługi społeczne oraz atrakcyjną przestrzeń publiczną. Tym samym Gmina będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju Gminy są również przedsiębiorcy, których Gmina będzie wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także środowisko przyrodnicze wraz z jego walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Z tego względu Gmina Iwonicz-Zdrój będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia w Gminie oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców.

Misja spełnia ważne funkcje w okresie wdrażania strategii, w tym:

- pozwala koncentrować się na priorytetowych, długookresowych celach,
- pozwala planować i koordynować działania partnerów rozwoju lokalnego zgodnie z długookresowymi celami,
- wspiera motywację i integrację mieszkańców, wzmacniając ich identyfikację z gminą,
- promuje gminę w otoczeniu, zwiększa zainteresowanie, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów i wobec odbiorców oferty gminy.

3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne określone są do roku 2031 i służą realizacji misji Gminy.

Cele strategiczne określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu w długiej perspektywie oraz kierunkują działania na rzeczy właściwe dla koncepcji rozwoju gminy. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy, w tym również zasobów będących w dyspozycji sektora prywatnego i pozarządowego. Przypisane im **cele operacyjne** wyznaczają kierunki działań, co do przedsięwzięć właściwych dla rozwoju gminy.

Cele strategiczne i operacyjne gminy powstały na podstawie oceny aktualnej sytuacji uwzględniającej zidentyfikowane w uspołecznionym procesie pracy problemy i czynniki wewnętrzne wpływające na możliwość rozwoju gminy (słabe i mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia w otoczeniu).

3.1. Cele strategiczne Gminy Iwonicz-Zdrój

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Iwonicz-Zdrój, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w misji rozwoju określono 6 celów strategicznych dla 3 głównych wyznaczonych wcześniej sfer funkcjonowania gminy:

SFERA SPOŁECZNA

1. Poprawa warunków i jakości życia, pracy oraz rozwoju mieszkańców

SFERA POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY

2. Poprawa rozwoju zasobów technicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców i gości

3. Poprawa gminnej gospodarki przestrzennej

4. Poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

5. Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego oraz poziomu przygotowania do zmian klimatu

SFERA GOSPODARCZA I PROMOCJI GMINY

6. Konkurencyjna, innowacyjna i przyjazna środowisku gospodarka gminy

Osiąganie celów w sferze gospodarczej jest zadaniem, które mogą realizować tylko podmioty działające w sferze gospodarczej. Zadania Gminy dotyczą przede wszystkim tworzenia warunków do

działalności gospodarczej, wspierania podmiotów przez odpowiednią politykę i promocję Gminy. Ważnym elementem wsparcia będą również działania związane z planowaniem przestrzennym i rozwojem infrastruktury technicznej na terenach wykorzystywanych i możliwych do wykorzystania do celów gospodarczych. Cele strategiczne w sferze gospodarczej powinny wpływać na decyzje podejmowane przez wszystkie podmioty działające w Gminie oraz przyszłych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Poprawa warunków i jakości życia, pracy oraz rozwoju mieszkańców	1.1. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych zawodowo. 1.2. Zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie gminy. 1.3. Dostępne mieszkania socjalne, chronione i komunalne. 1.4. Poprawa standardu mieszkań i obiektów użyteczności publicznej. 1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu komunikacyjnym. 1.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa. 1.7. Rozszerzenie oferty opieki dla seniorów. 1.8. Poprawa dostępności zorganizowanych form opieki nad dziećmi. 1.9. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami. 1.10. Poprawa jakości oferty edukacyjnej. 1.11. Rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej. 1.12. Rozwinięta, nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna. 1.13. Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej. 1.14. Zachowane lokalne tradycje i zwyczaje. 1.15. Zwiększenie integracji i aktywności społecznej. 1.16. Poprawa dostępności komunikacyjnej mieszkańców.
2. Poprawa rozwoju zasobów technicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców i gości	2.1. Poprawa stanu zachowania i funkcjonalności budynków użyteczności publicznej. 2.2. Poprawa stanu rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. 2.3. Poprawa stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego. 2.4. Zwiększona dostępność komunikacyjna gminy. 2.5. Rozwinięta i atrakcyjna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna.
3. Poprawa gminnej gospodarki przestrzennej	3.1. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej. 3.2. Zwiększenie dostępności terenów pod inwestycje. 3.3. Poprawa oznakowania ulic, budynków oraz innych obiektów. 3.4. Poprawa estetyki i czystości w gminie. 3.5. Aktywizacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
4. Poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego	4.1. Poprawa stanu zachowania i eksponowania obiektów zabytkowych.
5. Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego oraz poziomu przygotowania do zmian klimatu	5.1. Poprawa zachowania zasobów naturalnych. 5.2. Poprawa czystości powietrza. 5.3. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed skutkami zmiany klimatu.
6. Konkurencyjna, innowacyjna i przyjazna środowisku gospodarka gminy	6.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw 6.2. Rozpoznawalna, atrakcyjna oferta turystyczna 6.3. Wykorzystanie potencjału lokalnych gospodarstw rolnych i producentów spożywczych produktów lokalnych

Cele strategiczne Gminy Iwonicz-Zdrój odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cel strategiczny 1: Poprawa warunków i jakości życia, pracy oraz rozwoju mieszkańców

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1.1. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych zawodowo	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Współpraca władz lokalnych z potencjalnymi pracodawcami. ✓ Realizacja projektów z zakresu podnoszenia lub zmiany kwalifikacji osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Krośnie i organizacjami pozarządowymi. Realizacja działań aktywizacyjnych, wspierających zawodową mobilność geograficzną i rozwój przedsiębiorczości oraz dostosowanie kwalifikacji i kompetencji do potrzeb rynku pracy. ✓ Pomoc psychologiczna dla osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym. ✓ Pozyskiwanie i współpraca z inwestorami, którzy mogą tworzyć miejsca pracy. ✓ Wspieranie inicjatyw i partnerstw lokalnych oraz regionalnych na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.
1.2. Zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych. ✓ Poszukiwanie i pozyskiwanie inwestorów. ✓ Edukacja społeczeństwa i upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej. ✓ Wspieranie wykorzystania ekonomii społecznej i solidarnej, jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup zagrożonych wykluczeniem. ✓ Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie współpracy trójsektorowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej. ✓ Podejmowanie współpracy z różnymi podmiotami otoczenia biznesu ukierunkowanej na zwiększanie możliwości pozyskiwania informacji o możliwościach dofinansowania działalności przedsiębiorstw i większej absorpcji tych środków przez lokalnych przedsiębiorców.
1.3. Dostępne mieszkania socjalne, chronione i komunalne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Adaptacja niewykorzystanych budynków na mieszkania socjalne i komunalne lub budowa nowych. ✓ Współpraca z powiatem w zakresie tworzenia mieszkań chronionych, ✓ Likwidacja barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami.
1.4. Poprawa standardu mieszkań i obiektów użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Budowa i modernizacja infrastruktury sieciowej. ✓ Rozbudowa i modernizacja systemu oczyszczania ścieków. ✓ Realizacja programu usuwania wyrobów z azbestu. ✓ Realizacja programów i projektów z zakresu wymiany źródeł ciepła, montażu instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz termomodernizacji.
1.5. Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu komunikacyjnym	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Instalacja odcinkowego pomiaru prędkości na odcinku drogi krajowej przebiegającej przez teren gminy. ✓ Instalacja i modernizacja urządzeń bezpieczeństwa przy drogach publicznych (m. in. bariery ochronne, progi zwalniające, przejścia dla pieszych, likwidacja barier dla osób z niepełnosprawnościami). ✓ Współpraca z Powiatem, Zarządem Dróg Wojewódzkich i GDDKiA w zakresie przebudowy i remontów dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowej. ✓ Budowa, rozbudowa i modernizacja parkingów i miejsc postojowych ✓ Budowa ścieżek rowerowych . ✓ Instalacja nowego i modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego.
1.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwój i modernizacja systemu monitoringu wizyjnego. ✓ Instalacja fotopułapek w miejscach zagrożonych wandalizmem. ✓ Instalacja ogólnodostępnych urządzeń ratujących życie (m. in. urządzenie AED). ✓ Współpraca z Policją w zakresie ograniczania wandalizmu (Krajowa Mapa Zgłoszeń Zagrożeń Bezpieczeństwa). ✓ Zmniejszanie zagrożenia ze strony psów pozostających bez opieki. ✓ Ograniczanie przypadków zakłócania porządku publicznego (np. picie alkoholu w miejscach publicznych) – współpraca z Policją w zakresie poprawy egzekwowania prawa.
1.7. Rozszerzenie oferty opieki dla seniorów	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Powołanie i wspieranie funkcjonowania Klubów Seniora. ✓ Stworzenie Domu Dziennego Pobytu wraz z zapewnieniem transportu dla seniorów. ✓ Podejmowanie działań w celu uruchomienia Domu Spokojnej Starości.
1.8. Poprawa dostępności	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uruchomienie żłobków. ✓ Wspieranie inicjatyw osób fizycznych i organizacji chcących oferować opiekę

zorganizowanych form opieki nad dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ żłobkową i przedszkolną. ✓ Rozbudowa i modernizacja przedszkoli wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m. in. place zabaw) dostosowująca ofertę do aktualnych potrzeb.
1.9. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. ✓ Zwiększanie świadomości rodzin osób dotkniętych zjawiskiem wykluczenia społecznego. ✓ Zwiększanie wrażliwości społecznej.
1.10. Poprawa jakości oferty edukacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozbudowa, budowa i modernizacja energetyczna bazy oświatowej i sportowej szkół (m. in. boiska wielofunkcyjne, sale gimnastyczne i obiekty szkolne). ✓ Systematyczne doposażanie szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt sportowy. ✓ Rozszerzanie oferty zajęć sportowych w szkołach (zwiększenie środków finansowych i współpraca z sanatoriami posiadającymi baseny). ✓ Propagowanie aktywnego stylu życia (sport, aktywna turystyka wśród rodziców i dzieci). ✓ Współpraca ze szkołami i przedszkolami w zakresie realizacji projektów edukacyjnych. ✓ Wspieranie szkolnych projektów edukacyjnych, realizowanych przez uczniów pod opieką nauczycieli. ✓ Zapewnianie wysokiej jakości doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach podstawowych. ✓ Wspieranie tworzenia systemu promocji kształcenia zawodowego skierowanego do uczniów i rodziców uczniów szkół podstawowych. ✓ Poprawa wsparcia psychologicznego w szkołach oraz usprawnienie diagnozowania problemów. ✓ Wdrożenie mechanizmów/programów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów.
1.11. Rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Powołanie lokalnego ośrodka sportu i rekreacji. ✓ Wspieranie rozwoju różnorodnych dyscyplin sportowych i pozyskiwania kadry instruktorskiej i trenerskiej. ✓ Promocja sportu powszechnego. ✓ Promocja aktywności ruchowej osób dorosłych, w tym osób w wieku 65+. ✓ Współpraca ze szkołami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami w zakresie organizacji zajęć, imprez i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych i turystycznych. ✓ Współpraca w ramach Zagłębia Ambitnej Turystyki w zakresie rozszerzania oferty sportowo-rekreacyjnej. ✓ Rozwój infrastruktury sportowej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz starszych. ✓ Rozwijanie infrastruktury sportu powszechnego oraz wzrost dostępności urządzeń dla aktywności ruchowej.
1.12. Rozwinięta, nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Remont i modernizacja ścieżek spacerowych (we współpracy z Lasami Państwowymi) ✓ Organizacja tras do narciarstwa biegowego ✓ Organizacja tras i ścieżek rowerowych ✓ Budowa nowych i modernizacja istniejących placów zabaw
1.13. Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Modernizacja amfiteatru. ✓ Przebudowa i modernizacja Domu Zdrojowego z przeznaczeniem na działalność kulturalną. ✓ Systematyczne doposażanie Centrum Kultury i Czytelnictwa (w tym nagłośnienie, sprzęt do realizacji imprez online i innych). ✓ Promowanie lokalnych artystów i twórców. ✓ Zwiększenie skuteczności promocji wydarzeń kulturalnych. ✓ Badanie potrzeb mieszkańców w zakresie kultury i dostosowywanie oferty kulturalnej. ✓ Tworzenie warunków sprzyjających wzrostowi kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców gminy poprzez rozwój edukacji kulturowej.
1.14. Zachowane lokalne tradycje i zwyczaje	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie KGW i OSP oraz innych organizacji pozarządowych działających w sferze kultury. ✓ Wspieranie działalności zespołów artystycznych. ✓ Upowszechnianie kultury i dziedzictwa kulturowego, jako elementu umacniania tożsamości regionalnej oraz pomnażania kapitału ludzkiego i społecznego. ✓ Współpraca w zakresie sieciowania podmiotów zaangażowanych w tworzenie, ochronę, udostępnianie, popularyzację kultury oraz dziedzictwa kulturowego w celu integracji działań w obszarze kultury.

1.15. Zwiększenie integracji i aktywności społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zwiększenie wykorzystania Domów Ludowych na potrzeby lokalnych społeczności (lokale dla NGO). ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji społecznej mieszkańców. ✓ Kreowanie i wspieranie lokalnych liderów. ✓ Promowanie postaw obywatelskich i społecznych. ✓ Poprawa sposobu komunikacji władz gminy z mieszkańcami. ✓ Usprawnianie systemów konsultacji publicznych. ✓ Wspieranie rozwoju wolontariatu. ✓ Kształtowanie i promocja społeczeństwa obywatelskiego. ✓ Podejmowanie działań angażujących obywateli i organizacje pozarządowe w sprawy publiczne, w tym większy udział w debatach, konsultacjach społecznych, w tworzeniu lokalnych dokumentów strategicznych i programowych oraz w wyborach samorządowych i parlamentarnych. ✓ Aktywizacja społeczna poprzez m.in. doradztwo, terapie, warsztaty, treningi skierowane na rozwój osobisty i wzmocnienie postawy aktywnej.
1.16. Poprawa dostępności komunikacyjnej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Współpraca z samorządem województwa, wojewodą i powiatem w zakresie poprawy funkcjonowania i dostosowania transportu publicznego do potrzeb mieszkańców. ✓ Podejmowanie działań edukacyjnych i inwestycyjnych w celu ograniczenia wykluczenia cyfrowego mieszkańców.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny 1	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa warunków i jakości życia, pracy oraz rozwoju mieszkańców	Liczba zrealizowanych działań aktywizujących zawodowo osoby zagrożone wykluczeniem zawodowym (szt.)	0	2
	Liczba mieszkań socjalnych w dyspozycji gminy (szt.)	5	7
	Liczba zrealizowanych nowych projektów z zakresu wymiany źródeł ciepła, montażu instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz termomodernizacji (szt.)	0	1
	Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych (szt.)	1429	1650
	Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych (szt.)	2517	2540
	Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu instalacji i modernizacji urządzeń bezpieczeństwa przy drogach publicznych (szt.)	0	5
	Liczba ogólnodostępnych punktów z urządzeniem ratującym życie (szt.)	0	2
	Liczba nowych ofert spędzania wolnego czasu dla seniorów (szt.)	0	3
	Liczba nowych, zorganizowanych form opieki dla seniorów (szt.)	0	3
	Liczba nowych zorganizowanych form opieki dla dzieci do lat 3 (szt.)	0	1
	Liczba nowych miejsc w przedszkolach (szt.)	0	20
	Liczba zrealizowanych nowych projektów z zakresu doposażanie szkół (szt.)	0	3
	Liczba nowych obiektów infrastruktury sportowej szkół (szt.)	0	1
	Liczba zrealizowanych nowych projektów edukacyjnych (szt.)	0	2

Liczba obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zmodernizowanych w ramach realizacji Strategii (szt.)	0	3
Liczba zorganizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych ogólnodostępnych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	10
Liczba zorganizowanych zajęć sportowo-rekreacyjnych w szkołach i poza nimi w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	10
Liczba nowych ofert w zakresie możliwości uprawiania sportów zimowych (szt.)	0	1
Długość zorganizowanych nowych tras i ścieżek rowerowych (km)	0	4
Liczba obiektów oświatowych, w tym bazy sportowej szkół przebudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	3
Liczba obiektów bazy kulturalnej rozbudowanych/zmodernizowanych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	3
Liczba obiektów bazy kulturalnej doposażonych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	3
Liczba dostępnych nowych ofert kulturalnych (szt.)	0	4
Liczba działających zespołów artystycznych (szt.)	5	7
Liczba aktywnie działających organizacji społecznych (szt.)	15	17
Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	9
Liczba zorganizowanych w okresie realizacji Strategii szkoleń dla mieszkańców gminy z zakresu zdobywania umiejętności cyfrowych (szt.)	0	3
Liczba dostępnych nowych e-usług w Urzędzie Gminy i jednostkach organizacyjnych (szt.)	0	3

Cel strategiczny 2: Poprawa rozwoju zasobów technicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców i gości

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
2.1. Poprawa stanu zachowania i funkcjonalności budynków użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Modernizacja energetyczna obiektów oświatowych i zabytkowych. ✓ Poprawa stanu zachowania budynków położonych w centrum Iwonicza-Zdroju znajdujących się pod ochroną konserwatorską. ✓ Poprawa relacji partnerskich z podmiotami działającymi na terenie uzdrowiska. ✓ Podejmowanie działań zachęcających właścicieli opuszczonych, zaniedbanych budynków do ich zagospodarowania. ✓ Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
2.2. Poprawa stanu rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Budowa, przebudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej oraz infrastruktury odprowadzania wód opadowych.
2.3. Poprawa stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozbudowa i modernizacja bazy lokalowej jednostek OSP. ✓ Systematyczne uzupełnianie wyposażenia i sprzętu jednostek OSP ✓ Rozbudowa sieci miejsc poboru wody na cele gaśnicze.

<p>2.4. Zwiększona dostępność komunikacyjna gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Remont, modernizacja obiektów mostowych. ✓ Regulowanie stanu prawnego dróg dojazdowych do osiedli mieszkalnych. ✓ Remonty, przebudowa i modernizacja dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich i krajowej (współpraca z zarządcami dróg). ✓ Budowa i remonty chodników dla pieszych. ✓ Budowa ścieżek rowerowych. ✓ Budowa i przebudowa parkingów oraz miejsc postojowych. ✓ Organizacja przejść dla pieszych. ✓ Poprawa stanu utrzymania zimowego dróg. ✓ Budowa połączenia drogowego Iwonicza-Zdroju z Lubatówką. ✓ Budowa nowego i modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. ✓ Instalacja urządzeń bezpieczeństwa wzdłuż ciągów pieszych w miejscach szczególnie zagrożonych.
<p>2.5. Rozwinięta i atrakcyjna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej (np. ścieżki rowerowej wokół całego uzdrowiska oraz jej połączeń z innymi gminami (współpracami z Zagłębiem Ambitnej Turystyki). ✓ Remont, przebudowa, modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej (w tym m.in. instalacja systemu podgrzewania wody w basenie sezonowym). ✓ Stworzenie miejsc na potrzeby kamperów.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
<p>Poprawa rozwoju zasobów technicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców i gości</p>	<p>Liczba nowych projektów modernizacji energetycznej obiektów użyteczności publicznej (szt.)</p>	0	10
	<p>Liczba zrealizowanych w okresie realizacji Strategii prac w obiektach zabytkowych (szt.)</p>	0	2
	<p>Liczba spotkań konsultacyjnych z podmiotami działającymi na terenie uzdrowiska zorganizowanych w okresie realizacji Strategii (szt.)</p>	0	5
	<p>Liczba budynków użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery architektoniczne (szt.)</p>	1	3
	<p>Długość przebudowanej/zmodernizowanej w okresie realizacji Strategii sieci kanalizacji sanitarnej (km)</p>	0	2
	<p>Długość przebudowanej/zmodernizowanej w okresie realizacji Strategii sieci wodociągowej (km)</p>	0	6
	<p>Długość przebudowanej/zmodernizowanej w okresie realizacji Strategii infrastruktury odprowadzania wód opadowych</p>	0	1

(km)		
Długość wybudowanej w okresie realizacji Strategii sieci kanalizacji sanitarnej (km)	0	1
Długość wybudowanej w okresie realizacji Strategii sieci wodociągowej (km)	0	7
Długość wybudowanej w okresie realizacji Strategii infrastruktury odprowadzania wód opadowych (km)	0	2
Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych i doposażonych w okresie realizacji Strategii obiektów jednostek OSP (szt.)	0	4
Liczba nowych miejsc poboru wody do celów gaśniczych (szt.)	0	20
Długość dróg gminnych, na których w okresie realizacji Strategii przeprowadzono remonty, przebudowę, modernizację (km)	0	5
Długość dróg powiatowych, na których w okresie realizacji Strategii przeprowadzono remonty, przebudowę, modernizację (km)	0	9
Długość dróg wojewódzkich, na których w okresie realizacji Strategii przeprowadzono remonty, przebudowę, modernizację (km)	0	1
Liczba wyremontowanych obiektów mostowych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	5
Długość wybudowanych chodników dla pieszych w okresie realizacji Strategii (km)	0	3
Długość wyremontowanych chodników dla pieszych w okresie realizacji Strategii (km)	0	2
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych w okresie realizacji Strategii (km)	0	3
Liczba nowych miejsc parkingowych i postojowych	0	30
Długość wybudowanych dróg lokalnych w okresie realizacji Strategii (km)	0	3
Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu remontu, przebudowy, modernizacji istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej (szt.)	0	3
Liczba nowych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej (szt.)	0	2

Cel strategiczny 3: Poprawa gminnej gospodarki przestrzennej

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
----------------	------------------

3.1. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aktualizowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego i opracowywanie nowych. ✓ Podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie utrzymywania gruntów rolnych w dobrej kulturze. ✓ Egzekwowanie obowiązku utrzymania chronionych gruntów rolnych w dobrej kulturze. ✓ Dostosowanie przestrzeni poszczególnych miejscowości do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców. ✓ Racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego. ✓ Unowocześnianie Gminnego Systemu Informacji Przestrzennej.
3.2. Zwiększenie dostępności terenów pod inwestycje	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych ✓ Aktualizowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego i opracowywanie nowych.
3.3. Poprawa oznakowania ulic, budynków oraz innych obiektów	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zaprojektowanie i wykonanie oznakowania ulic i dróg.
3.4. Poprawa estetyki i czystości w gminie	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Likwidacja zaśmiecanie rowów i brzegów potoków . ✓ Poprawa stanu utrzymania rowów. ✓ Podjęcie działań w celu poprawy zagospodarowania Potoku Iwonickiego w centralnej części uzdrowiska oraz Potoku Lubatówka – we współpracy z Wodami Polskimi. ✓ Odnowienie obelisku Pamiątka wraz z zagospodarowaniem otoczenia. ✓ Zagospodarowanie zalewu za amfiteatrem, ogrodzenie, mała infrastruktura.
3.5. Aktywizacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Identyfikowanie obszarów zdegradowanych wraz z analizą ich potrzeb rozwojowych i opracowywanie programów rewitalizacji, służących określeniu ścieżek wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźnik, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa gminnej gospodarki przestrzennej	Liczba zaktualizowanych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	2
	Liczba opracowanych nowych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	1
	Powierzchnia pozyskanych terenów inwestycyjnych (ha)	0	1
	Liczba miejscowości, w których wykonano nowe oznakowanie ulic i dróg w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	3
	Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu poprawy zagospodarowania, estetyki i funkcjonalności przestrzeni oraz budowli publicznych (szt.)	0	4

	Liczba obszarów, na których przeprowadzono proces rewitalizacji w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	1
--	---	---	---

Cel strategiczny 4: Poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
4.1. Poprawa stanu zachowania i eksponowania obiektów zabytkowych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Konserwacja, restauracja obiektów zabytkowych przez właścicieli ✓ Wspieranie konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych. ✓ Wydawanie publikacji promujących lokalne dziedzictwo kulturowe ✓ Znakowanie obiektów zabytkowych i miejsc historycznych (montaż tablic i znaków informacyjnych). ✓ Upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, jako elementu umacniania tożsamości regionalnej oraz pomnażania kapitału ludzkiego i społecznego. ✓ Wspieranie restauracji i adaptacji obiektów dziedzictwa kulturowego w celu tworzenia innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych. ✓ Wykorzystanie kulturotwórczej roli szkół w zakresie eksponowania materialnego dziedzictwa kulturowego gminy.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów zabytkowych poddanych w okresie realizacji Strategii pracom konserwatorskim i restauratorskim (szt.)	0	2
	Liczba publikacji promujących lokalne dziedzictwo kulturowe wydanych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	5
	Liczba na nowo oznakowanych obiektów zabytkowych i miejsc historycznych (szt.)	0	2
	Liczba przedsięwzięć zrealizowanych w okresie realizacji Strategii we współpracy ze szkołami w zakresie eksponowania materialnego dziedzictwa kulturowego gminy (szt.)	0	3
	Liczba innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych wykreowanych w okresie realizacji Strategii na bazie obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego (szt.)	0	2

Cel strategiczny 5: Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego oraz poziomu przygotowania do zmian klimatu

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
5.1. Poprawa zachowania zasobów naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia wycinki lasów wokół uzdrowiska. ✓ Likwidowanie dzikich wysypisk śmieci oraz przeciwdziałanie temu zjawisku. ✓ Modernizacja istniejącej infrastruktury Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. ✓ Edukowanie w zakresie ograniczenia ilości oraz segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. ✓ Promowanie programów Czyste powietrze, Mój Prąd, Moja Woda ✓ Wspieranie mieszkańców chcących skorzystać z dofinansowania na inwestycje proekologiczne w gospodarstwach domowych.
5.2. Poprawa czystości powietrza	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja projektów związanych z wykorzystaniem OZE, w tym projektów z mieszkańcami. ✓ Podejmowanie działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców. ✓ Promowanie programu Czyste powietrze.
5.3. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed skutkami zmiany klimatu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Współpraca w zakresie tzw. Partnerstwa dla wody (Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego). ✓ Intensyfikacja współpracy z zarządcami cieków i urzędzeń wodnych w celu ich udrażniania. ✓ Poprawa zagospodarowania i odprowadzania wód opadowych. ✓ Realizacja działań katalogowych przewidzianych w Planie Przeciwdziałania Skutkom Suszy, szczególnie tych związanych z kształtowaniem zasobów wodnych i budowaniem retencji dla zwiększania zasobów dyspozycyjnych. ✓ Poprawa stanu koryt cieków naturalnych. ✓ Systematyczne udrażnianie rowów i przepustów. ✓ Podejmowanie działań wpływających na zmianę świadomości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu oraz reagowaniu na jego skutki.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego oraz poziomu przygotowania do zmian klimatu	Liczba nowych miejsc monitorowanych celem przeciwdziałania powstawaniu dzikich wysypisk śmieci (szt.)	0	2
	Liczba projektów związanych z wykorzystaniem OZE zrealizowanych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	15
	Liczba nowych inwestycji związanych z poprawą	0	5

	zagospodarowania i odprowadzania wód opadowych (szt.)		
--	---	--	--

Cel strategiczny 6: Konkurencyjna, innowacyjna i przyjazna środowisku gospodarka gminy

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
6.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych. ✓ Rozwój infrastruktury technicznej. ✓ Promowanie lokalnej oferty gospodarczej. ✓ Wspieranie współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorstwami. ✓ Podejmowanie działań edukacyjnych i informacyjnych dla chcących uruchomić i/lub rozwijać działalność gospodarczą. ✓ Wspieranie przedsięwzięć sieciowych wśród przedsiębiorców (tworzenie klastrów i grup producenckich). ✓ Promocja postaw i inicjatyw sprzyjających wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie. ✓ Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu (np. inkubatorów przedsiębiorczości) w powiecie. ✓ Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie tworzenia i wzmocnienia warunków do tworzenia i rozwoju start-up'ów. ✓ Współpraca z samorządem województwa i samorządem powiatowym oraz gminnymi w zakresie przedsiębiorczości społecznej.
6.2. Rozpoznawalna, atrakcyjna oferta turystyczna	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozszerzenie działań promocyjnych (m. in. wydawnictwa, informacja o imprezach kulturalnych w mediach, organizacja profesjonalnego Punktu Informacji Turystycznej). ✓ Pozyskiwanie lokalnych przewodników turystycznych. ✓ Poprawa dostępności lokalnych Izb Pamięci dla mieszkańców i dla gości. ✓ Inwentaryzacja i kreowanie produktów lokalnych (m. in. cebula, wody mineralne, sole iwonickie, Krakowiak, Źródło Bełkotka, usługi sanatoryjne, kosmetyki Iwoline). ✓ Wykreowanie kluczowego produktu promującego uzdrowisko. ✓ Współpraca lokalnymi podmiotami gospodarczymi świadczącymi usługi związane z oferta sanatoryjno-uzdrowiskową w zakresie kreowania i promocji silnej lokalnej marki uzdrowiska Iwonicz-Zdrój. ✓ Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych przez podmioty świadczące usługi sanatoryjno-uzdrowiskowe – zgodnie z listą projektów zaprezentowaną w Załączniku nr 5 do Strategii. ✓ Kreowanie współpracy trójsektorowej w zakresie tworzenia zintegrowanej oferty turystycznej na terenie całej gminy. ✓ Promocja gminy oraz popularyzacja jej kultury poprzez rozwój turystyki kulturowej. ✓ Promowanie i wspieranie waloryzacji dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie gospodarczego

	<p>i społecznego jego wykorzystania m.in. poprzez tworzenie partnerstw między sektorem publicznym i prywatnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie restauracji i adaptacji obiektów dziedzictwa kulturowego, w celu tworzenia innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych. ✓ Rozwój struktur sieciowych w turystyce (w tym klastrów i powiązań kooperacyjnych); ✓ Tworzenie infrastruktury i wykreowanie oferty zimowej: m.in. trasy narciarstwa biegowego, łyżwiarstwo, kuligi. ✓ Tworzenie punktów widokowych np. wieże widokowe lub inna infrastruktura turystyczna. ✓ Rozwijanie infrastruktury dla turystyki aktywnej i tematycznej.
6.3. Wykorzystanie potencjału lokalnych gospodarstw rolnych i producentów spożywczych produktów lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizacja wydarzeń i miejsc do sprzedaży produktów lokalnych. ✓ Wspieranie powstawania gospodarstw agroturystycznych. ✓ Wspieranie powstawania gospodarstw ekologicznych. ✓ Promowanie produktów wytwarzanych w lokalnych gospodarstwach rolnych. ✓ Wspieranie producentów podejmujących współpracę sieciową

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowych wydawnictw i publikacji promujących ofertę turystyczną gminy i produkty lokalne (szt.)	0	5
	Liczba uruchomionych profesjonalnych Punktów Informacji Turystycznej (szt.)	0	1
	Liczba produktów lokalnych wykreowanych i wypromowanych w okresie realizacji Strategii (szt.)	0	1
	Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych zrealizowanych w okresie realizacji Strategii przez podmioty świadczące usługi sanatoryjno-uzdrowiskowe (szt.)	0	6
	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej (szt.)	0	2
	Długość nowych ścieżek, tras turystyki pieszej (km)	0	1
	Długość nowych ścieżek, tras turystyki rowerowej (km)	0	3
	Długość nowych ścieżek, tras narciarstwa klasycznego (km)	0	3
	Liczba zorganizowanych nowych	0	5

	wydarzeń z uwzględnieniem sprzedaży produktów lokalnych (szt.)		
	Liczba zorganizowanych nowych miejsc do sprzedaży produktów lokalnych (szt.)	0	1

4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy

Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn.zm.) -strategia rozwoju gminy Iwonicz-Zdrój zawiera nie tylko wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn.zm.) przygotowanej na potrzeby tej strategii, lecz również określa model struktury gminy.

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój przedstawia spodziewany i zaplanowany wpływ, jaki na kształtowanie się struktur przestrzennych będzie mieć realizacja zapisów STRATEGII ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022-2031 zwanej dalej Strategią. Model ten uwzględnia także zdiagnozowane wcześniej problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe gminy Iwonicz-Zdrój, które wpływać mogą na zmiany w strukturze przestrzennej gminy.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY IWONICZ-ZDRÓJ
SŁUŻYĆ MA NADANIU WYMIARU PRZESTRZENNEGO STRATEGII POPRZEZ:

ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów
i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów

ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania
i prowadzenia polityki przestrzennej

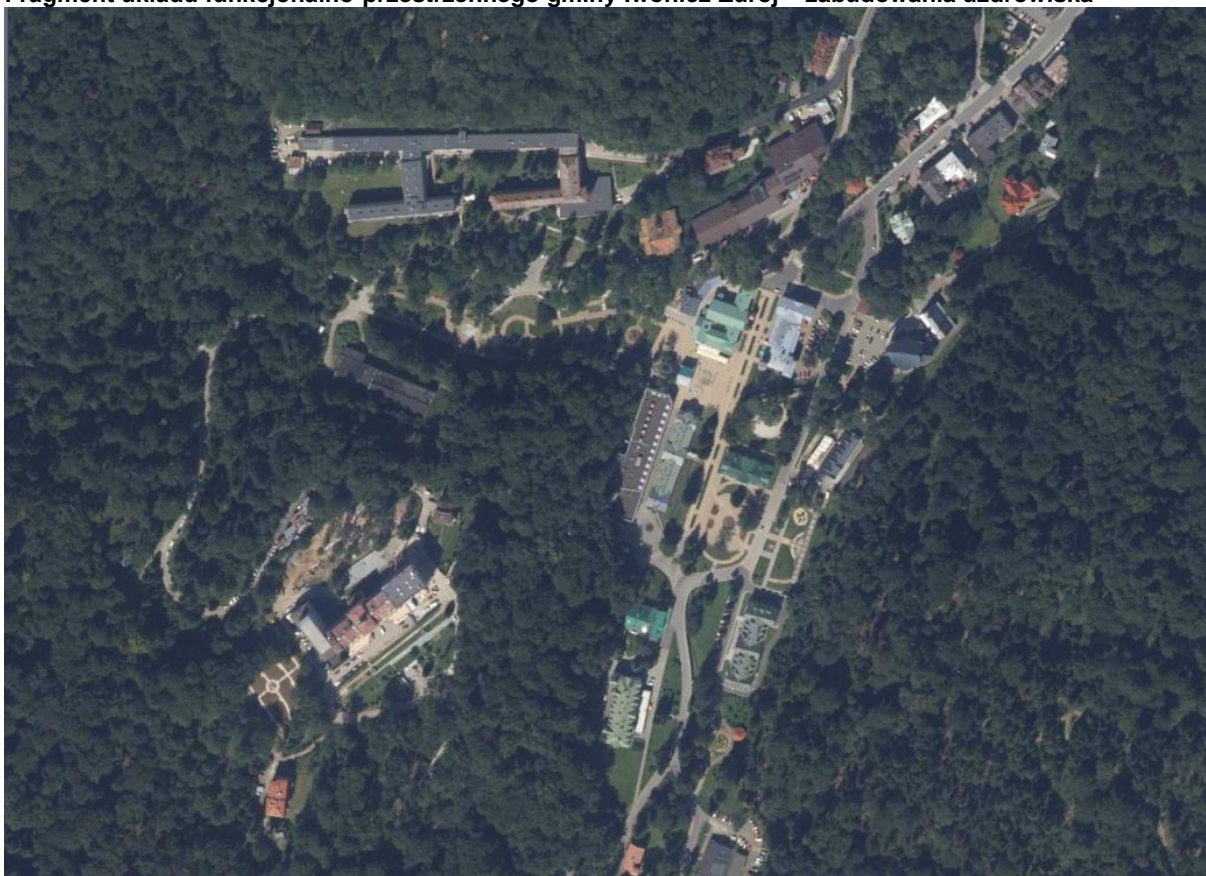

określenie zasad i celów polityki przestrzennej oraz
struktury funkcjonalno-przestrzennej jednostki, dla której
opracowywana jest Strategia

Głównym zamierzeniem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju gminy, do powstania której przyczynią się efekty realizacji celów rozwojowych strategii, również tych z zakresu zagospodarowania przestrzennego. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, to układ przestrzenny kształtujący funkcjonalność danej jednostki.

Fotografia 1

Fragment układu funkcjonalno-przestrzennego gminy Iwonicz-Zdrój – zabudowania uzdrowiska

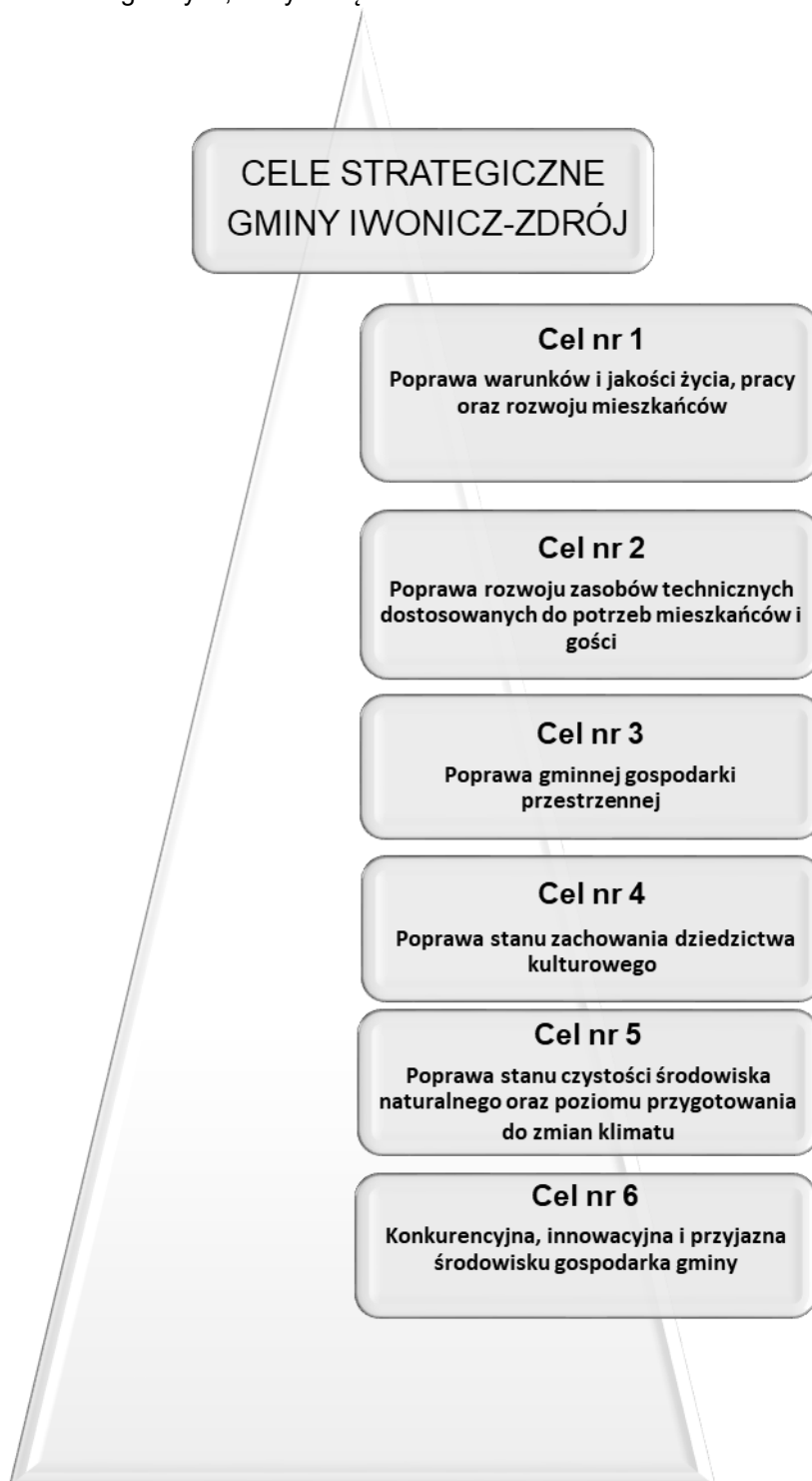

Źródło: <https://iwoniczzdroj.e-mapa.net/>

Przyjęty w opracowaniu niniejszej Strategii zrównoważony model rozwoju gminy Iwonicz-Zdrój obejmuje:

- ✓ przedstawienie długookresowej strategii rozwoju gminy
- ✓ obowiązkowy element strategii
- ✓ zobrazowanie strategicznych pomysłów na rozwój gminy
- ✓ efekt zintegrowanego procesu planistycznego

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu gminy Iwonicz-Zdrój, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia pożądanego stanu gminy, w *STRATEGII ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2023-2031* określono 6 celów strategicznych, którymi są:

Cele strategiczne gminy Iwonicz-Zdrój odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na

poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni. Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zebrano w tabeli poniżej.

Tabela nr 1
Cele strategiczne i cele operacyjne wskazane w STRATEGII ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022-2031

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
Cel nr 1 Poprawa warunków i jakości życia, pracy oraz rozwoju mieszkańców	1.17. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych zawodowo. 1.18. Zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie gminy. 1.19. Dostępne mieszkania socjalne, chronione i komunalne. 1.20. Poprawa standardu mieszkań i obiektów użyteczności publicznej. 1.21. Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu komunikacyjnym. 1.22. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa. 1.23. Rozszerzenie oferty opieki dla seniorów. 1.24. Poprawa dostępności zorganizowanych form opieki nad dziećmi. 1.25. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami. 1.26. Poprawa jakości oferty edukacyjnej. 1.27. Rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej. 1.28. Rozwinięta, nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna. 1.29. Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej. 1.30. Zachowane lokalne tradycje i zwyczaje. 1.31. Zwiększenie integracji i aktywności społecznej. 1.32. Poprawa dostępności komunikacyjnej mieszkańców.
Cel nr 2 Poprawa rozwoju zasobów technicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców i gości	2.6. Poprawa stanu zachowania i funkcjonalności budynków użyteczności publicznej. 2.7. Poprawa stanu rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. 2.8. Poprawa stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego. 2.9. Zwiększona dostępność komunikacyjna gminy. 2.10. Rozwinięta i atrakcyjna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna.
Cel nr 3 Poprawa gminnej gospodarki przestrzennej	3.1. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej. 3.2. Zwiększenie dostępności terenów pod inwestycje. 3.3. Poprawa oznakowania ulic, budynków oraz innych obiektów. 3.4. Poprawa estetyki i czystości w gminie. 3.5. Aktywizacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
Cel nr 4 Poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego	4.1. Poprawa stanu zachowania i eksponowania obiektów zabytkowych.
Cel nr 5 Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego oraz poziomu przygotowania do zmian klimatu	5.1. Poprawa zachowania zasobów naturalnych. 5.2. Poprawa czystości powietrza. 5.3. Rozwinięty gminny system zabezpieczeń przed skutkami zmiany klimatu.
Cel nr 6 Konkurencyjna, innowacyjna i przyjazna środowisku gospodarka gminy	6.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw 6.2. Rozpoznawalna, atrakcyjna oferta turystyczna 6.3. Wykorzystanie potencjału lokalnych gospodarstw rolnych i producentów spożywczych produktów lokalnych

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z założeniami Strategii określono perspektywę planowania do 2031 roku. Ponadto Strategia opracowana jest z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej (interesariuszy). Wskazania zawarte w Strategii będą służyły mieszkańcom gminy. Strategia ma być najogólniejszym dokumentem planistycznym gminy i tym samym wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Iwonicz-Zdrój będzie kluczowym dokumentem kształtującym rozwój gminy. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zewnętrznych dokumentów planistycznych. Zadaniem jej jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych celów rozwoju gminy Iwonicz-Zdrój. Strategia będzie wskazywała zadania wspólne

partnerów społecznych. Realizacją dokumentu będą kierowały władze wykonawcze gminy. Przygotowanie Strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Zadania gminy Iwonicz-Zdrój dotyczą przede wszystkim tworzenia warunków do działalności gospodarczej, wspierania podmiotów przez odpowiednią politykę i promocję gminy. Ważnym elementem wsparcia będą również działania związane z planowaniem przestrzennym i rozwojem infrastruktury technicznej na terenach wykorzystywanych i możliwych do wykorzystania do celów gospodarczych. Cele strategiczne w sferze gospodarczej powinny wpływać na decyzje podejmowane przez wszystkie podmioty działające w gminie Iwonicz-Zdrój oraz przyszłych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych.

Misję gminy Iwonicz-Zdrój określono w perspektywie do roku 2031 następująco:

Iwonicz-Zdrój to nowoczesna gmina z czterowiekową tradycją uzdrowiskową, z innowacyjną, zintegrowaną ofertą uzdrowiskowo-turystyczną i rekreacyjno-sportową, która zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju integruje swoje działania na rzecz zachowania swojego unikalnego potencjału ekologicznego, poprawy warunków życia, pracy i rozwoju mieszkańców oraz kreowania unikalnej oferty gospodarczej.

Walory środowiska naturalnego, oferta dla kuracjuszy, turystów i inwestorów czynią gminę Iwonicz-Zdrój miejscem, którego się nie chce opuszczać, do którego chętnie się przyjeżdża, powraca, inwestuje i zostaje...

Tym samym gmina Iwonicz-Zdrój będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju gminy są również przedsiębiorcy, a także środowisko przyrodnicze wraz z walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Gmina Iwonicz-Zdrój będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia mieszkańców oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców.

4.1. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy

W celu określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej konieczne jest przeprowadzenie analizy uwarunkowań rozwoju gminy Iwonicz-Zdrój.

Dokumentem planistycznym wskazującym kierunki rozwoju gminy Iwonicz-Zdrój, na bazie jej wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych jest obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Iwonicz-Zdrój, przyjęte uchwałą Nr XXIII/172/2012 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 29 października 2012 r. w sprawie uchwalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Iwonicz-Zdrój z późn.zm. zwane dalej Studium.

Rysunek nr 2
Podział administracyjny gminy Iwonicz-Zdrój

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z treścią Studium, druga delimitacja terenu gminy na jednostki planistyczne związana jest z naturalnym ukształtowaniem terenu i pokrywa się z jednostkami krain geograficznych: Kotliny Jasielsko - Krośnieńskiej - będącej strefą przejściową pomiędzy terenami równin śródgórskich i terasów akumulacyjnych o dużej przydatności rolniczej i osadniczej. Strefa ta obejmuje teren wsi Iwonicz; Beskid Niski - będący terenem górskim o dużej lesistości i małej przydatności dla rolnictwa, za to dużej przydatności rekreacyjno-turystycznej i uzdrowiskowej. Strefa ta obejmuje teren miasta Iwonicz-Zdrój oraz wsi Lubatowa i Lubatówka. Wieś Iwonicz, ze względu na dobre warunki komunikacyjne, duże rezerwy terenowe oraz bliskość miasta Krosna posiada predyspozycje do pełnienia funkcji osadniczych. Miasto Iwonicz-Zdrój to ośrodek gminny oraz uzdrowisko. Wsie Lubatowa i Lubatówka to ośrodki rolniczo-osadnicze i turystyczne. W strukturze zagospodarowania terenu gminy rysują się wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne: Iwonicz (wieś) - Iwonicz-Zdrój oraz Lubatowa - Lubatówka. Powiązania te, to wynik naturalnego ukształtowania terenu. Oba systemy osadnicze są położone w dwóch odrębnych, równoległych względem siebie dolinach potoków -Iwonickiego i Lubatówki.

Gmina Iwonicz-Zdrój położona jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu

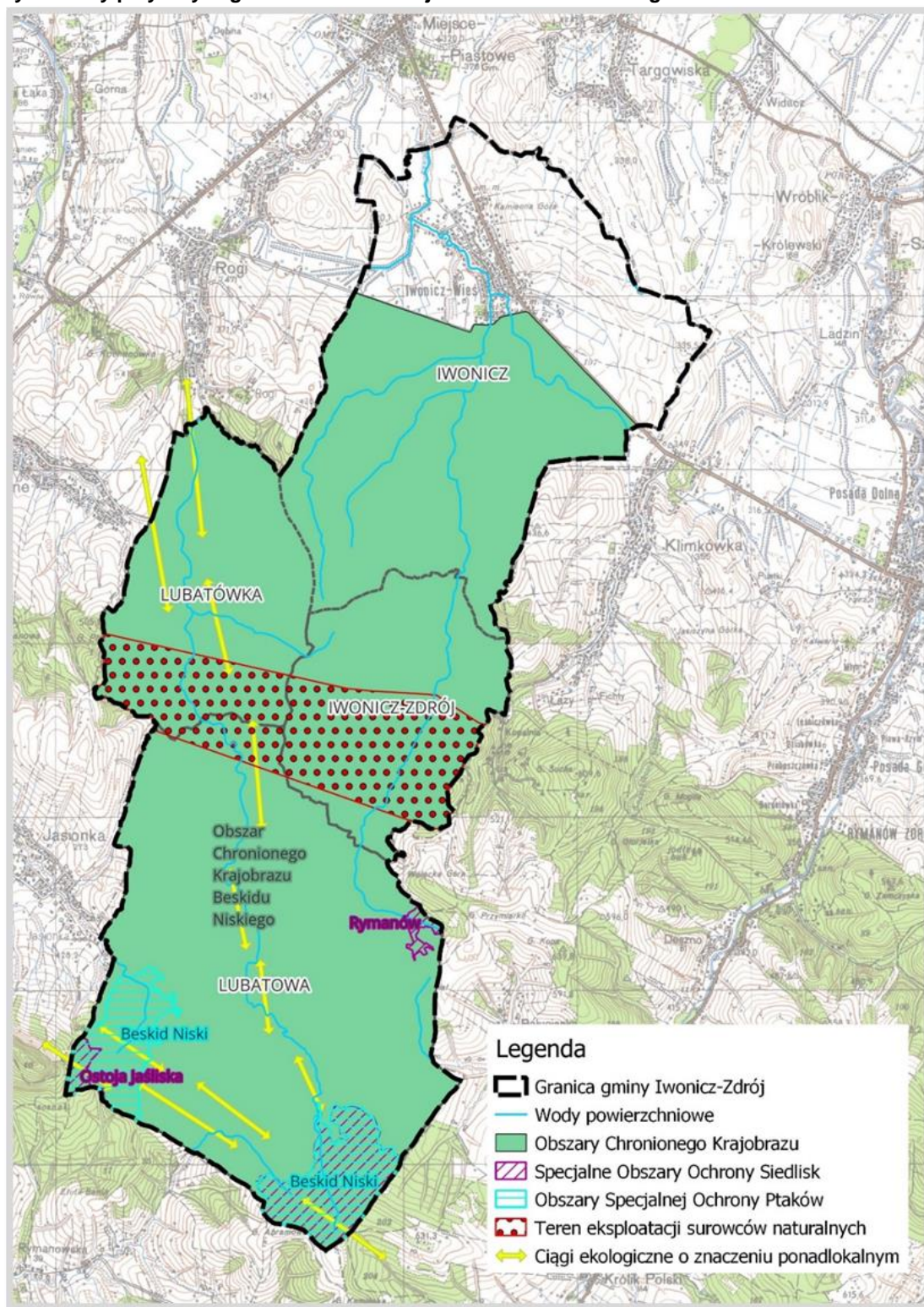
Niskiego. O walorach przyrodniczych i krajobrazowych gminy Iwonicz-Zdrój świadczy również włączenie części jej obszaru do Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Południowe i południowo-zachodnie krańce obszaru wiejskiego gminy (wieś Lubatowa) zajmują dwa obszary chronione, pierwszy - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Beskid Niski (kod obszaru PLB180002), drugim obszarem chronionym jest Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Jaślicka (kod obszaru PLH180003). Dopełnieniem bogactw naturalnych na terenie gminy są lasy. Zajmują one powierzchnię ok. 944 ha, czyli około 21 % obszaru całej gminy. Ponad 1/3 całkowitej powierzchni lasów znajduje się w granicach administracyjnych miasta Iwonicz-Zdrój. Wskaźnik lesistości dla obszaru miasta (strefy A i B ochrony uzdrowskiej) wynosi około 52 %. Lasy w gminie Iwonicz-Zdrój są prawie w całości zaliczone do lasów ochronnych. Położenie gminy Iwonicz-Zdrój w obszarach prawnie chronionych ma bezpośredni wpływ na kierunki jej rozwoju. Ogranicza to bądź wyklucza możliwości podejmowania inwestycji szkodliwych dla środowiska naturalnego oraz zobowiązuje do szczególnej dbałości o środowisko naturalne. Utrzymanie dotychczasowej poprawnej kondycji różnorodnych składników środowiska przyrodniczego, wymaga dalszej prawidłowej gospodarki i kontynuowania działań poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Turystyka (głównie w celach zdrowotnych) stanowi jedną z głównych gałęzi rozwojowych gospodarki gminy. Rolnictwo z uwagi na jego niską towarowość i ograniczenia środowiskowe stanowi działalność uzupełniającą. Atutem gminy Iwonicz-Zdrój jest unikalna koncentracja na jednym obszarze atrakcji turystycznych o charakterze środowiskowym i antropogenicznym. Tworzą je unikalne kompleksy krajobrazowe oraz interesujące i zróżnicowane kulturowo zabytki dokumentujące bogatą historię tych ziem. Walory turystyczne gminy Iwonicz-Zdrój uzupełniają zasoby wód mineralnych oraz cechy mikroklimatu, na bazie których rozwija się uzdrowsko w Iwoniczu-Zdroju. Bogactwem naturalnym Iwonicza-Zdroju są obfite źródła wód mineralnych. Są to wody kwasowęglowe: chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowe, fluorkowe, bromkowe, jodkowe, borowe. One to oraz klimatyczne walory Iwonicza-Zdroju (duża zawartość w powietrzu jodu, bromu i ozonu, brak zanieczyszczeń atmosfery) przesądziły o powstaniu uzdrowska, jednego z najstarszych w Polsce.

Gmina Iwonicz-Zdrój jest gminą uzdrowską w oparciu o regulacje ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o *lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich*. Na obszarze uzdrowskim wydziela się trzy strefy ochrony uzdrowskiej: A, B oraz C:

- ✓ Strefa „A” ochrony uzdrowskiej w której zlokalizowane są lub planowane do lokalizacji zakłady i urzędnictwa lecznictwa uzdrowskiego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowskiemu lub obsłudze pacjenta i turysty.
- ✓ Strefa „B” ochrony uzdrowskiej – stanowi otoczenie strefy A, przeznaczona jest do rozwoju działalności nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowska lub obszaru ochrony uzdrowskiej oraz nieuciążliwych w procesie leczenia obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze.
- ✓ Strefa „C” jest otuliną dla obszaru „B” i „A” i stanowi granicę Uzdrowska Iwonicz – Zdrój. Obejmuje ona obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych. Granica strefy „C” ochrony uzdrowska Iwonicz – Zdrój przebiega po granicach gminy.

Obszar gminy Iwonicz-Zdrój przejawia unikatowe wartości przyrodnicze i środowiskowe, które powinny zostać zachowane. Polityka przestrzenna powinna być kształtowana harmonijnie, w zgodzie z istniejącą przyrodą oraz zgodnie z potrzebą kształtowania wysokiej jakości przestrzeni i wysokich warunków życia społeczności gminy Iwonicz-Zdrój.

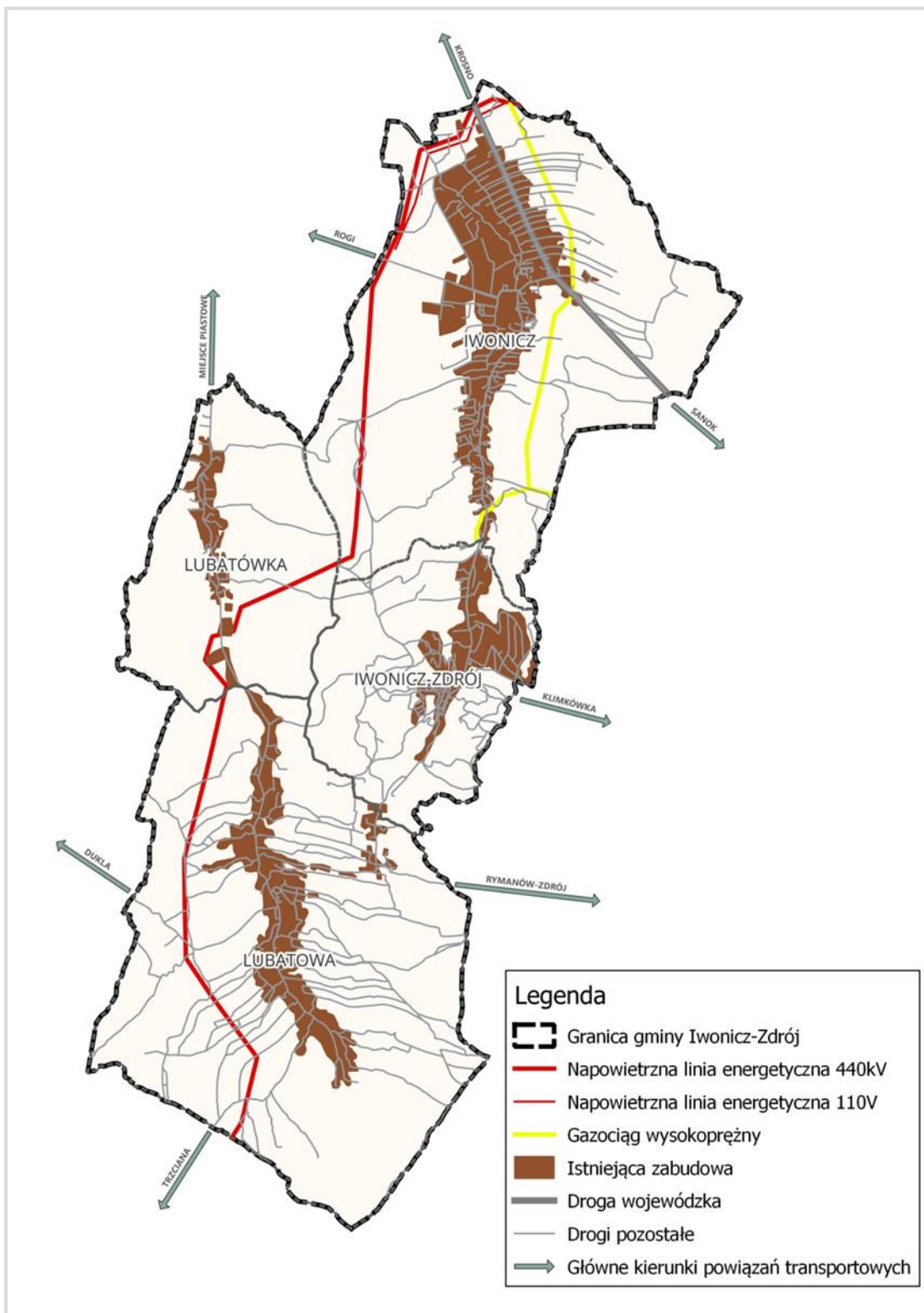
Rysunek nr 3
Formy ochrony przyrody w gminie Iwonicz-Zdrój-uwarunkowania ekologiczne

Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura techniczna gminy ma wpływ na poziom życia jej mieszkańców. Dbłość o rozwój infrastruktury technicznej jest niezbędny dla właściwego funkcjonowania produkcyjnych działów gospodarki i społeczeństwa, ułatwia i warunkuje działalność gospodarczą i społeczną gminy.

Rysunek nr 4
Istniejące zagospodarowanie i infrastruktura techniczna gminy Iwonicz-Zdrój - uwarunkowania infrastrukturalne

Źródło: opracowanie własne

Dostępność komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych warunków skutecznego rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Dostępność komunikacyjna gminy opiera się głównie na transporcie drogowym. Główne połączenia komunikacyjne w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej gminie Iwonicz-Zdrój zapewnia droga krajowa nr 28 relacji Zator – Przemyśl – granica państwa o długości ok. 4 km. Pozostałe drogi na terenie gminy mają znaczenie wyłącznie

lokalne. Drogi powiatowe na terenie gminy zajmują łączną długość około 18 km, drogi gminne składają się z 14 odcinków o łącznej długości ok. 19 km. Gmina nie posiada na swoim terenie linii kolejowej.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę miejscowości na terenie gminy Iwonicz-Zdrój są wody powierzchniowe. Na obszarze gminy funkcjonują dwa ujęcia wody powierzchniowej zlokalizowane na potoku Iwoniczanka: ujęcie „Turkówka” oraz ujęcie „Excelsior”. Na koniec 2021 roku w gminie Iwonicz-Zdrój było 24,1km sieci wodociągowej. Do gminnej sieci wodociągowej podłączonych było 1301 gospodarstw domowych, tj. 59,6% gospodarstw domowych w gminie Iwonicz-Zdrój. Miasto Iwonicz-Zdrój oraz miejscowość Iwonicz są zwodociągowane prawie w 100%. Na terenach miejscowości Lubatówka i Lubatowa nie ma sieci wodociągowej. Na obszarach, które nie korzystają z wody z wodociągu grupowego z Sieniawy oraz z wodociągów i ujęć lokalnych ludność zaopatruje się z indywidualnych studni kopanych. Szacuje się, że na terenie gminy funkcjonuje 1745 studni o łącznej wydajności ok. 3000 m³/d. Woda z indywidualnych studni przydomowych przeznaczona do picia powinna być objęta kontrolnymi badaniami jej jakości.

Na koniec roku 2020 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Iwonicz-Zdrój wyniosła 98,57km. Ogółem podłączonych do gminnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Iwonicz-Zdrój jest 1221 odbiorców. Sieć kanalizacyjną w gminie Iwonicz-Zdrój posiadają wszystkie jej miejscowości. Do sieci kanalizacyjnej w gminie Iwonicz-Zdrój przyłączone są 2 592 gospodarstwa domowe, co stanowi ok. 97,7% gospodarstw domowych w gminie Iwonicz-Zdrój. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 96,6km.

Stopień gazyfikacji gminy Iwonicz-Zdrój utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Gaz ziemny wysoko metanowy, wg. danych GUS za 2021r., doprowadzony jest do ok. 93% budynków mieszkaniowych i użytkowych (2483 odbiorców gazu ziemnego, w tym 2383 gospodarstw domowych). Długość czynnej sieci gazowej wynosi 91 255 mb. Na terenie gminy Iwonicz-Zdrój gaz doprowadzany jest gazociągiem wysokoprężnym DN 150, PN 1,6 Mpa i poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia i II stopnia dostarczany jest odbiorcom.

Sieć elektroenergetyczna w gminie Iwonicz-Zdrój jest dobrze rozwinięta. Przez gminę przebiega linia elektroenergetyczna 400kV relacji Krosno-Iskrzynia-Lemesany (Słowacja). Linia ta przecina trzy wsie gminy tj. Iwonicz, Lubatówkę i Lubatową. Na terenie gminy zlokalizowana jest również linia elektroenergetyczna o napięciu znamionowym 110 kV. Gminę zasilają linie elektroenergetyczne średniego i niskiego napięcia. Na przedmiotowym terenie zlokalizowane są następujące urządzenia elektroenergetyczne będące w majątku i w eksploatacji PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów:

- Stacja elektroenergetyczna 110/30/15 kV (GPZ) Iwonicz – powiązanie zewnętrzne,
- Linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Krosno-Iskrzynia – Iwonicz – powiązanie zewnętrzne,
- Linie średniego i niskiego napięcia.

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną zapewnia PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów, teren gminy Iwonicz-Zdrój podlega pod Rejon Energetyczny Krosno. Dostępność do sieci energetycznej posiadają wszystkie gospodarstwa domowe.

W gminie Iwonicz-Zdrój zapewniony jest dostęp do szerokopasmowego Internetu. Głównymi dostawcami Internetu na terenie gminy są firmy lokalne oraz operatorzy krajowych sieci komórkowych.

Jak wynika z analizy przestrzennej obszary koncentracji zabudowy występują na terenach o dobrej dostępności komunikacyjnej. Wzrastający ruch drogowy i wzmożona eksploatacja dróg powoduje pogorszenie ich stanu. Część z nich wymaga modernizacji, w tym dostosowania do potrzeb mieszkańców i odwiedzających gminę turystów.

Dalszy rozwój gminy w zakresie obsługującego układu drogowego może się opierać o istniejący układ dróg, niezbędne są jednak działania polegające na ich modernizacji technicznej i realizacji brakujących w powiązaniach odcinków.

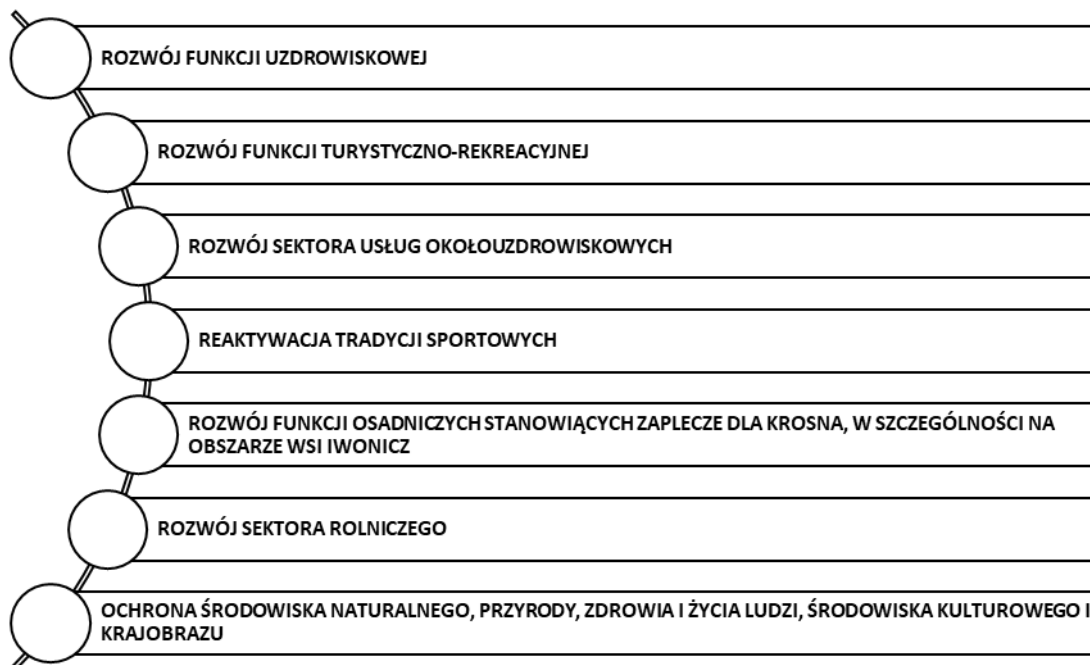
Można zaobserwować, że zarówno stopień zwodociągowania, skanalizowania, jak i zgazyfikowania obszaru gminy Iwonicz-Zdrój jest wyższy niż w porównywalnych jednostkach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego i samym powiecie krośnieńskim.

Gmina Iwonicz-Zdrój charakteryzuje się wysokim udziałem osób korzystających z urządzeń sieciowych, w porównaniu do jednostek porównywalnych, aczkolwiek na skutek szybkiego tempa rozbudowy osadnictwa mieszkaniowego na terenie poszczególnych jej sołectw, konieczna jest dalsza ich rozbudowa w celu podłączenia do nich nowopowstających budynków. Część istniejącej już infrastruktury wymaga także modernizacji.

4.2. Kierunki Polityki przestrzennej Gminy

Bazując na ww. uwarunkowaniach wewnętrznych oraz czynnikach zewnętrznych warunkujących rozwój gminy Iwonicz-Zdrój, obowiązujące Studium wskazuje

GŁÓWNE KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY PRZEZNACZENIA TERENÓW:

Gmina Iwonicz-Zdrój realizuje politykę przestrzenną w oparciu o następujące cele określone w Studium:

CELE STRATEGICZNE SFERY SPOŁECZNEJ:

- ✓ poprawa jakości rynku pracy i dostępu do miejsc pracy;
- ✓ poprawa jakości i dostępu do usług, w szczególności spoza sektora publicznego;
- ✓ poprawa warunków do rekreacji i wypoczynku dla turystów, kuracjuszy i mieszkańców gminy;
- ✓ rozbudowa wielofunkcyjnej bazy sportowej dostosowanej do warunków terenowych;
- ✓ dalsza poprawa warunków komunikacyjnych i zaopatrzenia w infrastrukturę techniczną.

CELE STRATEGICZNE SFERY EKONOMICZNEJ:

- ✓ rozszerzenie oferty uzdrowiskowej dla różnych grup odbiorców, w szczególności dla odbiorców indywidualnych;
- ✓ stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, w szczególności dla sektora usługowego;
- ✓ rozwój bazy turystycznej i oferty turystycznej oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy w powiązaniu z gminami sąsiednimi, regionem, Słowacją/Ukrainą;
- ✓ poprawa struktury gospodarstw rolnych i tworzenie gospodarstw specjalistycznych.

CELE STRATEGICZNE SFERY PRZESTRZENNEJ:

- ✓ rozdzielenie przestrzenne funkcji terenu wzajemnie się wykluczających;
- ✓ kompleksowy rozwój terenów zabudowy w oparciu o warunki terenowe oraz o rzeczywiste zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne;

- ✓ zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy poza obszary zwartej zabudowy miejscowości;
- ✓ rozwój zabudowy z jednoczesnym rozwojem prawidłowych układów komunikacyjnych i infrastruktury technicznych oraz lokalnych przestrzeni publicznych;
- ✓ stałe podwyższanie jakości przestrzeni;
- ✓ kontrolowane zwiększanie lesistości gminy z uwzględnieniem wyrównania granicy polno-leśnej, ochrony gruntów wysokich klas bonitacyjnych, oraz ochrony krajobrazu.

CELE STRATEGICZNE SFERY KULTUROWEJ:

- ✓ ochrona, odtworzenie i wyeksponowanie zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz obiektów zabytkowych, w szczególności zabytkowego zespołu uzdrowiska Iwonicz-Zdrój;
- ✓ udostępnienie obiektów zabytkowych do zwiedzania;
- ✓ wykorzystanie obiektów zabytkowych do celów mieszkalnych, usługowych przy jednoczesnej dbałości o zachowanie ich walorów historycznych i kulturowych;
- ✓ promowanie wielokulturowości regionu.

CELE STRATEGICZNE SFERY PRZYRODNICZEJ:

- ✓ ochrona i zachowanie istniejących walorów środowiska przyrodniczego;
- ✓ ochrona przed nadmierną, niekontrolowaną penetracją terenu i właściwe kanalizowanie potoków ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo i chronionych;
- ✓ ochrona przed uciążliwościami związanymi z rozwojem gospodarczym, rozwojem infrastruktury technicznej i komunikacyjnej;
- ✓ ochrona i odtwarzanie obszarów węzłowych i ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

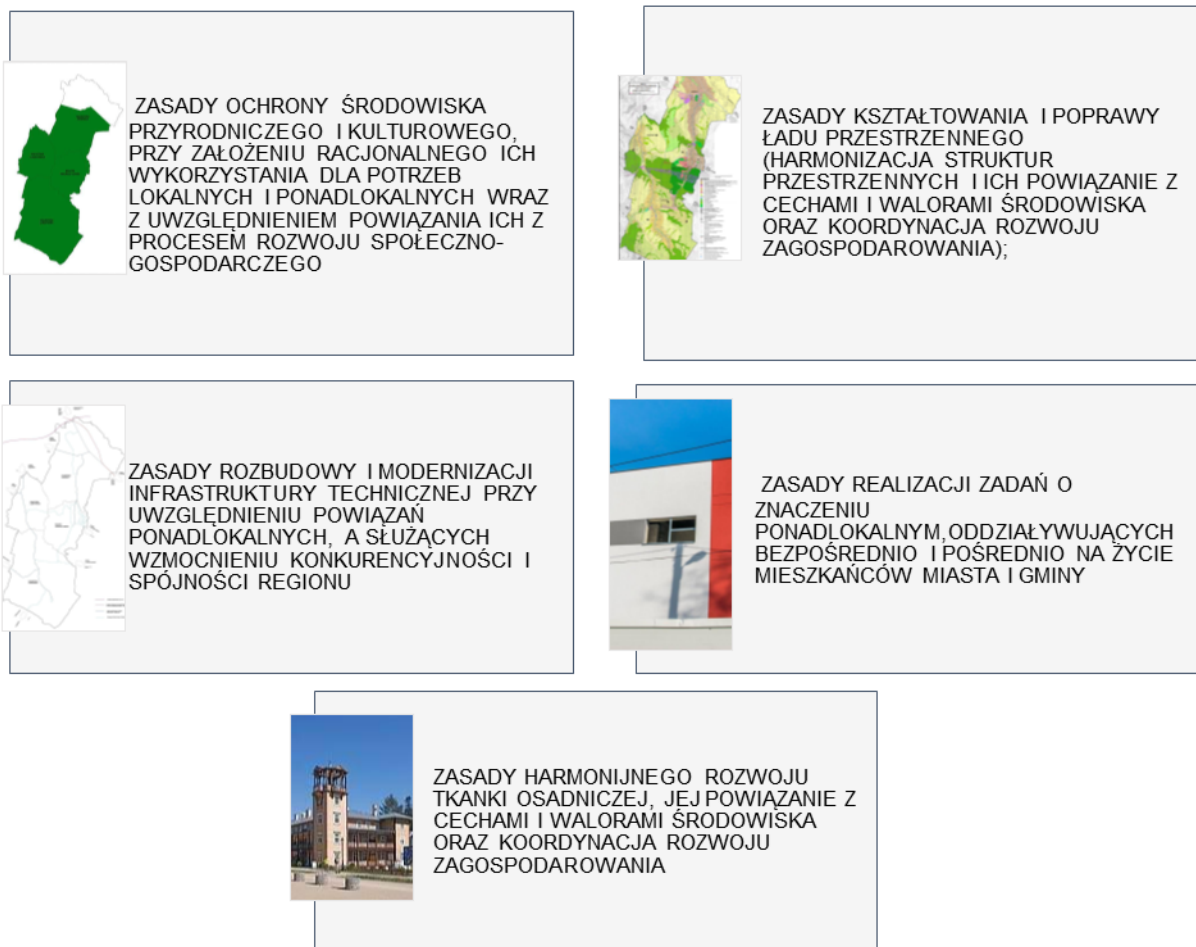
CELE STRATEGICZNE SFERY KOMUNIKACYJNEJ:

- ✓ zapewnienie właściwej dostępności komunikacyjnej gminy z terenami sąsiednimi oraz w skali ponadlokalnej i ponadregionalnej poprzez budowę dróg krajowych o właściwej przepustowości i właściwych parametrach;
- ✓ budowa obwodnicy Iwonicza w ciągu drogi krajowej nr 28;
- ✓ zapewnienie właściwych połączeń komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami na terenie gminy;
- ✓ rozbudowa systemów komunikacyjnych na terenach przeznaczonych pod zabudowę;
- ✓ ograniczenie ruchu tranzytowego na terenie źródła;
- ✓ rozdzielenie ruchu pieszego, rowerowego i kołowego wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych terenów zurbanizowanych;
- ✓ stworzenie systemu tras turystycznych pieszych, rowerowych, konnych, narciarskich;
- ✓ stworzenie warunków do parkowania pojazdów, w szczególności dla uzdrowiska w systemie Parkuj + Jedź (P+R) i systemu transportu publicznego/prywatnego zapewniającego właściwy dojazd do źródła;
- ✓ budowa dworca autobusowego w Iwoniczu-Zdroju;
- ✓ zapewnienie transportu samochodowego pomiędzy gminą Iwonicz-Zdrój, a najbliższymi stacjami kolejowymi.

CELE STRATEGICZNE SFERY INFRASTRUKTURALNEJ:

- ✓ zapewnienie dostępu do infrastruktury technicznych wszystkim mieszkańcom w sposób właściwy dla poszczególnych funkcji;
- ✓ stworzenie warunków do właściwego gromadzenia i odzyskiwania odpadów;
- ✓ ograniczenie stosowania palenisk i paliw wysokoemisyjnych;
- ✓ stworzenie warunków szerokiego dostępu do Internetu.

Studium ponadto wskazuje stosowanie następujących zasad i kierunków przekształceń w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Iwonicz-Zdrój:

Obowiązujące Studium wyznacza ramy dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Gmina Iwonicz-Zdrój posiada 8 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują powierzchnię 1434,87 ha, co stanowi ok. 31,5% powierzchni całej gminy.

Na terenach nieobjętych obecnie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W latach 2017-2021 można zauważyć utrzymującą się rosnącą tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy do 2019 roku, a następnie jej nieznaczny spadek w kolejnych latach. Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż średnia wyznaczona dla powiatu krośnieńskiego - ze względu na obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wydawanych jest niewiele decyzji dotyczących budowy budynków jednorodzinnych i zagrodowych.

4.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój jest zrównoważonym modelem rozwoju, obejmującym w sposób spójny i komplementarny sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, infrastrukturalną jak i strefę związaną z ochroną środowiska. Jest on zgodny z zakładaną w Studium polityką przestrzenną - opiera się na aktualnych uwarunkowaniach funkcjonalno-przestrzennych gminy Iwonicz-Zdrój oraz wspiera realizację zakładanych w dokumencie kierunków. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój służyć ma zobrazowaniu, wizji rozwoju gminy realizowanej poprzez zakładane w strategii rozwoju gminy cele strategiczne.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój uwzględnia: zasadę ciągłości realizacji polityk społeczno-gospodarczych i przestrzennych oraz stan zagospodarowania. Nie jest on planem zagospodarowania, lecz schematem obrazującym sposób funkcjonowania obszaru i stanowi przestrzenne odniesienie dla polityk rozwojowych.

GŁÓWNYMI CELAMI KSZTAŁTOWANEGO MODELU STRUKTURY SA:

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój powstał przy uwzględnieniu specyfiki gminy, przyjętych kierunków jej rozwoju i oraz koncepcji ukształtowanej podczas prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami. Z jednej strony, ze względu na ukształtowanie terenu, historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni (w tym sieć osadniczą), powiązania komunikacyjne, występujące zasoby naturalne i obszary cenne przyrodniczo, a także wiele innych uwarunkowań zastanych, a z drugiej strony w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, wyodrębniono strefy przestrzenne gminy Iwonicz-Zdrój.

W celu wyznaczenia stref będących elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej przeanalizowano KLUCZOWE UWARUNKOWANIA ROZWOJOWE GMINY IWONICZ-ZDRÓJ:

- ✓ kierunki zmian w przestrzeni wynikające z celów *STRATEGII ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022-2031* oraz uwzględniające ustalenia, zalecenia (rekomendacje) i zasady wynikające z dokumentów wojewódzkich i krajowych;
- ✓ elementy struktury osadniczej takie jak:
 - dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe,
 - obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju gminy (np. obszary usługowe, obszary turystyki i wypoczynku, obszary produkcji przemysłowej lub rolniczej i leśnej, obszary chronione, obszary inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym),
 - inne obszary – ważne z punktu widzenia gminy,
 - schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych,
 - potencjalne konflikty przestrzenne.

W RAMACH MODELU WYZNACZONO 4 STREFY,
KTÓRE WZAJEMNIE SIĘ UZUPEŁNIAJĄ I NA SIEBIE ODDZIAŁYWUJĄ:

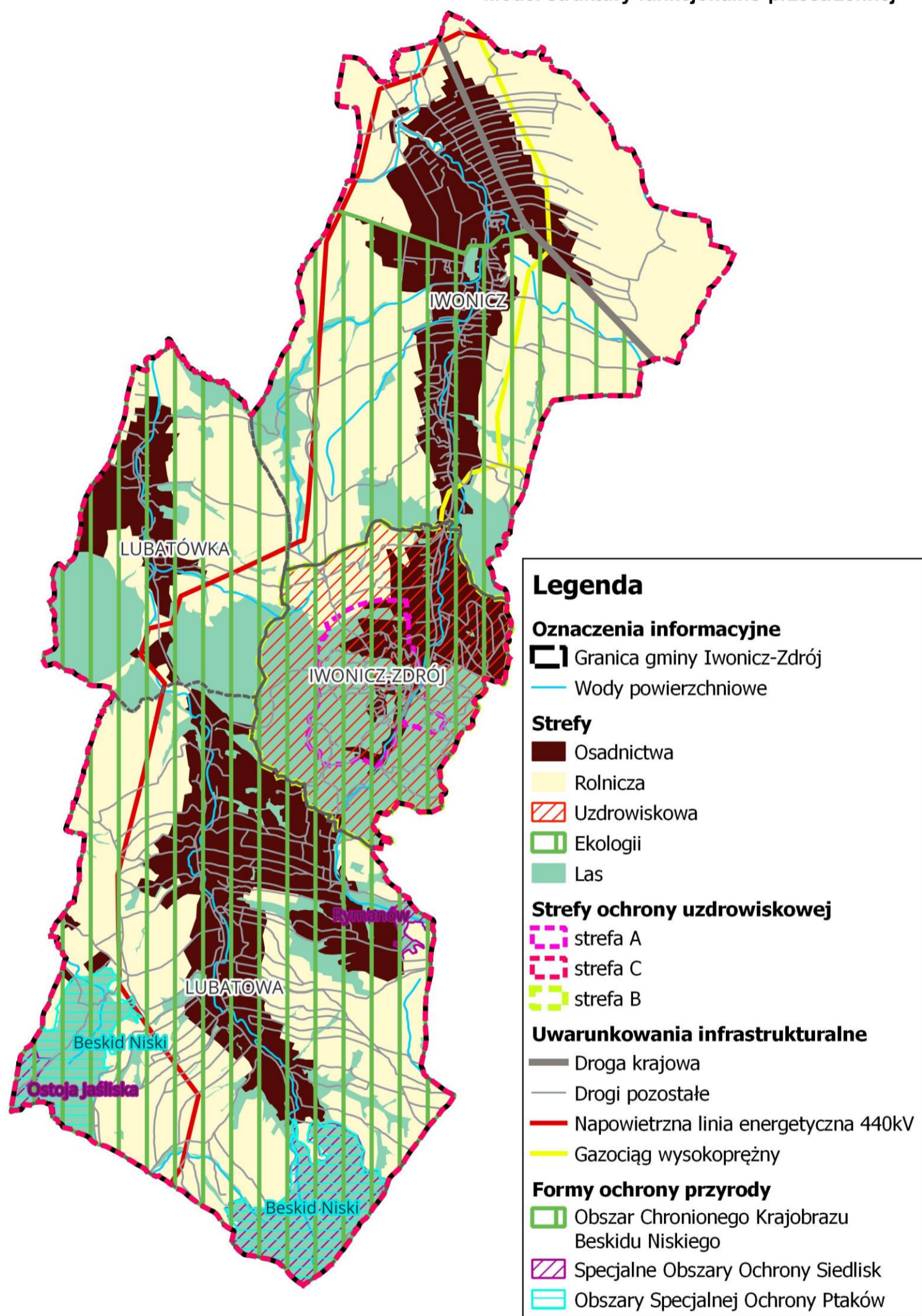

Dla właściwego funkcjonowania gminy Iwonicz-Zdrój konieczny jest zrównoważony i spójny rozwój wszystkich tych stref tworzący model oparty na wizji i realizacji założonych celów realizacji polityki rozwój.

Dla zapewnienia komplementarnego rozwoju wszystkich 4 stref (strefy uzdrowiska, osadnictwa, rolniczej, oraz ekologii) zaleca się, aby:

- ✓ polityka przestrzenna gminy Iwonicz-Zdrój była prowadzona w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju (konieczność określenia zasad zagospodarowania pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym poprzez ochronę jego cennych zasobów, przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu jego walorów);
- ✓ wykorzystać rezerwy terenowe, w celu uzupełniania zabudowy oraz kształtowania zabudowy zwartej (nie należy dopuszczać do rozpraszania zabudowy);
- ✓ rozważyć możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w zakresie wykorzystywania energii solarnej i produkcji biomasy.
- ✓ polityka przestrzenna gminy Iwonicz-Zdrój powinna być kształtowana harmonijnie, w zgodzie z istniejącą przyrodą oraz zgodnie z potrzebą kształtowania wysokiej jakości przestrzeni i wysokich warunków życia mieszkańców.

Rysunek nr 5
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

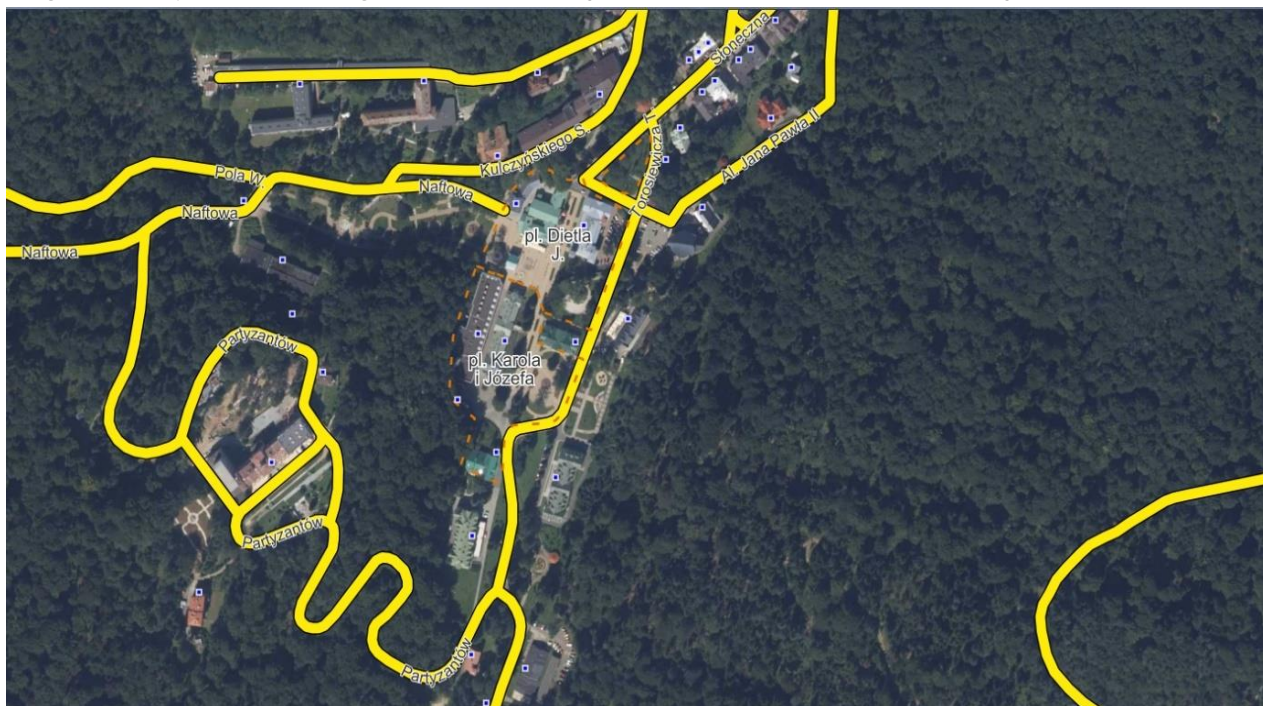
Źródło: opracowanie własne

STREFA UZDROWISKA

Obejmuje obszary w gminie Iwonicz-Zdrój charakteryzujące się wyjątkową atrakcyjnością krajobrazową, wyróżniające korzystnymi warunkami dla funkcji rekreacyjnych oraz służących celom uzdrowiskowym. Jednym z największych zasobów, jakie posiada gmina Iwonicz-Zdrój jest środowisko naturalne, a w szczególności mikroklimat, wody mineralne, przyroda ożywiona i krajobraz. Blisko 450 lat temu uwarunkowania te zdecydowały o lokalizacji uzdrowiska, a ich wciąż dobry stan i duże zasoby umożliwiają kontynuację funkcji uzdrowiskowej, funkcji, do której predyspozycje posiada niewiele gmin w Polsce.

Granicę stery uzdrowiska wyznacza granica strefy B ochrony uzdrowiskowej. Obejmuje ona zatem zarówno strefę A ochrony uzdrowiskowej jak i otaczająca ją strefę B ochrony uzdrowiskowej, która pokrywa się z granicą administracyjną miasta Iwonicz-Zdrój. Strefa uzdrowiska jest zatem obszarem, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w zakresie nieutrudniającym funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie jak również obszar przeznaczony dla obiektów usługowych, turystycznych, w tym hoteli, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze i niemających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz pacjentów.

Fragment strefy uzdrowiska w gminie Iwonicz-Zdrój - centrum Uzdrowiska Iwonicz-Zdrój

Zródło: <https://iwoniczzdroj.e-mapa.net/>

Do strefy uzdrowiska należą również obszary leśne obejmujące wszystkie rodzaje lasów, podlegające różnym podmiotom gospodarowania i różnej ochronie prawnej. Są to tereny o korzystnych warunkach dla lokalizacji różnych form rekreacji i wypoczynku. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

STREFA OSADNICZA

Obejmuje tereny już zainwestowane i przeznaczone do zainwestowania w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przyległe do nich obszary stanowiące potencjalne tereny rozwoju osadnictwa. To strefa wielofunkcyjna. Strefę tworzy zabudowa mieszkaniowa jedno i wielorodzinna, zabudowa zagrodowa, zabudowa usług nieuciążliwych w tym usług turystyki, sportu i rekreacji; zabudowa usług publicznych oraz zabudowa produkcyjna, składów i magazynów. Wszelkie zasady zagospodarowania terenu, w tym nakazy, zakazy i ograniczenia muszą być zgodne z przepisami odrębnymi obowiązującymi dla stref ochrony uzdrowiskowej.

Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się powinna na:

- ✓ tworzeniu wysokiej jakości przestrzeni urbanistycznej dla rozwoju: funkcji mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych, realizowanych w zwartych obszarach wokół terenów już zainwestowanych, uzupełnianiu istniejącej zabudowy z wykorzystaniem rezerw terenowych, funkcji rekreacji indywidualnej oraz zabudowy pensjonatowej i uzdrowskiej, funkcji usługowych, wytwórczych i produkcyjnych, lokowanych na obrzeżach terenów zabudowy mieszkaniowej lub niezależnie – z dobrym dostępem do systemu transportowego, specjalistycznych usług związanych z produkcją rolną, funkcji usług sportu, turystyki i rekreacji;
- ✓ kształtowaniu i ochronie zasobów środowiska kulturowego i walorów krajobrazowych poprzez: zapewnienie ochrony wyznaczonych w Studium obiektów cennych i zabytkowych, poprzez wprowadzenie regulacji, określających sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodującej utraty ich wartości kulturowych oraz zasady kształtowania zabudowy w ich sąsiedztwie, zapewnienie ochrony ekspozycji punktów widokowych, poprzez wprowadzanie regulacji dotyczących usytuowania i ograniczania gabarytów nowo realizowanej przekształcanej zabudowy w ich sąsiedztwie, wyznaczenie i ochronę lokalnych, atrakcyjnych otwarc widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy;
- ✓ w planach miejscowych i decyzjach administracyjnych należy określać rodzaje dopuszczonych dla poszczególnych obszarów/ osiedli tworzących funkcjonalną całość, geometrii dachów, w tym: kształtów, kątów nachylenia głównych połaci, pokryć dachowych i ich kolorystyki; przy czym dla całej strefy zalecane jest zgodnie z zaleceniami Studium stosowanie dachów spadzistych o jednakowych kątach nachylenia głównych połaci dachowych, w kolorystyce naturalnej dachówki ceramicznej, brązach lub grafitowych.

Stefa osadnicza w gminie Iwonicz-Zdrój- obręb ewidencyjny Iwonicz - zabudowa o różnych funkcjach

Źródło: <https://iwoniczzdroj.e-mapa.net/>

Stefa ta ściśle wiąże się z istniejącą i projektowaną infrastrukturą techniczną w postaci: linii elektroenergetycznych wysokich napięć, wodociągów przesyłowych, kanalizacji, gazociągów wysokoprężnych, ropociągów itd. Główne funkcje rozwojowe strefy to:

- mieszkalnictwo;
- usługi.

STREFA ROLNICZA

W skład tej strefy wchodzi grunty rolne użytkowane i odłogowane, łąki, pastwiska a także części kompleksów leśnych tworzących zarośla. Zgodnie z zaleceniami Studium dla tej strefy przewiduje się funkcję rolniczą bez prawa zabudowy oraz dopuszcza się jako funkcje uzupełniające:

- drogi publiczne i niepubliczne, inne tereny komunikacji, tereny infrastruktury technicznej;
- wytyczenie i urządzenie tras turystyki pieszej, rowerowej, narciarstwa biegowego, konnej

- z wykorzystaniem istniejących dróg polnych (w szczególności w miejscach wskazanych na rysunku studium),
- wytyczanie dodatkowych punktów widokowych;
- lokalizację obiektów małej architektury towarzyszącej trasom turystycznych i punktom widokowym z zastosowaniem naturalnych materiałów jak kamień, drewno w ich naturalnej kolorystyce.

Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się będzie na:

- ✓ dążeniu do zachowania zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych oraz grup, rzędów i pojedynczych egzemplarzy drzew istniejących w przestrzeni rolniczej;
- ✓ dostosowaniu struktury użytkowania terenów do warunków przyrodniczych, zachowania i wzbogacania ich wartości i walorów krajobrazu – kierunki działań będą obejmować: zachowanie i wzbogacenie istniejących wartości przyrody i krajobrazu, dostosowanie struktury użytkowania terenów rolnych do warunków środowiskowych, zachowanie obudowy biologicznej małych cieków oraz suchych dolin, zaniechanie rozwoju zainwestowania rolniczego;
- ✓ kształtowaniu i ochronie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- ✓ prowadzeniu gospodarki rolnej i leśnej zgodnie z zasadami obowiązującymi w obszarach chronionych i w planach zarządzania lasów.

Strefa rolnicza w gminie Iwonicz-Zdrój - obręb ewidencyjny Lubatowa

Źródło: <https://iwoniczzdroj.e-mapa.net/>

Strefę rolniczą tworzą obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w której wskazane są tereny poddane specjalnym rygorom użytkowania oraz tereny upraw rolnych. Zakłada ochronę jak największego obszaru gruntów rolnych, poprawę ich wartości użytkowej oraz maksymalne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolniczej. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Strefa ta obejmuje obszar lasów, terenów rolnych, terenów chronionych. Zakłada się, że głównymi funkcjami tej jednostki jest:

- rolnictwo, zwłaszcza na glebach najwyższych klas bonitacyjnych;
- gospodarka leśna;
- ochrona przyrody i krajobrazu.

Funkcjami uzupełniającymi są rekreacja i wypoczynek, głównie agroturystyka.

STREFA EKOLOGII

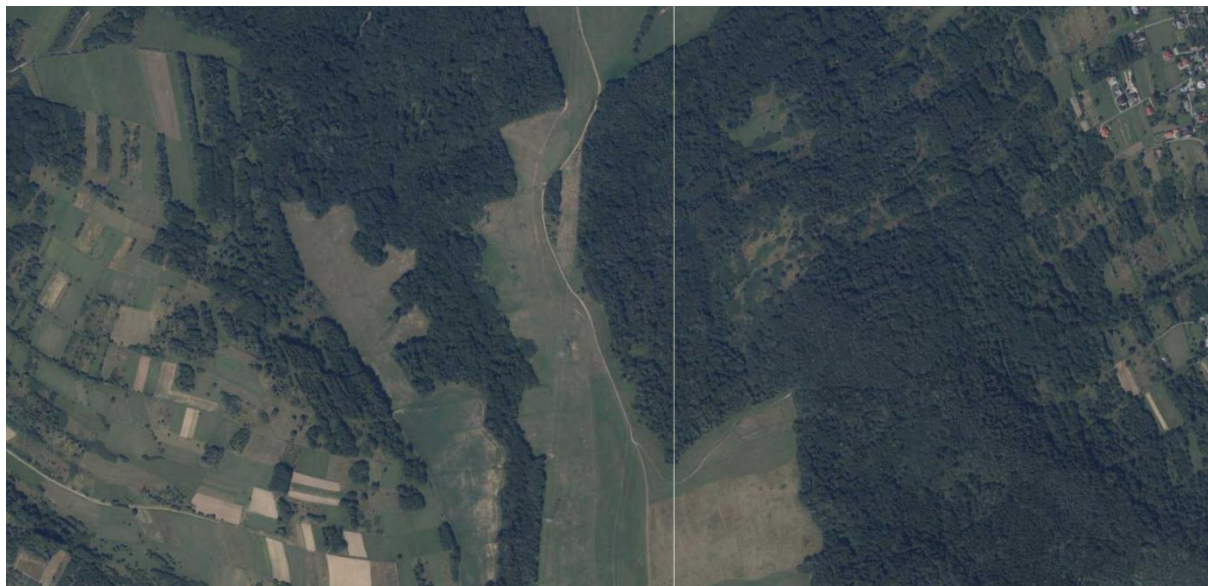
Strefa to obejmuje przeważająca część gminy Iwonicz-Zdrój ze względu na pokrycie gminy w blisko 85% prawnymi formami ochrony przyrody o bardzo wysokich walorach i zasobach przyrodniczych i krajobrazowych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000). W strefie ekologii obowiązują ograniczenia dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Strefa ta również obejmuje zwarte

kompleksy lasów, polan śródleśnych, pastwisk, odłogowanych terenów rolnych przyległych do lasów, na których następuje naturalna sukcesja zbiorowisk leśnych.

Polityka przestrzenna w strefie będzie podporządkowana nadrzędnemu celowi: ochronie zasobów środowiska przyrodniczego w tym utrzymaniu i odnawianiu zasobów leśnych, ochrony ekosystemów krajobrazów, walorów kulturowych zgodnie z opracowanymi i zatwierdzonymi planami ochrony parków krajobrazowych, planami urządzania lasów stanowiących własność Skarbu Państwa i prywatną.

W terenach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych obowiązuje całkowity zakaz wznoszenia budynków i budowli niezwiązanych z podstawową funkcją. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Strefa ekologii w gminie Iwonicz-Zdrój- okolice miasta Iwonicz-Zdrój

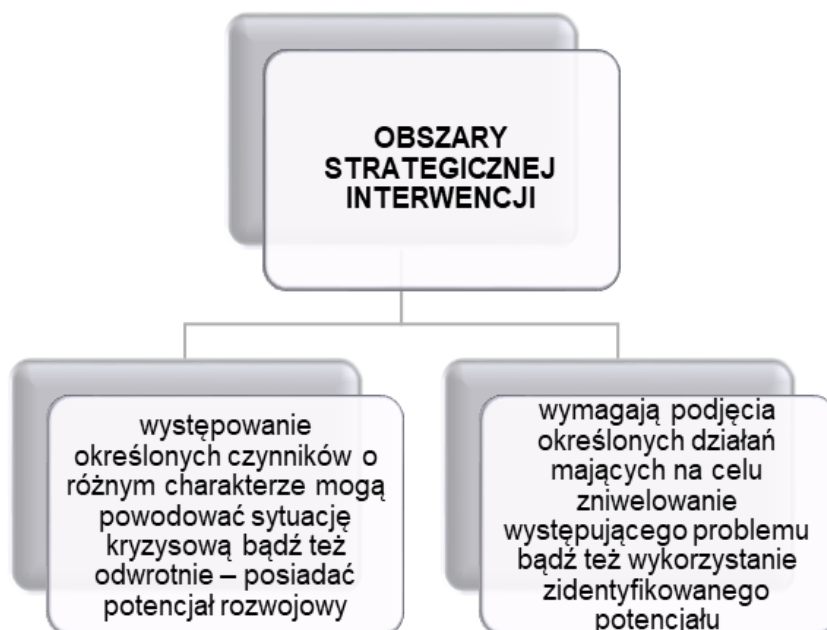
Źródło: <https://iwoniczzdroj.e-mapa.net/>

Główne cele w zakresie ochrony środowiska naturalnego będą polegały na: ochronie zasobów, stałym dążeniu do poprawy jakości wszystkich elementów środowiska naturalnego, zrównoważonym wykorzystaniu potencjału środowiska naturalnego, traktowaniu ochrony środowiska jako nadrzędnej i nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych.

4.4. Obszary strategicznej interwencji określone dla Gminy Iwonicz-Zdrój na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju *obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

Identyfikacja zarówno OSI określonych w strategiach wojewódzkich, jak i tych kluczowych dla gminy Iwonicz-Zdrój jest szczególnie istotne z punktu widzenia prawidłowego planowania działań i zachowania pełnej spójności pomiędzy dokumentami strategicznymi różnych szczebli.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) wskazane są:

- ✓ na poziomie krajowym
 - w **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030**;
- ✓ na poziomie regionalnym
 - w **Strategii rozwoju województwa Podkarpackie 2030**;
- ✓ na poziomie lokalnym
 - w **Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój**

POZIOM KRAJOWY

Zgodnie z **Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030** (KSRR 2030) gmina Iwonicz-Zdrój wpisuje się w jeden z **Krajowych Obszarów Strategicznej Interwencji**:

- **Wschodnia Polska**
Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej.

Polska Wschodnia

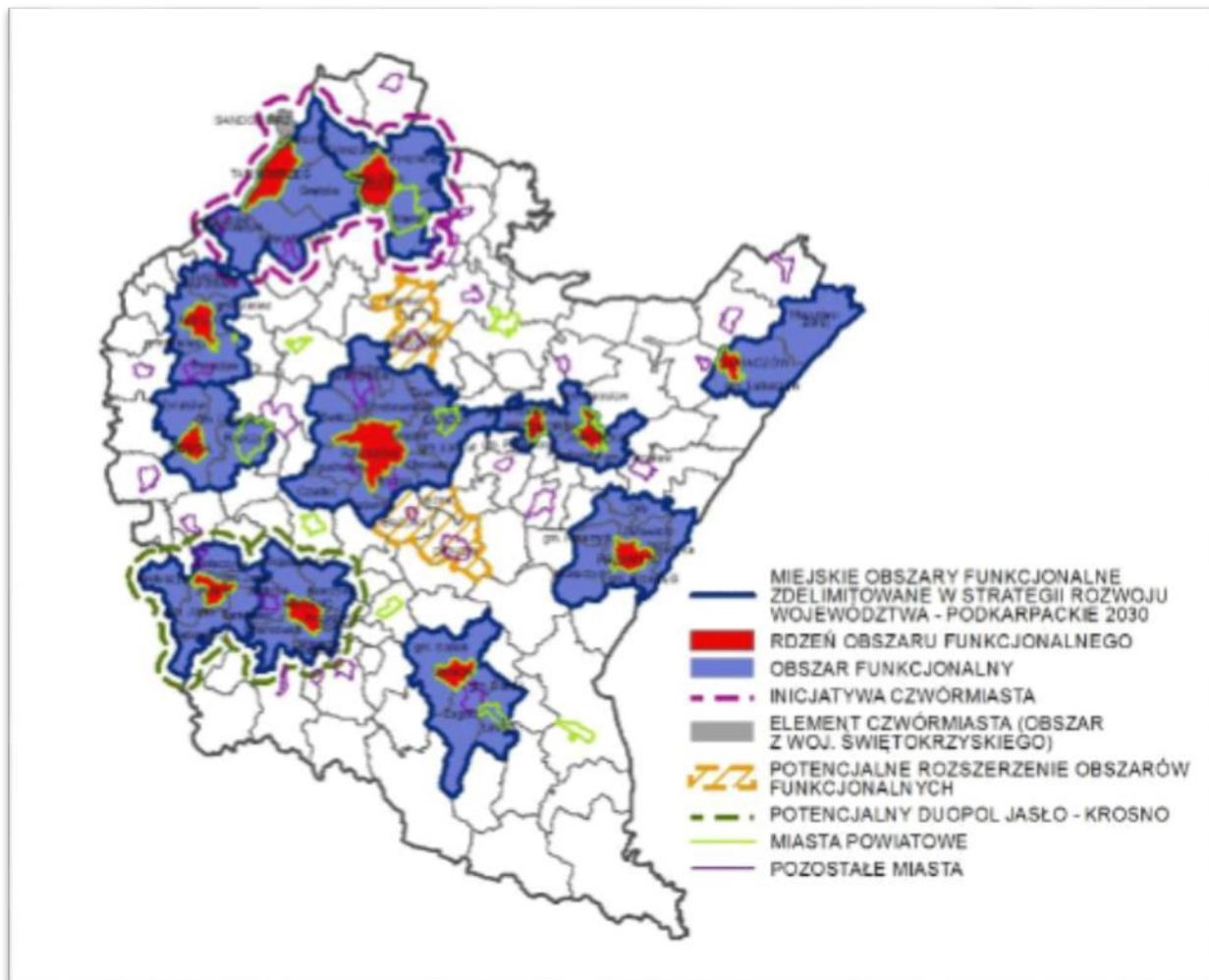
Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

POZIOM REGIONALNY

Zgodnie z **Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030** gmina Iwonicz-Zdrój wpisuje się w jeden z Regionalnych Obszarów Strategicznej Interwencji:

- Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego (7.1)

Miejskie obszary funkcjonalne

Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

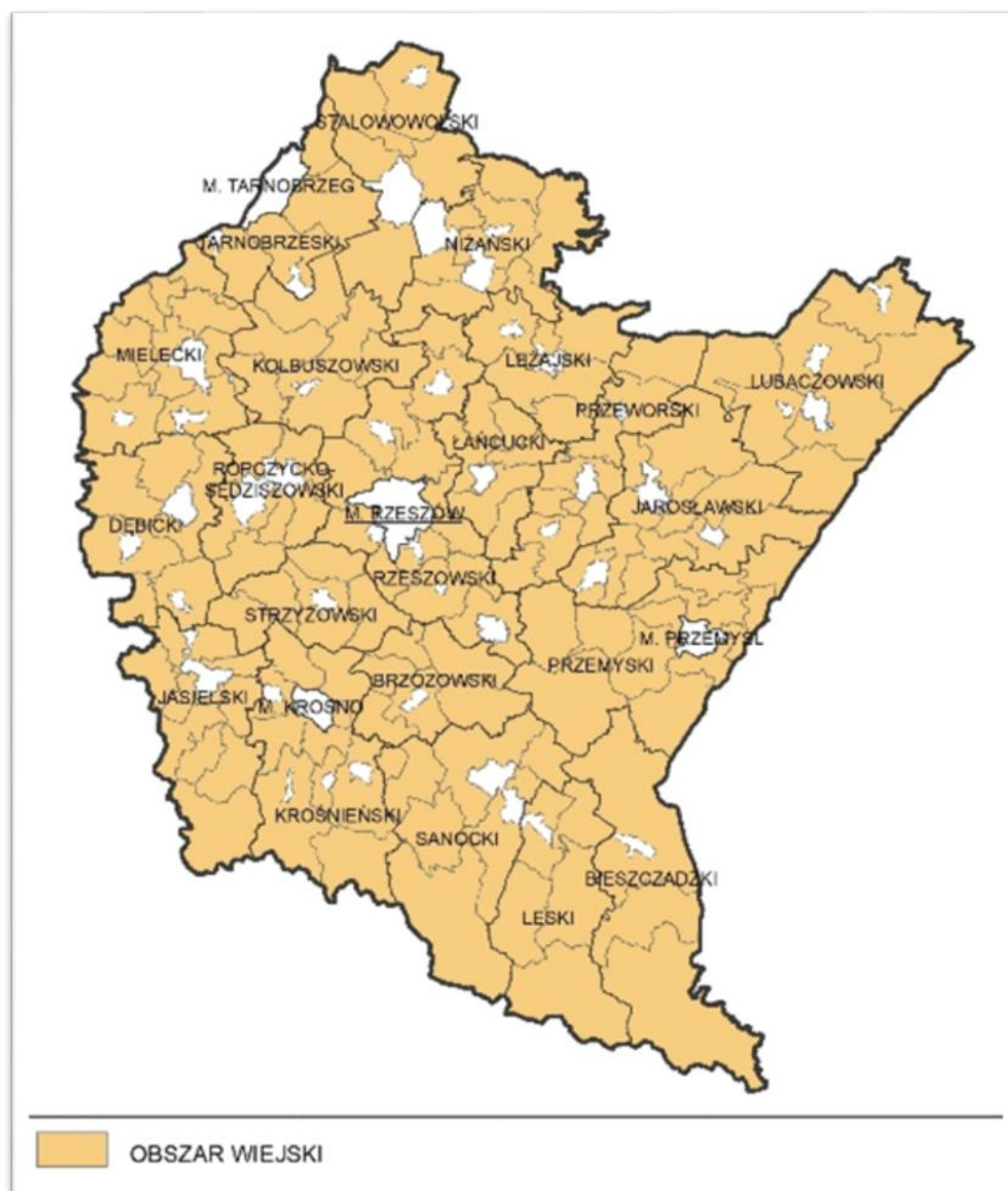
Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych (miasto Iwonicz-Zdrój) (7.1.4.)

Zakładane działania:

- poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu na potencjalnych specjalizacjach gospodarczych ośrodka miejskiego;
- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym;
- zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych;
- modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych;
- rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe;

- poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi;
 - podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska;
 - poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu;
 - kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych;
 - wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej;
 - dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych;
 - niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;
 - rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się.
- **Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (7.4.)** w ten obszar strategicznej interwencji wpisuje się obszar wiejski gminy Iwonicz-Zdrój

Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej (7.4.1)

Zakładane działania

- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- ✓ zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- ✓ modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- ✓ rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- ✓ poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- ✓ tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (7.4.2.)

Zakładane działania

- ✓ promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- ✓ aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- ✓ kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- ✓ wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ✓ ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- ✓ rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym (7.4.3.)

Zakładane działania:

- ✓ wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- ✓ podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- ✓ poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ✓ promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- ✓ promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- ✓ upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- ✓ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

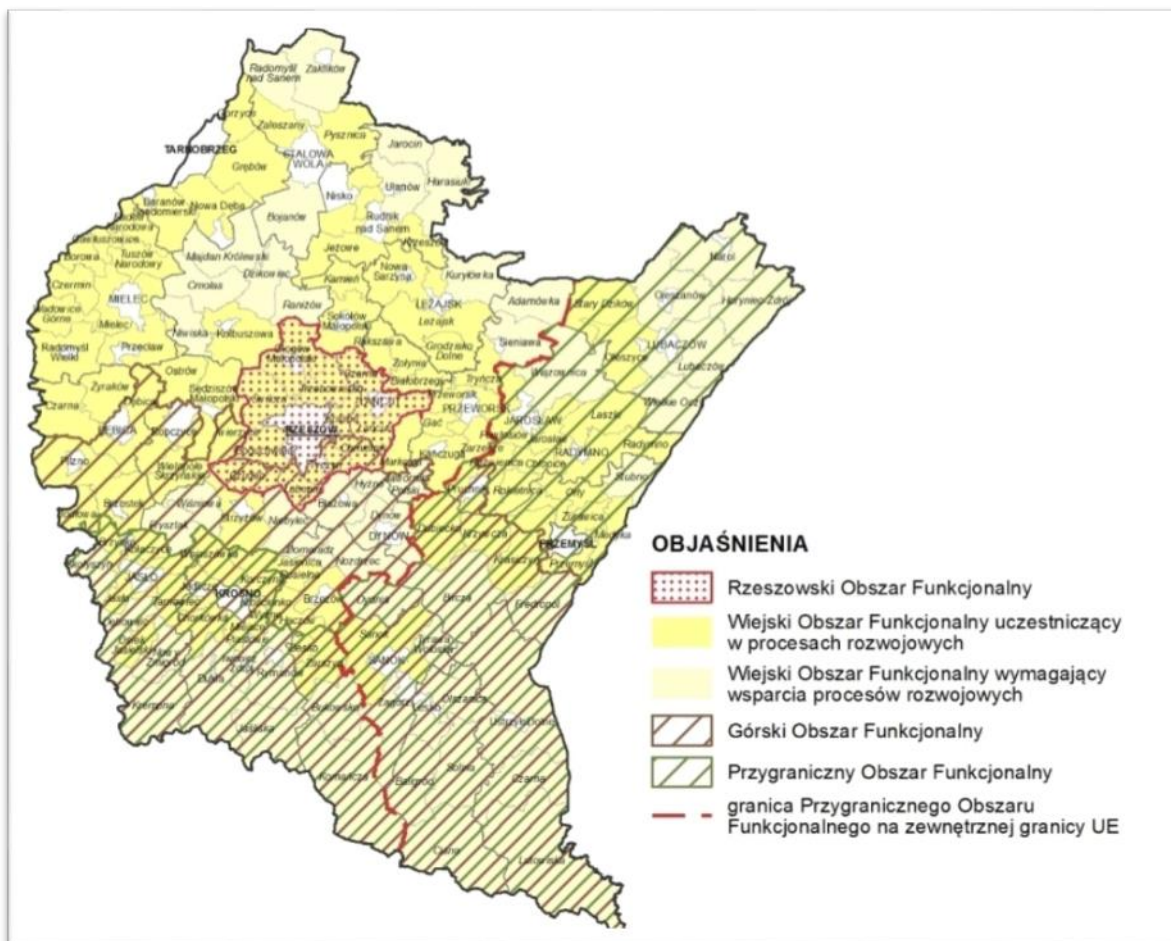
Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej (7.4.4.)

Zakładane działania:

- ✓ dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- ✓ efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- ✓ wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- ✓ poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- ✓ budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;
- ✓ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Gmina Iwonicz-Zdrój została zaliczona w ramach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030 (PZPWP) także do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym.

Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- ✓ rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- ✓ rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- ✓ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ✓ ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ✓ racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- ✓ rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych;
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej i transportowej

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój bazy usług publicznych;
- ✓ zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- ✓ ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- ✓ poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- ✓ rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz leczenia uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Górski Obszar Funkcjonalny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych;
- ✓ ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ✓ rozwój gospodarki rolnej i przemysłu;
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej i transportowej;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- ✓ poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- ✓ tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi;
- ✓ rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
- ✓ ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;
- ✓ ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości
- ✓ uzdrowiskowych;
- ✓ przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu;
- ✓ wzmocnienie roli ośrodków miejskich – rozwój innowacyjnego przemysłu i bazy usług publicznych;
- ✓ uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami;
- ✓ budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

Przygraniczy Obszar Funkcjonalny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ✓ wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- ✓ rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- ✓ rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- ✓ rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

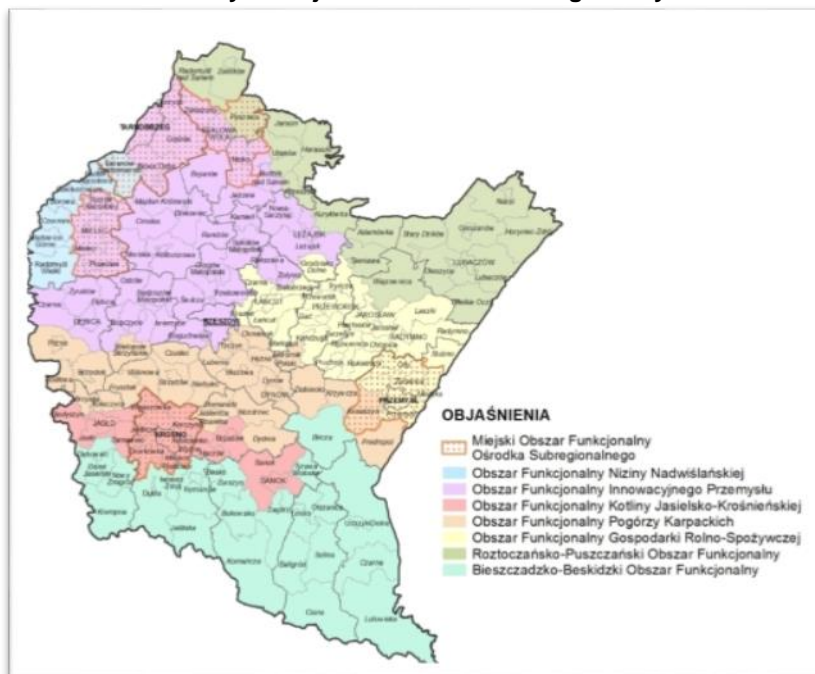
Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- ✓ rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- ✓ integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- ✓ wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- ✓ poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- ✓ współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,

- ✓ poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Ponadto Gmina Iwonicz-Zdrój została zaliczona do jednego z **obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym**, wyodrębnionego w ramach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (PZPWP).

Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcyjny

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej w układzie regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ✓ rozwój różnych form usług turystycznych oraz funkcji uzdrowiskowej;
- ✓ kompleksowy rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dostosowanej do skali ruchu turystycznego oraz poprawa gospodarki odpadami;
- ✓ rozwój przemysłu drzewnego, budowlanego i elektromaszynowego, przemysłu spożywczego opartego o przetwórstwo;
- ✓ rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym służącego zachowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ budowa i rozwijanie powiązań funkcjonalnych ze Słowacją oraz Ukrainą m.in. przez rozbudowę infrastruktury granicznej;
- ✓ przebudowa i rozbudowa istniejącej sieci drogowej i kolejowej, w celu właściwego rozprowadzenia ruchu turystycznego;
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej w ośrodkach uzdrowiskowych, wypoczynkowych oraz w miastach i gminach o potencjale turystycznym;
- ✓ ograniczanie zjawiska rozpraszania zabudowy w celu zachowania ładu przestrzennego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych, drożności korytarzy ekologicznych;
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej zwłaszcza na obszarach najczęściej odwiedzanych przez turystów, w szczególności kompleksowa budowa i przebudowa systemów wodno-kanalizacyjnych wokół zbiorników wodnych i w dorzeczach rzek;
- ✓ minimalizowanie i ograniczanie negatywnych skutków suszy poprzez kompleksowe działania określone w Planie przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Górnej Wisły;

- ✓ ochrona i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, w tym wyróżniających region zabytków świadczących o jego dawnej wielokulturowości oraz związanych z przemysłem naftowym.

POZIOM LOKALNY

Na poziomie lokalnym- gminnym, w ramach prac nad *STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022-2031*, zarówno na etapie diagnostycznym, jak i planistycznym, analizowano możliwość wyznaczenia w gminie Iwonicz-Zdrój **Lokalnych Obszarów Strategicznej Interwencji**. Specyfika gminy Iwonicz-Zdrój oraz zdiagnozowane problemy, a jednocześnie rozpoznane zasoby endogeniczne i potencjały gminy, które można wykorzystać do rozwoju zgodnego z przyjętą wizją gminy zdecydowały o wyodrębnieniu obszarów strategicznej interwencji obejmujących swym zasięgiem obszar całej gminy:

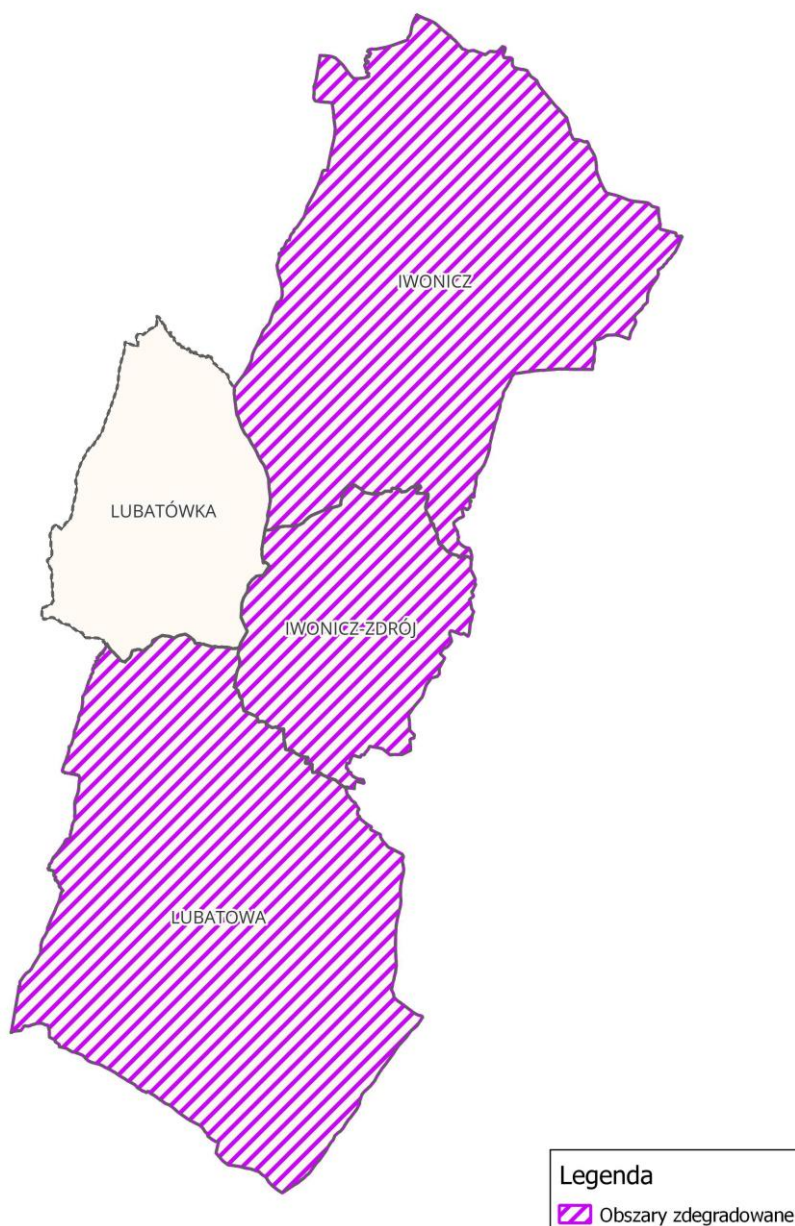
- ✓ wskazane jako OSI w ramach Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030. Plany gminy na poziomie lokalnym są zbieżne z tym co definiuje nadrzędny dokument planistyczny na poziomie województwa podkarpackiego;
- ✓ wyselekcjonowane zadania realizacyjne umieszczone w części opisującej cele operacyjne samorządu gminy Iwonicz-Zdrój;
- ✓ budowa i modernizacja infrastruktury technicznej związanej z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej;
- ✓ zaspokajanie potrzeb społecznych i rekreacyjnych mieszkańców;
- ✓ poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego co wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy Iwonicz-Zdrój.

W definicję OSI, tą jako obszarów problemowych, wymagających kompleksowej interwencji, niewątpliwie wpisują się **obszary rewitalizacji**.

Efektom prac nad „Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2017-2023” jest **wyznaczenie 3 ograniczonych terytorialnie obszarów zdegradowanych obejmujące miejscowości Iwonicz-Zdrój, Iwonicz i Lubatowa**. Biorąc pod uwagę horyzont czasowy działań ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji oraz wdrożone dotychczas przedsięwzięcia rewitalizacyjne, potrzeba kontynuowania wielopłaszczyznowej interwencji po 2023 roku pozostaje aktualna w przypadku tych trzech obszarów zdegradowanych.

Rysunek nr 6

Obszary zdegradowane na terenie gminy Iwonicz-Zdrój

Źródło: opracowanie własne

Na obszarach zdegradowanych, biorąc pod uwagę nagromadzenie sytuacji kryzysowych, wyznaczono obszary rewitalizacji. Mając na uwadze specyfikę obszarów i procesów rewitalizacyjnych, uznano, iż należy przyjąć wspólną wizję dla wszystkich.

Obszary rewitalizacji gminy Iwonicz-Zdrój poprzez nowoczesne zarządzanie i podejmowane działania inwestycyjne są miejscem o wysokim stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego i nowoczesnej infrastrukturze technicznej z zachowaniem dobrej jakości życia mieszkańców i wysokiego standardu wypoczynku i powrotu do zdrowia gości. Przeprowadzona rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz odnowa obiektów kubaturowych przyczyniły się do poprawy ładu przestrzennego i funkcjonalności obszarów gminy Iwonicz-Zdrój.

PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE ODNOSZĄ SIĘ DO PROBLEMÓW ORAZ POTENCJAŁÓW OBSZARÓW REWITALIZACJI. SKUPIAJĄ SIĘ NA PRIORYTETACH REWITALIZACJI, JAKIMI JEST POPRAWA WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

POPRZEZ ZINTEGROWANE DZIAŁANIA W PODSYSTEMACH:

- ✓ społecznym,
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnym
- ✓ gospodarczym.

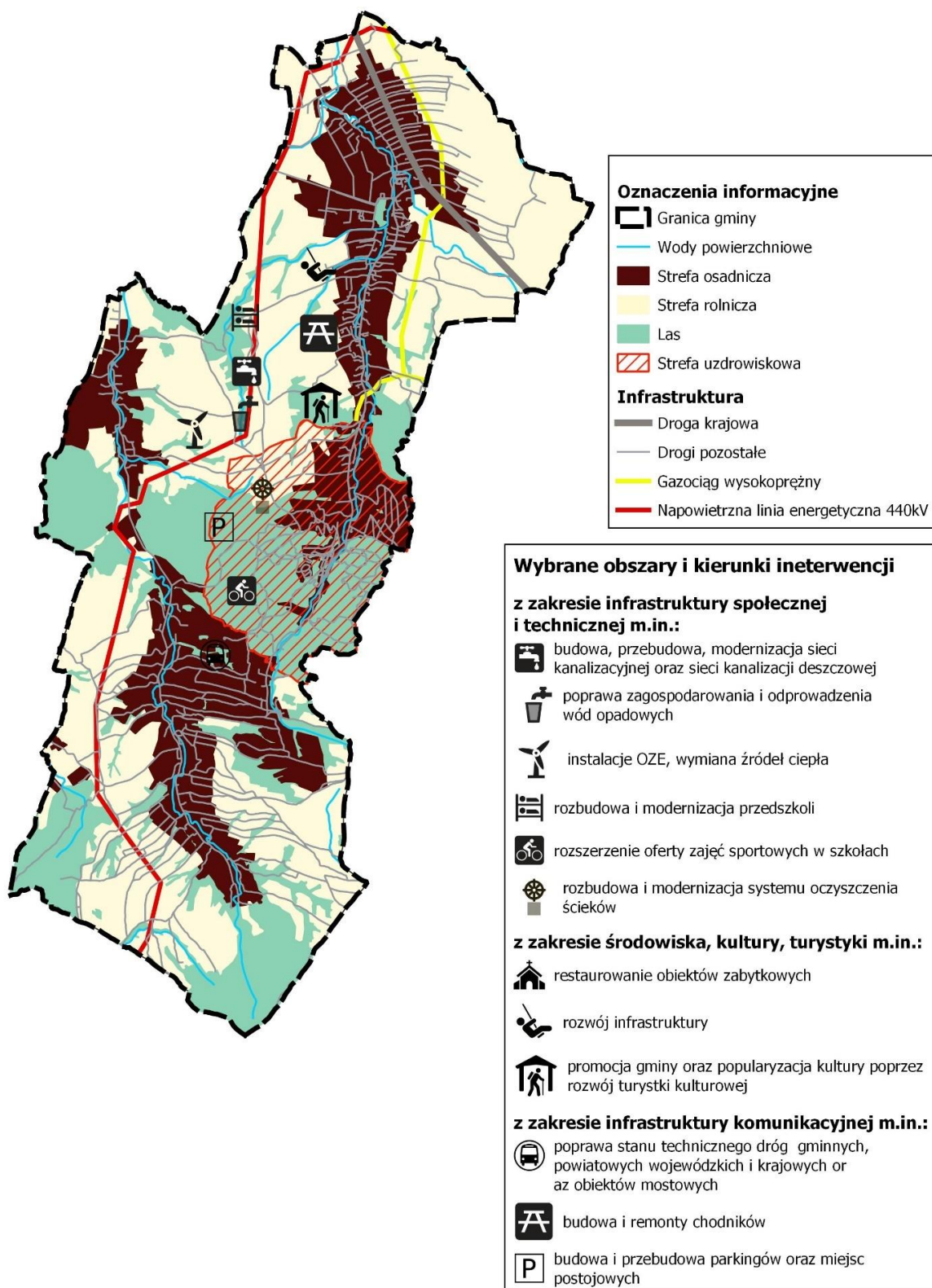
Cele rewitalizacji wskazują na rezultaty o kluczowym znaczeniu oraz długiej perspektywie czasowej. Ukierunkowują działania, których zadaniem jest wyprowadzanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, a w rezultacie poprawy jego sytuacji, co w konsekwencji przekłada się na całą gminę. W podsystemie społecznym, za cel strategiczny obrano podniesienie poziomu zaspokajania potrzeb społecznych; podsystemem przestrzenno – funkcjonalny skupia się na uporządkowaniu gospodarki przestrzennej oraz zasobach technicznych zapewniających wzrost standardu życia mieszkańców. Natomiast w podsystemach gospodarczym i środowiskowym za cele strategiczne obrano odpowiednio: wzrost aktywności gospodarczej i inwestycyjnej obszarów rewitalizacji oraz pozytywny wpływ rewitalizacji na środowisko naturalne.

POSZCZEGÓLNE CELE STRATEGICZNE REALIZOWANE SĄ POPRZEZ CELE OPERACYJNE, W TYM M.IN. POPRZEZ:

- ✓ Poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych na rewitalizowanych obszarach
- ✓ Zapewnienie dostatecznej ilości zagospodarowanych terenów i urządzeń do turystyki, wypoczynku, rekreacji i sportu
- ✓ Dobry stan techniczny i funkcjonalność obiektów użyteczności publicznej i zabytków
- ✓ Ograniczenie energochłonności wielorodzinnych budynków mieszkalnych
- ✓ Zadbane i wyeksponowane walory przyrodnicze
- ✓ Rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców

Rysunek nr 7

Przestrzenne rozmieszczenie niektórych zadań realizacyjnych określonych w STRATEGII ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022-2031

Źródło: opracowanie własne

4.5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju gminy Iwonicz-Zdrój przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenów dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego gminy, pozostaje nadal jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą na najbliższe lata.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój określono na podstawie stworzonego modelu funkcjonalno-przestrzennego, uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Iwonicz-Zdrój.

Podstawowe założenia wynikające z przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i przyjętej w Strategii wizji rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje dla kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych są następujące:

- ✓ opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie na obszarach, które z różnych przyczyn należy chronić przed niekontrolowaną zabudową, a także dla lokalizacji obiektów użyteczności publicznej np. ścieżek rowerowych czy terenów rekreacyjnych;
- ✓ opracowywanie programów rewitalizacji, identyfikowanie obszarów zdegradowanych;
- ✓ rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu;
- ✓ kształtowanie struktury przestrzennej wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- ✓ zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych, ścieżki rowerowe;
- ✓ integracja planowania strategicznego (rozwój społeczno-gospodarczy) oraz planowania przestrzennego;
- ✓ prowadzenie ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni gminy w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym;
- ✓ podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie utrzymywania gruntów rolnych w dobrej kulturze;
- ✓ dostosowywanie przestrzeni poszczególnych miejscowości do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- ✓ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego;
- ✓ dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- ✓ tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz stref wypoczynkowo-rekreacyjnych, z udziałem terenów aktywnych przyrodniczo;
- ✓ dobra organizacja miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej;
- ✓ zachowanie i tworzenie kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu w tym uzupełnianie i poszerzanie kompleksów leśnych;
- ✓ racjonalny rozwój infrastruktury odpowiadający potrzebom mieszkańców, inwestorów jak i turystów.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej gminy Iwonicz-Zdrój realizowane są m.in. przez zadania realizacyjne określone w niniejszej strategii,

Pogłębienie wskazanych rekomendacji znajduje się także w modelu funkcjonalno-przestrzennym stanowiącym integralną część dokumentu Strategii. Dodatkowo należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Iwonicz-Zdrój, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania rozwoju przestrzennego.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 jest dokumentem kierunkowym, swoistą mapą drogową, stanowiącą podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez wszystkich partnerów społecznych Gminy. Pozwala to na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju Gminy. Kompleksowe podejście, będące cechą planowania strategicznego powoduje, iż realizacja tak określonej strategii jest wspólnym zadaniem władz samorządowych i wszystkich partnerów społecznych w Gminie. Bardzo ważnym aspektem jest uspołecznienie procesu wdrażania Strategii przy udziale głównych partnerów społecznych.

Dla realizacji Strategii niezbędne będzie podejmowanie działań:

- samodzielnych przez władze Gminy,
- samodzielnych przez podmioty sektora prywatnego,
- samodzielnych przez organizacje pozarządowe,
- indywidualnych przez mieszkańców i ich nieformalne grupy i środowiska,
- wspólnych z udziałem partnerów z różnych sektorów (publicznego, prywatnego i pozarządowego).

Wynika z tego, iż bardzo ważnym, a jednocześnie trudnym zadaniem będzie zaangażowanie wszystkich kluczowych dla rozwoju Gminy partnerów społecznych. Powodzenie w tym zakresie jest uzależnione od zdolności do wzajemnej komunikacji, radzenia sobie z różnicami interesów poszczególnych partnerów i grup, wspólnego definiowania problemów i celów, a następnie wspólnych przedsięwzięć.

W okresie wdrażania Strategii władze Gminy mogą występować w różnych rolach, w tym jako:

- bezpośredni samodzielny realizator działań,
- inicjator i animator działań,
- uczestnik działań podejmowanych wspólnie z innymi partnerami,
- wspierający organizacyjnie, technicznie i finansowo działania podejmowane przez partnerów lokalnych,
- operator centrum lokalnej informacji i komunikacji w Gminie.

Wdrożenie Strategii przez władze Gminy wymaga stosowania operacyjnych narzędzi planistycznych, pozwalających na podjęcie ostatecznych decyzji, które działania i przy jakich zaangażowanych środkach własnych oraz zewnętrznych będą realizowane. Tymi narzędziami władz Gminy będą:

- wieloletnia prognoza finansowa,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- budżet Gminy,
- konkretne projekty i programy,
- aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
- polityki szczegółowe Gminy (stanowiące zbiór spójnych zasad odnoszących się do określonej dziedziny życia/funkcjonowania Gminy), pozwalające podejmować powtarzalne decyzje według tych samych kryteriów,
- zadania wyznaczone urzędnikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony

ofiar przemocy w rodzinie, Plan gospodarki niskoemisyjnej, Program ochrony środowiska, inne programy wieloletnie czy programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat krośnieński. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

Zatem Skuteczna realizacja strategii opiera się będzie na następujących zasadach:

1. Kompleksowe (całościowe) podejście.
2. Posiadanie zintegrowanych celów strategicznych i operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.
3. Koncentracja środków na zadania o największych korzyściach społecznych.
4. Weryfikowanie planów i działań z punktu widzenia zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju.
5. Rozwijanie współpracy partnerów społecznych.
6. Otwarta komunikacja z mieszkańcami.
7. Współpraca z partnerami w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
8. Stały monitoring realizacji strategii.
9. Konsekwencja w realizacji zadań dla długookresowych celów strategii.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności Burmistrza w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

Proces monitorowania obejmie:

- Zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych celów operacyjnych i zadań realizacyjnych Strategii.
- Określenie procedury monitorowania.
- Wyznaczenie referatów i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników.
- Koordynowanie procesu monitorowania i administrowania bazą danych.

Schemat 1 Procedura monitorowania

Opracowanie: Jacek Dębczyński, Agnieszka Esz

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Iwonicz-Zdrój na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023) oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Podkarpackiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju oraz jednostek organizacyjnych Gminy Iwonicz-Zdrój.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem krośnieńskim, województwem podkarpackim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest Gmina Iwonicz-Zdrój na realizację zadań.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie

finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Poniższa tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2022-2031 na podstawie Uchwały Nr L/318/2022 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 18.08.2022 w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Iwonicz-Zdrój. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą 551 034 993,71 zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych – 66 501 660,00 zł i podatku od nieruchomości – 36 358 152,00 zł, natomiast wydatki – 488 930 270,00 zł.

Tabela 5. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

Dochody ogółem		w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		PIT	Podatek od nieruchomości		
2022	59 613 163,71	5 906 199,00	3 250 887,00	71 589 770,93	1 868 500,00
2023	59 077 701,00	6 124 728,00	3 371 170,00	57 102 701,00	1 975 000,00
2024	50 730 214,00	6 339 093,00	3 489 161,00	48 755 214,00	1 975 000,00
2025	52 505 771,00	6 560 961,00	3 611 282,00	50 357 521,00	2 148 250,00
2026	53 162 093,00	6 642 973,00	3 656 423,00	50 862 093,00	2 300 000,00
2027	53 826 619,00	6 726 010,00	3 702 128,00	51 526 619,00	2 300 000,00
2028	54 499 452,00	6 810 085,00	3 748 405,00	52 099 452,00	2 400 000,00
2029	55 180 694,00	6 895 211,00	3 795 260,00	52 780 694,00	2 400 000,00
2030	55 870 452,00	6 981 401,00	3 842 701,00	53 970 452,00	1 900 000,00
2031	56 568 834,00	7 068 669,00	3 890 735,00	54 468 834,00	2 100 000,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr L/318/2022 Rady Gminy Iwonicz-Zdrój z dnia 18.08.2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Iwonicz-Zdrój

Z kolei potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach realizacji Strategii, tj. 2022-2031 wyniesie około 54 853 080,93 zł.

ZAŁĄCZNIKI

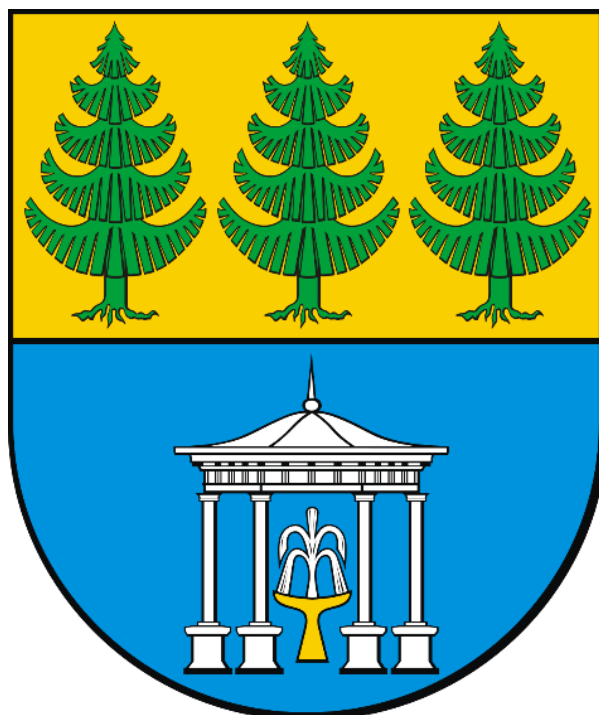
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy

Załącznik 2: Wzór ankiety

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

Załącznik 4: Raport z badania ankietowego

Załącznik 5: Zadania realizacyjne Partnerów

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022 - 2031

ZAŁĄCZNIK 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ GMINY IWONICZ-ZDRÓJ

Iwonicz-Zdrój, 2022 rok

Spis treści

I.	CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	2
1.1.	Informacje ogólne	2
1.2.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	4
1.3.	Walory przyrodnicze i kulturowe	9
II.	CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	14
2.1.	Gospodarka lokalna i rynek pracy	22
2.2.	Infrastruktura i środowisko	28
	<i>Infrastruktura drogowa</i>	28
	<i>Urządzenia sieciowe</i>	30
	<i>Internet</i>	32
	<i>Gospodarka odpadami</i>	32
	<i>Jakość powietrza atmosferycznego</i>	33
	<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska</i>	33
2.3.	Stan finansów samorządowych	34
	<i>Wykonanie budżetu</i>	34
	<i>Struktura dochodów i wydatków</i>	37
	<i>Potencjał inwestycyjny</i>	38
III.	CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	41
3.1.	Demografia	41
3.2.	Kapitał społeczny	45
	<i>Przedszkola i żłobki</i>	45
	<i>Edukacja szkolna</i>	46
	<i>Kultura i sport</i>	48
	<i>Budżet obywatelski</i>	48
	<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	50
	<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne</i>	50
3.3.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	52

I. CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Iwonicz-Zdrój jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego. Administracyjnie Gmina Iwonicz-Zdrój należy do powiatu krośnieńskiego. Miasto Iwonicz-Zdrój (siedziba władz gminy) znajduje się w odległości 14,89km na południe od Krosna i 68,55km również na południe od Rzeszowa. Północną częścią gminy, przez miejscowość Iwonicz przebiega droga krajowa nr 28 relacji Zator–Przemyśl–granica państwa. Gmina zajmuje 4,58% powierzchni powiatu krośnieńskiego.

Gmina Iwonicz-Zdrój graniczy z 3 gminami:

- od północy z gminą Miejsce Piastowe,
- od wschodu i południowo-wschodu z gminą Rymanów,
- od zachodu i południowo-zachodu z gminą Dukla.

Rysunek 1. Położenie Gminy Iwonicz-Zdrój w województwie podkarpackim i powiecie krośnieńskim

Źródło: opracowanie własne

Gmina jako jednostka administracyjna została utworzona w 1973 r. Gmina obejmuje swoim zasięgiem 4 miejscowości: miasto Iwonicz-Zdrój oraz wsie: Iwonicz, Lubatowa i Lubatówka.

Rysunek 2. Szczegółowy podział administracyjny Gminy Iwonicz-Zdrój

Źródło: <https://www.bjp.iwonicz-zdroj.pl/wp-content/uploads/2018/10/Uchwa%C5%82a-LV.351.2018-ws.-aktualno%C5%9Bci-Studium-Uwarunkowa%C5%84-i-Kierunk%C3%B3w-Zagospodarowania-Przestrzennego-Gminy-i-MPZP.pdf>

Południowa część Gminy Iwonicz-Zdrój znajduje się w mezoregionie Beskidu Niskiego. Północną i środkową część gminy obejmują mezoregiony Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej oraz Pogórza Bukowskiego. Jednostki fizyczno-geograficzne różnią się między sobą rzeźbą terenu. Pogórze Bukowskie charakterystyczne jest z powodu niewysokich, kopulastych gór (np. Góra Winiarska i Przedziwna), które są pokryte lasami i śródleśnymi polanami. Beskid Niski charakteryzuje się natomiast krajobrazem typowo górskim o dużym stopniu lesistości. W granicach administracyjnych Gminy Iwonicz-Zdrój występują zarówno obszary równinne, jak i wzgórza, grzbiety i szczyty górskie. Rzędne terenu w północnej części Gminy Iwonicz-Zdrój i w dolinach rzecznych wynoszą ok. 315m n.p.m. (rejon wsi Iwonicz). Wzgórza mają wysokość od 400 do 500m n.p.m. W południowej części gminy wysokość szczytów górskich dochodzi do 640m n.p.m.

Miasto Iwonicz-Zdrój położone jest na wysokości 380-430m n.p.m. Otoczone jest między wzniesieniami gór: od wschodu są to góra Piekłiska (481 m n.p.m.), góra Borowinowa (506m n.p.m.), góra Glorieta (552m n.p.m.), góra Przymiarki (628m n.p.m.). Od zachodu są to góra Winiarska (529m n.p.m.), góra Przedziwna (551m n.p.m.) i góra Żabia (549m n.p.m.). Na południu jest to Wólecka Góra (611m n.p.m.) i na północy góra Ispak (482m n.p.m.).

Gmina Iwonicz-Zdrój położona jest w prawostronnej części dorzecza górnej Wisły, w obrębie dwóch jednostek hydrograficznych (zlewni): Wisłoki i Wisłoka. Ponad 90% powierzchni gminy znajduje się w zlewni rzeki Wisłok, dopływu Sanu. Przeważającą część powierzchni gminy zajmuje zlewnia Lubatówki, lewostronnego dopływu Wisłoka. Bardzo małe fragmenty obszaru gminy, w południowo-wschodniej i północno-wschodniej części, należą do zlewni lewostronnych dopływów Wisłoka: Morwawy i Przechyńcy. Pozostałe niewielki obszar, położony w południowo-zachodniej części gminy, należy do zlewni Wisłoki. Tworzą ją fragmenty zlewni dwóch prawostronnych dopływów Jasiołki - Potoku Ambrowskiego i Jasionki. Głównym ciekim odwadniającym obszar gminy jest Lubatówka i jej prawy dopływ, Iwoniczanka.

Gmina Iwonicz-Zdrój jest najmniejszą gminą w powiecie krośnieńskim i zajmuje obszar 4550ha (45,5km²), w tym 973,2ha jej powierzchni zajmują lasy i grunty leśne (ponad 21,4% powierzchni gminy). Iwonicz-Zdrój jest gminą o dobrze rozwiniętej komunikacji i infrastrukturze drogowej. Jak już wcześniej wspomniano przez jej teren przebiega odcinek ważnej drogi krajowej nr 28 relacji Zator – Przemyśl – granica państwa. Nie ma tu większych zakładów przemysłowych, a dominującą rolę odgrywa lecznictwo uzdrowiskowe - zlokalizowane są tutaj zakłady lecznictwa uzdrowiskowego (8 podmiotów). Ponadto duże znaczenie ma też rolnictwo oraz związane z nim drobne przedsiębiorstwa produkcyjno-handlowo-usługowe.

Transport publiczny na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w 2021 roku realizowany był na kilku liniach, tj.

- Iwonicz-Zdrój - Krosno,
- Lubatowa - Krosno,
- Iwonicz-Zdrój - Lubatowa,
- Iwonicz-Zdrój - Mielec - Busko-Zdrój - Kielce - Piotrków Trybunalski - Łódź,
- Iwonicz-Zdrój - Rzeszów - Ostrowiec Świętokrzyski - Radom - Warszawa,
- Iwonicz-Zdrój - Kraków - Katowice - Gliwice - Wrocław,
- Iwonicz-Zdrój - Tarnów - Kraków - Olkusz - Dąbrowa Górnicza - Katowice - Bytom,
- Iwonicz-Zdrój - Pilzno - Tarnów - Kraków - Katowice - Chorzów - Bytom - Pyrzowice,
- Iwonicz-Zdrój - Rzeszów - Łańcut - Leżajsk.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Tereny zajmowane obecnie przez Gminę Iwonicz-Zdrój zostały ukształtowane w wyniku wielowiekowej działalności człowieka. Iwonicz-Zdrój to znana gmina uzdrowskowa o bogatej przeszłości. Na obecny jej charakter decydujący wpływ miało położenie geograficzne, walory klimatyczne i budowa geologiczna. Występowanie wód mineralnych odkrytych już w XV, a następnie coraz lepsze możliwości wykorzystania zdrowotnych walorów środowiska, ukierunkowało rozwój i miało duży wpływ na życie, i zajęcia mieszkańców gminy.

Lokalizacja wsi Iwonicz, jak również o wiele później powstałego od niej Zdroju jest ściśle związana z charakterystyką środowiska geograficznego. Wieś rozlokowała się jeszcze na terenie równinnym, lecz wciskającym się już w kierunku południowym, szeroką kotliną między wzgórze Garbów Iwonickich, nad potokiem Iwaniec, który wyznaczył główną oś osadniczą, a równocześnie i komunikacyjną osady. Równoległe do potoku do dziś biegnie główna droga lokalna, wzdłuż której rozciągała się zabudowa w kierunku północnym i południowym. Centrum wsi stanowił zespół dworski i kościół. Wieś przyjęła układ ulicówki z kalenicowo usytuowanymi domami, dość równomiernie rozmieszczonymi po jednej i drugiej stronie. O założeniu Zdroju w oddaleniu o 5-7 km od centrum wsi zadecydowało występowanie wód mineralnych. Ponadto sprzyjało temu ukształtowanie terenu, stosunkowo szeroka dolina, mikroklimat wytwarzany otuliną wzgórz, dość szczelnie otaczających dolinę potoku. Na rozwój Iwonicza wpłynęło jego położenie w pobliżu ważniejszych szlaków komunikacyjnych.

Dolina, gdzie rozlokowano Zdrój, miała kiedyś znacznie bogatszą szatę roślinną. W miarę wznoszenia nowych budynków wycinano drzewa oraz częściowo splantowano zbocza wzniesień, poszerzając tym samym przestrzeń doliny zdrojowej do dzisiejszych rozmiarów. Zabudowa centrum Zdroju skupiła się wzdłuż potoku i drogi, w części centralnej wypełniając całą – nieco szerszą kotlinę – co pozwoliło na trzypasmowe rozmieszczenie zabudowy, a w zwężeniu w kierunku wsi na usytuowanie zabudowy po obu stronach drogi. Takie rozmieszczenie zabudowy pozwoliło na uzyskanie efektu plastycznej ekspozycji architektury zdrojowej oraz kameralność wnętrza placów i deptaku. Najstarszymi elementami założenia Zdroju były ścieżki prowadzące do źródeł iwonicznych. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że dwie z nich – droga do Bełkotki oraz wzdłuż potoku - dające w rzucie kształt litery L stanowiły pierwotną oś założenia. W przecięciu osi tych dwóch dróg zlokalizowano centrum Zdroju. Tu powstały łaźienki, hotel, pałac. Od centrum Zdroju, w kierunku zachodnim urządzono zasadniczą część parku zdrojowego. Za najstarszą część Zdroju zalicza się źródło „Glorieta” i Stary Pałac stanowiące granice Zdroju na osi północ-południe. Granice szerokości Zdroju stanowiły zbocza Góry Przedziwnej i Góry Gloriety, pod którymi ulokowano łaźienki od strony zachodniej i kaplicę oraz inne budynki zdrojowe od strony wschodniej. Z przekazów ikonograficznych wiadomo, że około połowy XIX w. od strony południowej na zamknięciu granic deptaku występowała zabudowa o charakterze wiejskich dworców. W II połowie XIX wieku zabudowa Domu Zdrojowego i Bazaru przesunęła granicę centrum Zdroju w kierunku północnym, do stanu obecnego. Zasadniczą dominantę przestrzenną stanowił Stary Pałac. Otaczający go zespół zabudowy był mu podporządkowany przestrzennie. Przed wjazdem do Zdroju, po lewej stronie mostu wznosił się w okolicach obecnej wieży zegarowej, niewielki budynek o charakterze kordegardy. Willa „Krakowiak” jest usytuowana poza obrębem układu urbanistycznego Zdroju. Główny plac Zdroju – Plac Dietla - od początku był placem centralnym. Plac posiadał od strony wschodniej podjazd pod Pałac, a od strony zachodniej podjazd pod łaźienki. Od strony zachodniej plac został ograniczony również muszlą koncertową, która oddzielała go od reszty parku. W niewielkiej odległości od muszli koncertowej, na zamknięciu kompozycji znajdował się, dziś nieistniejący, Dom Muzyków. Drugi główny plan Zdroju – zawarty między willą „Krakowiak”, a elewacjami południowych łaźienek, przed źródłem Glorieta powstał znacznie później. Układ urbanistyczny Zdroju ulegał ciągłym zmianom. Między innymi w miejscu istniejącego w latach 1840-60 stawu, przed elewacją północną Starego Pałacu, zlokalizowano skwer z ciekawymi gatunkami roślin. Przed elewacją południową Starego Pałacu zaprojektowano skwer w postaci polany krajobrazowej. Głównym ciągiem komunikacyjnym Zdroju jest ulica Zdrojowa, która na odcinku od budynku Bazaru i Domu Zdrojowego przechodzi w deptak. Zarówno ulica ta jak i potok w latach 20 ubiegłego wieku zostały nieco skorygowane. Ponadto do główniejszych ulic Zdroju należała również droga biegnąca stokami Góry Winiarskiej z Iwonicza Zdroju do Iwonicza wsi. Na pozostałym terenie, zabudowa, choć o pewnych cechach stylowych, nie wpłynęła na ukształtowanie przestrzenne i sylwetę centrum. Rozlokowana wzdłuż głównej ulicy Zdrojowej,

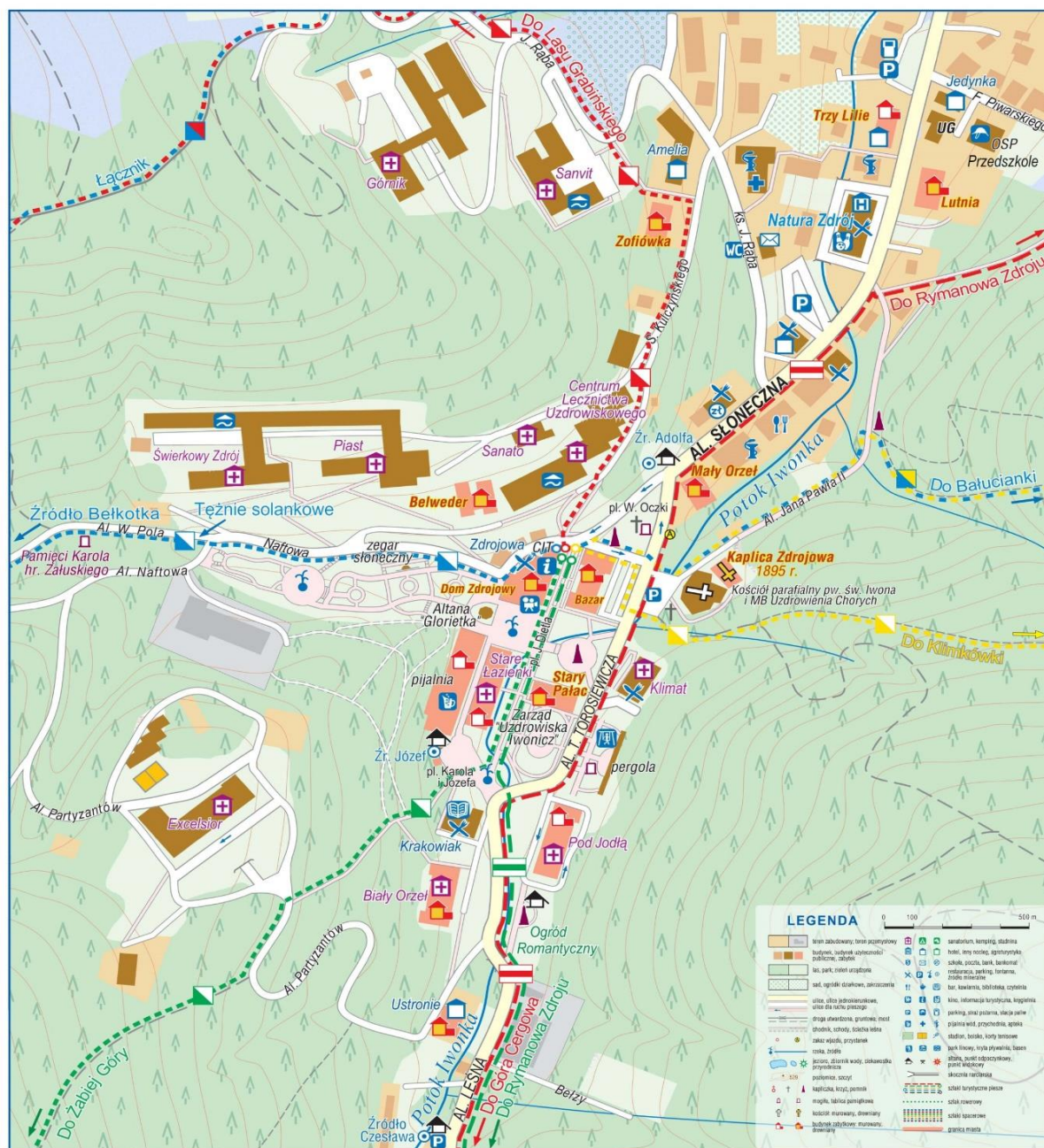
składająca się z przeciętnych w wyrazie architektonicznym domów murowanych, niewysokich nie rzucają na wygląd uzdrowiska. Ważniejsze dla uzdrowiska są rozrzucone wśród zieleni drewniane wille. Na szczycie Góry Przedziwnej zlokalizowano budynki sanatorium, „Exelsior”, które choć potężne, to ukryte w zieleni nie kolidują z otoczeniem.

Również w przypadku Lubatowej i Lubatówki układ ruralistyczny wsi jest ściśle związany z warunkami przyrodniczymi, a w szczególności z rzeźbą terenu. Wsie posiadają orientację północ – południe, tak jak dolina, w której się rozlokowały. Ponieważ wsie Lubatowa i Lubatówka położone są w sąsiedniej dolinie równoległej do doliny, w której rozlokował się Iwonicz, a później Iwonicz-Zdrój, do dnia dzisiejszego nie są one dobrze ze sobą skomunikowane. Wsie królewskie Lubatowa i Lubatówka powstały w XIV w. na prawie magdeburskim. Początkowo jako jedna osada, dopiero z czasem zostały rozdzielone w celu rozróżnienia wsi królewskiej od wsi biskupiej. Obie wsie rozwinęły się w układzie łańcuchowym, charakterystycznym dla wsi pogórza. Oś wyznacza rzeka Lubatówka, wzdłuż której do dziś biegnie główna droga obu miejscowości. Droga ta łączy miejscowości z wsią Rogi w sąsiedniej gminie. Wsie założono w oparciu o łanowy układ gruntów, gdzie z zagospodarowanego terenu każdy osadnik otrzymywał prostokątny skupiony kawał gruntu przylegający dłuższym bokiem do działki sąsiada. Na początku wydzielonego pasa ziemi znajdowała się zabudowa mieszkalna, następnie zagrodowa, grunty uprawiane i nawożone, co roku, grunty dalsze uprawiane, co drugi rok i nienawożone, pastwiska oraz las. W wyniku rozprzestrzeniania się zabudowy, wzdłuż bocznych dolin i dojazdów do pól, układ łańcuchowy wsi zmienił się w kierunku wielodrożnego).

Obecnie Iwonicz-Zdrój jest miastem skupiającym większość obiektów związanych z realizacją zadań własnych gminy w zakresie administracji, szkolnictwa, kultury, zdrowia i opieki społecznej. Lecz przede wszystkim Iwonicz-Zdrój jest jednym z najstarszych uzdrowisk polskich. Zabudowa mieszkaniowa w mieście rozwinęła się głównie w północnej i północno-wschodniej jego części. Na północnym krańcu miasta dominuje zabudowa jednorodzinna, zlokalizowana przy drodze powiatowej P2002R, która prowadzi do samego centrum miasta. Są to w większości budynki jedno- i dwukondygnacyjne z poddaszami użytkowymi. Zabudowa jest wymieszana, ale przeważają tu budynki drewniane. W części budynków mieszkalnych, szczególnie murowanych i usytuowanych blisko drogi powiatowej, ich właściciele wydzieliли określoną ilość pomieszczeń pod usługi związane z pobytem czasowym turystów. W innych domach partery budynków przeznaczone zostały pod usługi związane głównie z lokalnym handlem. Nowa zabudowa jednorodzinna (murowana) wznoszona jest przede wszystkim na Osiedlu Wschodnim przy ul. Piwarskiego, Braci Kazurów, Penara i Ogrodowej. Po obu stronach drogi w centrum iwoniczkiego uzdrowiska jest dobrze zachowany układ przestrzenny oraz zespół drewnianej zabudowy o wyjątkowej wartości zabytkowej. Zabudowę mieszkaniową jednorodziną w centralnej, najstarszej części miasta, stanowią w większości drewniane dwukondygnacyjne budynki (z nielicznymi akcentami murowanymi). W ich parterach zlokalizowane są liczne usługi. Są to budynki utrzymane w jednolitym stylu. W obu częściach miasta powstały małe osiedla bloków mieszkalnych. Zabudowa wielorodzinna, (jak wspomniano wcześniej - niezbyt liczna), w tym z usługami zlokalizowanymi w parterach budynków występuje przede wszystkim przy ul. Ks. Rąba. Natomiast przy ul. Piwarskiego na Osiedlu Wschodnim są typowe budynki 4-kondygnacyjne przeznaczone do zbiorowego zamieszkania. Obecnie miasto znacznie się rozbudowuje. W swej szerokości i rozciągłości zacieśnia się także nowymi zabudowaniami. Podobnie dzieje się w części zdrojowej Iwonicza-Zdroju, gdzie nowa dzielnica powiększana jest na stoku góry w kierunku Klimkówki i lasu Piekliska. Niestety nowa zabudowa powstająca na zboczach oraz w otwartym terenie rozprzestrzenia się coraz bardziej chaotycznie. A jej nowoczesna architektura pochodząca już z drugiej połowy XX wieku, nie nawiązuje, ani założeniem układu przestrzennego, ani swoim stylem do zabudowy związanej z zabytkowym charakterem uzdrowiska.

Obecny wygląd przestrzeni uzdrowskiej Iwonicza-Zdroju jest wynikiem realizacji projektu „Rewitalizacja zabytkowego centrum Iwonicza-Zdroju”, który wykonano w latach 2014-2015. W ramach tego przedsięwzięcia przebudowano zabytkowe centrum miasteczka oraz wymieniono obiekty małej architektury. Tym samym powrócono do koncepcji z przełomu XIX i XX wieku. Ponadto wprowadzono nowe elementy roślinne – kwietniki sezonowe. Centralna część uzdrowiska zyskała nowe miejsca do wypoczynku, gdyż powstało kilkaset metrów nowych ścieżek spacerowych. Na placu Dietla wymieniono nawierzchnię i przebudowano fontannę, na miejscu muszli koncertowej postawiono drewnianą altanę „Gloriette” odtworzoną na podstawie archiwalnych fotografii. Po północnej i południowej stronie Starego Pałacu zlokalizowano zieleńce, a pomiędzy obiektami sanatoryjnymi „Pod Jodłą” i „Klimatem” wybudowano szeroki chodnik, pergolę oraz plac zabaw dla dzieci.

Rysunek 3. Plan centrum Iwonicza-Zdroju

Źródło: <https://iwonicz-zdroj.pl/iwonicz-zdroj/>

Z kolei północna, w tym północno-wschodnia i północno-zachodnia część zabudowy mieszkaniowej w Iwoniczu położona jest w sąsiedztwie drogi krajowej nr 28. Reszta terenów osadniczych Iwonicza zlokalizowana jest wzdłuż dróg powiatowych: P2002R i P1976R. Zabudowa mieszkaniowa na wschód od drogi nr 28 na charakter zwarty i jest to przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Miejskami w budynkach mieszkalnych zlokalizowane są usługi zaspokajające potrzeby lokalnej społeczności. Zabudowa po zachodniej stronie drogi krajowej nie zachowuje już tak zawartego charakteru. W części północno-zachodniej pojawia się miejscami zabudowa zagrodowa, lecz nie jest ona liczna. W części centralnej miejscowości w pobliżu drogi powiatowej P1976 R (Zadwór), w obrębie resztówki dworskiej, w powiązaniu z dawnym Ośrodkiem Postępu Rolniczego zlokalizowana jest nieliczna zabudowa wielorodzinna, w tym wielorodzinna z usługowymi parterami. Budynki mieszkalne w tej miejscowości są w większości dwu kondygnacyjne, w tym najczęściej z poddaszem użytkowym. Zabudowa w dużej części jest murowana, tylko nieliczne budynki, zlokalizowane bliżej miasta są drewniane.

W miejscowości Lubatówka położonej na zachód od miejscowości Iwonicz zabudowa jest zwarta i występuje po obu stronach drogi powiatowej P2001R oraz w zakolach, wzdłuż rzeki Lubatówka. Dominuje tu zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z pojedynczymi zagrodami, co jest pozostałością układu łańcuchowego wsi. Domy mieszkalne w Lubatówce to przede wszystkim budynki dwu kondygnacyjne z poddaszem użytkowym, które ustawione są frontami do drogi. Lubatowa jest

powierzchniowo największą miejscowością na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój. Zabudowa we wsi ma charakter bardzo zróżnicowany. Budynki położone są po obu stronach biegnącej wzdłuż sołectwa drogi powiatowej P2001R (od miejscowości Lubatówka do granicy Lasów Państwowych na południu). Przy drodze zabudowa jest zwarta z pozostałościami układu łańcuchowego. Na terenach po wschodniej stronie drogi powiatowej oraz w części południowo-zachodniej od drogi, w centrum Lubatowej zlokalizowana jest zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Duża ilość budynków jest dwukondygnacyjna i posiada poddasza użytkowe. Typowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje w północnej części miejscowości, po wschodniej stronie od pasa drogowego oraz po zachodniej jego stronie obejmując jednocześnie część centralną obszaru. Zabudowa w Lubatowej nie odznacza się nadmierną zwartością. Pojedyncze zabudowania zlokalizowane są np. przy granicy administracyjnej gminy z miejscowością Jasionka w tzw. Dołach (Przylasek) oraz przy drogach gminnych stanowiących połączenie miejscowości Lubatowa z miastem, szczególnie wzdłuż drogi Turkówka oraz Al. Leśnej.

Powierzchnia Gminy Iwonicz-Zdrój to w sumie 4550 ha, z których tereny zabudowane i zainwestowane wynoszą 338 ha i komunikacyjne (drogi) 157 ha. Obecnie gmina nie dysponuje terenami inwestycyjnymi.

Sieć osadnicza Gminy Iwonicz-Zdrój połączona jest systemem komunikacji drogowej. Gmina Iwonicz-Zdrój znajduje się poza zasięgiem węzłów komunikacji kolejowej. Iwonicz-Zdrój - gminny ośrodek administracyjno-usługowy pełni funkcję lokalnego ośrodka w hierarchii osadnictwa.

Gmina Iwonicz-Zdrój jest gminą uzdrowiskową w oparciu o regulacje ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1056).

Na obszarze uzdrowiskowym wydzielono trzy strefy ochrony uzdrowiskowej: A, B oraz C.

- Strefa „A” ochrony uzdrowiskowej - Powierzchnię strefy zaprojektowano na 155ha, powierzchnia terenów zielonych obejmuje 89%. W tej strefie zlokalizowane są lub planowane do lokalizacji zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta i turysty.
- Strefa „B” ochrony uzdrowiskowej - zajmuje obszar o powierzchni 434ha dla którego procentowy udział terenów biologicznie czynnych wynosi 90%, obejmuje obszar przyległy do strefy "A" i stanowiący jej otoczenie, który jest przeznaczony dla nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych w procesie leczenia obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze.
- Strefa „C” ochrony uzdrowiskowej - Strefa „C” ochrony uzdrowiskowej jest otuliną dla obszaru „B” i „A” i stanowi granicę Uzdrowiska Iwonicz-Zdrój. Posiada powierzchnię 3961 ha i wyliczony teren zielony (biologicznie czynny 85%). Strefa "C" przylega do strefy "B" i stanowi jej otoczenie, obejmuje ona obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych. Granica strefy „C” ochrony uzdrowiska Iwonicz-Zdrój przebiega po granicach gminy.

Obszar Gminy Iwonicz-Zdrój charakteryzuje zmienność glebowa. Ma to związek ze zróżnicowaną rzeźbą tego terenu. Występują tu gleby wietrzeniowe o składzie granulometrycznym glin, pyłów i ilów. Na przeważającym obszarze gminy wytworzyły się gleby brunatne i bielicowe. Lokalnie, w dolinie rzek Lubatówki i Iwoniczanki, można spotkać gleby zaliczane do typu mady. Gleby użytków rolnych, w zależności od wzniesienia nad poziom morza, nachylenia terenu i ekspozycji na promienie słoneczne, zalicza się do IV i V klasy bonitacyjnej. Pod względem użytkowym są to gleby średniej i słabej jakości. Większe kompleksy najbardziej wartościowych gleb (IV, lokalnie III klasy bonitacyjnej), występują w północnej części Gminy Iwonicz-Zdrój. Na wyższych partiach stoków występują gleby o małych walorach produkcyjnych.

Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Iwonicz-Zdrój wynosi 2917ha, co stanowi 64% jej powierzchni ogółem.

Tabela 1. Powierzchnia gruntów w rozbiciu na poszczególne miejscowości

Wyszczególnienie	Ogółem	Użytki rolne (w ha)					Grunty leśne	Pozostałe grunty
		Razem	w tym					
			Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe		
Iwonicz-Zdrój	588,6535	158,6315	108,4057	0,1665	15,2662	34,7931	319,2353	110,7885
Iwonicz	1621,7992	1236,5834	889,63556	0,4800	111,7930	234,6748	101,8862	283,3296
Lubatowa	1714,0336	1182,9313	1021,8675	1,8135	14,8884	144,3669	338,3574	192,7399
Lubatówka	623,4604	339,0337	288,3947	2,8800	7,1520	40,6070	213,7267	70,7000

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju za 2021 rok

Powierzchnia ta systematycznie się zmniejsza, stąd wydaje się, że sektor rolny i działalność okołorolnicza nie mają już takiego znaczenia społeczno – gospodarczego jak kilkanaście czy kilkadziesiąt lat temu. Dodatkowo rolnictwo w Gminie Iwonicz-Zdrój jest w znacznym stopniu rozdrobnione.

Tabela 2. Powierzchnia gospodarstw rolnych z podziałem wg wielkości

L.p.	Wielkość gospodarstw	Ilość gospodarstw rolnych będących własnością osób prawnych [szt.]	Powierzchnia gospodarstw rolnych będących własnością osób prawnych [ha]	Ilość gospodarstw rolnych będących własnością osób fizycznych [szt.]	Powierzchnia gospodarstw rolnych będących własnością osób fizycznych [ha]
1	do 1ha	2	1,2342	3632	1012,4208
2	1 – 2 ha	2	3,3483	608	850,3959
3	2,01 – 5 ha	2	6,6665	231	650,2875
4	5,01 – 7 ha	2	12,1743	6	33,4415
5	7,01 – 10 ha	2	17,3571	6	48,0036
6	10,01 – 15 ha	1	14,8500	1	11,3100
7	powyżej 15 ha	1	19,9572	7	424,6050

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju za 2021 rok

W 2021 roku funkcjonowało 4503 gospodarstwa rolne, w tym: 12 stanowiło gospodarstwa osób prawnych i 4491 gospodarstwa osób fizycznych. Powierzchnia użytków rolnych wyniosła:

- osoby fizyczne – 3030,4643 ha,
- osoby prawne – 75,5876 ha.

Na terenie JST nadrzędnym dokumentem planistycznym jest „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Iwonicz-Zdrój” uchwalone Uchwałą Nr XXIII/172/2012 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 29 października 2012 r., zmienione Uchwałami: Nr XXVII/166/2016 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 2 sierpnia 2016 r., Nr XXIX/186/2016 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 11 października 2016 r. i Nr XXXV/228/2017 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 30 marca 2017 r.

Ponadto Gmina Iwonicz-Zdrój posiada 8 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują powierzchnię 1434,87ha, co stanowi zaledwie 31,5% powierzchni całej gminy. Dotyczą one przeznaczenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe oraz infrastrukturę elektroenergetyczną. Aktualnie na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój istnieje możliwość zabudowy terenu na podstawie decyzji o warunkach zabudowy lub ustaleniu lokalizacji celu publicznego (o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi) taka sytuacja sprawia, że niewielkie jest zainteresowanie opracowaniem planów miejscowych dla pozostałego obszaru gminy. W Gminie Iwonicz-Zdrój, podobnie jak w gminach całej Polski decyzje w/w stały się podstawowym instrumentem planowania przestrzennego, głównie ze względu na znaczne koszty opracowania map zasadniczych w skali 1:1000, a także koniecznością zmian Studium dostosowujących ten dokument do wymogów przepisów prawnych, w przypadku podjęcia prac nad nowymi planami miejscowymi, co znacznie podnosi koszty ich opracowania.

Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021. Analizując zawarte w niej dane można zauważyć utrzymującą się rosnącą tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy do 2019 roku, a następnie jej nieznaczny spadek w kolejnych latach. Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców kształtuje się na poziomie znacznie niższym, niż średnia wyznaczona dla powiatu krośnieńskiego - ze względu na obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wydawanych jest niewiele decyzji dotyczących budowy budynków jednorodzinnych i zagrodowych.

Tabela 3. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021

Wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Gmina Iwonicz-Zdrój	5	13	17	14	12
	powiat krośnieński	472	505	472	443	510
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Gmina Iwonicz-Zdrój	0,5	1	2	1	1
	powiat krośnieński	4	4	4	4	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zebrane dane świadczą o nasilającym się ruchu inwestycyjnym w zakresie budownictwa na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój. Na podstawie przeprowadzonej analizy wydanych decyzji administracyjnych, w tym pozwoleń na budowę, rozporządzeń oraz obserwacji terenowych stwierdza się, że największy

ruch inwestycyjny w analizowanym okresie odnotowano w miejscowościach: Iwonicz i Lubatowa. Ruch budowlany ukierunkowany jest na rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i w niewielkim zakresie zabudowy usługowej i handlowej, produkcyjnej czy zagrodowej. Inwestycje celu publicznego koncentrowały się na poprawie warunków życia mieszkańców gminy w zakresie budowy oświetlenia, budowy linii energetycznych nN, budowy sieci gazowych, budowa stacji bazowej telefonii komórkowej, niewielkich odcinków sieci kanalizacyjnej oraz przy realizacji wodociągu gminnego.

Powyższe dane wskazują na pilną konieczność uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących obszar miejscowości: Iwonicz i Lubatowa. Ich brak, w połączeniu z opisywaną już intensywnością rozwoju budownictwa może prowadzić w przyszłości do obniżenia estetyki tkanki architektonicznej na terenie przedmiotowych miejscowości, a w rezultacie do utraty ładu przestrzennego.

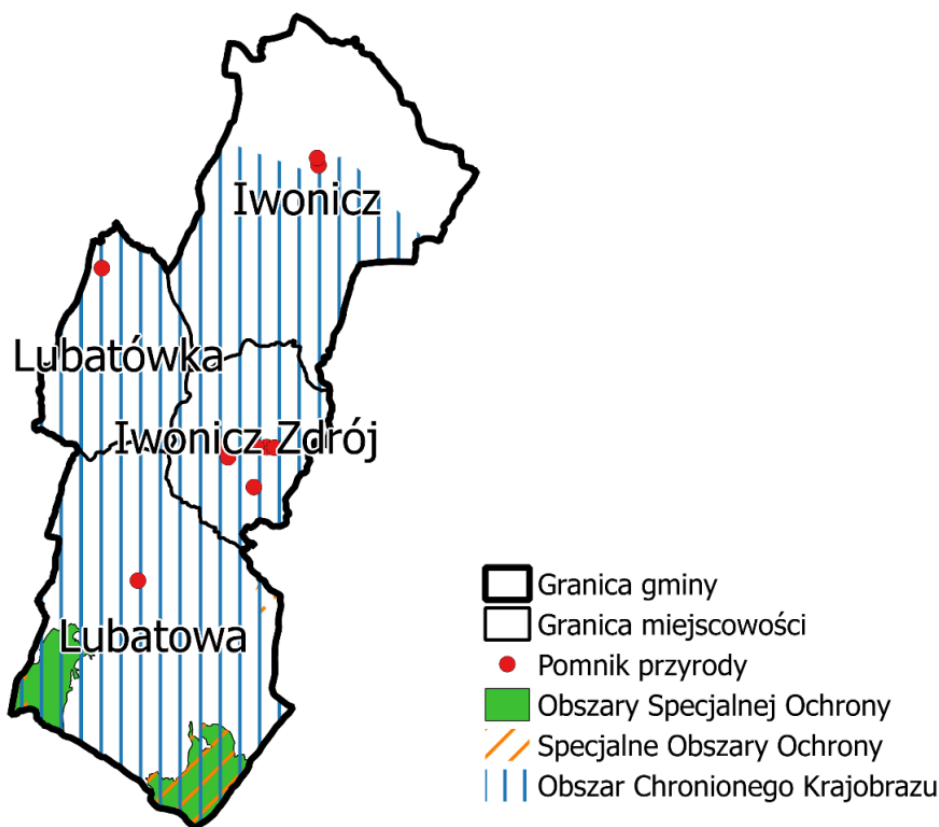
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Iwonicz-Zdrój, to jeden z najpiękniejszych, najbardziej malowniczych zakątków województwa podkarpackiego. Położony na skraju Beskidu Niskiego odznacza się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi i klimatycznymi. Rozległe masywy leśne, będące pozostałością dawnej puszczy karpackiej, nie tylko wzbogacają pejzaż Iwonicza i południowych rejonów gminy, ale przede wszystkim decydują o istnieniu specyficznego mikroklimatu posiadającego leczniczy, uzdrowski charakter.

Bogactwem naturalnym Iwonicza-Zdroju są obfite źródła wód mineralnych. Są to wody kwasowęglowe: chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowe, fluorkowe, bromkowe, jodkowe, borowe. Właśnie te wody oraz klimatyczne walory Iwonicza-Zdroju (duża zawartość w powietrzu jodu, bromu i ozonu, brak zanieczyszczeń atmosfery) przesądziły o powstaniu uzdrowiska, jednego z najstarszych w Polsce.

Blisko 85% powierzchni Gminy Iwonicz-Zdrój objęta jest ochroną przyrody.

Rysunek 4. Obszary ochrony przyrody w Gminie Iwonicz-Zdrój

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszary Natura 2000,
- Obszar Chronionego Krajobrazu
- Pomniki przyrody.

Obszary Natura 2000

Nazwa obszaru: Beskid Niski

Kod obszaru: PLB180002

Powierzchnia: 151 966,61 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: Obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Opis: Obszar znajduje się w górach położonych w miejscu zwężenia i największego obniżenia łuku karpackiego. Ich wysokość nie przekracza 1000 m n.p.m. Zachodnia część gór zbudowana jest z warstw jednostki magurskiej, gdzie w wielu miejscach na wierzchołkach wzniesień piaskowce tworzą skaliste formy. Wąskie pasma o stromych stokach i grzbiętach twardej skały ciągną się względem siebie równolegle w kierunku NW-SE. Wschodnią część budują stromo ustawione fałdy i łuski dukielskie i tu głównym rysem rzeźby są wyniesione grzbiety (np. Cergowa Góra). Na stromych zboczach i w głębokich lejach źródłowych występują liczne rozległe osuwiska (najbardziej znane w Lipowicy koło Dukli). W Beskidzie Niskim znajdują się obszary źródliskowe Białej, Ropy, Wisłoki, Wisłoka, Jasiołki, które prowadząc swe wody ku północy płyną niekiedy obniżeniami równoległe do grzbietów lub przecinają je w poprzek głębokimi przełomami. Obficie występują wody mineralne. Roślinność układa się w dwa piętra: piętro pogórza - zajęte głównie przez pola uprawne, łąki, a tylko na niewielkich powierzchniach przez lasy grądowe - i piętro regla dolnego porośnięte buczyną i nasadzeniami świerkowymi. Występuje tu co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 18 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Beskid Niski charakteryzuje się największą w Polsce, i prawdopodobnie w całej Unii Europejskiej, liczebnością orlika krzykliwego i puszczyka uralskiego. Jest to jedna z najważniejszych w Polsce ostoi orła przedniego, bociana czarnego, dzięciołów - zielonosiwego, biało-grzbiatego, białoszyjowego, trójpalczastego oraz muchołówki małej. Stwierdzono tu również znaczną, jak na siedliska górskie, liczebność derkacza. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bocian czarny, dzięcioł białoszyi, orlik krzykliwy (PCK), orzeł przedni (PCK), puszczyk uralski (PCK), sóweczka (PCK), włośchatka (PCK).

Nazwa obszaru: Ostoja Jaśliska

Kod obszaru: PLH180014

Powierzchnia: 29 252,1 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Opis: Obszar obejmuje górne dorzecze Jasiołki i źródła Wisłoka we wschodniej części Beskidu Niskiego, aż po Cergową Górę oraz Zawadkę Rymanowską i Królik Polski na północy. Teren stanowi strefę przejściową pomiędzy dwiema jednostkami geomorfologicznymi łańcucha Karpat Wschodnich i Zachodnich, między Przełęczami Dukielską i Łupkowską. Rzeźba terenu ma łagodny charakter, wzniesienia nie przekraczają 1000 m n.p.m., deniwelacje wynoszą 450-550 m. Najwyższe szczyty tego obszaru to Kamień (863 m n.p.m.), Danawa (841 m n.p.m.), Kanasiówka (823 m n.p.m.). W dolinach i na zboczach występują tarasy i spłaszczenia erozyjne. Interesującą budowę geologiczną wykazują okolice wzgórza Piotruś (727 m n.p.m.) i Ostrej (687 m n.p.m.), gdzie Jasiołka tworzy malowniczy przełom. W strefie szczytowej Piotrusia oraz w masywie Kamienia nad Jaśliskami znajduje się ciąg skałek zbudowanych z piaskowca oraz rumowiska skalne. Na Górze Cergowej występują liczne jaskinie. Większą część obszaru pokrywają lasy o wysokim stopniu naturalności zbiorowisk roślinnych. Dominują żyzne buczyny karpackie. Tereny otwarte to głównie dawne pastwiska i łąki, na których zaprzestano w ostatniej dekadzie użytkowania. Bogata jest sieć rzeczna, liczne źródła i wysięki wody, wokół których formują się młaki. Na obszarze występują dobrze zachowane biocenozy leśne o naturalnym składzie gatunkowym (przede wszystkim buczyny, a także dobrze zachowane jaworzyny). Rozległe obszary źródliskowe i naturalne doliny rzeczne. Ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami: niedźwiedziem, wilkiem i rysi. Silne populacje nadobniczy alpejskiej oraz kumaka górskiego. Unikatowe jest występowanie cennych gatunków ksylobontycznych bezkręgowców (zgniotek cynobrowy, zagłębek bruzdkowany). W jaskiniach na Cergowej Górze są najważniejsze w Karpatach kolonie zimowe i rozrodcze nocka Bechsteina, nocka orzęsionego, i podkowca małego. Obszar charakteryzuje się też bogatą fauną ptaków, zwłaszcza drapieżnych, a przez Przełęcz Dukielską prowadzi ważny szlak migracyjny ptaków. W 1997 roku u źródła Jasiołki znaleziono po raz pierwszy w Polsce, stanowisko ponikła krańskiego *Eleocharis carniolica*

Nazwa obszaru: Rymanów

Kod obszaru: PLH180016

Powierzchnia: 52 40,99 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Opis: Obszar położony jest na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Bukowskiego. Składa się z kilku pasm wzniesień, rozdzielonych dolinami Wisłoka i Taboru. Obejmuje on dwie kolonie rozrodcze nietoperzy mieszczące się w kościele pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Rymanowie Zdroju i kościele pw. MB Częstochowskiej w Sieniawie i obszary żerowiskowe tych kolonii. Kościół w Rymanowie Zdroju położony jest w bliskim sąsiedztwie rzeki Tabor, Parku Miejskiego i ruchliwej drogi wojewódzkiej nr 889. Obiekt kryty jest blachą, w nocy oświetlony kilkoma reflektorami. Strych kościoła gdzie mieści się kolonia rozrodcza zabezpieczony jest podestem chroniącym strop kościoła przed guaniem nietoperzy. Kościół w Sieniawie położony jest nad brzegiem jeziora zaporowego na Wisłoku. W bliskim sąsiedztwie obiektu mieszczą się zabudowania wiejskie, łąki, pola i lasy mieszane. Strych

drewnianego, zabytkowego kościoła (dawniej cerkwi) kryty jest blachą. Strop kościoła i dach w fatalnym stanie wymaga pilnego remontu. Podłoże geologiczne obszaru utworzone jest z naprzemiennych, zróżnicowanych warstw piaskowców, łupków, margli i zlepieńców występujących głównie w obrębie jednostki śląskiej w postaci warstw krośnieńskich i piaskowców ciężkowickich. Charakterystyczny układ warstw skalnych tworzących flisz karpacki przyczynia się do powstawania rozległych osuwisk i obrywów skalnych, zwłaszcza na zboczach dolin rzek i potoków. Dominującą rolę odgrywają gleby brunatne, zwłaszcza kwaśne oraz gleby inicjalne, wykształcone przede wszystkim na wychodniach piaskowców ciężkowickich. W dolinach rzecznych rozwinęły się na niewielkich powierzchniach mady rzeczne. Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obszar uzyskał 24 punkty, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. W obszarze stwierdzono występowanie 7 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: 6430 Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 9110 Kwaśne buczyny, 9130 Żyzne buczyny, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach, 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Obszar ma znaczenie dla zapewnienia ochrony kwaśnych i żyznych buczyn oraz łągów. Pozostałe typy siedlisk otrzymały ocenę D i nie stanowią przedmiotów ochrony w obszarze. Obszar Rymanów jest również ważny dla gatunków z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej podkowca małego *Rhinolophus hipposideros* ($2\% \geq p > 0\%$ populacji krajowej) i nocka dużego *Myotis myotis* ($2\% \geq p > 0\%$). W dokumencie SDF uwzględniono także liczne występowanie kumaka górskiego ale dla ochrony tego gatunku obszar Rymanów nie ma istotnego znaczenia (ocena D). W dokumencie SDF wskazano również występowanie mrocza późnego, nocka rudego, borowca wielkiego i gacka brunatnego, które uzupełniają skład chiropterofauny, mimo iż obszar nie ma dla ich ochrony istotnego znaczenia (motywacja D).

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego

Prawie cały obszar gminy pokryty jest przez Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego. Zajmuje on powierzchnię – 38,663km².

Obszar Chroniony Krajobrazu Beskidu Niskiego, stanowi naturalną osłonę dla rezerwatów przyrody i Jaśliskiego Parku Krajobrazowego. Zapewnia również ochronę uzdrowisk Iwonicz-Zdrój i Rymanów-Zdrój. Roślinność układa się w dwa piętra: piętro pogórza, które jest zajęte głównie przez pola uprawne i łąki a tylko na niewielkich powierzchniach przez lasy grądowe z dominującym grabem i domieszką buka i piętro regla dolnego porośnięte buczyną i jodłą. W górnych partiach zboczy i na grzbietach gór pojawiają się łąki i pastwiska.

Bogactwem i ozdobą krajobrazu Gminy Iwonicz-Zdrój są lasy. Zajmują one powierzchnię 973,2 ha, czyli około 21,4% obszaru całej gminy. Niespełna 1/3 całkowitej powierzchni lasów znajduje się w granicach administracyjnych miasta Iwonicz-Zdrój. Wskaźnik lesistości dla obszaru miasta (strefy A i B ochrony uzdrowskiej) wynosi około 52,3%. Lasy w Gminie Iwonicz-Zdrój są prawie w całości zaliczone do lasów ochronnych.

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój znajduje się 8 obiektów zaliczanych do pomników przyrody. Są to stare rosnące na terenie miasta Iwonicz-Zdrój: miłorząb dwukłapowy o obwodzie pnia 1,50 m i wysokości 18 m (ul. Wincentego Pola), dąb szypułkowy o obwodzie pnia 3,30 m i wysokości 20 m (Plac Oczki), klon jawor o obwodzie pnia 2,65 m i wysokości 18 m (Aleja Naftowa), grupa 11 jodeł o obwodach pni od 2,12 do 2,77 m i wysokości od 28 do 38 m w parku zdrojowym, dąb szypułkowy o obwodzie pnia 6,30 m i wysokości 26 m we wsi Iwonicz, dąb o obwodzie pnia 3,70 m i wysokości 22 m we wsi Lubatowa oraz lipa trzypniowa o obwodach pni 3,85 m; 3,30 m; 2,25 m i wysokości 24 m we wsi Lubatówka.

Źródło Bełkotka zaliczone zostało do pomników przyrody nieożywionej. Powstanie źródła ma związek ze złożami ropy naftowej, a swoją nazwę zawdzięcza wydobywającym się na powierzchnię wody pęcherzykom metanu.

W granicach Gminy Iwonicz-Zdrój wyróżnić można 6 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych. Ich charakterystykę zaprezentowano w tabeli nr 4.

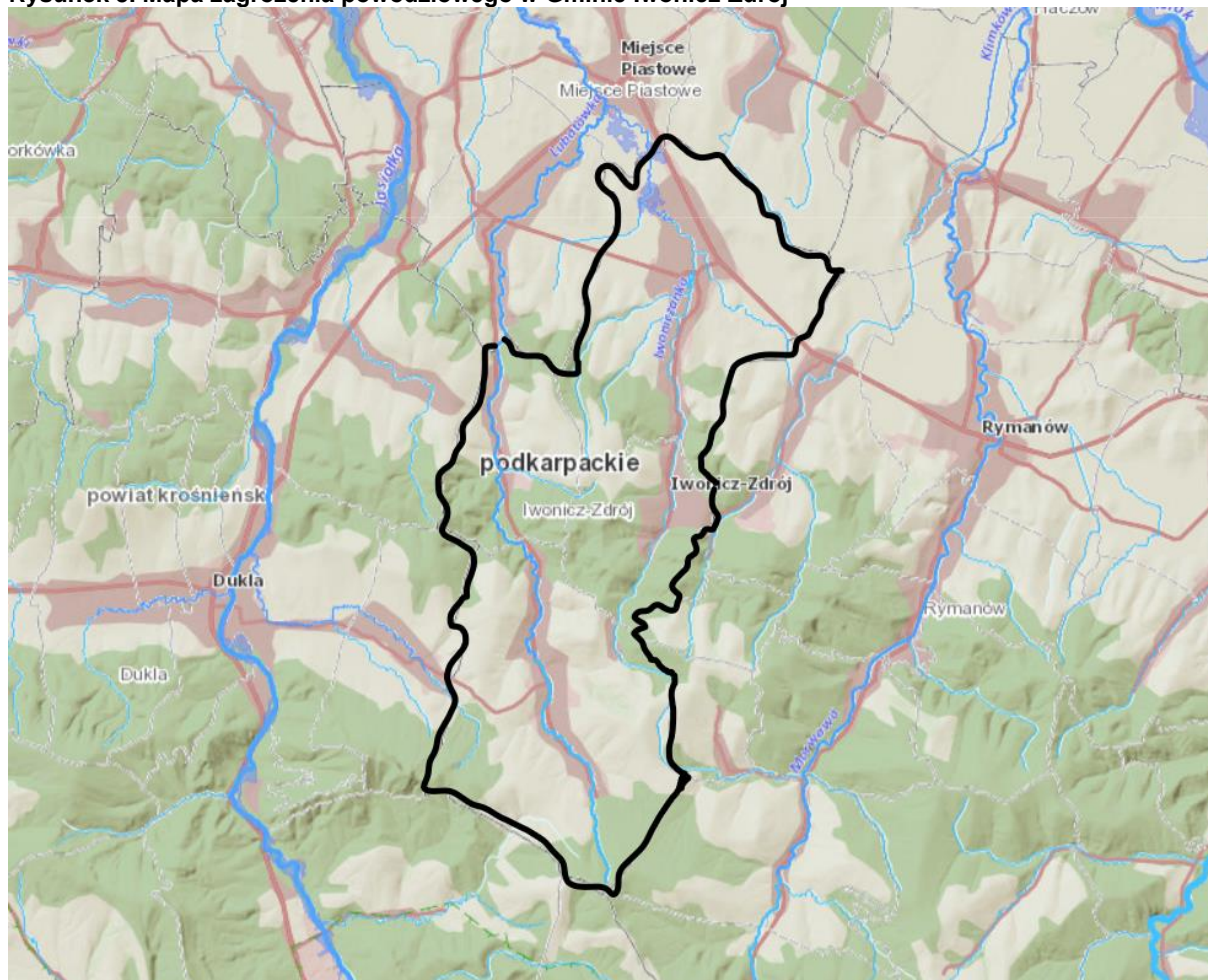
Tabela 4. Charakterystyka JCWP na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój

Nazwa JCWP	Jasiołka do Panny	Morwawa	Potok Ambrowski	Jasionka	Przecznica	Lubatówka
Europejski kod JCWP	PL RW200012218449	PLRW20001222629	PL RW200012218452	PL RW2000122184549	PL RW200012226312	PL RW200012226329
Długość JCWP	88,60km	50,24km	6,55km	7,47km	8,48km	52,33km
Powierzchnia JCWP	202,92km ²	107,94km ²	10,26km ²	11,96km ²	11,34km ²	91,91km ²
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	region wodny Górnej Wisły	region wodny Górnej Wisły	region wodny Górnej Wisły	region wodny Górnej Wisły	region wodny Górnej Wisły	region wodny Górnej Wisły
Scalona Część Wód	GW0608	GW0817	GW0608	GW0609	GW0817	GW0817
Zlewnia bilansowa	Wisłoka	San z Wisłokiem	Wisłoka	Wisłoka	San z Wisłokiem	San z Wisłokiem
Właściwe RZGW	RZGW w Krakowie	RZGW w Krakowie	RZGW w Krakowie	RZGW w Krakowie	RZGW w Krakowie	RZGW w Krakowie
Typ JCWP	Potok fliszowy (12)	Potok fliszowy (12)	Potok fliszowy (12)	Potok fliszowy (12)	Potok fliszowy (12)	Potok fliszowy (12)
Status JCWP	naturalna część wód (NAT)	silnie zmieniona część wód (SZCW)	naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)	naturalna część wód (NAT)	silnie zmieniona część wód (SZCW)
Ocena stanu	dobry	zły	zły	zły	dobry	zły
Ocena zagrożenia	niezagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona	niezagrożona	zagrożona
Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry potencjał ekologiczny
Cel środowiskowy - stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Ekoregion wg. Kondrackiego	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPGW

Zgodnie z danymi Wód Polskich obszary zagrożone podtopieniami na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój przedstawia rysunek nr 5.

Rysunek 5. Mapa zagrożenia powodziowego w Gminie Iwonicz-Zdrój

Legenda:

- Granica Gminy Iwonicz-Zdrój
- Obszary zalewowe

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmZP

Ze względu na zagrożenie powodziowe jakie stwarza rzeka Wisłok i rzeka Wisłoka, w zlewniach których zlokalizowana jest Gmina Iwonicz-Zdrój w projekcie aktualizacji Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym obowiązującym w II okresie planistycznym, tj. w latach 2022-2027, na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój przewidziano do realizacji następujące inwestycje.

- Budowa lewego wału o długości 402m na cieku Lubatówka (km modelu 2+085 - 2+310),
- Budowa prawego wału o długości 379m na cieku Lubatówka (km modelu 6+134 - 6+635),
- Budowa lewego wału o długości 219m na cieku Lubatówka (km modelu 6+129 - 6+356).

Teren Gminy Iwonicz-Zdrój leży w Jednolitej Części Wód Podziemnych o numerze 151 i 152. Charakterystykę tych wód podziemnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych obejmujących Gminę Iwonicz-Zdrój

Europejski kod JCWPd	PLGW2000151
Powierzchnia JCWPd	2648,0km ²
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	region wodny Górnej Wisły
Właściwe RZGW	RZGW w Krakowie
Ocena stanu ilościowego	dobry
Ocena stanu chemicznego	dobry
Cel środowiskowy - stan ilościowy	dobry stan ilościowy
Cel środowiskowy - stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Ocena ryzyka nieosiągnięcia Celów środowiskowych	niezagrożona
Europejski kod JCWPd	PLGW2000152

Powierzchnia JCWPd	2043.9km ²
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	region wodny Górnej Wisły
Właściwe RZGW	RZGW w Krakowie
Ocena stanu ilościowego	dobry
Ocena stanu chemicznego	dobry
Cel środowiskowy - stan ilościowy	dobry stan ilościowy
Cel środowiskowy - stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Ocena ryzyka nieosiągnięcia Celów środowiskowych	niezagrożona

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPGW

Mapy zagrożenia suszą w Planie Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) klasyfikują Gminę Iwonicz-Zdrój w sposób następujący:

- zagrożenie suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych – Klasa I – tereny słabo zagrożone;
- zagrożenie suszą hydrologiczną – Klasa II i III – tereny umiarkowanie i miejscami słabo zagrożone;
- zagrożenie suszą hydrogeologiczną w JCWPd – Klasa II – tereny umiarkowanie zagrożone.

W związku z powyższymi mapami PPSS dotyczącymi łącznego zagrożenia suszą wskazuje, że klasa łącznego zagrożenia suszą dla Gminy Iwonicz-Zdrój to umiarkowane zagrożenie suszą.

Gmina dysponuje walorami środowiska naturalnego, których utrzymanie jest niezwykle istotne, ponieważ stanowią razem z zabytkami najważniejszy atut podnoszący atrakcyjność turystyczną regionu. Zróżnicowany krajobraz pokryty kompleksami leśnymi, sprawia, że dobrze się tutaj mieszka i aktywnie spędza wolny czas.

Położenie gminy na skraju Beskidu Niskiego oraz w obrębie Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej i Pogórza Bukowskiego odznacza się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi i klimatycznymi, i stwarza dobre warunki do rekreacji i turystyki. Iwonicz-Zdrój i jego okolice to także miejsce licznych atrakcji turystycznych ze sporą ilością zabytków.

Iwonicz-Zdrój

Największą osobliwość turystyczną Iwonicza-Zdroju stanowi centrum uzdrowiska, tworzące zabytkowy zespół przestrzenno-architektoniczny o wyjątkowo dużej wartości zabytkowej. Iwonicz-Zdrój to jedyny w Polsce autentyczny zespół uzdrowiskowy o wyjątkowych walorach i pięknym obliczu artystycznym. Architektura centrum iwoniczkiego uzdrowiska, stanowi obecnie bodajże jedyny w swoim rodzaju przykład zwartej zabudowy drewnianej zabudowy uzdrowiskowej w Polsce, pochodzącej w swym zasadniczym kompleksie z połowy XIX wieku. Stanowi ona swoistą syntezę rozpowszechnionego wówczas w całej Europie stylu szwajcarskiego w późno klasycystycznym nurtem rodzinnej architektury polskiej. Drewniana architektura Iwonicza – Zdroju, wzbudza podziw zarówno wśród znawców balneologii, jak też odwiedzających uzdrowisko kuracjuszy.

Na zabytkowy zespół przestrzenno-architektoniczny składają się:

Stary pałac - budynek zbudowany w 1838 roku przez właścicieli Iwonicza Amelię i Karola Załuskich. Pełnił on rolę pałacu letniego. Znajduje się w centrum Iwonicza-Zdroju, przy deptaku i parku zdrojowym. Obecnie mieści się tu Dyrekcja Uzdrawiska Iwonicz S.A.

Źródło: <https://kraina-nafty.pl/atrakcje-turystyczne-w-gminie-iwonicz-zdroj/>

Dom Zdrojowy – drewniany budynek z 1860 roku, bryłą przypominający XVIII wieczny pałac, z podcieniami w stylu mauretańskim. Budynek jest dwukondygnacyjny, przykryty dachem dwuspadowym oraz trójspadowym nad ryzalitem północno-wschodnim. W elewacji południowej znajduje się dekoracyjna galeria arkadowa na parterze. W pięknej sali balowej obecnie mieści się Kino Wczasowicz. W budynku Gminny Ośrodek Kultury i Centrum Informacji Turystycznej.

Bazar – drewniany budynek z lat 1876-1880 z charakterystyczną wieżą zegarową, wyremontowaną w 2009 roku. Wnętrze wieży bazarowej stało się galerią wystawienniczą, w której obecnie są prezentowane stare pocztówki i zdjęcia.

Źródło: <https://kraina-nafty.pl/atrakcje-turystyczne-w-gminie-iwonicz-zdroj/>

Stare Łazienki – budynek murowany z lat 1870 – 1875, wg projektu Feliksa Księżarskiego. Zlokalizowany w centrum uzdrowiska, przy deptaku. Obecnie mieszczą się tu gabinety lekarskie, Klinika Dermatologiczna oraz sanatorium.

Źródło: <https://kraina-nafty.pl/atrakcje-turystyczne-w-gminie-iwonicz-zdroj/>

Pijalnia wód mineralnych (dawniej Łazienki Borowinowe) – pierwotnie budynek drewniany, przebudowany w 1922 roku jako murowany z krytym deptakiem. Wnętrze Pijalni z 1998 roku wg projektu Wrzesława Żuławskiego.

Krakowiak – willa pierwotnie drewniana, w stylu szwajcarskim, z przeszkloną werandą z 1860 roku. Odbudowana w 2007 r. po pożarze, obecnie mieści się tu restauracja.

Biały Orzeł – drewniany budynek wzniesiony w 1912 roku w stylu secesji szwajcarskiej, z balkonami i facjatkami w fasadzie głównej oraz płaskorzeźbą orła białego nad centralnym balkonem. Obecnie sanatorium.

Źródło: <https://kraina-nafty.pl/atrakcje-turystyczne-w-gminie-iwonicz-zdroj/>

Belweder – niegdyś letnia rezydencja Załuskich. Po wojnie budynek ten przez ponad 50 lat był siedzibą szkoły średniej w Iwonicz-Zdroju.

Stary kościół (Kaplica Zdrojowa) z 1895 r. – świątynia stanowi unikalny przykład drewnianego kościoła zdrojowego o cechach neogotyckich i znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej. Kościół jest orientowany, wzniesiony został w konstrukcji szkieletowej na kamiennej podmurówce. Ściany zewnętrzne są szalowane deskami w układzie pionowym z listwowaniem. Budowla założona jest na rzucie prostokąta, posiada układ bazylikowy, trójnawowy, bez wyodrębnionego prezbiterium. Nawa główna nakryta jest dachem dwuspadowym z dwiema wieżyczkami na sygnaturki o hełmach w formie graniastopuła. Nawy boczne przykrywają dachy pulpitarne. Wewnątrz nawę główną od bocznych oddzielają trzy pary drewnianych słupów połączonych spłaszczonymi arkadami. Wieżba dachowa otwarta jest do wnętrza; koncepcja monochromii ściennych podkreśla podział konstrukcyjny ścian. Ołtarz główny z rzeźbą Matki Boskiej Uzdrawienia Chorych. Boczne ołtarze pochodzą z wcześniejszej kaplicy stojącej w miejscu upamiętnionym obeliskiem stojącym nad Iwonickim Potokiem.

Pensjonat Pod Jodłą w Iwonicz-Zdroju - budynek murowany z 1898 roku, wzniesiony w miejscu starszego obiektu drewnianego. Położony jest w centrum uzdrowiska nad Potokiem Iwonickim, u podnóża Borowinowej Góry, porośniętej wiekowymi jodłami. Budynek założony został na rzucie wydłużonego prostokąta; jego elewacje zdobią ryzality oraz balkony usytuowane w elewacji frontowej i bocznej.

Pensjonat Trzy Lilie w Iwonicz-Zdroju wzniesiony został w 1926 roku dla doktora Juliusza Papierkowskiego z przeznaczeniem dla jego trzech synów. Murowany budynek prezentuje wysokiej klasy przykład architektury modernistycznej. Usytuowany jest przy ulicy wjazdowej do centrum uzdrowiska, frontem zwrócony jest na wschód. Budynek murowany jest cegły i tynkowany. Założony został na rzucie złożonym z dwóch różnej szerokości prostokątów o wspólnej elewacji frontowej z ryzalitem pośrodku, umieszczonym niesymetrycznie. Od tyłu przylega prostokątna dobudówka. Wnętrze rozplanowane jest według zasady podziału na dwa trakty, z licznymi odchyleniami od niej. Budynek jest trójkondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem; w skrzydłach bocznych znajdują się dwie kondygnacje. Nakryty jest krzyżującymi się nad ryzalitami łamanymi dachami krakowskimi z lukarnami w dachu głównym.

Pensjonat Ustronie w Iwonicz-Zdroju z 1868 roku. Jest pierwszym obiektem w iwonickim uzdrowisku, wzniesionym w stylu szwajcarskiej secesji, wszystkie elewacje zdobią balkony, zaś w południowo-wschodniej części fasady znajduje się charakterystyczna wieżyczka. Położony jest w południowej części iwonickiego uzdrowiska, w dolinie Kawalców, nad potokiem. Budynek jest wzniesiony z drewna, w konstrukcji wieńcowej, wsparty na kamienno-ceglanym fundamencie. Założony został na rzucie zbliżonym do prostokąta. Ściany wszystkich elewacji wykonane są w konstrukcji ramowej, zwanej sumikową, w której główną rolę spełniają słupy związane u dołu i góry belkami poziomymi.

Pensjonat Zofiówka w Iwonicz-Zdroju znajduje się w pobliżu drogi wjazdowej do nowej dzielnicy sanatoryjnej na stoku góry Winiarskiej. Powstał na początku XX wieku /przypuszczalnie w 1908 roku/. Prezentuje typ architektury szwajcarskiej. Budynek jest drewniany, o konstrukcji zrębowej, wsparty na murowanej niwelującej nierówności terenu podmurówce. Założony jest na rzucie prostokąta, z tarasem przed elewacją frontową, ryzalitem kryjącym wejście od południa i z dwoma ryzalitami w części tylnej. Budynek posiada dwie kondygnacje oraz dodatkową mieszkalną w części strychowej; jest dziewięciosiowy. Wnętrze posiada układ korytarzowy, rozdzielający dwa ciągi pomieszczeń,

z rozszerzeniem na dwie klatki schodowe na obu końcach korytarza. Bryłę przykrywa dach dwuspadowy z lukarnami i z poprzecznymi dachami siodłowymi na osiach skrajnych i środkowej. W szczycie środkowego dachu poprzecznego znajduje się na podwojonych ozdobnych wspornikach podwyższona półkolista arkada, obwiedziona listwą z lambrekinem wzdłuż krawędzi.

Excelsior - szpital uzdrowski na zboczach Góry Przedziwnej, wybudowany w latach 30-tych XX wieku w stylu modernistycznym.

Wśród zielonych wzgórz Beskidu Niskiego, w dolinie potoku Iwonickiego usytuowany jest **Park zdrojowy w Iwoniczu-Zdroju**. Założony został około 1837 roku, jako ogród publiczny do spacerów i wypoczynku kuracjuszy. Park złożony jest z naturalnego drzewostanu otaczającego zabudowę zdrojową. Wzbożony jest elementami egzotycznymi i przystosowany do ciągów spacerowych oraz niskiej zieleni urządzonej wzdłuż deptaku spacerowego. Na jego terenie zachowanych jest kilka obiektów małej architektury. *Pawilon nad źródłami* usytuowany jest przy placu Karola i Józefa Załuskich. Wzniesiony został w 1837 roku. Ma formę drewnianej gloriety z ustawionymi na kamiennych postumentach ośmioma kolumnami, dźwigającymi doryckie belkowanie i kopulasty dach. *Źródło Józefa* znajduje się obok wyżej opisanego pawilonu. Jest to murowany kiosk powstały w latach 30-tych XX wieku, w miejscu po drewnianym obiekcie. *Statua Matki Bożej Przedziwnej* powstała w 1831 roku. Ustawiona jest obok pawilonu nad źródłami na tle stromego stoku podnóża Góry Przedziwnej. Śnieżnobiała statua wyraźnie odcina się na tle zielonego wzgórze, jest miejscem kultu. *Plac Dietla* z XIX-wiecznym wodotryskiem na środku i niedużym wzniesieniem z wychodnymi skałkami piaskowca od zachodu, na którym usytuowana jest muszla koncertowa. *Zegar słoneczny* umieszczony jest na zachód od placu Dietla. Ustawiony jest na kamiennym postumencie. Upamiętnia on rok wskrzeszenia zakładu zdrojowego w 1837 roku. *Pomnik Michała Archanioła* powstał po 1856 roku, na pamiątkę Michała Załuskiego. Ustawiony jest przy dawnej alejce do Belwederu. *Obelisk* upamiętniający miejsce lokalizacji pierwszej kaplicy zdrojowej z 1837 roku. Piaskowcowy monument znajduje się nad Iwonickim Potokiem, koło przystanku autobusowego. *Obelisk ku czci Karola Załuskiego* ustawiony został w 1856 roku, zlokalizowany jest na potoku Bełkotka przy Alei Wincentego Pola. Piaskowcowy pomnik zdobi tablica z napisem: Pamięci / Karola hr. Załuskiego / fundatora Zakładu Zdrojowego / w Iwoniczu. Bełkotka to źródło znajdujące się w czworobocznym ocembrowaniu, z którego ulatnia się gaz ziemny, wywołując bełkot wody. W minionych wiekach uznawana była za najcenniejsze źródło lecznicze. Obok ujęcia znajduje się współczesna płaskorzeźba popiersia Wincentego Pola z tablicą z wyrytym jego wierszem. Źródło znajduje się w lesie, na zachód od centrum uzdrowiska, prowadzi do niego malownicza Aleja Wincentego Pola.

Ponadto do cennych zabytków na terenie Iwonicza-Zdroju należą też:

Dom Dyrektorówka w Iwoniczu-Zdroju. Budynek znajduje się poza centrum starówki, przy Alei Słonecznej. Obiekt drewniany wzniesiony został w stylu dworkowym. Jego datowanie nie jest sprecyzowane; przyjmuje się, że może pochodzić z czasów próby odbudowy zakładu zdrojowego w XVIII wieku przez Michała Ostaszewskiego, choć bardziej prawdopodobne datowanie przypada na pierwszą połowę XIX wieku. Budynek jest drewniany, wzniesiony w konstrukcji wieńcowej, na kamiennym podmurowaniu. Założony jest na planie wieloboku, zbliżonego kształtem do litery „L”. Ściany wszystkich elewacji wykonane są w konstrukcji ramowej. Wejście główne do budynku znajduje się w elewacji frontowej, osłonięte jest gankiem przykrytym dwuspadowym dachem, wspartym na filarach połączonych u dołu balustradą.

Dom Zacisze w Iwoniczu-Zdroju. Obiekt znajduje się w pobliżu drogi wjazdowej do nowej dzielnicy sanatoryjnej na stoku góry Winiarskiej. Wybudowany został w 1905 roku. Prezentuje architekturę dworkową, jego fasadę zdobi charakterystyczne podcienie. Budynek zwrócony jest elewacją frontową na wschód; otoczony jest niewielkim ogrodem. Drewniany obiekt w konstrukcji zrębowej wsparty jest na kamiennym podmurowaniu; ściany jego są otynkowane. Założony jest na rzucie prostokąta z podcieniem wzdłuż elewacji frontowej. Z tyłu ma dostawiony murowany ganek dwukondygnacyjny. Jest to obiekt parterowy, z użytkowanym poddaszem; wewnątrz posiada układ dwutraktowy. Przykrywa go dach dwuspadowy.

Domy przy ulicy Zdrojowej nr 2, 4, 23, 25, 31 w Iwoniczu-Zdroju. Obiekty zlokalizowane są wzdłuż drogi prowadzącej do centrum uzdrowiska. Zlokalizowane są kalenicowo do drogi. Budowane były w drugiej połowie XIX wieku oraz w pierwszych latach XX wieku. Prezentują przykłady drewnianych budynków mieszkalnych współistniejących z architekturą uzdrowską.

Iwonicz

Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Iwoniczu - obiekt usytuowany w centrum wsi, na Szlaku Architektury Drewnianej. Kościół wzniesiony został w latach 60-tych XV wieku, z fundacji Marcina Iwonickiego, zwanego też Otosławskim. Pierwotnie konstrukcję dachu stanowił system więźbowo-zaskrzynieniowo-zaczepowy, najstarszy zachowany typ konstrukcji kościołów drewnianych.. W 1634 roku do prezbiterium dobudowano murowaną zakrytą ze skarbcom na piętrze, a od zachodu dostawiono wieżę – dzwonicę zakończoną izbicą. W 1657 roku kościół został spustoszony przez wojska Jerzego II Rakocznego, księcia siedmiogrodzkiego. Po połowie XVIII wieku wykonano remont

świątyni, jednocześnie barokizując wnętrze. W latach 1884-1895, kościół został znacznie powiększony i gruntownie przebudowany, z inicjatywy rodziny Załuskich. Przedłużono wówczas korpus, zmieniając układ z jednonawowego na trójnawowy. Dobudowano także parę kaplic, tworzących rodzaj pseudotranspetu. Do prezbiterium dostawiono kaplicę Załuskich. Ściany oszalowano deskami, likwidując gontowe opierzenie. Przesunięto i częściowo dobudowano wieżę. Powstał wówczas także nowy, neobarokowy wystrój wnętrza. Przebudowa spowodowała zatarcie gotyckich cech pierwotnej budowli. Jednakże ów gotycki układ jest czytelny, podobnie jak i konstrukcja. Kościół pozostaje jednym z cenniejszych obiektów gotyckiej sakralnej architektury drewnianej Podkarpacia.

Zespół pałacowo-parkowy w Iwoniczu złożony z pałacu, spichrza, oranżerii oraz parku stanowi reprezentatywny przykład założenia rezydencjonalnego w regionie. Wyróżnia go uniwersalna, elegancka bryła pałacu oraz park kryjący w sobie elementy wcześniejszego założenia. Historia założenia pałacowego w Iwoniczu sięga połowy XV wieku. W 1445 roku wzmiankowany jest pierwotny dwór. Być może kolejną siedzibą właścicieli był budynek istniejącego do dziś spichlerza, który wybudowany w początku XVII wieku mógł pełnić funkcję „domu pańskiego”, a później, jak głosi tradycja, zboru ariańskiego. Przebudowano go w 1782 roku staraniem Józefa Ossolińskiego na spichlerz. Kolejny dwór wzniesiono, jako pawilon myśliwski, drewniany. Został on przebudowany w 1840 roku z inicjatywy Amelii z Ogińskich Załuskiej, żony Karola Załuskiego; wtedy także zapewne rozplanowane zostało krajobrazowe założenie parkowe, na starszych, XVIII-wiecznych ogrodach geometrycznych, z adaptacją w kompozycji parkowej pozostałości wcześniejszych fortyfikacji: wałów i fos. W pierwszej połowie XIX wieku powstała również oranżeria. Istniejący do dziś pałac w Iwoniczu został wzniesiony w latach 1882-1883 z inicjatywy Michała i Heleny Załuskich, ówczesnych właścicieli majątku. W czasie II wojny światowej budynek został zniszczony za sprawą stacjonujących w nim wojsk niemieckich, potem rosyjskich. Po wojnie majątek upaństwowiono. W drugiej połowie XX wieku mieściła się tu szkoła, następnie PGR i Wojewódzki Ośrodek Postępu Rolniczego. W latach 1977-78 obiekt był remontowany, później przez dłuższy czas stał nieużytkowany, aż do przekazania go, wraz z całym zespołem Uniwersytetowi Rzeszowskiemu. Po kolejnym remoncie pałac jest użytkowany, jako ośrodek konferencyjno-szkoleniowe Międzynarodowego Centrum Edukacji Ekologicznej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zespół pałacowy znajduje się w północnej części wsi, na terenie stosunkowo płaskim. Z trzech stron: od północy, zachodu i wschodu wydzielony jest drogami, od południa ogranicza go zabudowa zagrodowa. W południowej części jego wschodniej granicy przylega doń obejście iwonickiego kościoła parafialnego.

Most kamienny w Iwoniczu wzniesiony został w 1782 roku na Iwoniczym Potoku przy drodze do Rogów, podczas kiedy Austriacy latach 1782-1786 budowali drogę z Rogów przez Iwonicz do Rymanowa. Fundatorem mostu był hrabia Józef Ossoliński, wojewoda wołyński. Znajduje się w ciągu drogi Iwonicz – Rogi, nieopodal skrzyżowania z drogą relacji Iwonicz – Iwonicz-Zdrój. Most murowany był zbudowany z kamienia ciosanego piaskowcowego w dolnej części oraz cegły ceramicznej w górnej części, częściowo był tynkowany. Po rewitalizacji w 2011 roku most w całości jest z kamienia. Most jest jednoprzęsłowy, posiada arkadę wygiętą półkolistą nad potokiem oraz prosty parapet. Most jest przerzucony jednym łukiem nad rzeką. Balustrady mostu są pełne, zataczające łuki u wylotów mostu, z półkolistymi wnękami pośrodku. W południowej balustradzie mostu znajduje się klucz w archiwolcie z datą „1782”, zaś w bliźniaczym kluczu w północnej balustradzie płaskorzeźbiony herb Ossolińskich Topór.

Dom przy ul. Kmiecie 29, d. 68 w Iwoniczu wzniesiony został w 1896 roku. Założony został na rzucie dwutraktowym z przelotową sienią. Dom wybudowany jest z drewna, wsparty na kamiennej podmurówce. Ściany posiadają tzw. konstrukcję „na rybi ogon”. Przykrywa go dach czterospadowy, na więźbie krokwiowo-jętkowej. Dom jest obecnie jednym z nielicznych zachowanych w Iwoniczu przykładów tradycyjnego budownictwa drewnianego, reprezentującego przy tym typ domu wiejskiego z końca XIX wieku.

Cmentarz rzymskokatolicki w Iwoniczu. Czas powstania cmentarza przypada zapewne na początek XIX wieku; jego założenie należałoby powiązać z panującą w końcu XVIII wieku w Europie akcją likwidacyjną cmentarzy przykościelnych. Wówczas to, zgodnie z zarządzeniem władz austriackich z roku 1784, zaczęto przenosić oraz zakładać nekropolie w nowych miejscach. Cmentarz iwonicki usytuowany jest nieopodal kościoła parafialnego, na wschód od niego, przy wschodniej stronie drogi Iwonicz – Iwonicz-Zdrój. W obecnym rozplanowaniu składa się on z dwóch części starszej oraz oddalonej nieco na północ nowszej. Stara część cmentarza założona jest na ogrodzonej działce w kształcie zbliżonym do prostokąta; pozbawiona jest regularnego podziału alejkami, co z kolei spotykamy w nowszej części. Część nowsza usytuowana jest również w pewnej odległości od drogi i wzdłuż jej granic nasadzone są szpalery wysokich zadrzewień. Na jej terenie znajduje się kaplica pogrzebowa.

Cmentarz choleryczny w Iwoniczu. Znajduje się na polach, wśród kępy drzew, na południe od betonowej drogi wiodącej z osiedla Przybyłówka do Lasu Grabińskiego. Założony został w 1831 roku. Na środku cmentarza znajduje się pomnik z piaskowca w kształcie krzyża. Obok pomnika w 2016 roku

postawiono postument z tablicami zawierającymi nazwiska osób zmarłych na cholere, pochowanych na tym cmentarzu. Kurhan jest ogrodzony, a w bramie wejściowej znajdują się tablice z nazwiskami osób zmarłych podczas kolejnych epidemii cholery w 1849 i 1873 roku.

Miejsce martyrologii w Lesie Grabińskim w Iwoniczu. Uwiecznione jest ono pamiątkowym obeliskiem ustawionym w miejscu, gdzie hitlerowcy 24 lipca 1944 roku rozstrzelali 72 mężczyzn, uczestników konspiracji zbrojnej z Iwonicza i Lubatowej. Miejsce zbrodni znajduje się nad strumieniem w głębokim jarze.

Lubatowa

Kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Lubatowej. Neogotycką świątynię wzniesiono w latach 1912-1921. Czas I wojny światowej przerwał zapewne budowę, która kontynuowana była po wojnie. Kościół prezentuje styl malowniczego eklektyzmu z dominacją elementów neogotyckich oraz z użyciem detali snycerskich. Świątynia murowana jest z cegły ceramicznej i piaskowca. Mury wewnątrz są otynkowane, zewnątrz zaś licowane cegłą i kamieniem (łamanym oraz ciosami obrobionymi czysto i półczysto). Kościół założony jest na rzucie zbliżonym do krzyża łacińskiego. Półtoraprzęsłowe prezbiterium zamknięte jest trójboczną absydą; po obu jego stronach usytuowane są niesymetryczne zakrystie. Korpus jest trójnawowy i trójprzęsłowy; transept posiada dwuprzęsłowe ramiona, o ściętych narożach. Wieża umieszczona na osi kościoła o szerokości nawy środkowej, częściowo jest ona w nią topiona. Po obu jej stronach znajdują się symetrycznie rozmieszczone przybudówki wieżowe. Podstawa wieży od frontu poszerzona jest płaskim ryzalitem. Kościół jest jednowieżowy, z wieżą usytuowaną na osi i nieco wtopioną w korpus. Korpus posiada zróżnicowane wysokości naw; nakryty jest jednak wysokim, jednolitym dachem dwuspadowym, oddzielonym od prezbiterium podwyższonym ponad połac szczytem. Ramiona transeptu nakryte są niższymi dachami trójspadowymi. Prezbiterium nakryte jest dachem dwuspadowym, przechodzącym nad absydą w wielopołaciowy. Wieżę przykrywa czteroboczny hełm iglicowy.

Cmentarz rzymskokatolicki w Lubatowej. Czas powstania cmentarza przypada zapewne na początek XIX wieku; jego założenie należałoby powiązać z panującą w końcu XVIII wieku w Europie akcją likwidacyjną cmentarzy przykościelnych. Wówczas to, zgodnie z zarządzeniem władz austriackich z roku 1784, zaczęto przenosić oraz zakładać nekropolie w nowych miejscach. Usytuowany jest nieopodal kościoła parafialnego, na zachód od niego. Założony jest na dużej działce, zbliżonej w swej obrysie do kwadratu, od strony zachodniej z przylegającą niewielką kwaterą. Od strony wschodniej przylega do działki gęsto zadrzewionej. Od strony południowej ogranicza jego zarys szpaler drzew. Założenie wewnątrz podzielone jest alejkami na geometryczne kwatery. Główna aleja usytuowana jest na osi północ-południe i od niej odchodzą prostopadle boczne alejki.

Ponadto na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój zachowało się kilkanaście kapliczek i figur przydrożnych. Obiekty te stanowią charakterystyczne elementy krajobrazu polskiego. Dominują tu kapliczki i figury wykonywane z kamienia. Najwięcej obiektów pochodzi z końca XIX wieku, kiedy kamieniarstwo w regionie osiągnęło najwyższy poziom i stało się bardzo popularne. Także początek XX wieku przyniósł wiele ciekawych realizacji. Twórcy kapliczek i figur nie byli skrupowani koniecznością ścisłego przestrzegania symboliki religijnej i prawidłowego używania przyjętych przebezpieczeństw Kościół atrybutów. Działali z większą swobodą starając się, aby przedstawiane postaci świętych nie były zbyt wyniosłe i majestatyczne oraz aby przemawiały do prostego człowieka. Na terenie gminy spotykamy kapliczki słupowe; są to w większości wysmukłych proporcji słupy dwu- i trójkondygnacyjne z półkolistymi zamkniętymi wnękami, w których eksponowane są rzeźby świętych. Dużą grupę stanowią także kapliczki domkowe i pseudodomkowe. Kapliczki w formie figur i krzyży przydrożnych również zdobią teren gminy.

Na terenie gminy istnieje szereg obiektów zabytkowych o wyjątkowych wartościach historycznych, artystycznych i naukowych, które zostały wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 6. Obiekty ujęte w rejestrze zabytków mieszczące się na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój

Obiekt	Miejscowość	Numer w wojewódzkim rej. zabytków	Datowanie
Spichlerz-zbór ariański	Iwonicz	A-121/89	1650-1700
Oranżeria		A-121/89	1890-1910
Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych		A-140/89	1464 i 1895
Pałac Załuskich		A-121/89	-
Zespół pałacowy Załuskich		A-121/89	1840
Most nr 121		A-158/89	1782
Dom (ul. Kmiecie 68)		A-40/84	1890-1910
Kościół parafialny pw. Św. Iwona	Iwonicz-Zdrój	A-730/73	1894
Stary Pałac		A-730/73	1837
Dom Zdrojowy		A-730/73	1856
Łazienki borowinowe		A-730/73	1850
Łazienki mineralne		A-730/73	1870-1875

Pawilon źródło „Józefa „		A-730/73	1875-1899
Źródło Bełkotka		A-730/73	1856-1860
Pawilon „Nad źródłami”		A-730/73	1838
Pensjonat „Bazar”		A-710/11	1864
Willa „Zacisze”		A-516/11	1850
Pensjonat Belweder		A-730/73	1880-1885
Pensjonat „Biały Orzeł”		A-730/73	1890
Pensjonat Krakowiak – piwnica		A-730/73	1860
Pensjonat „Pod Jodłą”		A-730/73	1870
Dom „Trzy Lilie”		A-312/94	1925-1926
Pensjonat Ustronie		A-730/73	1875-1899
Pensjonat Zofiówka		A-714/11	1908
Dom (ul. Zdrojowa 2)		A-730/73	1840-1860
Dom „Krakowianka” (ul. Zdrojowa 4)		A-730/73	1900-1925
Dom (ul. Zdrojowa 23)		A-730/73	1840-1860
Dom (ul. Zdrojowa 25)		A-730/73	1840-1860
Dom (ul. Zdrojowa 31)		A-730/73	1840-1860
Dom „Dyrektorówka” (al. Słoneczna 9)		A-730/73	1850-1899
Figura św. Michała (Plac Opoczki)		A-730/73	-
Zegar Słoneczny		A-730/73	-
Kościół parafialny	Lubatowa	A-184/89	1912

Źródło: dane Urzędu Gminy Iwonicz-Zdrój

Z terenu Gminy Iwonicz-Zdrój w Gminnej Ewidencji Zabytków zewidencjonowanych zostało 174 obiekty nieruchome o charakterze zabytkowym, w tym 102 stanowiska archeologiczne. Zabytki te obejmują zabudowania o charakterze sakralnym, architekturę uzdrowską, świeckie budynki mieszkalne i użytku publicznego, założenie pałacowoparkowe, cmentarze wyznaniowe, oraz tzw. małą architekturę obejmującą kapliczki, pomniki i figury przydrożne, a nadto stanowiska archeologiczne.

Nieopodal wejścia na deptak w Iwoniczu-Zdroju usytuowany jest węzeł szlaków, który kieruje w różne strony m.in. do Rymanowa, do Bałucianki, na Żabią Górę i mnóstwo innych szlaków pieszych, a wśród nich:

- Szlak zielony do Rymanowa Zdroju (6 km) przez Przymiarki 626 m n.p.m. - 3,5 km,
- Szlak czerwony na Cergową 716 m n.p.m. Jest to odcinek Głównego Szlaku Beskidzkiego - 9 km,
- Ścieżka biało-czerwona do Lasu Grabińskiego i kościoła w Iwoniczu - 9 km,
- Ścieżka biało-żółta do kościółka w Klimkówce - 4,5 km,
- Ścieżka niebiesko-żółta przez górę Borowinową 506 m n.p.m., górę Glorietta 551,5 m n.p.m. do cerkwi w Bałuciance - 5 km,
- Ścieżka biało-zielona na Żabią Górę 549 m n.p.m. - 2,6 km,
- Ścieżka biało-niebieska przez źródło Bełkotka na górę Przedziwną 552 m n.p.m. - 2,2 km.

Na terenie Iwonicza-Zdroju znajduje się bogata baza obiektów noclegowych i liczne budynki sanatoryjne, tj.:

- Inne obiekty noclegowe – 35, miejsca noclegowe – 544,
- Hotele – 2, miejsca noclegowe - 83,
- Obiekty gastronomiczne – 14.

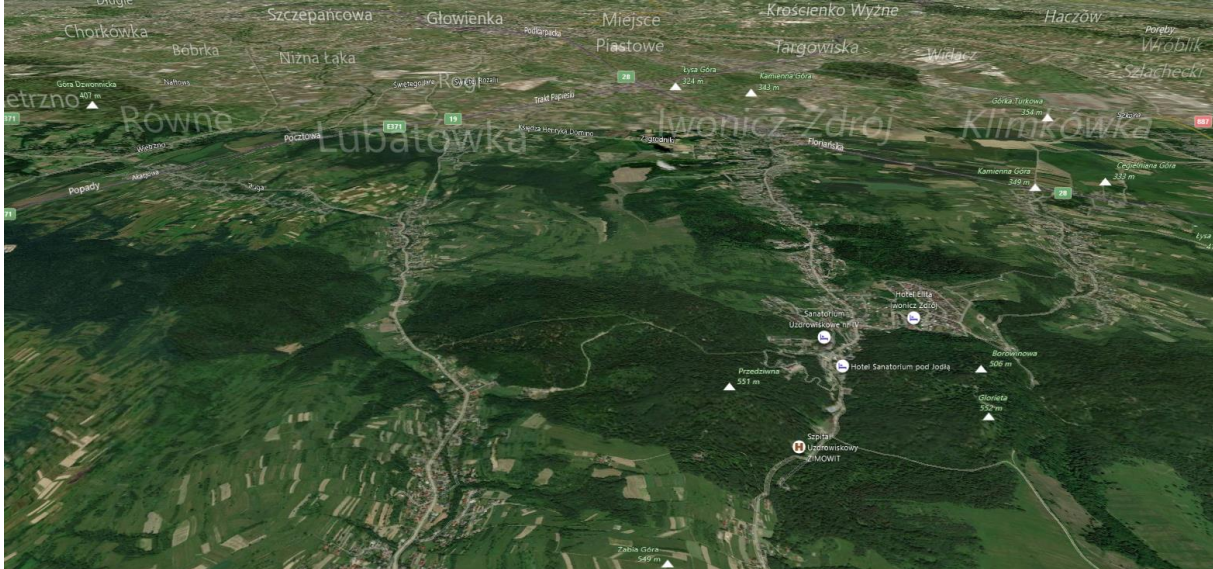
Oferta turystyczna gminy zapewnia:

- Przyrodnicze ścieżki spacerowe (tematyczne),
- Szlaki turystyczne,
- Imprezy plenerowe,
- Trasy do narciarstwa biegowego,
- Wycieczki autokarowe,
- Mobilna wypożyczalnia rowerów,
- Basen kąpielowy, który również widnieje na mapie historycznej ścieżki edukacyjnej Iwonicz-Zdrojów,
- Tężnie solankowe,
- Siłownię na wolnym powietrzu,
- Boiska sportowe ORLIK,
- Place zabaw dla dzieci,
- Kino,
- Biblioteki,
- Grill oraz miejsca na ognisko,

- Liczne kawiarnie w których odbywają się dancingi, fajfy i wieczorki taneczne,
- Stadiony sportowe.

Przebywając w uzdrowsku, można skorzystać z wielu zabiegów leczniczych oraz pielęgnacyjnych, masaży, zabiegów borowinowych i z odnowy biologicznej. Iwonicz-Zdrój oferuje pobyty lecznicze, turnusy rehabilitacyjne, wczasy wypoczynkowe, pobyty służące odnowie biologicznej, pobyty okazjonalne, SPA, a także organizację imprez okolicznościowych. Do form rekreacji i wypoczynku dla dorosłych zalicza się basen kryty, jacuzzi, sauna, siłownia, jaskinia solna, gabinet kosmetyczny, centrum SPA, korty tenisowe.

Mapa 1. Mapa Gminy Iwonicz-Zdrój

Źródło: opracowanie własne

II. CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój (na koniec 2021 roku) w bazie REGON zarejestrowane były 954 podmioty gospodarcze. Stanowiło to 10,7% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu krośnieńskiego. Udział ten plasował Gminę Iwonicz-Zdrój na piątym miejscu ex aequo z Gminą Chorkówka wśród 10. gmin powiatu krośnieńskiego oraz na ostatnim razem z Gminą Chorkówka miejscu wśród wyłącznie gmin miejsko-wiejskich powiatu.

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój wyróżnia się:

- Zakłady należące do „Uzdrowiska Iwonicz” S.A. („Szpital uzdrowski – Excelsior”, „Centrum Lecznictwa Uzdrowskiego - Uzdrowski Zakład Przyrodolecznicy” z przychodnią uzdrowską, sanatoria uzdrowskie (Sanatorium uzdrowskie „Biały Orzeł”, Sanatorium uzdrowskie „Pod Jodłą”, Sanatorium uzdrowskie „Stare Łazienki”, Sanatorium uzdrowskie „Ustronie” Sanatorium Uzdrowskie „Nr IV”),
- Zakłady należące do innych podmiotów: (sanatoria uzdrowskie: Świerkowy Zdrój Medical Spa Iwonicz-Zdrój, Sanatorium Uzdrowskie „Piast”, Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o., Górnicze Sanatorium Związkowe „Górnik” w Iwoniczu Zdroju, Sanatorium uzdrowskie „Wisła”, Sanatorium uzdrowskie „Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Sanatorium Klimat".)
- Huta szkła „Delta” sp. z o.o. w Iwoniczu.

Tabela 7. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu krośnieńskiego

Wyszczególnienie	2017		2021		Zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2017-2021
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	814	10,5%	955	10,7%	141
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	839	10,8%	982	11,0%	143
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	831	10,7%	954	10,7%	123
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	948	12,2%	1 097	12,3%	149
Gmina Korczyn (gmina wiejska)	839	10,8%	976	10,9%	137
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	516	6,6%	587	6,6%	71
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	1 002	12,9%	1 138	12,7%	136
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	1 228	15,8%	1 382	15,4%	154
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	640	8,2%	723	8,1%	83
Gmina Jaślica (gmina wiejska)	126	1,6%	161	1,8%	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2017-2021 liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój zwiększyła się o 123 przedsiębiorstwa i był to najniższy wynik wśród gmin miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego. Z danych GUS można również zauważyć, że w Gminie Iwonicz-Zdrój od 2017 roku następuje niewielki wzrost nowo zarejestrowanych podmiotów w latach 2017-2018, następnie spadek w 2019 roku i ponowny nieznaczny wzrost w latach 2020-2021 (2017 - 78; 2018 – 88; 2019 – 64; 2020 – 66; 2021 - 81).

Być może fakt ten wynika ze stosunkowo niskiej stopy bezrobocia i faktu, że mieszkańcy nie odczuwają potrzeby podejmowania własnych inicjatyw, w sytuacji, gdy mają możliwość utrzymania się i realizacji zawodowej w już istniejących firmach i instytucjach oraz zaistniałej sytuacji związanej z pandemią COVID19. Niemniej należy zauważyć, że bezpośrednio w gminie nie ma podmiotu, który zajmowałby się wspieraniem lub doradztwem osobom, które chcą założyć swoją firmę.

W rozwijaniu przedsiębiorczości i rolnictwa dużą rolę odgrywa Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, PZDR w Krośnie jak też instytucje otoczenia biznesu mające swoje siedziby w Krośnie.

Pozytywnym aspektem jest także stała spadkowa tendencja w zakresie liczby podmiotów gospodarczych wyrejestrowywanych z bazy REGON (60 podmiotów w roku 2017, 32 podmioty w roku 2021).

Spośród wszystkich działów gospodarki narodowej w Gminie Iwonicz-Zdrój w roku 2021 najwięcej przedsiębiorstw prowadziło swoją działalność w trzech poniższych sektorach:

- sekcja F: Budownictwo (228 podmiotów gospodarczych),
- sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (213 podmiotów gospodarczych),
- sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe (90 podmiotów gospodarczych).

Analizując szczegółowe dane dotyczące działów gospodarki narodowej na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021 najwięcej nowych pomiotów gospodarczych otwieranych jest w trzech sektorach:

- sekcja F. Budownictwo (łącznie 140 podmiotów gospodarczych),
- sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (łącznie 58 podmiotów gospodarczych),
- sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe (34 podmioty gospodarcze).

Jednocześnie w analogicznym okresie na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój najwięcej podmiotów gospodarczych wyrejestrowano w sektorze: sekcja F. Budownictwo (łącznie 60 podmiotów gospodarczych).

Na szczególną uwagę zasługują powstające w ostatnim czasie gospodarstwa produkujące zdrową żywność i rozwijające się rolnictwo ekologiczne. Trendowi temu sprzyja nieskażone środowisko naturalne. Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój jeszcze nie ma gospodarstw posiadających certyfikat ekologiczny.

Analiza sektorowa przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój pozwala określić najsilniej rozwinięte sektory gospodarki. Jednocześnie, biorąc pod uwagę dane dotyczące przyrostu liczby przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach na przestrzeni ostatnich pięciu lat można podjąć próbę określenia branż, które w kolejnym dziesięcioleciu będą rozwijać się najszybciej.

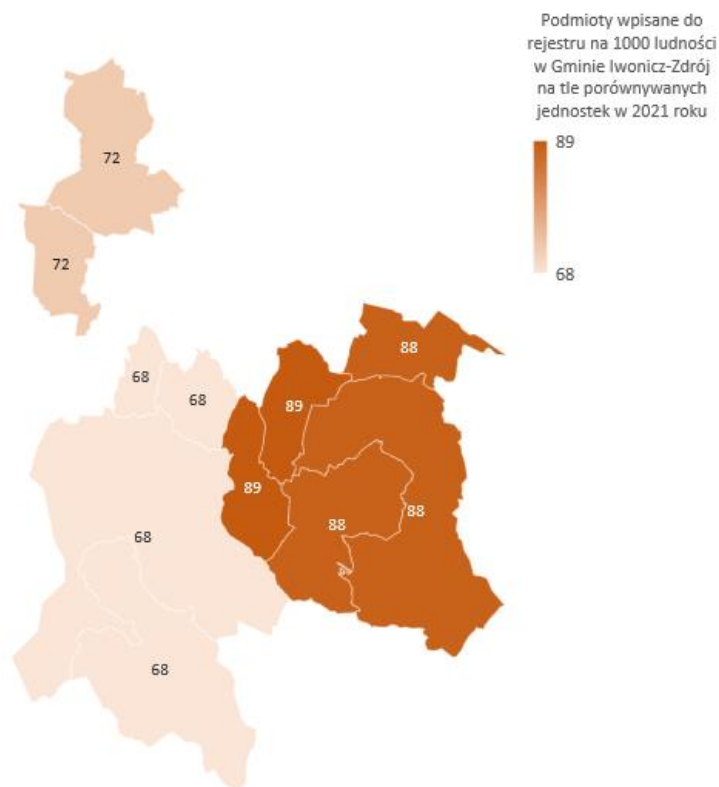
Analiza przyrostu liczby przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach gospodarki Gminy Iwonicz-Zdrój pokazuje, że w ciągu ostatnich pięciu lat najszybciej rozwijały się przedsiębiorstwa z branży sekcja F. Budownictwo

Zdecydowana większość firm zarejestrowanych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój to podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Takie przedsiębiorstwa stanowią aż 96,02% wszystkich podmiotów w gminie. Pod tym względem Gmina Iwonicz-Zdrój wpisuje się w ogólnopolskie trendy. Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój działalność prowadzi też 28 podmiotów gospodarczych zatrudniających od 10 do 49 pracowników, 8 podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników oraz 2 podmioty zatrudniające od 250 do 999 pracowników mające duże znaczenie dla lokalnej gospodarki.

Wskaźnikiem, który dobrze obrazuje stopień rozwoju przedsiębiorczości poszczególnych gmin jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W Gminie Iwonicz-Zdrój współczynnik ten wyniósł w 2021 roku 89 i w ciągu ostatnich pięciu lat wzrósł o 13 pkt. Jednocześnie współczynnik ten był wyższy niż średnia dla powiatu krośnieńskiego (80) oraz nieco niższy niż średnia obliczona dla województwa podkarpackiego (93,1).

¹ Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane wg sekcji i działów PKD 2007, dane GUS.

Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek w 2021 roku

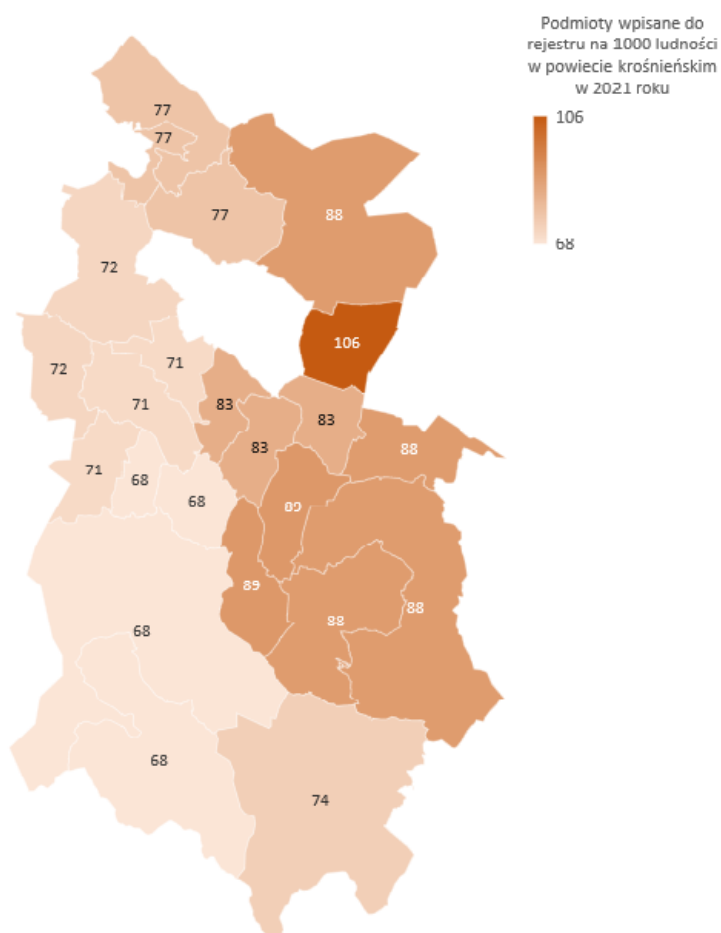

Wyszczególnienie	2021
	Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek
Gmina Dukła (gmina miejsko-wiejska)	68
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	89
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	72
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku, wśród porównywanych gmin miejsko-wiejskich z powiatu krośnieńskiego, Gmina Iwonicz-Zdrój charakteryzowała się największym współczynnikiem podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (89). Porównywalną wartość odnotowano w Gminie Rymanów, zaś pozostałe gminy osiągnęły niższy poziom analizowanego wskaźnika.

Rysunek 7. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie krośnieńskim w 2021 roku

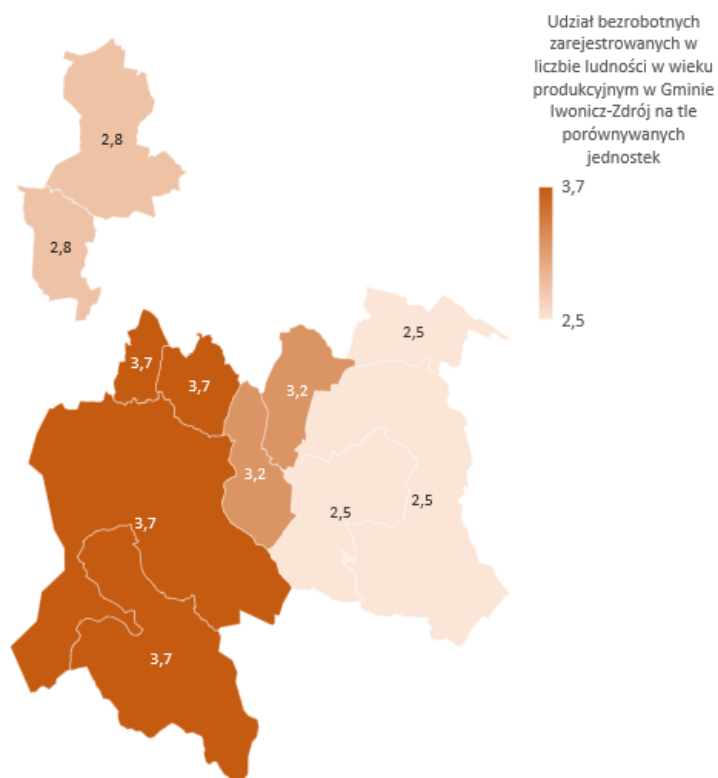

Wyszczególnienie	2021
	podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności w powiecie krośnieńskim w 2021 roku
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	71
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	68
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	89
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	72
Gmina Korczyn (gmina wiejska)	88
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	106
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	83
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	88
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	77
Gmina Jaśliska (gmina wiejska)	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w ciągu ostatnich pięciu lat nieznacznie, ale zmniejszała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2017 roku było to 233 osoby, natomiast w roku 2021 – 205 osób. Opisujący spadek bezrobocia w równym stopniu dotyczył wszystkich grup wiekowych co może implikować wnioski, że oferta pracodawców na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój i powiatu krośnieńskiego w dobrym stopniu odpowiadała na potrzeby wyrażane przez osoby poszukujące pracy bez względu na ich wiek. Silnie zmniejszyła się także liczba osób określanych jako trwale bezrobotne – z poziomu 159 osób w roku 2017 do poziomu 85 osób w 2021 roku. Obecnie fakt pozostawiania bez zatrudnienia części mieszkańców wynika z jednej strony z ograniczonej liczby miejsc pracy na terenie gminy (na co wskazują również badania ankietowe), a także z tego, że oferty pracy są wg. osób bezrobotnych mało atrakcyjne. Znaczny wpływ na to, że część mieszkańców pozostaje bez zatrudnienia wpływa fakt, że nie wykazują one aktywności na rynku pracy.

Rysunek 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek w 2021 roku

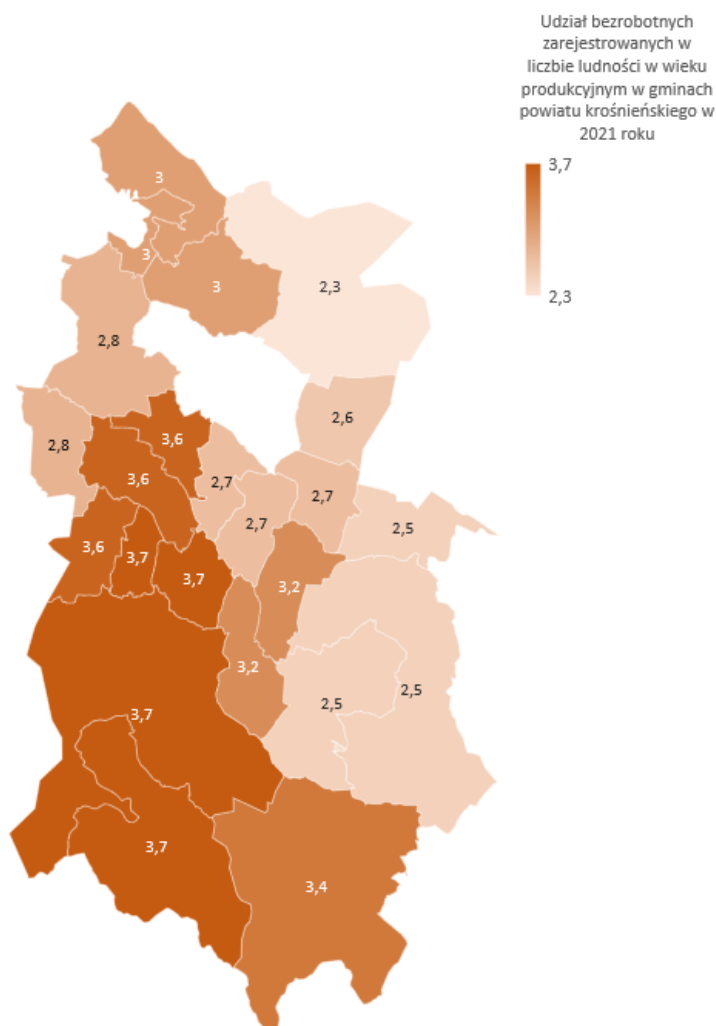

Wyszczególnienie	2021
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek
Gmina Dukła (gmina miejsko-wiejska)	3,7
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	3,2
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	2,8
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Iwonicz-Zdrój wyniósł na koniec 2021 roku 3,2%. Jednocześnie można zauważyć, że wskaźnik ten był jednym z wyższych wśród jednostek porównywalnych i kształtował się na nieco wyższym poziomie co średnia wyznaczona dla powiatu krośnieńskiego (3,0%) oraz znacznie niższym niż wartość jaką przyjmuje on dla całego województwa podkarpackiego (6,0%).

Rysunek 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu krośnieńskiego w 2021 roku

Wyszczególnienie	2021
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu krośnieńskiego w 2021 roku
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	3,6
Gmina Dukła (gmina miejsko-wiejska)	3,7
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	3,2
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	2,8
Gmina Korczyzna (gmina wiejska)	2,3
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	2,6
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	2,7
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	2,5
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	3,0
Gmina Jaśliska (gmina wiejska)	3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z dostępnych danych statystycznych (GUS) wynika, że mieszkańcy Gminy Iwonicz-Zdrój mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia niż w województwie podkarpackim. Wśród kobiet mieszkających w Gminie Iwonicz-Zdrój największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (23,7%) oraz zasadnicze zawodowe (19,0%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,9%) oraz średnie zawodowe (22,1%).

W grupie mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój z niższym wykształceniem są przede wszystkim osoby po 50. roku życia - grupa osób będących w trudnej sytuacji na rynku pracy, a jednocześnie niechętnych do rozwoju. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce w ramach projektu badawczego "Rynek pracy a osoby bezrobotne 50+. Szanse i bariery", osoby bezrobotne po 50-tce są słabo wykształcone, posiadają kwalifikacje niedopasowane do aktualnych wymogów rynku pracy. Zdobywanie nowych kwalifikacji oraz poszerzanie już zdobytych umiejętności jest niewątpliwie dobrym sposobem na poprawę swojej sytuacji na rynku pracy.

Do zmiany zawodu najczęściej gotowe są osoby ze średnim wykształceniem, natomiast chęć podnoszenia kwalifikacji przejawiają w większości osoby z wyższym wykształceniem. Przeszkodami w podjęciu działań zwiększających szanse zatrudnienia są: wiek i związana z nim niechęć do nauki i zmian (49%), problemy zdrowotne (16%), brak motywacji do pracy (11%).²

Powiat krośnieński, w granicach którego zlokalizowana jest Gmina Iwonicz-Zdrój posiada potencjał do stworzenia oraz rozwijania innowacyjnych i technologicznych przedsiębiorstw i tworzeniu nowych miejsc pracy dla swoich mieszkańców, w tym analizowanej jednostki.

Należy także wspomnieć, że na terenie Miasta Krosna znajdują się atrakcyjne tereny inwestycyjne wchodzące w skład podstrefy specjalnych stref ekonomicznych EURO – PARK MIELEC oraz Krakowskiego Parku Technologicznego.

Podstrefa "Krosno" Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO - PARK MIELEC została utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. (Dz. U. Nr 204, poz. 1197) i rozszerzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 lipca 2015 r. Obejmuje obszar 41,5ha, zlokalizowany w sąsiedztwie lotniska.

Powierzchnia podstrefy Krakowskiego Parku Technologicznego wynosi ogółem 5,7492 ha. Na obszar objęty strefą składają się trzy kompleksy nieruchomości:

- Kompleksy nr 1 i 2 o powierzchni 3,3800ha przy ul. Tysiąclecia. Podstrefa utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2006 r. (Dz. U Nr 118, poz. 803).
- Kompleks nr 3 o powierzchni 2,3692ha przy ul. Drzymały. Podstrefa utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2008 r. (Dz. U. Nr 39, poz. 229).

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Główne połączenia komunikacyjne w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej Gminie Iwonicz-Zdrój zapewnia droga krajowa nr 28. Pozostałe drogi na terenie gminy mają znaczenie wyłącznie lokalne. Gmina nie posiada na swoim terenie linii kolejowej. W zakresie transportu kolejowego Iwonicz-Zdrój korzysta ze stacji zlokalizowanych w miejscowościach: Targowiska (gmina Miejsce Piastowe) oddalonej ok. 10 km od Iwonicz-Zdroju lub stacji Krosno Miasto. Iwonicz-Zdrój utrzymuje komunikację autobusową z wieloma miastami. Codziennie odjeżdżają autobusy do takich miast jak: Łódź, Lublin, Katowice, Kraków, Stalowa Wola, Rzeszów, Leżajsk, Ustrzyki Dolne, Lesko, Sanok. Funkcjonują także połączenia z Warszawą, Wrocławiem przez Opolem, Łodzią i Lublinem.

Długość dróg w poszczególnych kategoriach na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój:

- ✓ drogi krajowe: droga krajowa nr 28 relacji Zator – Przemyśl – granica państwa - długość w granicach gminy: 3,991km;
- ✓ drogi powiatowe:
 - o Droga P1976R Krosno-Rogi-Iwonicz,
 - o Droga P1999R Dukla-Lubatowa,
 - o Droga P2000R Równe-Lubatówka,
 - o Droga P2001R Rogi-Lubatówka-Lubatowa,
 - o Droga P2002R Iwonicz-Iwonicz Zdrój.

Razem łączna długość dróg powiatowych: 17,643km.

- ✓ drogi gminne - sieć dróg gminnych składa się z 14 odcinków o łącznej długości: 18,903km.

Charakterystykę dróg publicznych w granicach Gminy Iwonicz-Zdrój prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

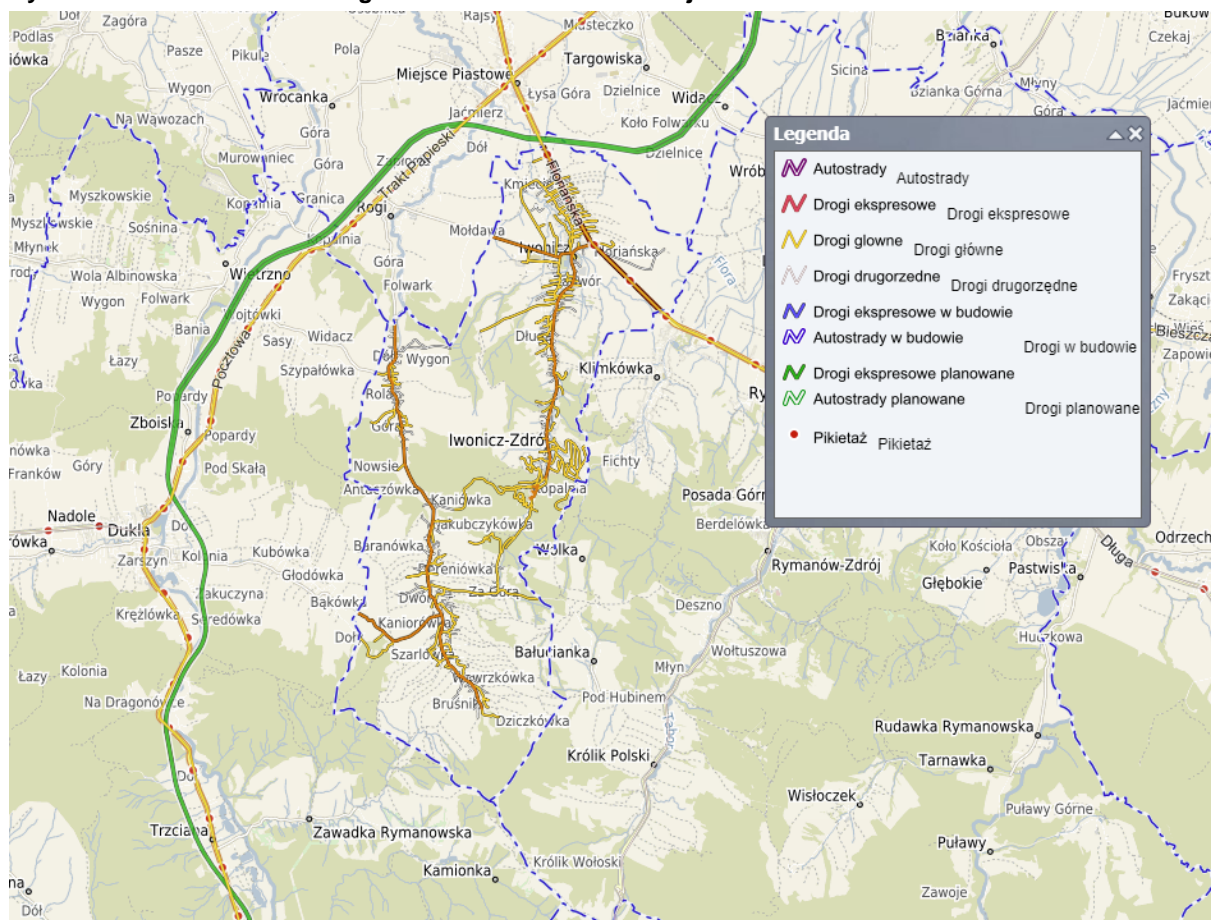
Tabela 8. Charakterystyka dróg publicznych w granicach Gminy Iwonicz-Zdrój

Kategoria dróg publicznych	Długość ogólna [km]	Długość		Mosty	Wskaźnik zagęszczenia dróg [km/100 km ²]
		Nawierzchnie asfaltowe	Nawierzchnie nieulepszone		
Drogi krajowe	3,991	3,991	0	0	89,09 km
Drogi powiatowe	17,643	17,643	0	7	
Drogi gminne	18,903	18,903	0	35	
Ogółem drogi publiczne	40,537	40,537	0	42	

Źródło: Dane Urzędu Gminy Iwonicz-Zdrój za 2021 rok

² źródło: wyniki badań "Rynek pracy a osoby bezrobotne 50+. Bariery i szanse." przeprowadzone przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce.

Rysunek 10. Infrastruktura drogowa w Gminie Iwonicz-Zdrój

Źródło: <https://iwoniczzdroj.e-mapa.net/>

Poza siecią dróg publicznych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój znajdują się również drogi wewnętrzne – dojazdowe do zabudowań, a w szczególności do pól uprawnych i lasów. Drogi te nie są ewidencjonowane, ale szacowana długość wynosi 22,442 km. Drogi te posiadają nawierzchnie bitumiczne, z kruszyw łamanymi i naturalnymi oraz w większości nawierzchnię gruntową. Część tych dróg nie posiada uregulowanego stanu prawnego.

Transport publiczny na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w 2021 roku realizowany był na kilku liniach, tj.

- Iwonicz-Zdrój - Krosno,
- Lubatowa – Krosno,
- Iwonicz-Zdrój-Lubatowa,
- Iwonicz-Zdrój-Mielec-Busko-Zdrój-Kielce Piotrków Trybunalski-Łódź,
- Iwonicz-Zdrój-Rzeszów-Ostrowiec Świętokrzyski-Radom-Warszawa
- Iwonicz-Zdrój-Kraków-Katowice-Gliwice-Wrocław,
- Iwonicz-Zdrój-Tarnów-Kraków-Olkusz-Dąbrowa Górnicza-Katowice-Bytom
- Iwonicz-Zdrój-Pilzno-Tarnów-Kraków-Katowice-Chorzów-Bytom-Pyrzowice,
- Iwonicz-Zdrój-Rzeszów-Łańcut-Leżajsk.

Stan infrastruktury drogowej i technicznej gminy można określić jako dobry.

Stan dróg w Gminie Iwonicz-Zdrój sprawdzany jest na bieżąco przez pracowników Referatu Infrastruktury. Dla dróg publicznych i obiektów inżynierskich wykonywane są przeglądy okresowe (roczne i pięcioletnie) potwierdzone wpisami w księgach dróg (obiektów). Ostatnia przeprowadzona ocena wyników stanu technicznego wykazała niezadowalający stan techniczny dróg, zarówno jeśli chodzi o stan nawierzchni, jak i parametry techniczne części dróg na terenie gminy. Dalszy rozwój gminy w zakresie obsługującego układu drogowego może się opierać o istniejący układ dróg, niezbędne są jednak działania polegające na ich przebudowie dróg, ich modernizacji technicznej oraz realizacji brakujących w powiązaniach odcinków. Bieżące zalecenia w zakresie poprawy stanu technicznego dróg dotyczą w wielu przypadkach konieczności wykonania miejscowej naprawy ubytków oraz uszkodzeń eksploatacyjnych wynikających z normalnego z nich korzystania.

Urządzenia sieciowe

Dostarczaniem wody dla odbiorców indywidualnych i grupowych w Gminie Iwonicz-Zdrój zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Iwoniczu-Zdroju. Na terenie Iwonicza-Zdroju zlokalizowane są 2 czynne ujęcia wody powierzchniowej (komunalne) o wydajności:

- ujęcie „Turkówka” – $Q_{max} = 0,003 \text{ m}^3/\text{s}$, czyli 259,2 $\text{m}^3/\text{dobę}$,
- ujęcie „Excelsior” - $Q_{max} = 5,4 \text{ m}^3/\text{h}$, czyli 100 $\text{m}^3/\text{dobę}$.

Ujęcia komunalne wody na potoku Iwoniczanka wybudowane zostały w latach 60-tych. Woda pobierana z ujęcia „Turkówka” jest kierowana na stację uzdatniania wody zlokalizowaną bezpośrednio przy ujęciu, a po jej uzdatnieniu do zbiornika wody czystej o pojemności 300 m^3 , skąd grawitacyjnie rurociągiem 200 mm kierowana jest do sieci wodociągowej w Iwoniczu-Zdroju i częściowo wsi Iwonicz. Obecnie ilość wody własnej pobieranej z ujęcia „Turkówka” waha się od 20 000 do 50 000 m^3 rocznie. Woda ujmowana na ujęciach jest jakościowo dobra zarówno pod względem fizykochemicznym, jak też bakteriologicznym.

Dla ujęcia „Excelsior” usytuowanego na potoku Iwoniczanka pobór wód dla potrzeb socjalno-bytowych i technologicznych odbywa się na podstawie wydanego pozwolenia wodnoprawnego ważnego do dnia 24 marca 2026 r. Pozwolenia tego udzielono Uzdrowisku Iwonicz S.A. Pozwolenie wodnoprawne udzielone jest również na piętrzenie wody powierzchniowej potoku „Iwoniczanka” za pomocą żelbetonowej komory rozdzielczej (piętrzącej) do rzędnej 409, 14 m n.p.m.

Uzupełnienie niedoborów wody z ujęcia następuje poprzez zakup hurtowy wody z ujęcia w Sieniawie, które jest w administracji Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Krośnie. Woda z ujęcia w Sieniawie przesyłana jest przez przepompownię w Klimkówce rurociągiem PCV 150 mm do stacji uzdatniania wody w Iwoniczu-Zdroju. Zdolność produkcyjna ujęcia wynosi ok. 36 000 $\text{m}^3/\text{dobę}$. Jego możliwości wykorzystywane są zaledwie w ¼.

Na koniec 2021 roku w Gminie Iwonicz-Zdrój było 24,1km sieci wodociągowej, w tym 23,1km w zarządzie gminy. Do gminnej sieci wodociągowej podłączonych było 1301 gospodarstw domowych, tj. 59,6% gospodarstw domowych w Gminie Iwonicz-Zdrój.

Miasto Iwonicz-Zdrój oraz miejscowość Iwonicz są zwodociągowane prawie w 100%. Na terenach miejscowości Lubatówka i Lubatowa nie ma sieci wodociągowej. Na obszarach, które nie korzystają z wody z wodociągu grupowego z Sieniawy oraz z wodociągów i ujęć lokalnych ludność zaopatruje się z indywidualnych studni kopanych. Szacuje się że na terenie gminy funkcjonuje 1745 studni o łącznej wydajności ok. 3000 m^3/d . Woda z indywidualnych studni przydomowych przeznaczona do picia powinna być objęta kontrolnymi badaniami jej jakości.

Na terenie Iwonicza-Zdroju eksploatowane są też złoża wód leczniczych spełniające wymogi zawarte w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie złóż wód podziemnych zaliczonych do solanek, wód leczniczych i termalnych oraz złóż innych kopalin leczniczych, a także zaliczenia kopalin pospolitych z określonych złóż lub jednostek geologicznych do kopalin podstawowych. Są to wody:

- 0,62% chlorkowo-wodorowęglanowa-sodowa, jodkowa, kwasowęglowa - otwór „Elin 7”;
- 0,53% chlorkowo-wodorowęglanowa-sodkowa, jodkowa - otwór „Emma”;
- 0,53% chlorkowo-wodorowęglanowa-sodowa, jodkowa, kwasowęglowa - otwór „Iwonicz”;
- 1,31% chlorkowo-wodorowęglanowa-sodowa, jodkowa, kwasowęglowa - otwór „Klimkówka 27”;
- 1,95% chlorkowo-wodorowęglanowa-sodowa, jodkowa, kwasowęglowa, hipotermalna - otwór „Lubatówka 12”;
- 1,88% chlorkowo-wodorowęglanowa-sodowa, jodkowa otwór - „Lubatówka 14”;
- 1,21% chlorowo-wodorowęglanowa-sodowa, jodkowa, kwasowęglowa - otwór „Zofia 6”.

Sieć kanalizacyjną w Gminie Iwonicz-Zdrój posiadają wszystkie jej miejscowości. Do sieci kanalizacyjnej w Gminie Iwonicz-Zdrój przyłączone są 2 592 gospodarstwa domowe, co stanowi ok. 97,7% gospodarstw domowych w Gminie Iwonicz-Zdrój. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 96,6km, w tym 85,7km jest w zarządzie gminy.

Zgodnie ze sprawozdaniem z wykonania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za rok 2021 Gmina Iwonicz-Zdrój wchodzi w skład Aglomeracji Krosno o równoważnej liczbie mieszkańców 105062 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Krosno.

Właściciele nieruchomości leżących na terenach nieobjętych komunalnym systemem kanalizacji zobowiązani są do posiadania zbiorników bezodpływowych i korzystania z usług przedsiębiorców uprawnionych do ich opróżniania i transportu nieczystości ciekłych na podstawie umowy oraz jej okazywania osobom upoważnionym podczas kontroli. Na właściciela nieruchomości za brak umowy oraz za brak dowodów uiszczenia opłat za wywóz nieczystości ciekłych lub osadów może zostać nałożony mandat karny. W latach 2017-2018 liczba zbiorników bezodpływowych wzrosła z 16 do 28szt. i utrzymywała się na poziomie 28szt. również w 2019 roku, w kolejnych latach nastąpił spadek liczby zbiorników do 24 szt. w 2021. Sytuacja ta wynikać może z szybkiego tempa rozbudowy osadnictwa

mieszkaniowego (nie do wszystkich nowo wybudowanych budynków została jeszcze doprowadzona sieć przesyłowa), albo lokalizacja nowych budynków (w znacznym oddaleniu od istniejącej zabudowy) sprawia, że budowa sieci przesyłowej jest na chwilę obecną ekonomicznie nieuzasadniona.

Rysunek 11. Liczba zbiorników bezodpływowych w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przez Gminę Iwonicz-Zdrój przebiega linia elektroenergetyczna 400kV relacji Krosno-Iskrzynia-Lemesany (Słowacja). Linia ta przecina przez trzy wsie gminy tj. Iwonicz, Lubatówkę i Lubatową. Na terenie gminy zlokalizowana jest również linia elektroenergetyczna o napięciu znamionowym 110 kV. Główny Punkt Zasilania (GPZ) zlokalizowany jest w północno-zachodniej części miejscowości Iwonicz przy drodze powiatowej P1976R (ul. Zawór). Gmina korzysta z energii elektrycznej średniego i niskiego napięcia. Dostawy energii elektrycznej zapewniają stacje transformatorowo - rozdzielcze poprzez istniejącą sieć zasilającą. Na przedmiotowym terenie zlokalizowane są następujące urządzenia elektroenergetyczne będące w majątku i w eksploatacji PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów:

- Stacja elektroenergetyczna 110/30/15 kV (GPZ) Iwonicz – powiązanie zewnętrzne,
- Linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Krosno-Iskrzynia – Iwonicz – powiązanie zewnętrzne,
- Linie średniego i niskiego napięcia.

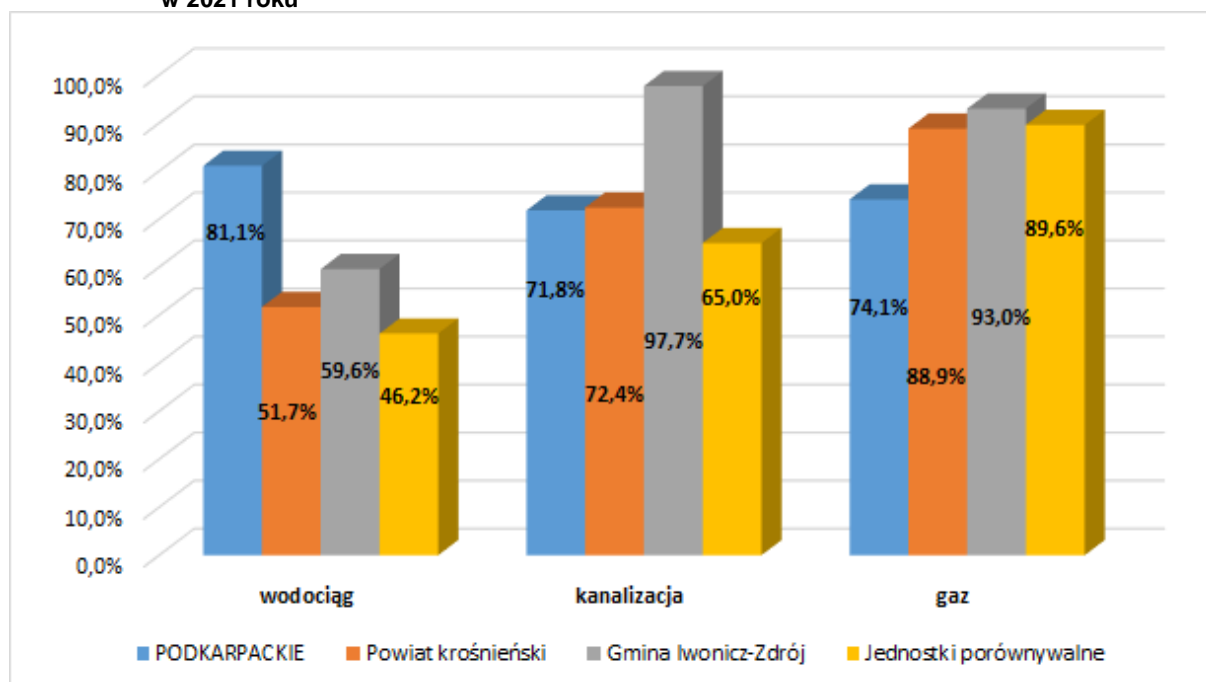
Gmina Iwonicz-Zdrój posiada dobre wyposażenie w sieć średnich i niskich napięć o wymaganym standardzie. Na terenie gminy pracują urządzenia elektroenergetyczne o napięciu 30 kV, 15 kV i 0,4 kV tj. linie napowietrzne i kablowe oraz stacje transformatorowe 30/0,4 kV oraz 15/0,4 kV. Gminę w zakresie dostaw energii elektrycznej obsługuje PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów Rejon Dystrybucji Energii Krosno. Zasilanie gminy odbywa się liniami elektroenergetycznymi wysokiego napięcia (110 kV) i średniego napięcia (30 kV i 15 kV) oraz poprzez stacje transformatorowe ŚN/nN o łącznej mocy zainstalowanej ponad 15 MVA, co w pełni pokrywa istniejące ogólne zapotrzebowanie oraz zapewnia niezbędną rezerwę.

Gmina Iwonicz-Zdrój należy do lepiej zgazyfikowanych gmin powiatu krośnieńskiego. Gaz ziemny wysokometanowy wg. danych GUS za 2021r. doprowadzony jest do ok. 93% budynków mieszkaniowych i użytkowych (2483 odbiorców gazu ziemnego, w tym 2383 gospodarstw domowych). Długość czynnej sieci gazowej wynosi 91 255 mb. Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój gaz doprowadzany jest gazociągami wysokoprężnym DN 150, PN 1,6 Mpa i poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia i II stopnia dostarczany jest odbiorcom.

Gmina Iwonicz-Zdrój w znacznym stopniu jest pokryta urządzeniami sieciowymi. Mimo to istnieją tereny gdzie dostęp do sieci jest utrudniony, przede wszystkim tam gdzie powstaje nowa zabudowa mieszkaniowa. Rozwój sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej jest pożądanym nie tylko ze względów bezpieczeństwa, ale także ze względów ekologicznych.

Na wykresie poniżej porównano udział korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój na tle innych porównywanych jednostek samorządu terytorialnego.

Rysunek 12. Udział korzystających z instalacji w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Można zaobserwować, że zarówno stopień zwodociągowania, skanalizowania, jak i zgazyfikowania obszaru Gminy Iwonicz-Zdrój jest wyższy niż w porównywalnych jednostkach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego i samym powiecie krośnieńskim. W porównaniu z województwem podkarpackim udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz gazowej również jest wyższy w Gminie Iwonicz-Zdrój, jedynie udział osób korzystających w gminie z sieci wodociągowej, jest niższy niż porównywany wskaźnik w województwie podkarpackim.

Generalnie Gmina Iwonicz-Zdrój charakteryzuje się wysokim udziałem osób korzystających z urządzeń sieciowych, w porównaniu do jednostek porównywalnych, aczkolwiek na skutek szybkiego tempa rozbudowy osadnictwa mieszkaniowego na terenie poszczególnych jej sołectw, konieczna jest dalsza ich rozbudowa w celu podłączenia miejscowości lub ich części, w których tych sieci brakuje oraz systematycznego podłączania do istniejących sieci nowopowstających budynków. Brakuje sieci kanalizacyjnej w części miejscowości Lubatowa, natomiast sieci wodociągowej brakuje w Lubatowej i Lubatówce. Część istniejącej już infrastruktury wymaga także modernizacji. Niewystarczająco rozwinięta i niewydolna jest infrastruktura odprowadzania wód opadowych.

Internet

W Gminie Iwonicz-Zdrój zapewniony jest dostęp do szerokopasmowego Internetu w większości jej miejscowości. Głównymi dostawcami Internetu na terenie Gminy są firmy lokalne oraz operatorzy krajowych sieci komórkowych.

Gospodarka odpadami

W oparciu o ustawę z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439 z późn. zm.) oraz przepisów prawa miejscowego. W 2021 r. odbiór odpadów komunalnych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój odbywał się na podstawie zawartych umów o świadczenie usług, zadania realizowane były przez:

Podmiot odbierający odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych firma Remondis KROeko Sp. z o.o. w Krośnie wyłoniona w wyniku zorganizowanego przetargu. Z pozostałych terenów odbiór prowadził Zakład Gospodarki Komunalnej w Iwoniczu-Zdroju oraz Remondis Kroeko (cmentarze komunalne).

Na terenie gminy odpady odbierane są w rozdzieleniu na cztery frakcje: metale i tworzywa sztuczne, papier, szkło, bioodpady oraz dodatkowo odpady zmieszane, do których zalicza się wszystkie odpady niebędące odpadami niebezpiecznymi i niepodlegające zbiórce selektywnej. Odpady, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Krośnie lub w przypadku chwilowego zamknięcia RIPOK w Krośnie do instalacji zastępczych wyznaczonych ww. planie.

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój funkcjonuje punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Iwoniczu-Zdroju ul. Zdrojowa 122 (tzw. PSZOK), jednak wymaga on modernizacji.

Tabela 9. Stan gospodarki odpadami w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021

wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi		8567	8782	8528	8463	8384
Ilość zebranych odpadów komunalnych, w tym:						
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne		1673,64	1770,27	1692,83	1423,54	1487,51
Segregowane:						
Opakowania z tworzyw sztucznych		10,09	9,66	3,26	0	0
Opakowania z metali		0	0	0	0,07	0
Opakowania z tworzyw sztucznych i metali		232,17	183,53	228,96	250,11	283,17
Opakowania ze szkła		160,34	159,29	188,42	204,71	213,30
Opakowania z papieru		0	23,38	22,32	28,46	29,98
Odpady wielkogabarytowe		147,65	162,21	187,42	241,95	199,10
Opakowania ze szkła		-	-	-	-	-
Zużyte opony		29,62	21,40	29,06	4,18	13,10
Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone		0	00	0	0	0
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35		2,60	1,562	0,924	6,06	3,40
Razem segregowane		582,47	561,032	660,364	735,54	742,05
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	Wymagany	20%	30%	40%	50%	20%
	Osiągnięty	31,66	31,74	32,90	46,50	17,32

Źródło: dane Urzędu Gminy Iwonicz-Zdrój

Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadów w analizowanych latach maleje. Zjawisko to związane jest z migracją mieszkańców do innych gmin, miast (zwłaszcza młodzieży uczącej się, która przebywa w internatach i akademikach) oraz emigracją mieszkańców poza granice kraju. Odsetek liczby mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi do ogólnej liczby zarejestrowanych mieszkańców JST – w 2021 r, ukształtował się na poziomie 78,75% co należy uznać za wskaźnik bardzo dobry. W latach 2017-2021 został osiągnięty wymagany prawem wskaźnik poziomu recyklingu.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że dzięki obowiązkowi selektywnej zbiórki odpadów, a także ogólnemu wzrostowi społecznej świadomości wpływu selektywnej zbiórki odpadów na środowisko naturalne, można zaobserwować spadek liczby zbieranych odpadów zmieszanych, a odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2021 roku, stanowią blisko 50%.

Pomimo wszystkich opisywanych powyżej działań podejmowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój wciąż kwestią wymagającą wzmożonej uwagi jest problem powstawania dzikich wysypisk. Pojawiają się one na terenie całej gminy, szczególnie w miejscach niezagospodarowanych, zarośniętych i rzadko uczęszczanych. Wykryte i zlokalizowane dzikie wysypiska są likwidowane na bieżąco, ale na ich miejsce wciąż pojawiają się nowe. Problemem są także inne nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami, jak na przykład spalanie odpadów komunalnych i pozbywanie się ich w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

Priorytetowym zadaniem dla samorządu na najbliższe lata jest zwiększenie świadomości mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.

Jakość powietrza atmosferycznego

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój WIOŚ w Rzeszowie prowadzi pomiary jakości powietrza atmosferycznego na stacji monitoringu zlokalizowanej w Iwoniczu-Zdroju przy ul. Księdza Rąba.

Wyniki modelowania zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki nie wskazały przekroczenia zarówno dopuszczalnego stężenia średniorocznego dwutlenku siarki, jak i dopuszczalnego stężenia 1-godzinnego i dobowego. Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój wyniki modelowania wykazały występowanie stężenia średniorocznego dwutlenku siarki w przedziale 2,1-4,3 µg/m³, zaś stężenia 1-godzinnego SO₂ w przedziale 12,3-27,4 µg/m³ tj. 4-8% wartości dopuszczalnej. W przypadku stężeń 24-godzinnych SO₂ wyniki modelowania wykazały występowanie stężeń w przedziale 9,3-17,1 µg/m³ tj. 7-14% wartości dopuszczalnej.

Wyniki modelowania zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem azotu na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój nie wskazały przekroczenia zarówno dopuszczalnego stężenia średniorocznego dwutlenku azotu, jak i dopuszczalnego stężenia 1-godzinnego NO₂. Stężenia średnioroczne dwutlenku azotu zawierały

w przedziale 5,7-10,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 14-25% poziomu dopuszczalnego. Wartości stężenia 1-godzinnego zawierały się w przedziale 45,1- 67,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 23-34 % wartości dopuszczalnej.

Modelowanie potwierdziło także, że na obszarze gminy został dotrzymany zarówno średnioroczny poziom dopuszczalny pyłu PM10, jak i dopuszczalna ilość przekroczeń dobowych. Stężenie średnioroczne pyłu PM10 wskazane w modelowaniu na terenie gminy zawierało się w przedziale 16,1-23,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 40-60 % wartości dopuszczalnej. W zakresie stężeń dobowych pyłu PM10 na podstawie wyników modelowania określono wartość 36 max., wskazującego wystąpienie ponad 35 dni w ciągu roku ze stężeniem dobowym pyłu PM10 wyższym od 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój najwyższa wartość 36 max. wyniosła 45,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, co wskazuje, że dopuszczalny poziom dobowy pyłu PM10 został dotrzymany.

Wyniki modelowania zanieczyszczenia powietrza pyłem PM2.5 na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój wykazały występowanie stężenia średniorocznego w przedziale 14,0-21,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 56-84 % wartości dopuszczalnej.

Modelowanie potwierdziło, że na obszarze Gminy Iwonicz-Zdrój nie został dotrzymany średnioroczny poziom docelowy benzo(a)pirenu. Wartości stężenia średnioroczne określone w modelowaniu zawierały się w przedziale 1,0-2,5 ng/m^3 tj. 100-250 % wartości docelowej.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Działalność związana z ochroną środowiska oraz zmniejszeniem negatywnego wpływu działalności człowieka na przyrodę oraz klimat stanowi ważny aspekt funkcjonowania Gminy Iwonicz-Zdrój. W ostatnich latach podjęto szereg działań mających na celu rozwój niskoemisyjnej mobilności gminy. Na obszarze JST następuje stała rozbudowa sieci kanalizacyjnej. Podejmowane są działania zmierzające do rewitalizacji cieków wodnych. Mieszkańcy gminy mają także możliwość uzyskania dotacji celowej na wymianę źródła ogrzewania w ramach programu „Czyste Powietrze”. Mieszkańcy są informowani o konieczności wymiany starych źródeł ogrzewania, zgodnie z wymogami uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr LII/869/18 z dnia 23 kwietnia 2018 roku w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa podkarpackiego ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

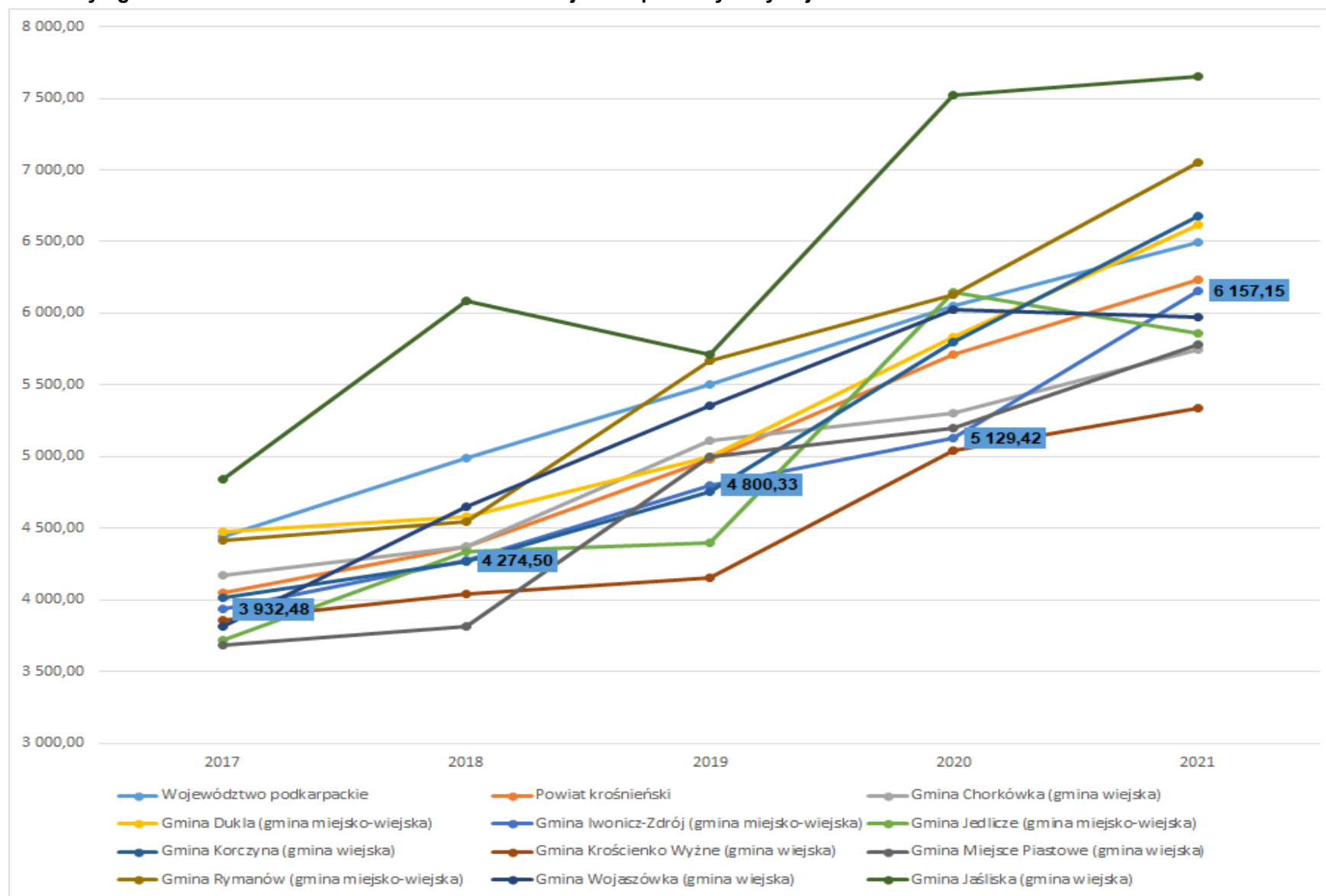
Gmina Iwonicz-Zdrój duży nacisk położyła także na rozwój edukacji oraz świadomości ekologicznej wśród jej mieszkańców, rokrocznie opracowuje i dystrybuje wśród mieszkańców ulotki i materiały informacyjne dotyczące kształtowania zachowań proekologicznych. W latach 2020-2021 na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój był prowadzony punkt informacyjny czyste powietrze.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2017-2021 dochody budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2017 roku wyniosły one ponad 43 mln zł, a w roku 2021 wzrosły do ponad 66 mln zł. Wraz z nominalnym wzrostem dochodów budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój w analizowanych latach stale rósł wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2017 roku było to 3 932,48zł, a w 2021 roku – 6 157,15zł. W ujęciu nominalnym wzrost ten wyniósł więc ponad 156%. Analiza wykresu poniżej pokazuje, że wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Iwonicz-Zdrój (6 157,15zł) był o nieco niższy od średniej wyznaczonej dla powiatu krośnieńskiego (6 232,38zł) i średniej wyznaczonej dla województwa podkarpackiego (6 491,35zł). Gmina Iwonicz-Zdrój osiągnęła też jedną z niższych wartości (niższą odnotowano już tylko w Gminie Jedlicze) wśród jednostek porównywalnych (gmin miejsko-wiejskich) w powiecie krośnieńskim.

Wykres 1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek

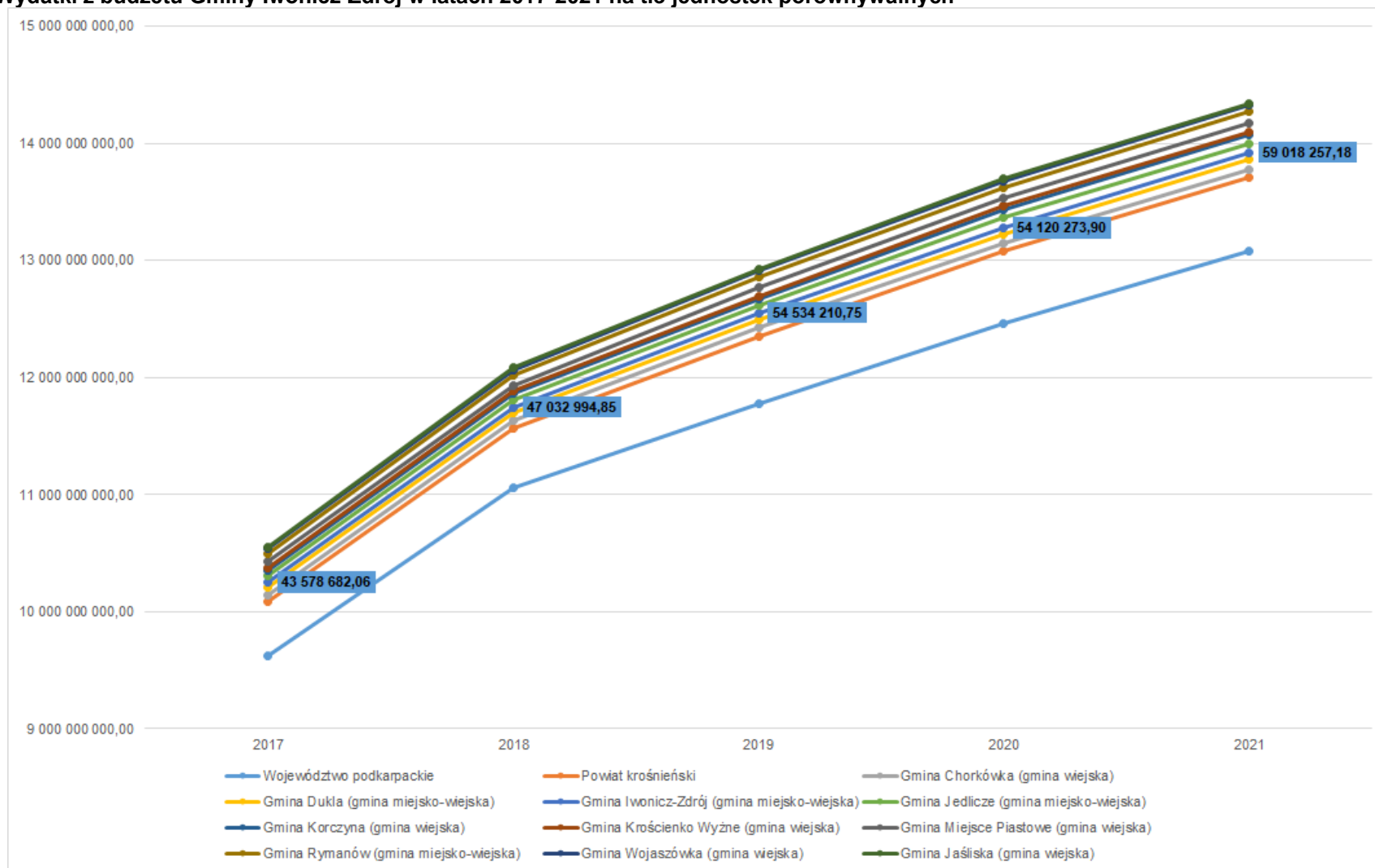
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podkarpackie	4 445,18	4 987,96	5 500,32	6 055,73	6 491,35
Powiat krośnieński	4 051,82	4 370,78	4 981,33	5 715,66	6 232,38
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	4 171,25	4 372,53	5 111,97	5 304,12	5 748,14
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	4 471,71	4 579,03	4 994,93	5 834,22	6 616,13
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	3 932,48	4 274,50	4 800,33	5 129,42	6 157,15
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	3 716,40	4 335,52	4 398,78	6 149,06	5 860,01
Gmina Korczyna (gmina wiejska)	4 013,64	4 268,63	4 751,11	5 797,56	6 679,90
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	3 856,11	4 040,04	4 151,81	5 046,18	5 333,95
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	3 682,20	3 812,52	5 000,62	5 195,17	5 781,96
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	4 416,22	4 542,92	5 668,30	6 131,74	7 055,80
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	3 810,46	4 648,23	5 350,99	6 025,65	5 973,04
Gmina Jaślicka (gmina wiejska)	4 838,94	6 090,74	5 711,75	7 524,35	7 649,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz ze wzrostem dochodów budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój w ciągu ostatnich 5 lat rosły też jego wydatki. Jednocześnie można zauważyć, że dynamika wzrostu wydatków jest mniejsza niż dynamika wzrostu dochodów budżetu Gminy.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podkarpackie	9 624 250 017,55	11 059 263 469,67	11 773 158 096,99	12 456 931 595,37	13 074 910 133,75
Powiat krośnieński	460 639 266,81	510 818 078,28	576 042 867,08	619 465 542,29	634 425 269,92
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	55 131 777,82	61 897 242,31	77 963 278,21	65 938 454,09	71 697 578,94
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	67 548 281,50	66 967 700,79	72 266 666,58	83 476 656,49	80 718 831,57
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	43 578 682,06	47 032 994,85	54 534 210,75	54 120 273,90	59 018 257,18
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	57 115 852,98	65 567 007,04	65 353 016,28	89 463 388,90	78 089 906,88
Gmina Korczyna (gmina wiejska)	45 970 713,26	47 607 036,74	52 468 104,13	65 689 821,06	71 595 768,20
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	20 491 220,87	22 582 037,09	23 394 364,73	26 439 683,97	28 336 598,62
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	49 815 375,53	53 523 877,70	71 367 569,72	68 334 812,31	75 522 313,78
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	72 514 786,71	82 903 164,42	96 450 012,94	89 371 713,40	100 942 483,76
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	37 617 175,78	48 645 746,80	48 907 632,65	60 875 379,10	50 887 602,74
Gmina Jaślicka (gmina wiejska)	10 855 400,30	14 091 270,54	13 338 011,09	15 755 359,07	17 615 928,25

Wykres 2. Wydatki z budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021 na tle jednostek porównywalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

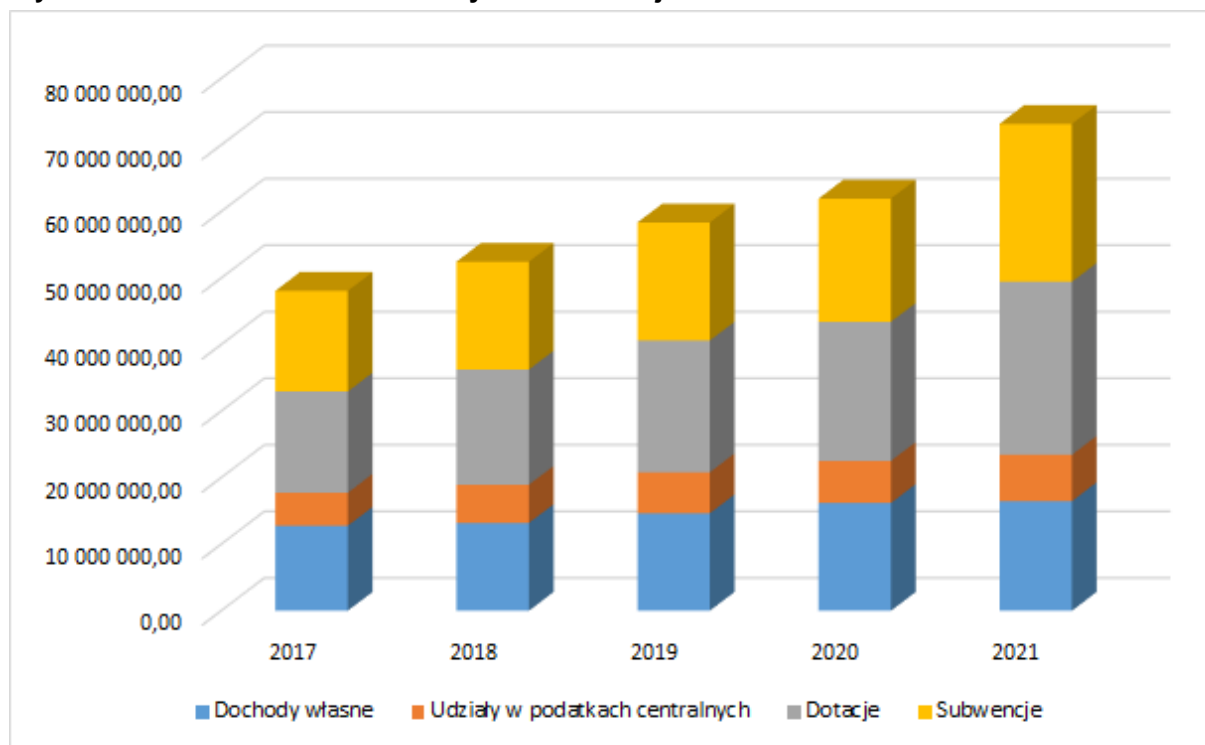
W 2021 roku dług Gminy Iwonicz-Zdrój wyniósł 261 586,33zł, co stanowiło 0,4% dochodów ogółem. W analizowanym okresie w Gminie Iwonicz-Zdrój corocznie występowała także nadwyżka operacyjna (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2017-2021 wynosiła ona 5,2 mln zł, co stanowiło 10% średnich dochodów ogółem w latach 2017-2021. W 2021 roku kształtowała się ona na poziomie 6 534 676,91zł. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Wykres poniżej przedstawia strukturę dochodów Gminy Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021. W analizowanym okresie nastąpił wzrost wartości dochodów własnych budżetu Gminy, zarówno w ujęciu nominalnym jak i procentowym. Udział dochodów własnych budżetu gminy łącznie z udziałami w podatkach centralnych (PIT i CIT) w dochodach ogółem budżetu zmniejszyły się z poziomu 29,6% w roku 2017 do poziomu 24,9% w roku 2021. Wśród dochodów własnych budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ponad 6,9 mln zł wpływu w roku 2021), podatek od nieruchomości (ponad 3,2 mln zł), podatek rolny (ponad 280 tys. zł), podatek od środków transportowych (ponad 252 tys. zł), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 247 tys. zł) oraz udział w podatku dochodowym od osób prawnych (ponad 35 tys. zł). W roku 2021 nominalna kwota dotacji celowych otrzymanych przez gminę wyniosła ponad 25,2 mln zł, z czego ponad 11 100 000,00 zł (44%) zostało przekazanych w związku z realizacją świadczenia „Rodzina 500+”.

Wykres 3. Struktura dochodów Gminy Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021 w zł

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody własne	12 788 009,98	13 182 826,10	14 662 763,76	16 207 948,35	16 483 185,02
Udziały w podatkach centralnych	4 947 569,14	5 746 268,61	6 146 547,55	6 309 114,46	6 955 249,14
Dotacje	15 222 856,13	17 305 410,13	19 803 091,78	20 914 035,14	26 023 087,44
Subwencje	15 124 519,00	16 227 825,00	17 747 308,00	18 511 690,00	23 720 014,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze dochodów budżetu gminy największy udział posiada subwencja ogólna przekazywana przez budżet państwa (w 2021 roku było to ponad 23,7mln zł, co stanowiło blisko 36% dochodów ogółem budżetu Gminy). Należy podkreślić, że na całkowitą wartość subwencji ogólnej w Gminie

Iwonicz-Zdrój składają się jej część oświatowa (49,5%), część wyrównawcza (31,0%), część równoważąca (2,0%).

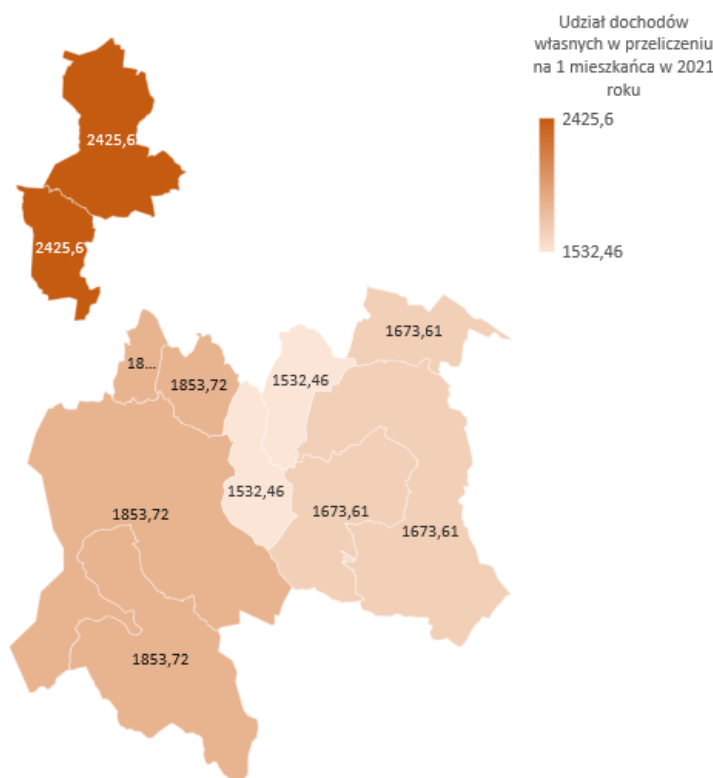
Tabela 10. Dochody podatkowe Gminy Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021 w zł

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
PIT	4 912 976,00	5 713 131,00	6 120 722,00	6 280 190,00	6 919 266,00
CIT	34 593,14	33 137,61	25 825,55	28 924,46	35 983,14
podatek rolny	234 435,47	236 048,48	243 965,22	241 929,54	280 063,54
podatek od nieruchomości	2 875 831,87	2 917 256,48	2 998 599,19	3 029 054,43	3 208 010,28
podatek leśny	39 799,40	39 730,55	39 607,48	39 842,70	40 513,07
podatek od środków transportowych	245 644,80	253 645,00	262 616,33	276 739,00	252 108,60
karta podatkowa	2 664,68	2 554,50	2 131,00	1 726,00	30 126,80
podatek od czynności cywilnoprawnych	97 106,12	286 328,00	215 981,00	286 076,00	247 383,32
wpływy z opłaty skarbowej	23 839,00	20 432,00	19 793,00	19 480,00	25 058,81
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	26 466,86	20 122,03	19 928,93	17 228,04	15 589,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Rysunek poniżej przedstawia porównanie dochodów własnych budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca z analogicznym wskaźnikiem obliczonym dla innych gmin porównywanych z powiatu krośnieńskiego. Można zauważyć, że spośród wszystkich analizowanych jednostek, Gmina Iwonicz-Zdrój posiada najniższą wartość przedmiotowego wskaźnika.

Tabela 11. Udział dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego w 2021 roku

Wyszczególnienie	2021
	Udział dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Gmina Dukła (gmina miejsko-wiejska)	1 853,72
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	1 532,46
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	2 425,60
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	1 673,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród wydatków budżetu Gminy Iwonicz-Zdrój największą rolę odgrywają wydatki bieżące. W 2021 roku wyniosły one ponad 50,5 mln zł (85,6% wydatków budżetu ogółem). Wśród nich, największe wydatki zostały przeznaczone na realizację zadań w działach: Rodzina (ponad 16,7 mln zł), Oświata i wychowanie (ponad 20,6 mln zł).

Wydatki majątkowe w 2021 roku wyniosły blisko 8,5mln zł (14,4% wydatków budżetu ogółem). Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu gminy, był to wynik niższy niż średnia wyznaczona dla powiatu krośnieńskiego i porównywalny z wartością notowaną w województwie podkarpackim. Jednocześnie w analizowanym okresie udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetu gminy oscylował na poziomie 10-17%.

Tabela 12. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek w %

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo podkarpackie	15,6	21,7	17,7	15,2	14,2
Powiat krośnieński	16,3	20,0	21,7	17,6	16,3
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	16,2	22,1	34,1	11,3	12,7
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	15,9	9,4	9,5	13,7	9,9
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	12,7	15,2	16,8	9,8	14,4
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	16,5	24,2	13,6	26,6	14,0
Gmina Korczyna (gmina wiejska)	19,4	16,2	15,6	19,2	24,7
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	14,6	15,6	11,8	8,1	13,8
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	11,9	14,7	28,3	14,8	14,6
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	16,7	24,1	28,3	16,0	19,8
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	24,9	34,7	27,0	30,1	18,2
Gmina Jaślika (gmina wiejska)	11,9	23,7	14,7	22,6	28,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Potencjał inwestycyjny

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031 zgodnie z Uchwałą Nr L/318/2022 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 18.08.2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Iwonicz-Zdrój.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z tabeli, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Iwonicz-Zdrój pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań. Wskaźnik obsługi zadłużenia obliczono z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń, określonych w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Tabela 13. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Potencjał inwestycyjny	21 609 882,93	10 772 000,00	1 521 030,00	2 590 592,00	2 267 626,00	2 698 230,00	2 765 964,00	2 942 037,00	3 612 962,00	3 502 751,00
Maksymalna obsługa zadłużenia	15,70	14,21	13,05	11,74	10,41	9,83	9,32	10,60	12,17	12,78
Faktyczna obsługa zadłużenia	6,54	6,93	6,58	6,66	6,80	6,56	6,47	6,14	4,64	5,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr L/318/2022 Rady Miejskiej w Iwoniczu-Zdroju z dnia 18.08.2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Iwonicz-Zdrój

Dodatkowo w tabeli przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy Iwonicz-Zdrój rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie realizacji Strategii (w latach 2022-2031) wyniesie ok. 54 853 080,93 mln zł.

III. CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

W Gminie Iwonicz-Zdrój, na koniec 2021 roku, zameldowanych było 10 706 mieszkańców (9,6% całkowitej liczby mieszkańców zamieszkujących powiat krośnieński i nieco ponad 0,5% całkowitej liczby mieszkańców zamieszkujących województwo podkarpackie), co w przeliczeniu na jej powierzchnię stanowiło 235 os/km². Wyniki dotyczące liczby ludności plasują Gminę Iwonicz-Zdrój na siódmym miejscu wśród 10. gmin powiatu krośnieńskiego i na 4. miejscu pod względem gęstości zaludnienia.

Rysunek 13. Gęstość zaludnienia gmin powiatu krośnieńskiego w 2021 roku

Wyszczególnienie	2021
Województwo podkarpackie	118
Powiat krośnieński	112
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	174
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	61
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	235
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	260
Gmina Korczyna (gmina wiejska)	119
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	362
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	267
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	94
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	112

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela poniżej przedstawia zmiany liczby ludności w gminach należących do powiatu krośnieńskiego w latach 2017-2021. Analiza przedstawionych w niej danych pokazuje, że w ciągu ostatnich pięciu lat liczba ludności w Gminie Iwonicz-Zdrój ulegała stopniowemu, ale stałemu spadkowi. Średnia dynamika jej spadku w tym okresie wyniosła 97,8% i była największa w porównaniu do wszystkich przedstawionych jednostek (w Gminie Iwonicz-Zdrój nastąpił największy spadek ludności w latach 2017-2021). Jednocześnie można zauważyć, iż jest to tendencja obserwowana nie tylko w Gminie Iwonicz-Zdrój, gdyż dla zdecydowanej większości gmin z powiatu krośnieńskiego (z wyjątkiem gminy Wojaszówka), zauważalna jest tendencja spadkowa, wynikająca ze stopniowego odpływu mieszkańców z terenów wiejskich, na rzecz dużych i średnich miast oraz obszarów wiejskich położonych w obszarze bezpośredniego oddziaływania miast. Utrzymanie się tendencji charakteryzującej zmiany ludności w Gminie Iwonicz-Zdrój w badanym okresie w wymiarze długofalowym będzie negatywnie wpływać na gospodarkę gminy, prowadząc m.in. do spadku kapitału ludzkiego oraz do zmniejszenia się rynku zbytu, a w konsekwencji także do zmniejszenia możliwości rozwoju działalności gospodarczej.

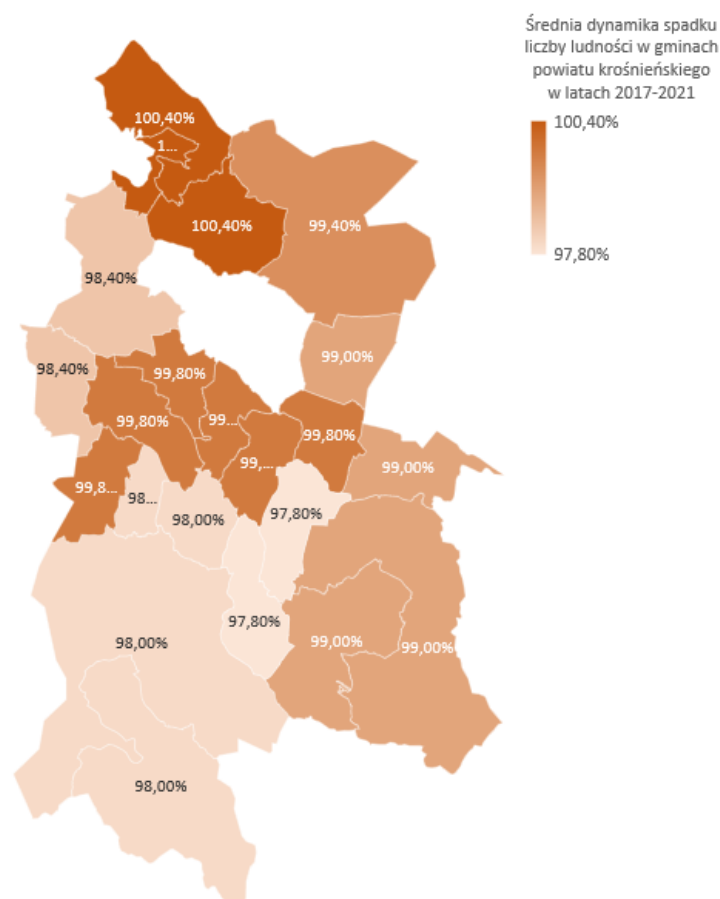
Tabela 14. Zmiany liczby ludności w powiecie krośnieńskim w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	Udział w 2021	Średnia dynamika
Województwo podkarpackie	2 129 138	2 129 015	2 127 164	2 121 229	2 110 694	100,0%	99,1%
Powiat krośnieński	112 481	112 414	112 283	111 905	111 335	100,0%	99,0%
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	13 469	13 463	13 464	13 451	13 438	12,1%	99,8%
Gmina Dukla (gmina miejsko-wiejska)	14 665	14 631	14 554	14 476	14 375	12,9%	98,0%
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	10 945	10 885	10 886	10 787	10 706	9,6%	97,8%
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	15 497	15 449	15 432	15 335	15 245	13,7%	98,4%
Gmina Korczyna (gmina wiejska)	11 179	11 212	11 207	11 143	11 115	10,0%	99,4%
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	5 610	5 645	5 613	5 601	5 556	5,0%	99,0%
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	13 675	13 684	13 691	13 705	13 645	12,3%	99,8%
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	15 891	15 905	15 922	15 877	15 728	14,1%	99,0%
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	9 325	9 323	9 329	9 360	9 358	8,4%	100,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba zarejestrowanych mieszkańców we wszystkich miejscowościach Gminy Iwonicz-Zdrój zmniejszyła się w latach 2017-2021 z poziomu 10 945 osób do poziomu 10 706 osób.

Rysunek 14. Średnia dynamika spadku liczby ludności w gminach powiatu krośnieńskiego w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Średnia dynamika
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	99,8%
Gmina Dukła (gmina miejsko-wiejska)	98,0%
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	97,8%
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	98,4%
Gmina Korczyzna (gmina wiejska)	99,4%
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	99,0%
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	99,8%
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	99,0%
Gmina Wojaszówka (gmina wiejska)	100,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w ostatnich latach można było zaobserwować ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców, ale kształtował się on na poziomie znacznie niższym niż wskaźnik obliczony dla całości powiatu krośnieńskiego oraz województwa podkarpackiego. Ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021 jest m.in. pochodną ujemnego salda migracji.

Struktura zameldowań wskazuje, że na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój z podobną częstotliwością meldują się osoby, które poprzednio zamieszkiwały tereny wiejskie (34 osoby), jak i tereny miejskie (33 osoby). Podobna tendencja charakteryzuje wymeldowania z Gminy Iwonicz-Zdrój - mieszkańcy opuszczający gminę z podobną częstotliwością przemieszczają się na inne tereny wiejskie (64 osoby) jak i na tereny miejskie (63 osoby). W Gminie Iwonicz-Zdrój w analizowanym okresie wymeldowania za granicę kraju odnotowano jedynie w 2017 roku (7 osób). Wśród najważniejszych powodów wymeldowań z terenu Gminy Iwonicz-Zdrój można wymienić przyczyny zawodowe (np. poszukiwanie lepszych perspektyw zawodowych, większego rynku pracy), ekonomiczne (np. relatywnie wyższych zarobków), edukacyjne (np. podjęcie studiów na uczelniach wyższych w Rzeszowie oraz innych miastach akademickich w Polsce) oraz osobiste (np. związane z założeniem rodziny).

Porównując wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w Gminie Iwonicz-Zdrój, do analogicznego wskaźnika obliczonego dla pozostałych gmin powiatu krośnieńskiego, można zauważyć

że kształtuje się on na relatywnie niskim poziomie i najniższym wśród wszystkich przedstawionych poniżej jednostek samorządu terytorialnego.

Inaczej przedstawia się porównanie wskaźnika salda migracji na 1000 mieszkańców obliczonego dla poszczególnych gmin powiatu krośnieńskiego. Gmina Iwonicz-Zdrój (-5,7), charakteryzuje się najwyższą wartością przedmiotowego wskaźnika, a także wyższą niż w notowana w powiecie krośnieńskim i województwie podkarpackim.

Tabela 15. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu krośnieńskiego w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2021r.	Zmiana wskaźnika od 2017 r.	2021r.	Zmiana wskaźnika od 2017 r.
Województwo podkarpackie	-4,05	5,27	-0,9	0,1
Powiat krośnieński	-4,13	5,46	-0,3	-0,5
Gmina Chorkówka (gmina wiejska)	-4,25	4,92	2,2	-3,8
Gmina Dukła (gmina miejsko-wiejska)	-4,30	3,48	-1,7	-1,9
Gmina Iwonicz-Zdrój (gmina miejsko-wiejska)	-1,77	2,13	-5,7	3,4
Gmina Jedlicze (gmina miejsko-wiejska)	-4,65	5,10	0,7	-1,6
Gmina Korczyn (gmina wiejska)	-2,87	7,26	1,9	-2,1
Gmina Krościenko Wyżne (gmina wiejska)	-5,92	8,79	0,5	2,7
Gmina Miejsce Piastowe (gmina wiejska)	-4,38	6,36	1,4	-2,5
Gmina Rymanów (gmina miejsko-wiejska)	-5,76	6,90	-2,3	2,0
Gmina Wojaszkówka (gmina wiejska)	-3,53	6,55	1,5	1,8

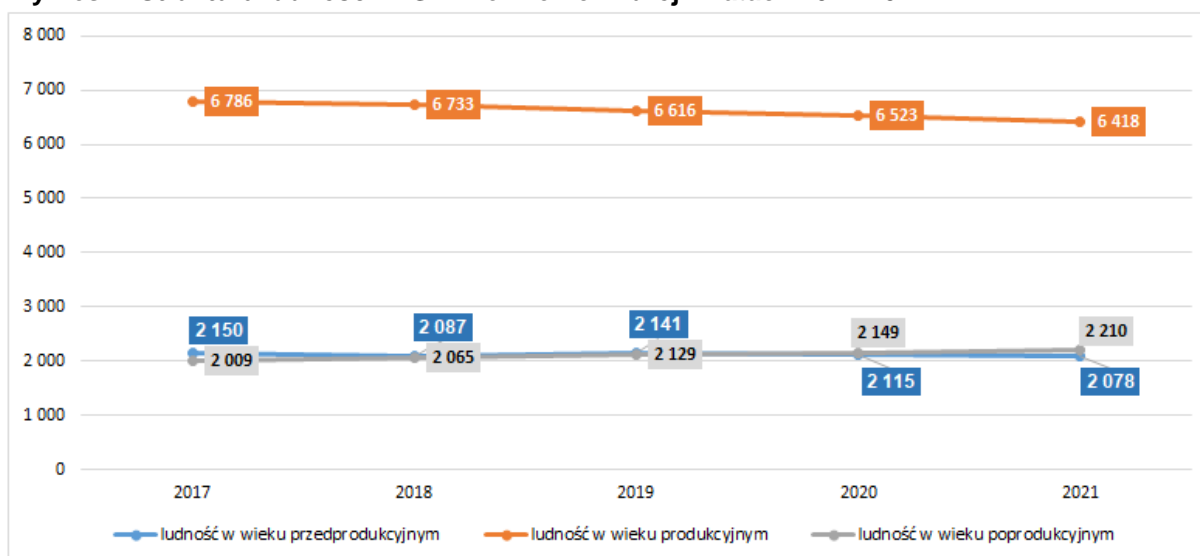
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz z ogólnym spadkiem liczby mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój, zmieniała się też liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 72 osoby, w wieku produkcyjnym o 368 osób. Z kolei liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 201 osób.

Na uwagę zasługuje fakt, w jaki sposób zmienia się procentowy udział osób w poszczególnych grupach wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców. Można zaobserwować wzrost znaczenia dwóch grup: przedprodukcyjnej oraz poprodukcyjnej. W przypadku pierwszej z wymienionych jej udział spadł z 19,6% do 19,4%, zaś w przypadku drugiej wzrost nastąpił z poziomu 18,4% do 20,6%. Wyraźnie spada też udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców: z 62,0% do 59,9%.

Wzrostowy trend w zakresie odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców jest charakterystyczny dla wszystkich gmin powiatu krośnieńskiego. Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż w Gminie Iwonicz-Zdrój wskaźnik ten kształtuje się na średnim poziomie w porównaniu do pozostałych gmin powiatu krośnieńskiego (najwyższa notowana wartość to 21,8%, a najniższa to 19,5%).

Wykres 4. Struktura ludności w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pogłębiona analiza struktury demograficznej Gminy Iwonicz-Zdrój pokazuje także, że zmniejsza się liczba osób w tzw. wieku kreatywnym (ludność w wieku 25-34 lata) i spadł także jej udział w ludności ogółem. Wysoka wartość tego wskaźnika pozytywnie wpływa na gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego JST. W Gminie Iwonicz-Zdrój w badanym przedziale czasowym liczba osób w wieku kreatywnym zmniejszyła się o 244, a jej udział w ludności ogółem zmniejszył się 1,9 pkt. proc. I choć spadek liczby ludności w wieku kreatywnym to tendencja charakterystyczna zarówno dla województwa podkarpackiego, powiatu krośnieńskiego oraz innym gmin miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego należy zwrócić uwagę, że w wymiarze długofalowym może przynieść to negatywne skutki dla funkcjonowania gminy (np. zmniejszenie liczby osób aktywnych zawodowo, odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej, spadek atrakcyjności inwestycyjnej gminy).

Jednocześnie w Gminie Iwonicz-Zdrój rośnie wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego, odzwierciedlający stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym z poziomu 21,8% w roku 2017 do poziomu 25,3% w roku 2021. Wartość ta kształtuje się na wyższym poziomie niż we wszystkich jednostkach porównywalnych. W przyszłości może to skutkować na terenie gminy wzrostem zapotrzebowania na usługi społeczne dostosowane dla seniorów.

Tabela 16. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Iwonicz-Zdrój w 2017 i 2021 roku

Wyszczególnienie	mieszkańcy w wieku kreatywnym (%) ³			senioralne obciążenie demograficzne (%) ⁴		
	2017	2021	dynamika	2017	2021	dynamika
Województwo podkarpackie	15,9%	14,3%	89,7%	23,0%	26,4%	114,8%
Powiat krośnieński	15,3%	13,9%	91,1%	23,1%	26,2%	113,4%
Gminy miejsko-wiejskie powiatu krośnieńskiego	15,4%	14,0%	90,6%	23,6%	27,1%	114,8%
Gmina Iwonicz-Zdrój	15,8%	13,9%	87,8%	21,8%	25,3%	116,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności Gminy Iwonicz-Zdrój będzie stale spadać, aż do poziomu 10 797 osób. Stale rosnąć będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy – do poziomu 24,5%. Jednocześnie stopniowo spadać będzie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności – do poziomu 56,7%. Saldo migracji utrzymać się będzie na ujemnym poziomie (-18 w 2030 roku), podobnym (z wyjątkiem Gminy Jedlicze – 0 w 2030 roku), jak w Gminie Dukla (-20 w 2030 roku) i Gminie Rymanów (-21 w 2030 roku). Przyrost naturalny utrzymać się będzie na dodatnim poziomie do roku 2026, a w dalszym okresie będą go charakteryzowały wartości ujemne. Liczba urodzeń będzie spadać do prognozowanego poziomu 95 osób w roku 2030, a liczba zgonów 98 osób w roku 2030.

³ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

⁴ ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Tabela 17. Prognoza liczby ludności dla Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2030

Wyszczególnienie	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Liczba ludności ogółem	10 887	10 873	10 862	10 852	10 837	10 821	10 809	10 797
Wiek przedprodukcyjny	2 052	2 050	2 046	2 036	2 033	2 030	2 023	2 028
Wiek produkcyjny	6 489	6 420	6 370	6 332	6 282	6 215	6 184	6 126
Wiek poprodukcyjny	2 346	2 403	2 446	2 484	2 522	2 576	2 602	2 643

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

Powyższa prognoza w wymiarze krajowym wskazuje przede wszystkim na silny rozwój głównych aglomeracji miejskich wraz z przyległymi do nich obszarami, które będą przyciągać swym potencjałem ludność z obszarów bardziej peryferyjnych. Postępować będzie proces suburbanizacji, który będzie prowadził do powiększania się obszarów poszczególnych aglomeracji i znaczącego wzrostu ludności w gminach przyległych do wielkich miast. Gmina Iwonicz-Zdrój znajdzie się w przyszłości poza wpływem opisywanych powyżej procesów.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Odnosząc się do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, na terenie gminy nie ma dostępnych żłobków. Funkcjonują natomiast 2 Przedszkola Gminne w Iwoniczu i Iwoniczu-Zdroju dla których organem prowadzącym jest Gmina Iwonicz-Zdrój oraz oddziały przedszkolne w Iwoniczu, Lubatowej i Lubatówce. Ponadto na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój funkcjonują niepubliczne placówki: Niepubliczne Muzyczne Przedszkole w Iwoniczu. Według liczby napływających wniosków oraz faktu, że część dzieci rodzice umieszczają w przedszkolach poza gminą, wnioskuje się, że liczba miejsc w przedszkolach jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb.

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych w Gminie Iwonicz-Zdrój. Oddziały przedszkolne działające we wszystkich placówkach oświatowych na terenie gminy liczą łącznie 370 dzieci. Średnia wielkość oddziału przedszkolnego wynosi 20 osób. Oddziały są otwarte są w godzinach: 6.30 – 16.30.

Tabela 18. Opieka przedszkolna na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój – rok szkolny 2021/2022

Wyszczególnienie	Liczba dzieci	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Godziny otwarcia
Przedszkola i oddziały przedszkolne - jednostki publiczne dla których organem prowadzącym jest samorząd gminny				
Przedszkole Gminne w Iwoniczu	91	4	23	6.30 – 16.30
Przedszkole Gminne w Iwoniczu – Zdroju	62	3	20	6:30 – 16:30
Szkoła Podstawowa im. Księdza Jana Rąba w Iwoniczu-Zdroju	-	-	-	-
Szkoła Podstawowa im. ks. Antoniego Podgórnego w Iwoniczu	22	2	11	8:00-15.30/16.00
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Lubatowej	149	6	25	6.30 – 16.30
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Lubatówce	24	1	24	8.00 – 13.00
Placówki niepubliczne				
Niepubliczne Muzyczne Przedszkole w Iwoniczu	22	2	12	7.00 -16.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju

Tabela 19. Opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym w Gminie Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba dzieci z terenu Gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	14	11	20	18	21
Liczba dzieci z terenu innych gmin w	4	6	5	5	6

przedszkolach na terenie Gminy (os.)					
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	547	649	700	797	1008

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju

Tabela powyżej przedstawia szczegółowe dane opisujące system opieki przedszkolnej w Gminie Iwonicz-Zdrój. Do przedszkoli mających swoją siedzibę na terenie gminy w roku 2021 uczęszczało 340 dzieci posiadających miejsce zamieszkania na terenie innych JST.

Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym wyniósł w 2021 roku 1008 zł.

Tabela poniżej przedstawia wskaźnik liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego. Wynika z niego, że poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w gminie jest najniższy wśród jednostek porównywalnych.

W 2020 roku, w Gminie Iwonicz-Zdrój, średnio 769 na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczało do przedszkoli. Jednocześnie analiza wskaźnika liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat dla Gminy Iwonicz-Zdrój w stosunku do średniej dla gmin miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego pokazuje, że jego wartość jest nieco wyższa od wartości badanego wskaźnika w tychże jednostkach porównywalnych, a także niż w powiecie krośnieńskim. Wyższą wartość analizowanego wskaźnika odnotowano jedynie w województwie podkarpackim.

Tabela 20. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Województwo podkarpackie	815	849	862	859
Powiat krośnieński	711	723	764	753
Gminy miejsko-wiejskie powiatu krośnieńskiego	660	692	725	700
Gmina Iwonicz-Zdrój	643	621	760	769

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Edukacja szkolna

W Gminie Iwonicz-Zdrój działa 4 publiczne szkoły podstawowe. Wykaz szkół publicznych przedstawia poniższa tabela. W roku szkolnym 2021/2022 do publicznych szkół podstawowych (oddziały od I do VIII) uczęszczało w sumie 862 uczniów. Największa ich część szkoliła się w Szkole Podstawowej w Lubatowej.

Tabela 21. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba etatów nauczycieli	Liczba oddziałów w szkole	Średnia wielkość oddziału
Szkoła Podstawowa im. Księdza Jana Rąba w Iwoniczu-Zdroju	133	22,66	9	15
Szkoła Podstawowa im. ks. Antoniego Podgórskiego w Iwoniczu	294	44,018	15	20
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Lubatowej	299	50	16	21
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Lubatówce	136	18	8	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju

Szczegółowe dane dotyczące szkół publicznych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój obrazuje tabela 22.

Tabela 22. Wyposażenie szkół podstawowych w Gminie Iwonicz-Zdrój

Placówka	Sale lekcyjne	Pracownie komputerowe	Komputery do użytku uczniów (szt.)	Pracownie językowe	Projektory multimedialne (szt.)	Tablice multimedialne (szt.)	Monitoring szkolny	Szafki dla każdego ucznia	Toalety/prysznice	Biblioteka	Świetlica	Godziny otwarcia świetlicy	Stołówka z kuchnią	Miejsce do wydawania i spożywania posiłków	Pomieszczenie do prowadzenia zajęć w-f		Gabinet pielęgniarstwa	Plac zabaw	Boisko z sztuczną nawierzchnią	Boisko z innym typem nawierzchni	Parkingi dla kadry/rodziców
															Sala sportowa	Pomieszczenia do ćwiczeń					
Szkoła Podstawowa im. Księdza Jana Rąba w Iwoniczu-Zdroju	17	1	43	1	7	5	Tak	Tak	Tak	1	1	6.40-7.40, 11.40-16.30	1	1	1	2	1	1	Nie	Tak - boisko asfaltowe	Tak
Szkoła Podstawowa im. ks. Antoniego Podgórskiego w Iwoniczu	16	2	63	1	6	13	Tak	Tak	Tak	1	2	6.45 - 7.45 11.30 - 16.30	Tak	Tak	2	1	TAK 2 RAZY W TYGODNIU	1	Nie	Nie	Tak
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Lubatowej	17	1	71	1	15	9	1	Tak	Tak	Tak	Tak	6:30-16:00	tak	tak	1	1	tak	Tak	Nie	Nie	Tak
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Lubatówce	8	1	22	-	8	4	Tak	Tak	Tak	1	1	11.30-15.00	Tak	-	Tak	-	1 dzień w tygodniu	Nie	Nie	Nie	Tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju

Baza sportowa szkół jest niewystarczająco rozwinięta m.in. ze względu na brak boisk wielofunkcyjnych, niezadowalający stan i standard części sal gimnastycznych oraz wyposażenie szkół w sprzęt sportowy. Towarzyszy temu brak dodatkowych zajęć sportowych w szkołach.

Ważnym zadaniem Gminy, wynikającym z wyżej wymienionych przepisów prawa, było dowożenie 19 uczniów niepełnosprawnych do Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Marii Grzegorzewskiej w Krośnie oraz Ośrodków Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych w Rymanowie i Krośnie. Dowóz ten realizowany był przez umowę zawartą z Polskim Stowarzyszeniem Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Krośnie oraz Firmą - Usługi Transportowe Przewóz Osób z Rymanowa. Ponadto dla 5 dzieci niepełnosprawnych były zawarte umowy z rodzicami i następuje zwrot kosztów dowozu.

Tabela poniżej przedstawia wyniki, jakie uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych mieszczących się na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój podczas edycji egzaminu ósmoklasisty (2021). Należy wziąć pod uwagę, że wyniki uzyskane przez uczniów z wszystkich egzaminów w roku 2021 są pochodną zamknięcia szkół w marcu 2020 roku w związku z epidemią koronawirusa. Sytuacja ta uniemożliwiła optymalne przygotowanie się dzieci do przeprowadzanych testów.

Bardziej szczegółowa analiza wskazuje na istnienie istotnych różnic w poziomie kształcenia pomiędzy poszczególnymi szkołami. Wśród wszystkich szkół publicznych najlepsze wyniki uzyskiwane są przez Szkołę Podstawową w Iwoniczu-Zdroju, co świadczy o jej wyższym poziomie kształcenia na tle innych szkół podstawowych z terenu Gminy Iwonicz-Zdrój.

Porównując średnie wyniki uzyskiwane przez szkoły zlokalizowane na terenie gminy do średnich wyników osiąganych przez szkoły powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego w 2021 roku można zauważyć, że są one słabsze od wyników osiągniętych w powiecie krośnieńskim i w województwie podkarpackim.

Z kolei wyniki egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w latach 2017-2019 wykazały, że średnie wyniki osiągane przez uczniów szkół gimnazjalnych z terenu gminy były porównywalne lub nieco niższe od średnich wyników uzyskanych w jednostkach porównywanych, co potwierdza podobny poziom kształcenia w szkołach zlokalizowanych na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój, jak w pozostałych gminach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego.

Tabela 23. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Iwonicz-Zdrój

Wyszczególnienie	Język polski w skali procentowej	Matematyka w skali procentowej	Język angielski w skali procentowej
Szkoła Podstawowa im. Księdza Jana Rąba w Iwoniczu-Zdroju	68	60	75
Szkoła Podstawowa im. ks. Antoniego Podgórskiego w Iwoniczu	64	58	64
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Lubatoniej	61	54	57
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Lubatonie	70	57	56
Gmina Iwonicz-Zdrój			
Obszar wiejski	63	56	60
Obszar miejski	68	60	75
Powiat krośnieński	61	60	63
Województwo podkarpackie	64	69	78

Źródło: opracowanie własne

Ponadto w na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój funkcjonuje Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich w Iwoniczu-Zdroju i Zespół Szkół w Iwoniczu dla którego organem prowadzącym jest Powiat krośnieński oraz Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Iwoniczu (OHP Iwonicz) a także Międzynarodowe Centrum Edukacji Ekologicznej Uniwersytetu Rzeszowskiego w Iwoniczu.

Kultura i sport

W Gminie Iwonicz-Zdrój jednostką odpowiedzialną za organizowanie działań w sferze kultury jest **Centrum Kultury i Czytelnictwa w Iwoniczu-Zdroju (CKiCz)**.

Podstawową działalnością statutową CKiCz w Iwoniczu-Zdroju jest edukacja kulturalna i wychowawcza poprzez sztukę, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb i zainteresowań społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, uczenie nawyków do korzystania z dóbr kultury i udział w jej tworzeniu. W związku z tym CKiCz w Iwoniczu-Zdroju kładzie duży nacisk na kultywowanie tradycji i tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, rękodziela ludowego i artystycznego. Model takiego działania sprzyja rozwojowi twórcemu integracji społeczności zamieszkującej na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój.

W CKiCz oraz domach ludowych prowadzone są zajęcia i warsztaty artystyczne oraz koła zainteresowań, wspierana jest działalność zespołów muzycznych, tanecznych i folklorystycznych (zajęcia taneczne, malarskie i plastyczne).

Swoje cele, Centrum Kultury i Czytelnictwa, realizuje także poprzez prowadzenie bibliotek z filiami, organizowanie przedstawień teatralnych, koncertów, projekcji filmów, wystaw, organizowanie i wspieranie imprez artystycznych i rozrywkowych, promocję kultury Gminy i lokalnych twórców kultury.

Centrum Kultury i Czytelnictwa w Iwoniczu-Zdroju prowadzi współpracę ze szkołami w celu rozpoznawania możliwości artystycznych dzieci i młodzieży. W tym celu organizowane są konkursy i przeglądy. Prowadzona jest również współpraca z innymi instytucjami kultury, podmiotami prowadzącymi działalność kulturalną, stowarzyszeniami i związkami twórców i artystów oraz organami władz publicznych zajmujących się działalnością kulturalną.

Ośrodek prowadzi działalność w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki. Współpracuje z organizacjami sportowo-turystycznymi, organizuje imprezy sportowe, popularyzuje walory rekreacji ruchowej.

W skład struktury organizacyjnej CKiCZ wchodzi:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Iwoniczu-Zdroju oraz jej 3 filie w: Iwoniczu, Lubatowej i Lubatówce,
- Kino.

Przy CKiCz działają:

- Gminna Orkiestra Dęta w Iwoniczu-Zdroju,
- Zespół ludowy „Lubatowianie”,
- Zespół ART Mineral.

Ważniejsze imprezy cykliczne organizowane i współorganizowane przez CKiCz w Iwoniczu-Zdroju to:

- Międzynarodowy Festiwal im. Księcia Michała Kleofasa Ogińskiego,
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej „Ars Musica”,
- Dni Iwonicza,
- Polonijny Festiwal Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych,
- Plener Rzeźbiarski.

Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) posiada 3 filie: w Iwoniczu, Lubatowej i Lubatówce, i funkcjonuje na podstawie regulaminu tego ośrodka. W GBP w Iwoniczu-Zdroju wydzielony jest Oddział dla Dzieci i wypożyczalnia dla dorosłych. Księgozbiór biblioteki to głównie literatura piękna polska i obca, literatura popularnonaukowa z różnych dziedzin wiedzy oraz regionalna. Co roku biblioteka zaopatruje się w nowości książkowe, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród czytelników.

W ciągu roku organizowane są w bibliotece spotkania z ciekawymi ludźmi, warsztaty rękodzieła, wystawy oraz inne spotkania dla dzieci i dorosłych.

W budynku Amfiteatru działa Iwonicki Klub Malarza prowadzony przez artystę-plastyka Pana Marka Rajchel.

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój istnieje wiele możliwości rozwijania kultury fizycznej dla mieszkańców lokalnej społeczności, turystów i kuracjuszy. Do obiektów sportowo-rekreacyjnych zlokalizowanych w Gminie Iwonicz-Zdrój należą:

- **Iwonicz-Zdrój:** Kompleks sportowo-rekreacyjny „Orlik 2012”, siłownia na wolnym powietrzu, place zabaw, sezonowy basen kąpielowy,
- **Iwonicz:** Kompleks sportowo-rekreacyjny „Orlik 2012”, siłownia na wolnym powietrzu, place zabaw, stadion sportowy, bieżnia przy ZS Iwonicz ,
- **Lubatowa:** siłownia na wolnym powietrzu, place zabaw, stadion sportowy, hala sportowa przy SP Lubatowa
- **Lubatówka:** siłownia na wolnym powietrzu, place zabaw, stadion sportowy,

W ostatnich latach zadbano o poprawienie i uzupełnienie infrastruktury sprzyjającej korzystaniu z walorów uzdrowiska: pojawiły się piękne altany, zespoły wypoczynkowe z ławeczkami oraz ciągi wygodnych ścieżek spacerowych. Oddano do użytku odkryty basen kąpielowy, zmodernizowano szlak spacerowy do najstarszego i najslynniejszego źródła Belkotka. Ustawiono na nim cztery tężnie solankowe zasilane wodą mineralną z ujęć Lubatówka 12 i Lubatówka 14 oraz zainstalowano siłownię na wolnym powietrzu.

Gmina Iwonicz-Zdrój jest też przygotowana do aktywnego odpoczynku i turystyki rowerowej. Przez jej teren przebiegają szlaki i ścieżki spacerowe prowadzące do najciekawszych widokowo i historycznie miejsc.

Dużą rolę w upowszechnianiu i rozwijaniu kultury fizycznej i sportu pełnią ludowe kluby sportowe. Podstawowym też warunkiem istnienia klubu sportowego stanowi realizacja zadań w zakresie sportu. Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w 2021 r. działało 5 klubów sportowych.

Do najważniejszych organizowanych w Gminie Iwonicz-Zdrój imprez o charakterze sportowym należą:

- Marsz Nordic Walking „Po zdrowie i urodę”,
- Turniej o Puchar Burmistrza Gminy Iwonicz-Zdrój w piłce nożnej dzieci i młodzieży,
- Biegi Narciarskie o Puchar Burmistrza,
- Mistrzostwa Gminy w Siatkówce Piłkowej.

Budżet obywatelski

Budżet obywatelski, zwany również partycypacyjnym, jest demokratycznym procesem, w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w gminie, w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Polega on na tym, że mieszkańcy zgłaszają propozycje projektów do budżetu, które następnie są analizowane pod kątem możliwości realizacji. Stwarza to możliwość do rzeczywistego i bezpośredniego współdecydowania przez mieszkańców o tym, na co zostanie wydana część budżetu gminy, promowania własnych pomysłów na rzecz mieszkańców, co przyczynia się do poprawy funkcjonowania całej gminy.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden **Posterunek Policji w Iwoniczu-Zdroju** (Komisariatu Policji w Rymanowie) oraz 4 jednostki ochotniczej straży pożarnej:

- 2 jednostki włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego, tj. Iwonicz, Iwonicz-Zdrój;
- 2 spoza systemu tj. Lubatowa i Lubatówka.

Ochotnicze straże pożarne Gminy Iwonicz-Zdrój ściśle współdziałają z jednostką organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej (PSP) oraz innymi podmiotami i instytucjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na terenie swego działania lub wspomagają sąsiednie obszary w ramach odwołów operacyjnych lub uzgodnień o pomocy wzajemnej.

Wśród najczęściej występujących na obszarze gminy zagrożeń dla zdrowia i życia mieszkańców można wymienić pożary oraz wypadki drogowe. Liczbę powyższych zdarzeń w latach 2017-2021 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 24. Pożary i wypadki na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
pożary	26	23	50	38	43
wypadki	3	2	4	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Iwoniczu-Zdroju

Wzrastająca liczba pożarów wymusza konieczność systematycznej odnowy bazy lokalowej i sprzętowej jednostek OSP na terenie gminy. Zagrożenia w ruchu komunikacyjnym występują przede wszystkim na drodze krajowej DK28 w związku z bardzo dużym natężeniem ruchu, wynikają również z niewystarczającej liczby miejsc parkingowych i postojowych, braku ścieżek rowerowych, ograniczonej lokalnej sieci drogowej oraz braku urządzeń bezpieczeństwa przy drogach publicznych zabezpieczających ruch pieszych w części miejscowości.

Zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańców oraz ich mienia służy także monitoring zainstalowany na obiektach użyteczności publicznej oraz w szkołach, przedszkolach, kompleksach sportowych, budynkach parafialnych, sklepach. Jednak problemem w tym przypadku jest niewystarczająca jakość i zasięg monitoringu wizyjnego, co skutkuje m.in. przypadkami niszczenia mienia publicznego.

Ważnym elementem bezpieczeństwa publicznego jest dostępność urządzeń ratujących życie (urządzenia AED), obecnie liczba ogólnodostępnych na terenie gminy urządzeń AED (3) jest niewystarczająca.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Według stanu na rok 2021 na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój działa 40 organizacji pozarządowych (stowarzyszeń).

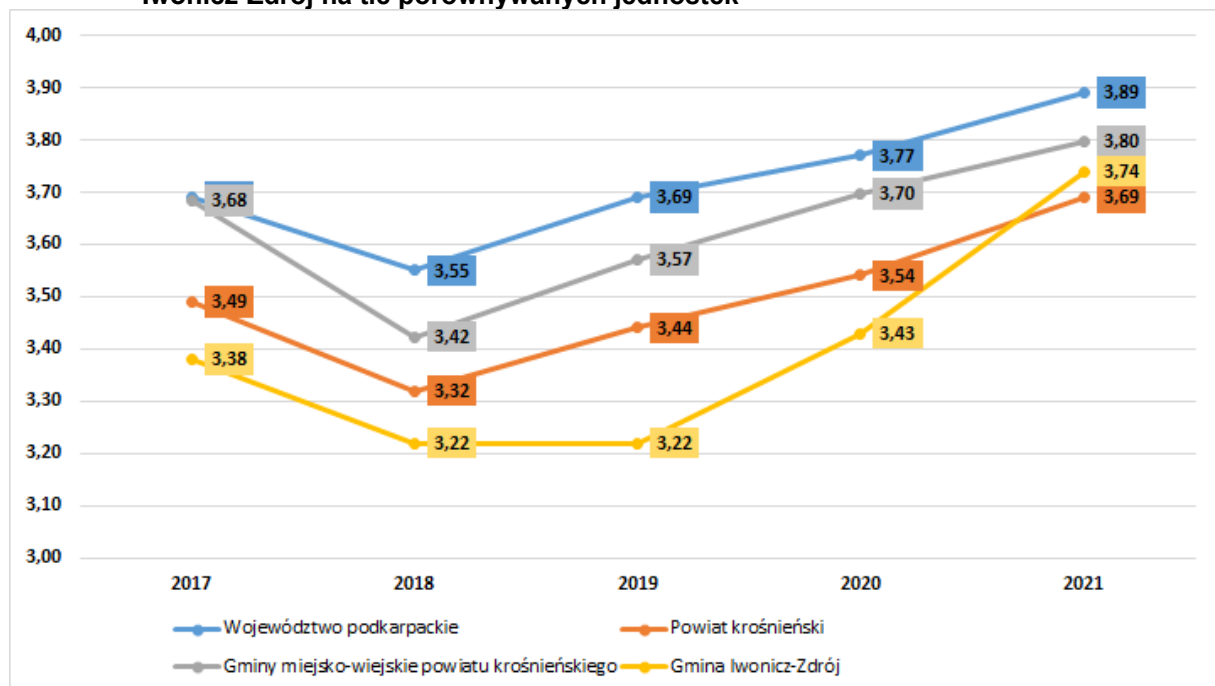
- stowarzyszenia kultury fizycznej – kluby sportowe: LKS „Iwonka” Iwonicz, LKS Lubatowa, LKS Lubatówka, Iwonicki Klub Narciarski „Górnik” w Iwoniczu-Zdroju, Klub Sportów Siłowych „Gryf” w Iwoniczu-Zdroju;
- Ochotnicze Straże Pożarne: OSP Iwonicz, OSP Iwonicz-Zdrój, OSP Lubatowa, OSP Lubatówka;
- stowarzyszenia: Iwonickie Stowarzyszenie „Ocalić od zapomnienia” w Iwoniczu-Zdroju, Stowarzyszenie Przyjaciół Iwonicza-Zdroju, Polskie Stowarzyszenie Sportu po Transplantacji w Iwoniczu-Zdroju, Stowarzyszenie „Iwonickie Wsparcie Oświaty”, Stowarzyszenie Sanato, Regionalne Stowarzyszenie Twórców i Animatorów Kultury Ludowej w Lubatowej, Towarzystwo Miłośników Lubatowej, Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych ARES w Lubatowej, Stowarzyszenie „Razem to skutecznie” w Iwoniczu,
- Koła Gospodyń Wiejskich: KGW Iwonicz, KGW Lubatowa, KGW Lubatówka,
- Uczniowskie kluby sportowe: UKS „Partyzant” w Lubatowej, UKS „Kangur” w Lubatówce, UKS „Beskid” w Iwoniczu-Zdroju.

Są to organizacje o charakterze sportowym, oświatowym, kulturalnym, religijnym, społecznym, historycznym lub innym. Do ich głównych zadań należy wsparcie działań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu, kultury, religii, sztuki, oświaty, promocji zdrowego trybu życia czy dziedzictwa narodowego. W ramach realizacji tych zadań organizacje te zajmują się prowadzeniem placówek profilaktyczno-środowiskowych, prowadzeniem terapii i poradnictwa na rzecz osób uzależnionych, organizacją warsztatów, pikników kulturalnych, konkursów, wydarzeń sportowych i spotkań twórczych, itp.

Wykres poniżej przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w Gminie Iwonicz-Zdrój, gminach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego oraz samym powiecie krośnieńskim i województwie podkarpackim.

Na jego podstawie można zauważyć, że w latach 2017-2020 wartość analizowanego wskaźnika notowana w Gminie Iwonicz-Zdrój była nieco niższa niż notowana we wszystkich jednostkach porównywalnych, natomiast w 2021 roku (3,74) była nadal niższa niż notowana w województwie podkarpackim (3,89), gminach miejsko-wiejskich powiatu krośnieńskiego (3,80), ale przewyższyła nieco wartość notowaną w samym powiecie krośnieńskim (3,69). Może to świadczyć o niewystarczającej, niskiej aktywności społecznej mieszkańców.

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywalnych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Iwonicz-Zdrój jest członkiem następujących stowarzyszeń i związków międzygminnych:

- Lokalna Grupa Działania „Kraina Nafty”,
- Podkarpackie Stowarzyszenie Samorządów Terytorialnych,

- Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP'
- Lokalna Organizacja Turystyczna Beskid Niski.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Ambulatoryjna opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój realizowana jest przez 8 podmiotów:

- Gminna Przychodnia Lekarska w Iwoniczu-Zdroju
- Punkt Lekarski w Iwoniczu
- Punkt Lekarski w Lubatówce
- 7 Gabinetów medycyny szkolnej
- 2 Gabinety stomatologiczne szkolne
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "LUBATOWA".

Mieszkańcy w ramach konsultacji społecznych wskazywali na niewystarczający zakres i jakość usług zdrowotnych wynikające z niewystarczającej liczby lekarzy specjalistów, długiego czasu oczekiwania i organizacji pracy ośrodków zdrowia słabo dostosowanej do potrzeb mieszkańców.

Ponadto na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój leczenie prowadzone jest przez zakłady lecznictwa uzdrawiskowego w tym: Szpital Uzdrawiskowo Rehabilitacyjny „Excelsior” „Uzdrawisko Iwonicz” S.A., - Centrum Lecznictwa Uzdrawiskowego - Uzdrawiskowy Zakład Przyrodolecznicy oraz 12 obiektów sanatoryjnych do których należą:

- Sanatorium Uzdrawiskowe „Biały Orzeł” „Uzdrawisko Iwonicz” S.A.,
- Sanatorium Uzdrawiskowe „Pod Jodłą” „Uzdrawisko Iwonicz” S.A.,
- Sanatorium Uzdrawiskowe „Stare Łazienki” „Uzdrawisko Iwonicz” S.A.,
- Sanatorium Uzdrawiskowe „Ustronie” „Uzdrawisko Iwonicz” S.A.,
- Sanatorium Uzdrawiskowe „Nr IV” „Uzdrawisko Iwonicz” S.A.,
- Świerkowy Zdrój Medical Spa Iwonicz-Zdrój,
- Sanatorium Uzdrawiskowe „Wisła”,
- Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o.,
- Centrum Rehabilitacji Rolników „KRUS” w Iwoniczu-Zdroju,
- Górnicze Sanatorium Związkowe „Górnik” w Iwoniczu Zdroju
- Sanatorium Uzdrawiskowe „Piaś”
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Sanatorium Klimat".

przy wykorzystaniu naturalnych właściwości leczniczych wód i klimatu jak również urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego takich jak:

1. Pijalnia Wód Mineralnych
2. Baseny rehabilitacyjne w:
 - ✓ Centrum Lecznictwa Uzdrawiskowego „Uzdrawiska Iwonicz” S.A,
 - ✓ Świerkowy Zdrój Medical Spa”,
 - ✓ Centrum Rehabilitacji Rolników „KRUS”,
 - ✓ Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit
3. Stary zabytkowy Park Zdrojowy (Strefa Ochrony Krajobrazu Kulturowego),
4. Ścieżki ruchowe (spacerowe) – wytyczone na czterech wzgórzach, porośniętych lasami mieszanymi i otaczających Iwonicz- Zdrój o łącznej długości 8200 m.

W gminie funkcjonuje też 5 aptek w:

- Iwoniczu-Zdroju - 2,
- Iwonicz – 2
- Lubatowej 1.

Na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój działają też 2 niepubliczne gabinety stomatologiczne w Iwoniczu i w Lubatowej.

Mieszkańcy Gminy Iwonicz-Zdrój korzystają także z opieki stacjonarnej świadczonej przez Wojewódzki Szpital Podkarpacki im. Jana Pawła II w Krośnie.

Za całokształt problematyki społecznej i koordynację działań w tym zakresie odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwoniczu-Zdroju. Ośrodek realizuje zadania gminy i zadania zlecone z zakresu administracji rządowej i wynikające z ustawy o pomocy społecznej i szeregu innych ustaw.

W ramach zadań własnych o charakterze obowiązkowym GOPS zapewnia m.in. schronienie, posiłki oraz niezbędne ubranie osobom tego potrzebującym, przyznaje i wypłaca świadczenia pieniężne

przysługujące z ustawy o pomocy społecznej, świadczy pracę socjalną, organizuje i świadczy usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, prowadzi i zapewnia miejsca w mieszkaniach chronionych, kieruje do domów pomocy społecznej i ponosi odpłatność za pobyt.

Realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej Ośrodek organizuje i świadczy m.in. specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zapewnia miejsca w Środowiskowym Domu Samopomocy w 2021 (7 osób). Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa udzielane są bez względu na sytuację materialną klienta. W myśl ustawy o pomocy społecznej prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje z uwzględnieniem kryterium kwalifikującego.

Ośrodek współtworzy system pomocy społecznej z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi. Zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej pracownicy socjalni udzielają klientom informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnych spraw życiowych, świadczą pracę socjalną oraz prowadzą postępowania administracyjne w zakresie przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Ośrodek obejmuje wsparciem rodziny ze szczególnymi potrzebami m.in. rodziny w ubóstwie, rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, osoby bezrobotne, bezdomne, starsze i z niepełnosprawnościami, dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej, osoby doświadczające przemocy. Część działań i form pomocy kierowana jest do szerszego grona mieszkańców gminy m.in. wsparcie specjalistyczne, interwencja kryzysowa, poradnictwo, praca socjalna.

W 2021 roku liczba rodzin objętych pomocą GOPS w Iwoniczu-Zdroju wyniosła 117. Począwszy od roku 2017 liczba podopiecznych Ośrodka stale spada, aktualnie ponad 2,6% mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój korzysta z różnych form wsparcia. Wśród głównych powodów objęcia poszczególnych osób pomocą społeczną można wymienić starzenie się społeczeństwa (długotrwałe lub ciężkie choroby), bezrobocie, ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność czy niepełnosprawność.

Narastającym problemem jak wskazuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2023 stają się uzależnienia, w tym szczególnie alkoholizm.

Tabela poniżej przedstawia porównanie wskaźnika udziału beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle powiatu krośnieńskiego i innych podobnych JST w powiecie krośnieńskim oraz województwa podkarpackiego. Z zaprezentowanych poniżej danych wynika, że we wszystkich analizowanych jednostkach opisywany wskaźnik w ciągu ostatnich pięciu lat charakteryzowała tendencja spadkowa. Jednocześnie Gmina Iwonicz-Zdrój wykazuje się najniższą wartością spośród wszystkich jednostek porównywalnych, co jest pozytywną informacją. Z jednej strony na terenie JST osiedlają się osoby o wysokim i ustabilizowanym materialnym poziomie życia, a z drugiej rośnie liczba osób które z różnych względów ulegają wykluczeniu społecznemu i wymagają w związku z tym pomocy ze strony GOPS.

Tabela 25. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Gminie Iwonicz-Zdrój na tle porównywanych jednostek

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Województwo podkarpackie	7,8%	7,0%	6,2%	5,4%
Powiat krośnieński	6,7%	5,7%	5,3%	4,7%
Gminy miejsko-wiejskie powiatu krośnieńskiego	7,8%	6,8%	6,5%	5,8%
Gmina Iwonicz-Zdrój	5,7%	3,5%	2,9%	2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ciągu ostatnich pięciu lat na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój stale rośnie liczba osób starszych korzystających z oferty ośrodków wsparcia. Ludzie starsi objęci systemem pomocy społecznej w Gminie Iwonicz-Zdrój korzystają z różnych form wsparcia, w tym między innymi:

- usług opiekuńczych,
- pomocy materialnej,
- pobytu w domu pomocy społecznej lub zakładzie opiekuńczo-pielęgnacyjnym.

W 2021 roku 7 osób starszych z Gminy Iwonicz-Zdrój przebywało w domach pomocy społecznej, zaś 4 osoby zostały objęte pomocą w formie usług opiekuńczych.

Według stanu na koniec grudnia 2021 roku Gmina Iwonicz-Zdrój posiada 5 mieszkań socjalnych. Ograniczona jest również dostępność mieszkań na lokalnym rynku m. in. z powodu braku inwestycji z zakresu budownictwa wielorodzinnego, a sama gmina posiada 7 mieszkań komunalnych.

Wśród głównych dokumentów i programów określających ramy działań podejmowanych na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym na terenie Gminy można wymienić:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2017-2025,
- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2019 – 2021 (nowy jest opracowywany na lata 2022-2024).
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2023
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Iwonicz-Zdrój 2017-2021. (program się skończył nowy jest opracowywany i będzie na lata 2022-2027).

Programy te mają charakter strategii ramowych, a kolejne ich edycje są opracowywane wraz z zakończeniem się perspektywy obowiązywania poprzednich dokumentów.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022 - 2031

Załącznik 2: WZÓR ANKIETY

ANKIETA

badanie społeczne mieszkańców Gminy Iwonicz-Zdrój

Szanowni Państwo, Mieszkańcy Gminy Iwonicz-Zdrój!

Przystąpiliśmy do przygotowywania Strategii Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031. Jest to bardzo ważny dokument, w którym zostaną nakreślone główne kierunki rozwoju naszej gminy w perspektywie najbliższych 10 lat. Od tego zależeć będą szanse na pozyskanie dotacji, a co za tym idzie na rozwój naszej gminy.

Wiedza o tym, co myślą Państwo na temat naszej gminy, priorytetów działania i oczekiwań na przyszłość, a także lokalnych problemów, będzie cenną wskazówką przy tworzeniu nowej Strategii.

Ankieta jest anonimowa, a jej wyniki będą analizowane wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień. Wypełnienie ankiety zajmie Państwu około 5-10 minut.

Z góry dziękujemy za udział w badaniu.

1. Jak mieszka się Pani / Panu w Gminie Iwonicz-Zdrój?

- bardzo dobrze
- dobrze
- średnio
- źle
- bardzo źle

2. Jak ocenia Pani/Pan poszczególne aspekty życia w Gminie Iwonicz-Zdrój?

Aspekty	Ocena				
	Bardzo źle	Źle	Przeciętnie	Dobrze	Bardzo dobrze
1. Stan dróg i ulic					
2. Stan chodników i udogodnienia dla pieszych					
3. Infrastruktura rowerowa					
4. Edukacja					
5. Opieka społeczna					
6. Stan środowiska naturalnego					
7. Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci					
8. Oferta sportowo-rekreacyjna					
9. Oferta kulturalna					
10. Bezpieczeństwo publiczne					
11. Komunikacja publiczna					
12. Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne					
13. Estetyka i czystość w gminie					
14. Możliwość zatrudnienia w gminie					
15. Dostęp do opieki zdrowotnej					

16. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami					
17. Dostępność placówek handlowych i usługowych					
18. Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej					
19. Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)					

3. Proszę wybrać 5 obszarów wymagających najpilniejszej poprawy:

- Stan dróg i ulic
- Stan chodników i udogodnienia dla pieszych
- Infrastruktura rowerowa
- Edukacja
- Opieka społeczna
- Stan środowiska naturalnego
- Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci
- Oferta sportowo-rekreacyjna
- Oferta kulturalna
- Bezpieczeństwo publiczne
- Komunikacja publiczna
- Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne
- Estetyka i czystość w gminie
- Możliwości zatrudnienia w gminie
- Dostęp do opieki zdrowotnej
- Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami
- Dostępność placówek handlowych i usługowych
- Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej
- Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)

4. Jakie są Pani/Pana główne problemy w codziennym funkcjonowaniu na terenie gminy? Prosimy podać trzy najważniejsze.

-
-
-

5. Jakie grupy mieszkańców powinny być Państwa zdaniem w większym niż dotychczas stopniu uwzględniane w działaniach władz gminy? Bardzo prosimy o zaznaczenie maksymalnie trzech najważniejszych.

- Osoby starsze
- Osoby z niepełnosprawnościami
- Młodzież
- Rodziny z małymi dziećmi
- Samotne matki/ojcowie
- Osoby bezrobotne
- Osoby niedostosowane społecznie, bezradne życiowo
- Osoby pracujące

- Inne (bardzo prosimy podać jakie:)

6. Jakie są Państwa zdaniem główne problemy społeczne Gminy Iwonicz-Zdrój? Bardzo prosimy o zaznaczenie maksymalnie trzech najważniejszych.

- Bezrobocie
 Ubóstwo
 Przemoc w rodzinie
 Alkoholizm
 Narkomania
 Bezdomność
 Przestępczość
 Wykluczenie cyfrowe
 Inne (bardzo prosimy podać jakie:)

7. Proszę dokończyć zdania (możliwe wypowiedzi do 4 000 znaków ze spacjami):

- W Gminie Iwonicz-Zdrój najbardziej podoba mi się**

- W Gminie Iwonicz-Zdrój najmniej podoba mi się**

- Chciałabym/chciałbym, żeby Gmina Iwonicz-Zdrój**

8. Czy zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem: Gmina Iwonicz-Zdrój to dobre miejsce do zamieszkania?

- Tak
 Nie
 Trudno powiedzieć

9. Czy Pani/Pan wiąże swoją przyszłość z Gminą Iwonicz-Zdrój?

- Tak
 Nie
 Trudno powiedzieć

10. Czy chciałaby Pani/Pan, żeby Pani/Pana dzieci wiązały swoją przyszłość z Gminą Iwonicz-Zdrój?

- Tak
 Nie
 Trudno powiedzieć

11. Jaką gminą powinien być Iwonicz-Zdrój w przyszłości? (proszę zaznaczyć nie więcej, niż 3 określenia)

- Z rozwiniętą funkcją mieszkaniową z ograniczeniem funkcji uciążliwych
 Handlu i usług
 Sportu i rekreacji
 Rolnictwa drobnotowarowego
 Rolnictwa ekologicznego
 Turystyki
 Innym

Jeżeli innym, to jakim? _____

Metryczka

Miejsce zamieszkania: <ul style="list-style-type: none">☐ Iwonicz-Zdrój☐ Iwonicz☐ Lubatowa☐ Lubatówka	Czas zamieszkiwania w Gminie Iwonicz-Zdrój: <ul style="list-style-type: none">☐ Poniżej 5 lat☐ 5-10 lat☐ 11-15 lat☐ Powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)☐ Od urodzenia
Status respondenta <ul style="list-style-type: none">☐ Uczę się☐ Pracuję (umowa o pracę, umowa cywilna)☐ Prowadzę działalność gospodarczą☐ Nie pracuję zawodowo, zajmuję się domem☐ Jestem bezrobotny/a☐ Jestem emerytem/ką, rencistą/ką	Płeć <ul style="list-style-type: none">☐ Kobieta☐ Mężczyzna
Wiek <ul style="list-style-type: none">☐ Poniżej 25 lat☐ 25-34 lata☐ 35-44 lata☐ 45-54 lata☐ 55-64 lata☐ Powyżej 65 lat	Wykształcenie <ul style="list-style-type: none">☐ Podstawowe☐ Gimnazjalne☐ Zasadnicze zawodowe☐ Średnie (ogólnokształcące i zawodowe)☐ Wyższe

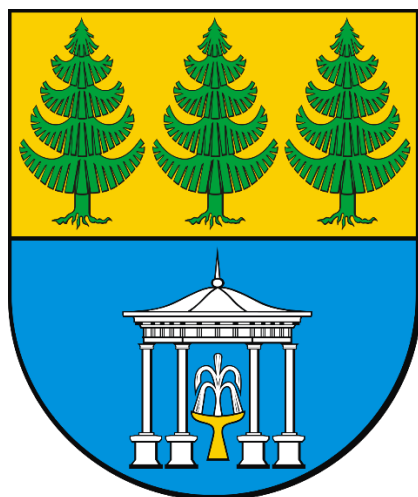

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022 - 2031

Załącznik 3: TABELA EWALUACYJNA

Cel strategiczny 1					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1.	✓				
Cel strategiczny 2					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1.	✓				
Cel strategiczny 3					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1.	✓				
Cel strategiczny 4					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)

4.1.	✓				
Cel strategiczny 5					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
5.1.	✓				
Cel strategiczny 6					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
6.1.	✓				
Cel strategiczny 7					
Cele operacyjne:					
Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
7.1.	✓				

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022 – 2031

ZAŁĄCZNIK 4: RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO

Iwonicz-Zdrój, 2022 rok

**Raport z badania ankietowego w ramach projektu
„Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031”**

1. Metodologia badania

W dniach od 2 do 30 czerwca 2022 roku przeprowadzone zostało badanie ankietowe w ramach projektu „Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031”. Badanie było realizowane za pomocą ankiety internetowej CAWI (ang. Computer Assisted Web Interview) oraz papierowych kwestionariuszy do samodzielnego wypełniania PAPI (ang. Paper and Pencil Interview).

2. Próba

W badaniu wzięło udział łącznie 145 osób, wśród których było 59% kobiet i 41% mężczyzn.

Tabela 1. Płeć respondentów

	liczba	%
Kobieta	85	59%
Mężczyzna	60	41%
łącznie	145	100,00%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wśród biorących udział w badaniu przeważały osoby z wykształceniem wyższym (75%), drugą co do liczebności była grupa z wykształceniem średnim (20%).

Tabela 2. Wykształcenie respondentów

	liczba	%
Podstawowe	0	0%
Gimnazjalne	1	1%
Zasadnicze zawodowe	6	4%
Średnie (ogólnokształcące i zawodowe)	29	20%
Wyższe	109	75%
Razem	145	100%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Jeśli chodzi o sytuację na rynku pracy, zdecydowanie najliczniejszą grupę stanowili pracujący (88%). Drugą co do liczebności byli emeryci i renciści (6%).

Tabela 3. Status zawodowy respondentów

	liczba	%
Uczę się	4	3%
Pracuję (umowa o pracę, umowa cywilna)	112	77%
Prowadzę działalność gospodarczą	16	11%
Nie pracuję zawodowo, zajmuję się domem	3	2%
Jestem bezrobotny/a	1	1%
Jestem emerytem/ką, rencistą/ką	9	6%
Razem	145	100%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Ponad 89% respondentów biorących udział w badaniu mieszka w Gminie Iwonicz-Zdrój dłużej niż 15 lat. Jest to bardzo ważne z punktu widzenia merytorycznej wartości badania – osoby te bardzo dobrze znają gminę, jej atuty i słabości, a także potrzeby rozwojowe.

Tabela 4. Długość zamieszkiwania w Gminie Iwonicz-Zdrój

	liczba	%
Poniżej 5 lat	8	6%
5-10 lat	3	2%
11-15 lat	5	3%
Powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	26	18%
Od urodzenia	103	71%
łącznie	145	100,00%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Najwięcej spośród osób biorących udział w ankiecie mieszka w miejscowości Iwonicz (43%), zaś najmniej w Lubatówce (2%), natomiast poza gminą (po 6%). Co oznacza, że 94% ankietowanych to mieszkańcy gminy.

Tabela 5. Gmina zamieszkania respondentów

	liczba	%
Iwonicz-Zdrój	37	26%
Iwonicz	62	43%
Lubatowa	35	24%
Lubatówka	3	2%
poza gminą	8	6%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

3. Wyniki

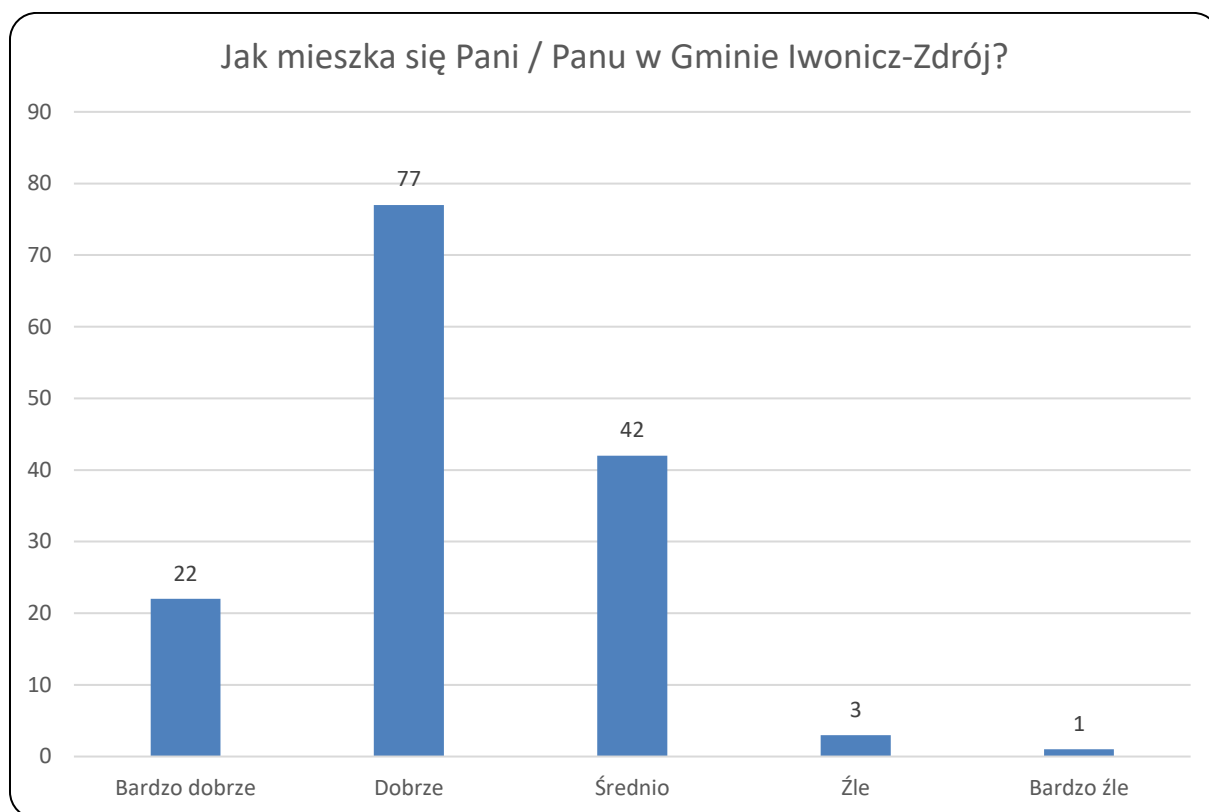
Pierwsze pytanie w ankiecie dotyczyło ogólnej opinii mieszkańców na temat życia w gminie. Z odpowiedzi wyłania się raczej optymistyczny obraz – najliczniejsze były odpowiedzi „dobrze” (53,1%), zaś łącznie odpowiedzi „bardzo dobrze” i „dobrze” udzieliło ponad 68% ankietowanych. Odpowiedzi negatywnych „źle” udzieliło tylko 2,1% respondentów, a odpowiedzi „bardzo źle” 0,7% ankietowanych.

Tabela 6. Ogólna ocena życia w gminie

	Wyniki	%
Bardzo dobrze	22	15,2%
Dobrze	77	53,1%
Średnio	42	29,0%
Źle	3	2,1%
Bardzo źle	1	0,7%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 1. Ogólna ocena życia w gminie

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Należy tutaj dodać, że ponad połowa ankietowanych uważa Gminę Iwonicz-Zdrój za miejsce dobre do zamieszkania (68,3%), a tylko 2,8% jest przeciwnego zdania. Wynik ten potwierdza ogólną pozytywną ocenę życia w gminie.

Kwestia ta została w dalszej części ankiety pogłębiona poprzez pytania szczegółowe o konkretne aspekty życia w gminie.

Najkorzystniej ocenione zostały takie obszary jak stan środowiska naturalnego, bezpieczeństwo publiczne oraz estetyka i czystość w gminie (łącznie po 57% pozytywnych odpowiedzi – „bardzo dobrze” i „dobrze”).

Za obszary problematyczne uznać można natomiast infrastrukturę rowerową (łącznie 80% odpowiedzi negatywnych - „źle” i „bardzo źle”), możliwość zatrudnienia i dostęp do opieki zdrowotnej (52%).

Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają, jak mieszkańcy gminy oceniają poszczególne obszary życia w gminie.

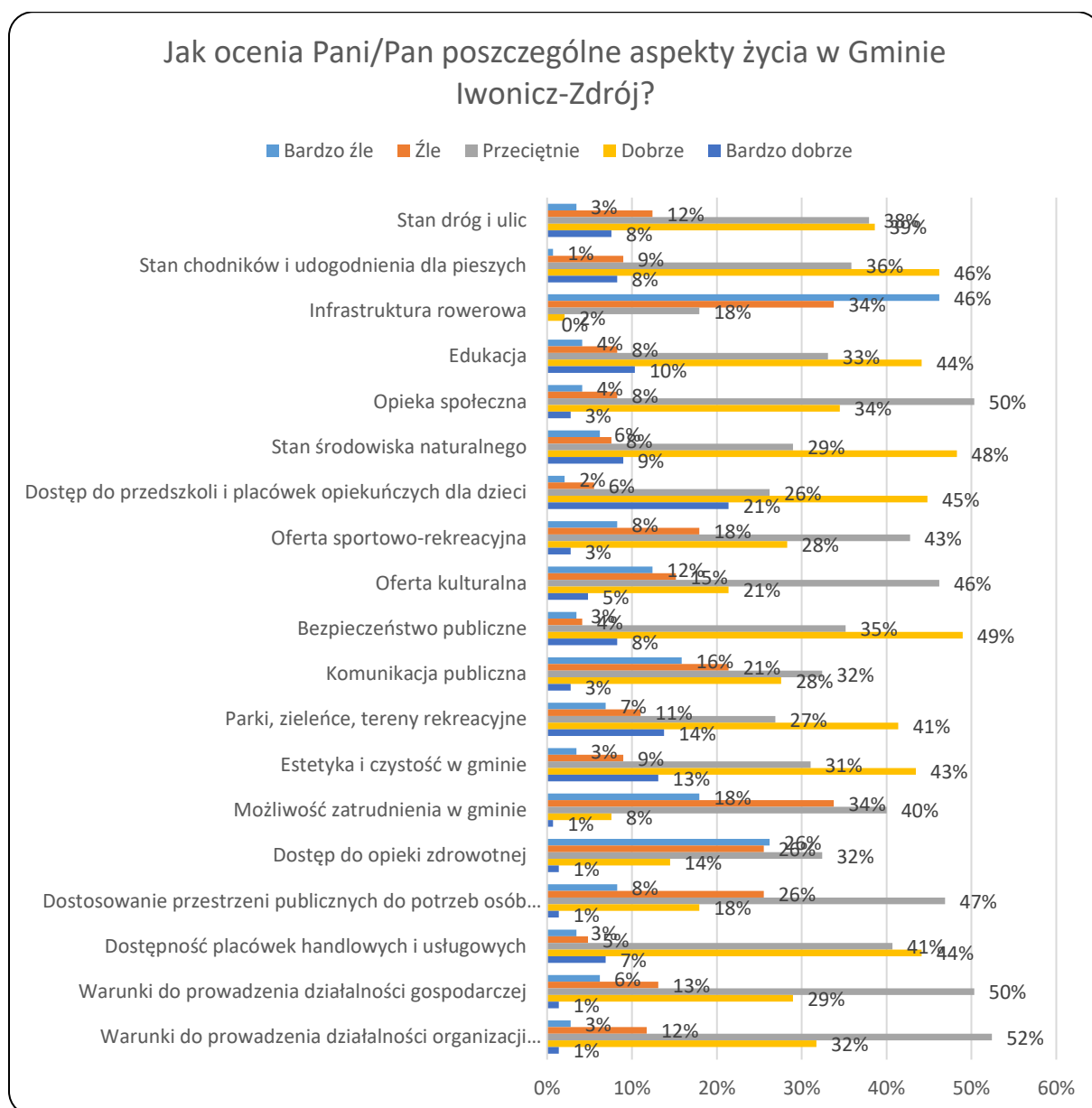
Tabela 7. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

	Bardzo źle	Źle	Przeciętnie	Dobrze	Bardzo dobrze
Stan dróg i ulic	3%	12%	38%	39%	8%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	1%	9%	36%	46%	8%
Infrastruktura rowerowa	46%	34%	18%	2%	0%
Edukacja	4%	8%	33%	44%	10%

Opieka społeczna	4%	8%	50%	34%	3%
Stan środowiska naturalnego	6%	8%	29%	48%	9%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	2%	6%	26%	45%	21%
Oferta sportowo-rekreacyjna	8%	18%	43%	28%	3%
Oferta kulturalna	12%	15%	46%	21%	5%
Bezpieczeństwo publiczne	3%	4%	35%	49%	8%
Komunikacja publiczna	16%	21%	32%	28%	3%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	7%	11%	27%	41%	14%
Estetyka i czystość w gminie	3%	9%	31%	43%	13%
Możliwość zatrudnienia w gminie	18%	34%	40%	8%	1%
Dostęp do opieki zdrowotnej	26%	26%	32%	14%	1%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	8%	26%	47%	18%	1%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	3%	5%	41%	44%	7%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	6%	13%	50%	29%	1%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	3%	12%	52%	32%	1%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 2. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Następnie poproszono ankietowanych o wskazanie które z powyższych aspektów życia w gminie wymagają podjęcia przez władze priorytetowych działań. Jako obszary wymagające najpilniejszego wsparcia respondenci wskazali infrastrukturę rowerową (15%), dostęp opieki zdrowotnej (12%), następnie stan dróg i ulic oraz ofertę sportowo-rekreacyjną (po 9%), na piątym miejscu wskazano ofertę kulturalną (7%). Powyższe wskazania pokrywają się z oceną poszczególnych aspektów życia w gminie.

Tabela 8. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia ¹

	Wyniki	%
Stan dróg i ulic	59	9%

¹ Pytanie wielokrotnego wyboru – każda osoba mogła wybrać do trzech obszarów

Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	34	5%
Infrastruktura rowerowa	104	15%
Edukacja	29	4%
Opieka społeczna	10	1%
Stan środowiska naturalnego	30	4%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	13	2%
Oferta sportowo-rekreacyjna	58	9%
Oferta kulturalna	50	7%
Bezpieczeństwo publiczne	8	1%
Komunikacja publiczna	42	6%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	26	4%
Estetyka i czystość w gminie	24	4%
Możliwość zatrudnienia w gminie	42	6%
Dostęp do opieki zdrowotnej	84	12%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	26	4%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	14	2%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	20	3%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	9	1%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 3. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Kolejne pytanie w ankiecie brzmiało: „Jakie grupy mieszkańców powinny być Państwa zdaniem w większym niż dotychczas stopniu uwzględnione w działaniach gminy?” Ankietowani w większości wskazali na młodzież (27%) oraz osoby starsze i rodziny z małymi dziećmi (po 16%).

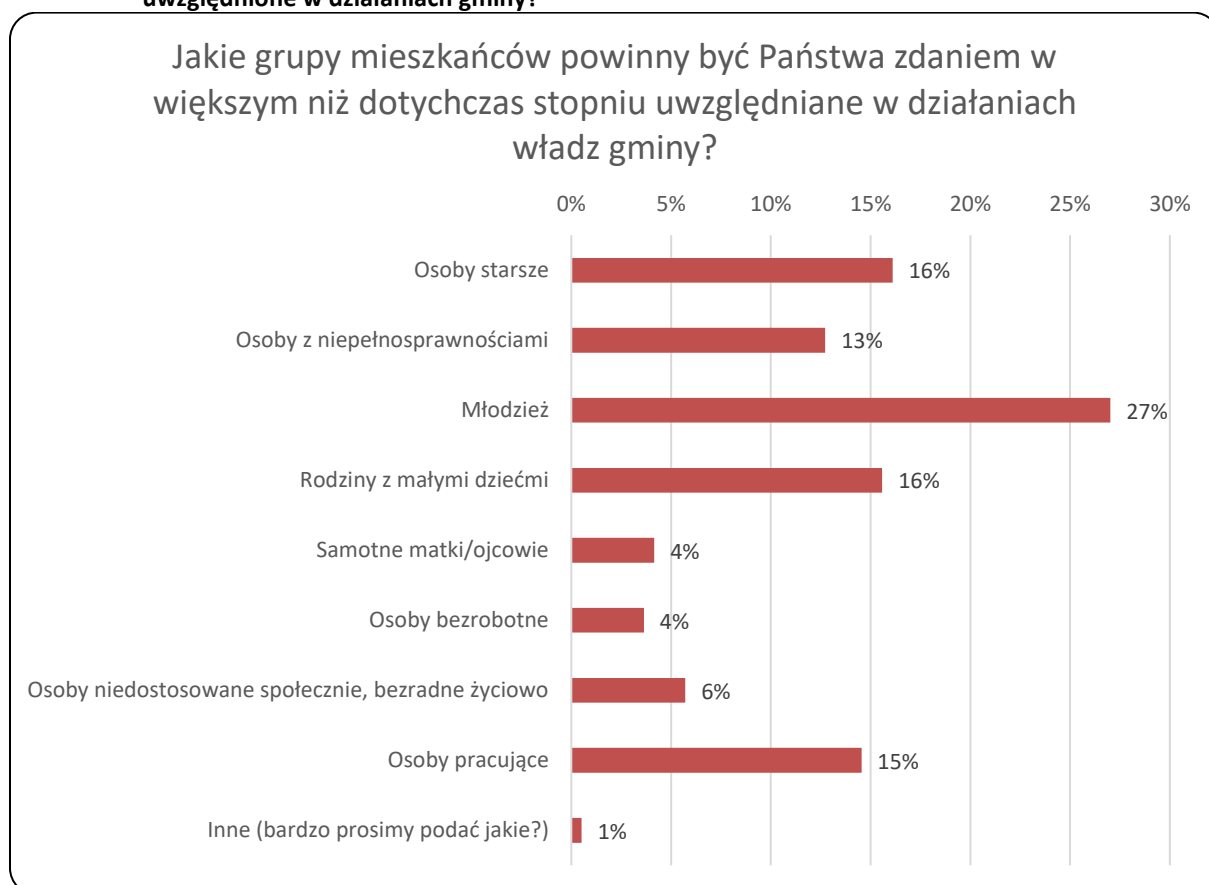
Dodatkowo w komentarzach wskazano na każdą z powyższych grup jest uwzględniania w działaniach władz gminy.

Tabela 9. Jakie grupy mieszkańców powinny być Państwa zdaniem w większym niż dotychczas stopniu uwzględnione w działaniach gminy?

	Wyniki	%
Osoby starsze	62	16%
Osoby z niepełnosprawnościami	49	13%
Młodzież	104	27%
Rodziny z małymi dziećmi	60	16%
Samotne matki/ojcowie	16	4%
Osoby bezrobotne	14	4%
Osoby niedostosowane społecznie, bezradne życiowo	22	6%
Osoby pracujące	56	15%
Inne (bardzo prosimy podać jakie?)	2	1%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 4. Jakie grupy mieszkańców powinny być Państwa zdaniem w większym niż dotychczas stopniu uwzględnione w działaniach gminy?

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Odpowiedzi respondentów na pytanie o to, jaka powinna być ich zdaniem Gmina Iwonicz-Zdrój w przyszłości koncentrowały się na dostrzeganych przez nich aktualnie problemach do rozwiązania. Mieszkańcy chcieliby, aby Gmina Iwonicz-Zdrój była gminą ekologiczną, rozwijała się mocniej pod kątem ekonomicznym, wzmocniła swoją pozycję w regionie i kraju, była przyjazna dla mieszkańców i turystów, rozwijała infrastrukturę sportową (infrastruktura sportów zimowych), mieszkaniową, zapewniającą opiekę nad dziećmi, infrastrukturę przedszkolną i szkolną, a także turystyczną (baza rekreacyjna, noclegowa), drogową (w tym chodniki, ścieżki spacerowe, przyrodnicze i rowerowe, poprawa stanu dróg powiatowych) i transportową (połączenia w weekendy oraz w kierunku

Rymanowa), zachowała i wyeksponowała walory przyrodnicze, zapewniła dostęp do miejsc pracy, do służby zdrowia (więcej lekarzy) oraz dostęp do atrakcyjnej oferty dla dzieci i młodzieży, a także dostęp do opieki i oferty dla seniorów.

Tabela 10. Jaką gminą powinna być Gmina Iwonicz-Zdrój w przyszłości?

	Wyniki	%
Z rozwiniętą funkcją mieszkaniową z ograniczeniem funkcji uciążliwych	67	18%
Handlu i usług	31	8%
Sportu i rekreacji	112	30%
Rolnictwa drobnotowarowego	11	3%
Rolnictwa ekologicznego	36	10%
Turystyki	120	32%
Innym	1	0%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 5. Jaką gminą powinna być Gmina Iwonicz-Zdrój w przyszłości?

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

66% respondentów wiąże z gminą swoją przyszłość. Niestety, jednocześnie 20% chciałoby, aby przyszłość ich dzieci nie była związana z gminą, 40% respondentom było „trudno powiedzieć”.

Tabela 11. Czy Pani/Pan wiąże swoją przyszłość z Gminą Iwonicz-Zdrój?

	Wyniki	%
Tak	96	66%
Nie	15	10%
Trudno powiedzieć	34	23%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Tabela 12. Czy chciałaby Pani/Pan, żeby Pani/Pana dzieci wiązały swoją przyszłość z Gminą Iwonicz-Zdrój?

	Wyniki	%
Tak	58	40%
Nie	29	20%
Trudno powiedzieć	58	40%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

PYTANIA OTWARTE

Jakie są Pani/Pana główne problemy w codziennym funkcjonowaniu na terenie gminy? Prosimy podać 3 najważniejsze.

Odpowiedzi otwarte 1

Brak przyzwoitego odśnieżania miejscowości - zły stan zimowego utrzymania dróg. Mało imprez kulturalnych. Handel, usługi mała konkurencyjność lub brak. Brak żłobka. Brak atrakcji dla dzieci na terenie gminy i jego rozwoju w aktywności fizycznej. Oferta kulturalno-rekreacyjna i sportowa. Brak/ograniczone kursy busów w weekendy. Dostęp do opieki zdrowotnej. Brak placu zabaw dla dzieci w Iwoniczu-Zdroju (nie mówimy o tym w lesie, gdzie z małymi dziećmi trudno dojść). Brak parkingów dla pracowników. Dziurawa nawierzchnia dróg. Brak monitoringu w miejscach wynoszenia odpadów na terenie Iwonicza. Zatrudnienie. Brak chodnika dla pieszych od początku wsi gdzie natężenie ruchu jest największe. Przejazd autem/rowerem, pieszo w stronę miejscowości Rogi. Brak transportu z gminą Rymanów-Zdrój. Mieszkańcy i ich dzieci nie mają możliwości dojazdu do placówek edukacyjnych w Rymanowie co jest dużym utrudnieniem. Parking. Brak dojazdu. Nienależyte skomunikowanie miejscowości w Gminie. Brak alternatywnych dróg. Nie ma tras rowerowych. Brak możliwości podłączenia do Internetu w niektórych rejonach Iwonicza-Zdroju. Stan drogi Lubatowa – Lubatówka. Trudny dostęp do dentysty. Brak komunikacji publicznej. Brak ścieżek rowerowych, są tylko place zabaw, nie ma terenów gdzie można wypocząć. Brak dobrej przychodni. Poruszanie się chodnikiem dla pieszych - obecnie bardziej służy on rowerzystom. Brak atrakcyjnej oferty sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży. Brak ścieżek rowerowych. Dostęp do opieki medycznej - bardzo zła działalność ośrodka zdrowia. Brak dostępu do lekarzy specjalistów. Niska jakość dróg gminnych. Niewiele połączeń autobusowych. Stan PSZOK. Bardzo słabe zaplecze dla dzieci szczególnie na pograniczu Iwonicza i Iwonicza-Zdroju - zapłakany stan boiska przy SP w Iwoniczu-Zdroju. Słaba rekreacja/rozrywka dla dzieci. Dojazd do pracy. Brak wodociągów. Brak zainteresowania władz gminy sprawami mieszkańców i lekceważenie próśb obywateli. Niewystarczające wsparcie psychologa, logopedy dla rodzin z problemami. Mało przejść dla pieszych. Niski poziom edukacji. Brak wytyczonej osobnej ścieżki rowerowej wzdłuż całego uzdrowiska. Brak komunikacji autobusowej. Za szybko jeżdżące samochody na wąskich uliczkach. Mało atrakcyjnych ofert pracy. Brak interesujących wydarzeń kulturalnych. Wizyty tych samych lub podobnych turystów. Brak alternatywy. Dzikie wysypiska śmieci w zbyt wielu miejscach oraz różne odpady (np. budowlane) zostawiane bezkarnie przez 'nieznanych sprawców'. Wykluczenie cyfrowe. Stan mostów we wsi Lubatówka.

Odpowiedzi otwarte 2

Brak dbania o zieleń, infrastrukturę drogową. Kulejąca opieka zdrowotna. Mało połączeń autobusowych, ścieżki rowerowe. Niebezpieczne drogi bez chodników i bez stref ruchu.auta jadące z dużą prędkością po wąskiej ulicy, która nie ma chodnika. Brak podjazdów dla osób

niepełnosprawnych jeżdżących na wózku inwalidzkim. Długie oczekiwanie na wizytę u lekarza. Konkretnie działania wobec osób, które wynoszą odpady w terminie nieprzewidzianym wywozem - dotyczy Iwonicza. Ścieżki rowerowe. Dziury na bocznych drogach. Dostęp do lekarzy/specjalistów, obsługa klienta w przychodni zdrowia/rejestracja. Brak placówek bankowych. Parking w niedziele i święta. Brak inwestycji przyczyniających się do rozwoju terenów mieszkaniowych. Brak miejsca do organizacji imprez-szkaradna metalowa konstrukcja sceny w centrum na deptaku szpecąca totalnie wizerunek pięknej drewnianej zabudowy zabytkowej. Stan drogi Iwonicz-Rogi. Brak żłobka. Brak tras rowerowych. Brak koszy na śmieci. Mało atrakcyjne wydarzenia kulturalne dla mieszkańców (np. brak koncertów, pikników rodzinnych itp.). Częstotliwość odbioru papieru w dobie częstych zakupów Internetowych. Brak projektów dla mieszkańców z dotacjami. Zły stan dróg/brak chodników/. Stan powietrza - palenie węglem i śmieciami w piecach. Słaba oferta pracy. Rzadki wywóz śmieci, szczególnie niektórych ich rodzajów np szkło, makulatura, brak możliwości oddania bioodpadów. Brak kultury mieszkańców - właściciele psów (zanieczyszczone odchodami chodniki i ich otoczenie oraz inne drogi wzdłuż których odbywają się wędrowki z psami). Spacerowy tymi "psimi toaletami" nie należy do przyjemności. Opieka nad osobami starszymi. Brak trasy spacerowej wzdłuż drogi asfaltowej na Turkówkę. Brak dostępu do komunikacji publicznej. Brak zorganizowanej opieki nad dziećmi w okresie wakacyjnym na wsiach. Nocne spalanie odpadów. Brak domu opieki dla osób starszych. Brak miejsc parkingowych w uzdrowisku. Stan głównej drogi w miejscowości Lubatówka. Brak klubów dla seniorów. Bezrobocie. Brak obiektów sportowych, m. In basenu krytego, wyciągu narciarskiego. Stan dróg dojazdowych do posesji mieszkalnych. Brak banku. Brak pomieszczeń do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak dostępu do parku dla mieszkańców Iwonicza. Osoby bezradne życiowo, osoby z uzależnieniem, mało ławek na trasach spacerowych i głównych ulicach, starsze osoby zwłaszcza przyjezdne narzekają. Estetyka i czystość w gminie. Duży ruch samochodowy w centrum. Dostępność wielu punktów handlowych. Uboga oferta alternatyw spędzania czasu wolnego. Brak oświetlenia na drogach gminnych. Brak możliwości wykonania USG w Gminie.

Odpowiedzi otwarte 3

Za mało miejsc parkingowych w Iwoniczu-Zdroju. Transport publiczny. Brak ścieżek rowerowych. Edukacja. Brak w Iwoniczu-Zdroju zajęć dla dzieci i dorosłych (np. Plastycznych dla dzieci). Bardzo ograniczony dostęp do lekarza. Brak komunikacji do Iwonicza w weekendy. Chodnik między Iwoniczem a Rogami. Komunikacja publiczna. Zajęcia poza lekcyjne/kółka zainteresowań – brak. Parking do pracy w Zdroju. Brak inwestycji w kierunku rozwoju rekreacji indywidualnej. Nieuporządkowane miejsca doliny potoku Iwonka w samym centrum od budynku Pod Jodłą, przy Starych Łazienkach i przy parku. Opłakany wygląd szkoły Lubatowa. Niska czystość w gminie. Estetyka niektórych miejscowości. Stan dróg lokalnych. Mało atrakcji kulturalnych. Brak programów unijnych dofinansowujących mieszkańców. Brak żłobka czy dobrej szkoły ponadpodstawowej. Zaplecze sportowo-rekreacyjne w w/w miejscu. Park Załuskich zamknięty na gruby łańcuch. Mało ofert pracy. Brak możliwości skrętu w lewo na stację paliw przy ul. Floriańskiej. System odprowadzania odpadów. Pomoc osobom autentycznie potrzebującym. Występujące wszędzie zakrzaczenie. Brak miejsc kulturalnego spędzania czasu dla młodzieży i starszych. Problem z parkowaniem w centrum. Brak oferty sportowo rekreacyjnej w Lubatowej i Lubatowce. Brak banku. Brak sieci wodociągowych. Odległość od dużych miast. Wszystkie imprezy są dla starszych, kuracjuszy. Mało zajęć kulturalnych i sportowych dla dzieci i młodzieży. Bardzo słabo funkcjonujący GOPS. Brak porządnego placu zabaw dla najmłodszych. Konstrukcja obok klimatu jest wręcz niebezpieczna. Iwonicz-Zdrój to miejsce również dla rodzin z dziećmi, tak mieszkańców jak i gości. Opieka dla seniorów. Zamknięty orlik w weekendy kiedy możemy z dziećmi spędzić więcej czasu na sportowo. Brak oświetlenia dróg dojazdowych do posesji. Konieczność wyremontowania drogi między Iwoniczem a Rogami, obecny stan jest tragiczny. Mała ilość dostępnych lokali na wynajem w celu prowadzenia działalności usługowej. Brak perspektyw jeśli chodzi o zatrudnienie. Stan chodników i udogodnienia dla pieszych. Brak imprez okolicznościowych w wszystkich miejscowościach. Kształt progów zwalniających w Iwoniczu-Zdroju.

W Gminie Iwonicz-Zdrój najbardziej podoba mi się

Odpowiedzi otwarte 1

Krajobraz, dużo zieleni. Miejsca urokliwe przyrodniczo. Inwestycje, porządek, możliwość odpoczynku. Klimat. Położenie. Charakter uzdrowski gminy. Stan dróg. Atrakcyjność miejscowości uzdrowskiej oraz rozwój centrów pozostałych miejscowości: remont domów ludowych, rozwój bezpieczeństwa - dofinansowanie działalności straży pożarnych. Fajna Baza turystyczna - architektura Uzdrowska. Basen, place zabaw i można pospacerować. Dbalność o estetykę. To że odwiedza nas dużo kuracjuszy i turystów, to że jest pięknie zrobiony deptak, to że w końcu jest basen

odkryty. Spokojne miejsce do życia na starość. Architektura drewniana. Rozwój gminy, prowadzenie remontów itd. dostęp do podstawowych artykułów, dobre połączenie do Krosna, jest czysto, chodniki są zadbane, poczucie bezpieczeństwa. Przedszkola, kościoły, lasy. Świeże powietrze. Gmina wygląda na zadbaną i dzięki czemu wydaje się atrakcyjna dla przyjezdnych. Żyje się w niej przyjemnie, nie czuć zagrożenia. Okolica. Potencjał do rozwoju infrastruktury rowerowej i nie tylko. Przepiękne krajobrazy jakie nas otaczają, czyste powietrze, cały Iwonicz-Zdrój jako miejscowość uzdrowska, inwestycje gminne (wyremontowana "stara szkoła" w Lubatowej, powstanie przedszkola, budowa hali w Lubatowce, remont sali w Lubatowce i planowany remont sali w Lubatowej). Szlaki turystyczne, sanatoria, duża ilość imprez kulturowych, czyste powietrze. Park zdrojowy w centrum uzdrowiska. Inwestycje w rekreację. Ogólne zarządzanie gminą. Estetyka. Widoki. Lasy szlaki. Centrum uzdrowiska. Spokój jaki proponuję to miejsce, brak miastowego gwaru. Fakt, że systematycznie realizowane są inwestycje, które w widoczny sposób poprawiają komfort życia mieszkańców oraz odbiór naszej gminy przez osoby przyjeżdżające. Środowisko naturalne (ukształtowanie terenu, przyroda, walory uzdrowskie: powietrze, źródła, sole mineralne, itd), dbałość o historię i tradycje. Spokój i cisza wiejska. Możliwość spacerów w oddaleni od strefy ruchu pojazdów. Powiększająca się ilość terenów spacerowych i stosunkowo czytelny opis. Stosunkowo szeroka oferta gastronomiczna. Odpowiednia struktura placówek oświatowych. Spokój - nie wliczając niedziel gdy ruch samochodowy jest za duży. Budowa dróg gminnych i ich oświetlenie. To że jest gminą uzdrowską. Zieleń, dostęp do łąk, lasów. Porządek. Place zabaw i tereny zielone dla dzieci. Szlaki turystyczne, czyste powietrze. Położenie, przyroda, architektura. Organizacja wszelkiego rodzaju imprez plenerowych oraz miejsca zielone. Zagospodarowanie zieleni, duża ilość parków. Otoczenie, przyroda. Spokój. Strefy zielone i klimat. Skwery i zieleń w Iwoniczu-Zdroju. Położenie, malownicze zagospodarowanie centrum, spokój. Centrum z zabudową drewnianą, działalność obiektów sanatoryjnych, baza gastronomiczna i hotelarska. Piękna stara zabudowa centrum uzdrowiska, malownicze położenie, duże zaplecze noclegowe. Położenie - potencjał turystyczny. Widok z Przymiarek. Czyste powietrze poza sezonem grzewczym. Położenie miejscowości i możliwości turystyczne. Bezpieczeństwo. Położenie gminy, zieleń, spokój, czystość, oświetlenie ulic. Iwonicz Zdrój, leśne ścieżki, pięknie prezentuje się uzdrowisko po modernizacji. Ekspozowanie walorów uzdrowskich. Oferta kulturalna. Teren mało skażony, piękne pejzaże. W miarę zadbane budynki publiczne i prywatne, dobre chodniki i drogi dojazdowe do domów. Plac Dietla - jego utrzymanie, estetyczny wygląd i specyficzny ciepły klimat. Schludnie utrzymane centrum Iwonicza-Zdroju. Wiele miejsc do spacerowania i spędzania czasu na świeżym powietrzu.

W Gminie Iwonicz-Zdrój najmniej podoba mi się

Odpowiedzi otwarte 1

Brak ścieżek rowerowych. Brak złołka. Zaniedbania kulturalno-sportowe. Dostęp do lekarza. Faworyzowanie potrzeb turystów i kuracjuszy, a lekceważenie potrzeb mieszkańców. Donoszenie na innych mieszkańców i kuracjuszy. Brak bezpłatnego transportu dla osób niepełnosprawnych. Stan dróg. Pobocza głównej drogi Iwonicz - Iwonicz Zdrój ze stojącymi workami śmieci w ciągu tygodnia. Alkoholizm. Nierówny podział funduszy inwestycyjnych na drogi i oświetlenie. Brak chodnika. Stan drogi i brak chodnika/ścieżki rowerowej w stronę Iwonicz-Rogi. Transport publiczny, brak kar dla mieszkańców, którzy palą w piecach śmieciami w okresie grzewczym. Brak parkingów brak miejsc spacerowych, brak dostępu do parku. Nietrafione inwestycje, które generują koszty utrzymania nie wnosząc nic w rozwój gminy lub są nienależycie wykorzystywane (amfiteatr, sala OSP Iwonicz), bardzo źle zorganizowane usługi medyczne dla mieszkańców - słaba dostępność i nieodpowiednia jakość oferowanych usług. Brak zainteresowania seniorami w kwestii organizacji zajęć tematycznych i działań integracyjnych. W innych miejscowościach Podkarpacia zajmują się tym domy kultury, słychać w radio i TV o takich działaniach. Rabunkowa wycinka lasów uzdrowskich. Brak placu zabaw dla dzieci zdrojowych. Brak klubu seniora. W niektórych miejscach w centrum Zdroju nie ma podjazdów dla wózków, tylko schodki. Brak jakiegś atrakcji, która pomogłaby przyciągnąć gości do uzdrowiska. Niezagospodarowane miejsce naprzeciw Glorietty. Straszący Belweder i Lutnia. Okropne wejście na ulicę Kwiatową i to po obydwu stronach. Stan dróg chodników, czystość w gminie, mało atrakcji dla dzieci, turystów, brak ścieżek rowerowych, brak informacji turystycznych, brak oznakowanych tras, brak rozwiniętej komunikacji publicznej, uboga oferta kulturalna, brak miejsc pracy. Brak miejsc parkingowych w Iwoniczu Zdroju. Brak programów wspierających mieszkańców w pozyskiwaniu energii np. w fotowoltaice, dostępie do szybszego internetu. Różne gminy, na terenie powiatu, województwa dofinansowują mieszkańców w pozyskiwaniu energii z odnawialnych źródeł. Nowa remiza strażacka w Iwoniczu jest zamknięta dla mieszkańców (sala miała być udostępniana na imprezy, wesela, a jest niedostępna). Brak nowych inicjatyw ze strony gminy. Brak np. wyciągu narciarskiego - stary zarośnięty, zaniedbana skocznia narciarska, w centrum oprócz pójścia i

posiedzenia na ławeczce nic się nie dzieje. Nie są budowane nowe i różnorodne atrakcje przyciągające rodziny z dziećmi. Wzorem jest Krynica-Zdrój, która ma bogatą ofertę spędzania wolnego czasu. Łańcuch na bramie do parku Żałuskich. Zła infrastruktura drogowa, zaniedbanie poboczy, słaba widoczność ze względu na niedbanie o przycinanie krzaków przydrożnych przez ZGK oraz właścicieli prywatnych, którzy powinni być zobligowani do dbania o to. Wybetonowany główny plac na deptaku, więcej placów zabaw i atrakcji dla dzieci, brak całkowitej oferty zimowej pod kątem rodzin z dziećmi. Słabe zarobki. Brak wodociągów w mniejszych miejscowościach gminy. Publiczna służba zdrowia - najstarsze ogniwo w naszej gminie i największe pole do zmian, szczególnie jeśli chodzi o dostępność do lekarzy POZ i specjalistów. Brak ścieżek rowerowych. Brak współpracy z innymi podmiotami (Wody Polskie, Lasy Państwowe, Starostwo Powiatowe, Zarząd Cmentarza, Uniwersytet Rzeszowski) celem zabezpieczenia potrzeb mieszkańców. Brak jest również zabudowy wielorodzinnej, która spowodowałaby wzrost liczby mieszkańców i rozwój gminy. Brak możliwości korzystania ze sportów zimowych oraz brak zaplecza zabaw dla dzieci. Stan dróg, brak parkingów, brak chodnika w niektórych częściach miejscowości. GOK, który ma bardzo kiepską organizację - co roku to samo. Totalny nieporządek w ZGK. To, że młodzież nie ma swoich centrów rozrywki, nie ma klubów seniora. Domy Ludowe to tylko sale weselne i biblioteki. Zaniedbane dawne tzw. ścieżki zdrowia, nie odnawiane chyba od czasów PRL-u. Nie wszystkie ścieżki leśne muszą być wybrukowane kostką. Wystarczy tylko trochę o nie zadbać. np. Ścieżka z osiedla Piwarskiego w kierunku Przymiarek, na części prowadzącej przez las prawie cały rok zalega na niej błoto. Ścieżka z Excelsioru w kierunku żabiej Góry, na początkowym odcinku w kierunku skoczni, wzdłuż ścieżki koryto zrobił sobie strumyk. Przydała by się w Iwoniczu-Zdroju również trasa biegowa taka z prawdziwego zdarzenia min. 5 km. mogłaby być przez las, ale żeby można było przez nią przebiec, nie grzęznąc w błocie, i nie łamiąc nóg na nierównościach. Zwykła utwardzona, prosta ścieżka leśna - jako wzór może być np. droga leśna na Wołuszową w Rymanowie-Zdroju. Zaniedbana rzeka Iwonka, płynie gdzieś bokiem, w ukryciu, kanałami. Można by ją wyeksponować, oczyścić i zrobić wzdłuż niej ładne ścieżki spacerowe. Wygląd przystanków autobusowych w Lubatowej, które różnią się od tych w Iwoniczu. Infrastruktura drogowa (np. pozatykane odpływy wód opadowych z dróg, źle rozlokowane studzienki burzowe, sposób odśnieżania dróg i chodników), zanieczyszczanie środowiska (opalenie węglem - także latem, odpady wywożone do lasu), dewastacja lasów wokół Iwonicza-Zdroju, bardzo słabo zaznaczone i zagospodarowane szlaki turystyczne - brak miejsc do wypoczynku, koszy na śmieci (które powinny być regularnie opróżniane), tablic informacyjnych i map na szlakach. Brak egzekwowania koszenia działek do właścicieli. Brak nowatorskich projektów związanych z ekologią. Mało imprez sportowo-kulturalnych, brak organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci takich jak : tańce, piłka. Źle posprzątane z piasku ulice po zimie. "Lutnia", strasząca zaniedbanym wyglądem i otoczeniem (nieskoszone trawniki, uschnięte drzewa, zaśmiecające chodniki jarzębiny). Zaniedbany grobowiec wskrzesicieli Uzdrawiska. Brak kursów busów w niedziele - nie każdy ma samochód. Obskurny słup ogłoszeniowy naprzeciwko Głoriety. Nieodrestaurowane zaniedbane budowle, sanatoria. Brak szlaków rowerowych łączących sąsiednie miejscowości. Brak mieszkań zwłaszcza dla młodych małżeństw, brak kina i oferty kulturalnej i oferty rekreacyjnej. Stan sieci wodociągowej a nawet w niektórych miejscowościach jej brak. Stan sieci kanalizacyjnej. Stan niektórych dróg gminnych i ich oświetlenia. Zbyt mało ofert pracy. Brak otwartości na nowości. Brak dostępu do sportu i rekreacji. Wycinka drzew. Brak pomocy dla niepełnosprawnych w wystarczającym stopniu, monotony program kulturalny, brak ogólnodostępnego placu zabaw na wysokim poziomie. Brak koncepcji na rozwój gminy, przyciągnięcie inwestorów. Duży nacisk rozwoju gminy skierowany na osoby starsze i kuracjuszy, co zniechęca młodych ludzi do pozostania. Sposób zarządzania i wyboru inwestycji. niesprawiedliwy podział funduszy, pomijanie mniejszości. Niewykorzystywanie potencjału gminy i tym samym zniechęcanie do osiedlania się. Edukacja. Bazar. Polityka Gminy w zakresie utrzymania walorów przyrodniczych uzdrawiska. Amfiteatr w miejscu skoczni narciarskich. Brak możliwości skorzystania z Parku w Iwoniczu, który jest zamykany na kłódkę od ponad 2 lat. Od zawsze było to miejsce spacerów, odpoczynku i rekreacji. Niestety aktualnie jest to piękny i duży obszar całkowicie zamknięty na mieszkańców. Brak integracji między miejscowościami, mało zróżnicowany rozwój (powstają budynki, ale nie ma imprez), brak zdecydowanej polityki w kwestiach zanieczyszczenia środowiska, stronnictwo urzędników, głównie na wyższym szczeblu. Zbyt intensywna gospodarka Lasów Państwowych w otulinie leśnej Uzdrawiska. Brak szerokiej struktury leśnych ścieżek spacerowych z miejscami do odpoczynku (ławki, wiaty, kosze na śmieci) nie niszczone przez firmy pozyskujące drewno. Brak Ośrodka Sportu i Rekreacji z animatorem/animatorkami imprez turystycznych i sportowych przeznaczonych dla zróżnicowanych grup wiekowych zarówno mieszkańców, jak też kuracjuszy i turystów. Niszczące, opuszczone obiekty. To że psy załatwiają się na chodnikach i nikt po nich nie sprząta. Stan mostów i dróg we wsi Lubatówka. Przyzwolenie na rozjeżdżanie szlaków turystycznych przez motocyklistów itp.,

4. Podsumowanie

W badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach projektu „Strategia Rozwoju Gminy Iwonicz-Zdrój na lata 2022-2031” wzięło udział 145 osób, wśród których zdecydowanie przeważali respondenci z miejscowości Iwonicz.

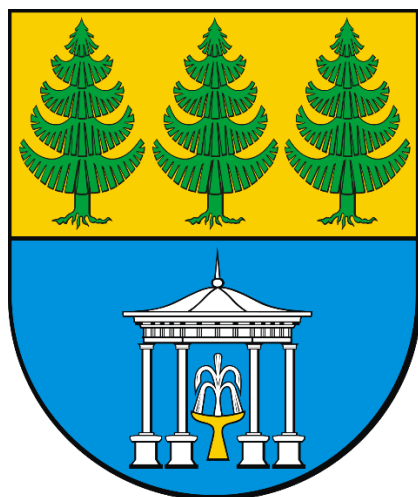
Generalnie można uznać, że respondenci są raczej zadowoleni z mieszkania w gminie – wśród odpowiedzi na pytania o ocenę warunków życia dominowały te pozytywne. Jeśli chodzi o poszczególne aspekty życia w gminie najkorzystniej ocenione zostały takie obszary jak: stan środowiska naturalnego, bezpieczeństwo publiczne oraz estetyka i czystość w gminie (łącznie po 57% pozytywnych odpowiedzi – „bardzo dobrze” i „dobrze”).

Za obszary problematyczne uznać można natomiast infrastrukturę rowerową (łącznie 80% odpowiedzi negatywnych - „źle” i „bardzo źle”), możliwość zatrudnienia i dostęp do opieki zdrowotnej (52%).

Z kolei za największe problemy społeczne uznano: bezrobocie i alkoholizm. Ponadto ankietowani wskazali, że w większym niż dotychczas stopniu, gmina powinna skupić działania na młodziźnie oraz osobach starszych, a także rodzinach z małymi dziećmi (po 16%). Taka ocena wskazuje, że przed władzami gminy nadal stoją wyzwania w aspekcie poprawy poczucia zadowolenia mieszkańców z życia w gminie.

Odpowiedzi respondentów na pytanie o to, jaka powinna być ich zdaniem Gmina Iwonicz-Zdrój w przyszłości koncentrowały się na dostrzeganych przez nich aktualnie problemach do rozwiązania. Mieszkańcy chcieliby, aby Gmina Iwonicz-Zdrój była gminą ekologiczną, rozwijała się mocniej pod kątem ekonomicznym, wzmacniała swoją pozycję w regionie i kraju, była przyjazna dla mieszkańców i turystów, rozwijała infrastrukturę sportową (infrastruktura sportów zimowych), mieszkaniową, zapewniającą opiekę nad dziećmi, infrastrukturę przedszkolną i szkolną, a także turystyczną (baza rekreacyjna, noclegowa), drogową (w tym chodniki, ścieżki spacerowe, przyrodnicze i rowerowe, poprawa stanu dróg powiatowych) i transportową (połączenia w weekendy oraz w kierunku Rymanowa), zachowała i wyeksponowała walory przyrodnicze, zapewniła dostęp do miejsc pracy, do służby zdrowia (więcej lekarzy) oraz dostęp do atrakcyjnej oferty dla dzieci i młodzieży, a także dostęp do opieki i oferty dla seniorów.

Na koniec można powiedzieć, że osoby biorące udział w badaniu są istotnymi interesariuszami strategii rozwoju gminy, ponieważ ponad 94% ankietowanych to mieszkańcy Gminy Iwonicz-Zdrój.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IWONICZ-ZDRÓJ NA LATA 2022 - 2031

ZAŁĄCZNIK 5: ZADANIA REALIZACYJNE PARTNERÓW GOSPODARCZYCH

Iwonicz-Zdrój, 2022 rok

Zestawienie zadań realizacyjnych Partnerów gospodarczych.

Lp.	Partner gospodarczy	Zadanie realizacyjne
1.	Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Iwoniczu-Zdroju	Budowa Parku sensorycznego z tężniami wraz z budową boiska i placu zabaw
2.	Górnice Sanatorium Związkowe „Górnik” w Iwoniczu-Zdroju	Termomodernizacja budynku
3.	ZRP Sanatorium Uzdrawiskowe „Piasz”	Rozbudowa potencjału uzdrawiskowego ZRP Sanatorium Uzdrawiskowego „Piasz” w Iwoniczu – Zdroju poprzez modernizację wraz z wyposażeniem infrastruktury uzdrawiskowej
4.		"Poprawa stanu jakości środowiska naturalnego poprzez zastosowanie wykorzystania nowych alternatywnych proekologicznych źródeł energii w ZRP S.U. „Piasz” w Iwoniczu-Zdroju .
5.		Zakup sprzętu oraz opracowanie i wdrożenie nowych rozwiązań dla modernizacji systemu informatycznego i cyberbezpieczeństwa w ZRP S.U. „Piasz” w Iwoniczu-Zdroju
6.		Budowa i wyposażenie w urządzenia strefy leczniczo-rekreacyjnej w ZRP S.U. „Piasz” w Iwoniczu – Zdroju z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych
7.	Centrum Promocji Zdrowia SANVIT	Termomodernizacja obiektu sanatorium SANVIT
8.		Rozwój usług lecznictwa uzdrawiskowego sanatorium SANVIT
9.	Ośrodek Świerkowy Zdrój Medical SPA Iwonicz-Zdrój	Termomodernizacja budynku Ośrodka Świerkowy Zdrój Medical SPA Iwonicz-Zdrój
10.		Zakup sprzętu i urządzeń do Centrum Zdrowia i Rehabilitacji Ośrodka Świerkowy Zdrój Medical SPA Iwonicz-Zdrój
11.		Modernizacja części hotelowej Ośrodka Świerkowy Zdrój Medical SPA Iwonicz-Zdrój
12.		Modernizacja basenu rehabilitacyjnego Ośrodka Świerkowy Zdrój Medical SPA Iwonicz-Zdrój
13.		Przebudowa drogi dojazdowej do Ośrodka Świerkowy Zdrój Medical SPA Iwonicz-Zdrój oraz przyległych parkingów
14.	Uzdrawisko Iwonicz S.A.	Przebudowa bazy zabiegowej wraz z budową basenu rehabilitacyjnego w Szpitalu Uzdrawiskowo-Rehabilitacyjnym Excelsior w Iwoniczu-Zdroju
15.		Przebudowa zabytkowego budynku sanatorium Pod Jodłą w Iwoniczu-Zdroju
16.		Przebudowa zabytkowego budynku sanatorium Stare Łazienki w Iwoniczu-Zdroju
17.		Przebudowa bazy zabiegowej Centrum Lecznictwa Uzdrawiskowego oraz zwiększenie liczby miejsc noclegowych Sanatorium nr IV.
18.		Remont elewacji zabytkowego budynku sanatorium Biały Orzeł
19.		Przebudowa zabytkowego budynku Ustronie w Iwoniczu-Zdroju
20.		Przebudowa drewnianego zabytkowego budynku Stary Pałac w Iwoniczu-Zdroju.